

Jaarstukken 2018

Colofon

De jaarrekening 2018 is een uitgave van de gemeente Renkum

Inhoud en vormgeving
Gemeente Renkum

Versie 26 september 2019

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Deel I Jaarverslag	7
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	9
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	26
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	34
04 Veiligheid	42
05 Openbare ruimte	48
06 Economie & Cultuur	51
07 Inwoner, bestuur & organisatie	55
Vennootschapsbelasting (VPB).....	65
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	66
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	75
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	82
Paragraaf 4 Financiering.....	90
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	92
Paragraaf 6 Verbonden partijen.....	105
Paragraaf 7 Grondbeleid	128
Paragraaf 8 subsidies.....	133
Deel II Jaarrekening	137
Opzet van de jaarrekening	138
Baten en lasten en toelichting.....	139
Resultaatbepaling.....	173
Balans per 31 december.....	184
Toelichting op de balans.....	191
Vaste activa	191
Vlottende activa	196
Vaste Passiva	203
Vlottende passiva	218
Staat van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen	222

Deel III Bijlagen.....	223
Bijlage 1 Productenrekening	224
Bijlage 2 Weerstandscapaciteit en Risico's	226
Bijlage 3 Financiering.....	244
Bijlage 4 Kredieten.....	248
Bijlage 5 Specifieke uitkeringen (SiSa).....	255
Bijlage 6 Welk beleid is voor handen?.....	257
Bijlage 7 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld.....	260
Vaststelling Jaarstukken 2018	267

Inleiding

Deel I Het jaarverslag

In het jaarverslag vindt de evaluatie plaats van het in het afgelopen jaar gevoerde beleid. Het jaarverslag bestaat uit de volgende verplicht voorgeschreven onderdelen:

- de programmaverantwoording;
- de paragrafen.

De voorgaande coalitie heeft haar Coalitieakkoord 'Veranderend Renkum' 2014-2018 nader uitgewerkt in het Meerjarenbeleidsplan.

Bij de beleidsmatige informatie die is opgenomen in deze onderdelen van de jaarstukken gaat het om een verantwoording van de beleidsvoornemens die waren opgenomen in de Begroting 2018.

Deel II De jaarrekening

Met de jaarrekening legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af over het gevoerde financieel beheer in 2018. De jaarrekening bestaat uit:

- de programmarekening en de toelichting;
- de balans en de toelichting;
- SiSa (bijlage 5);
- Gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 7).

Resultaat 2018

Resultaat per programma

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	-8.565	-8.789	-8.789	0
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-2.076	-2.144	-1.977	167
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	1.226	1.246	1.294	48
04 Veiligheid	-2.644	-2.679	-2.709	-30
05 Openbare ruimte	-4.359	-4.662	-4.450	212
06 Economie & Cultuur	-623	-613	-617	-4
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-4.848	-5.422	-3.109	2.312
Totaal programma's	-21.888	-23.063	-20.357	2.706
00 Algemene dekkingsmiddelen	32.481	33.258	33.407	148
Overhead	-10.428	-10.560	-10.714	-153
Onvoorzien	-165	-50	0	50
Totaal resultaat	0	-414	2.336	2.751

In deel II van deze jaarstukken zijn de afwijkingen *ten opzichte van de Najaarsnota 2018* nader toegelicht.

In het volgende overzicht is de samenstelling van het rekeningssaldo ten opzichte van de Begroting 2018 kort samengevat. Daarbij is aangegeven:

- welk programma/ product het betreft;
- de in de voor- en najaarsnota opgenomen bijstellingen;
- de afwijkingen per product zoals in deze jaarrekening is opgenomen;
- of het een incidenteel of structureel resultaat betreft. Wanneer sprake is van een structureel resultaat in de jaarrekening, zal hier in de Voorjaarsnota 2019 op worden teruggekomen.

Omwille van de leesbaarheid zijn alleen de afwijkingen van € 50.000 en meer opgenomen.

		VJN	NJN	JRK	Inc/ str.
1A	Renkum voor elkaar / innovatieve trajecten			57	inc
1B	Resultaat VGGM 2017	88			inc
1F	Bbz en Bijzondere bijstand	-100	40	100	str/inc
1F	Inkomensvoorziening	-78	65	34	str/inc
1F	Participatie: re-integratie en Wsw			132	inc
1G	Leerlingenvervoer		-75	122	str/inc
1G	Eigen bijdrage Wmo			55	inc
1G	Huishoudelijke verzorging			275	inc
1G	Begeleiding zorg in natura			-189	inc
1G	Uitvoeringskosten WMO			76	inc
1G	Jeugd ZIN			-938	str/inc
1	Overig programma 1			116	inc
1	Saldo uit reserve SD			160	inc
2D	Inkomsten bouwleges		100	139	inc
5A	Personeel bomen en sport		50		inc
5A	Groenonderhoud			77	inc
5B	Gladheidsbestrijding	-46		115	inc
5B	Openbare verlichting		-70	19	inc
7C	Programma dienstverlening	-65			inc
7F	Sportpark Bilderberg	-74			inc
7F	Voorziening onderhoud sportparken	69			inc
7F	Verkoop Past Bruggemanlaan 33A	534			inc
7F	Verkoop Groeneweg 12		-300		inc
7F	Verkoopopbrengsten Grond		-65	39	inc
7F	Vrijval voorziening onderhoud gebouwen	0	0	2.147	inc
7G	Wachtgeld wethouders	-550			inc
7G	Formatie-uitbreiding wethouder		-70		str
7G	Voorziening voormalig personeel			-75	inc
7G	Intergemeentelijk subsidiebureau			78	inc
0A	Algemene uitkering	177	-385	42	str/inc
0B	OZB	32	67	27	str/inc
0B	Bijstelling toeristenbelasting		80	7	str
0C	Dividend BNG	127			str/inc
0C	Stelpost vervangingsinvestering		183		inc

		VJN	NJN	JRK	Inc/ str.
Overhead	Functionaris gegevensbescherming	-51			str
Overhead / 7G	P-budget	-435		108	inc
Overhead	de Connectie			-138	inc
Overhead	Ontwikkelbudget		100		inc
Overhead	Projecten ICT		194		inc
Overigen		-121	158	165	
	Totaal	-493	72	2.751	
	Cumulatief	-493	-422	2.336	

In de Najaarsnota 2018 gingen we nog uit van een verwacht negatief resultaat van € 422.000. We zien in deze jaarrekening dat dit is omgebogen naar een positief resultaat van € 2.336.000.

In deze jaarrekening is het resultaat binnen programma 1 conform bestendig beleid (voor het laatst) gemuteerd op de reserve sociaal domein. Opvallend daarin is het nadelig resultaat van € 938.000 op Jeugd ZIN. Voor 2018 kunnen we dit opvangen door positieve resultaten op andere onderdelen binnen programma 1 en door een onttrekking uit de reserve sociaal domein van € 32.000. Op dit moment is nog niet duidelijk wat het structureel effect is. Met ingang van 2019 zijn er geen schotten meer rondom het sociaal domein en maakt dit integraal onderdeel uit van de begroting.

Voor een nadere toelichting op de hiervoor aangegeven afwijkingen, verwijzen wij u naar de jaarrekening in deel II van deze jaarstukken.

Deel I Jaarverslag

Programmaverantwoording

Inleiding

In het jaarverslag vindt de evaluatie plaats van het in het afgelopen jaar gevoerde beleid. Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording;
- de paragrafen.

De programmaverantwoording bestaat uit de verantwoording over de realisatie van de programma's. In de programmaverantwoording worden de drie vragen, gesteld in het programmaplan van de begroting, beantwoord maar dan op basis van de realisaties.

De programmaverantwoording biedt daardoor per programma inzicht in:

1. de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd (Wat hebben we bereikt?);
2. de wijze waarop getracht is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken (Wat hebben we daarvoor gedaan?);
3. de gerealiseerde baten en lasten (Wat heeft het gekost?). Dit komt per programma terug in de tabel bij punt 3 'Wat heeft het gekost?'. Wanneer in de kolom 'afwijking' een positief getal gemeld wordt, is sprake van een voordeel. Een negatief getal houdt een nadeel in.

Daarnaast wordt in de programmaverantwoording een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen verstrekt en wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien.

Opbouw programmaverantwoording

Bij elk programma wordt allereerst de visie van het programma aangegeven. Vervolgens informeren wij u waar mogelijk over de voortgang van de doelstellingen. Tevens wordt verantwoording gegeven over de in 2018 geplande activiteiten. Tenslotte wordt in het onderdeel 'Wat heeft het gekost?' een overzicht van de gerealiseerde baten en lasten gegeven. Een toelichting op de afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde baten en lasten is opgenomen in deel 2, de jaarrekening.

01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Visie

Eén van de grootste opgaven in deze coalitieperiode is het vorm geven aan de sociaal-maatschappelijke vernieuwing. Vernieuwing die noodzakelijk is om de taken die vanuit het Rijk bij de gemeente wordt neergelegd binnen het beschikbare budget uit te voeren zonder tegelijkertijd onze inwoners in de kou te laten staan. Inwoners die het nodig hebben, krijgen ondersteuning die aansluit bij hun persoonlijke situatie en behoeften. We vertrouwen daarbij op de behoefte van mensen om in vrijheid verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leven.

Het vergroten van de zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie, eigen (financiële) verantwoordelijkheid en keuzevrijheid van de inwoners van Renkum wordt gestimuleerd door in te zetten op versterken van de eigen kracht van de inwoner binnen zijn of haar sociaal netwerk. Daar waar dit niet toereikend is, worden de beperkingen van de inwoner gecompenseerd zodat hij of zij in staat is volwaardig inwoner te zijn.

Mensen die rechtmatig in Renkum verblijven en die tijdelijk niet in staat zijn om zelf (voldoende) inkomen te verwerven om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, ontvangen een uitkering op maat. Inwoners met schulden worden waar nodig op een passende wijze ondersteund om deze op te lossen. Bijstand en schuldhulpverlening zijn een vangnet voor die mensen die tijdelijk niet in staat zijn om in hun eigen inkomen te voorzien. Herstel van financiële zelfredzaamheid staat daarbij voorop. Volgens de Participatiewet zijn we verplicht een tegenprestatie voor een uitkering te vragen, hierbij houden we rekening met de persoonlijke situatie en mogelijkheden.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 1A. Algemene voorzieningen
- 1B. Gezondheid
- 1C. Sport
- 1D. Educatie
- 1E. Minima
- 1F. Inkomensvoorziening
- 1G. Maatwerkvoorzieningen
- 1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO
- 2 Transformatie Sociaal Domein

1A. Algemene voorzieningen

Doelstelling

Hoofddoel van de Wet maatschappelijke Ondersteuning is dat iedereen kan participeren aan de samenleving. Om dat te bewerkstelligen zet de gemeente in op algemene voorzieningen en op maatwerkvoorzieningen.

Algemene voorzieningen zijn diensten, activiteiten of zaken die vrij toegankelijk zijn en gericht zijn op: sociale samenhang, ontmoeting, participatie, bevorderen eigen regie. Ze zijn gericht op het versterken van de eigen kracht van inwoners en van de omgeving (buurt, wijk).

Wij investeren in algemene voorzieningen (oftewel het preventieve veld) om inwoners te ondersteunen om op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving en om het mogelijk te maken dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Door inzet van algemene voorzieningen willen we ook voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op langdurige, zware hulp (maatwerkvoorzieningen).

De versterking van het preventieve veld zal ook moeten leiden tot besparing op de kosten voor hulp en ondersteuning. Dat is nodig omdat de decentralisaties in het sociale domein gepaard zijn gegaan met een forse korting op de beschikbare budgetten voor Wmo en Jeugd.

Voortgang

In 2018 is verder gewerkt aan het investeren in het bieden van continuïteit van hulp aan onze inwoners. En daarnaast aan de doorontwikkeling van de (interne) organisatie waarbij nadrukkelijk gekeken wordt naar de samenwerking tussen het sociaal team en het preventieve veld.

Activiteiten

Sterk Renkum

In februari 2018 is Sterk Renkum gelanceerd. Dit is een interactieve sociale kaart (digitaal platform) waar goede relevante informatie is te vinden over algemene voorzieningen voor onze inwoners. Daarnaast kan Sterk Renkum door organisaties en inwoners gebruikt worden om initiatieven op het gebied van ontmoeting, leefbaarheid, cultuur en recreatie kenbaar te maken. Eind 2018 staan op Sterk Renkum ruim 1000 organisaties. De gebruiksvriendelijkheid en de mate van interactiviteit zijn punt van aandacht voor de verdere doorontwikkeling.

Renkum voor elkaar

In 2018 is verder gewerkt aan de versterking van de onderlinge samenwerking en profilering van de netwerkorganisatie Renkum voor Elkaar: een brede, flexibele organisatie die initiatieven van inwoners mobiliseert en benut. Zij bieden kortdurende individuele ondersteuning gericht op het vergroten van zelfredzaamheid en eigen regie van onze inwoners waarmee een beroep op het sociaal team en maatwerkvoorzieningen kan worden voorkomen.

De interne organisatie staat inmiddels goed waardoor het budget dat hiervoor was bestemd naar beneden is bijgesteld daardoor is meer ruimte gekomen voor activiteiten.

Right to challenge

Het Right to challenge, bedoeld om inwoners aan te sporen de gemeente "uit te dagen" om bepaalde taken over te nemen, is verder uitgewerkt en wordt gemeente breed opgepakt. Om initiatieven van de grond te krijgen op basis van heldere afspraken heeft het college een bestuursopdracht vastgesteld. Intern is een kerngroep met de uitwerking hiervan belast.

Mantelzorg

In 2018 zijn er 587 mantelzorgcomplimenten verstrekt.

In maart is een week vol activiteiten (workshops, lezing, trainingen) georganiseerd in het kader van de week van het autisme. Daarnaast hebben er twee wandelingen met mantelzorgers plaatsgevonden, en is een bijeenkomst in het veteraneninloophuis gehouden.

Op de dag van de mantelzorg is er dagvullend programma georganiseerd met diverse onderdelen waar in totaal ongeveer 130 Renkumse mantelzorgers aan hebben deelgenomen.

In het gesprek dat door het sociaal team met inwoners wordt gevoerd wordt ook altijd gevraagd naar de mantelzorg en de (eventuele) ondersteuningsbehoefte van de mantelzorger.

Eind 2018 is een evaluatie uitgevoerd van de transformatiedoelen in het sociaal domein. Het versterken van de algemene voorzieningen en het versterken van de ondersteuning van mantelzorgers komt hieruit naar voren als richting voor de toekomst. Het compliment in de huidige vorm is afgeschaft eind 2018. De ondersteuning van mantelzorgers wordt meer op maat vormgegeven.

Vrijwillige inzet

De prioriteiten voor het uitvoeringsplan vrijwilligers voor de komende jaren zijn geactualiseerd en begin 2018 door het college vastgesteld. De samenwerking met de netwerkorganisaties Renkum voor Elkaar speelt hierin een belangrijke rol.

In 2018 is een aantal actiepunten uit de uitvoeringsnotitie al gerealiseerd, zoals de coördinatie van het netwerk vrijwillige hulp en het creëren van een ontmoetingsbudget. Aan Renkum voor elkaar is gevraagd een voorstel te doen voor een nieuwe expertisefunctie op het gebied van vrijwilligersondersteuning. Hierbij wordt ook gekeken naar de rol die Sterk Renkum hierin kan spelen.

Eind 2018 is geëvalueerd hoe het digitale platform wehelpen/renkum functioneerde. Geconstateerd is dat de opbrengsten hiervan zijn achtergebleven bij de verwachtingen. Daarom is besloten het lidmaatschap van de coöperatie te beëindigen. De vraag- en aanbod functie zal anders ingericht worden. Dit is onderdeel van het plan voor de expertisefunctie vrijwilligerswerk.

1B. Gezondheid

Doelstelling

Voorkomen is beter dan genezen. Het is de doelstelling van de gemeente om in ons eigen beleid meer in te zetten op preventie. Daarnaast proberen we partners en zorgaanbieders te prikkelen om ook meer in te zetten op preventie. Een voorbeeld hiervan is de inventarisatie van het prenatale veld, waarbij samen met partners bekeken wordt hoe dit veld versterkt kan worden.

Voortgang

Wij sturen op het versterken van het preventieve veld. Daarom hebben wij In 2018 samen met onze netwerkpartners (o.a. verloskundigen, JGZ en Renkum voor Elkaar) het prenatale veld in kaart gebracht. Voor de (kwetsbare) aanstaande ouders zijn wij gestart met *prenatale huisbezoeken*, *Voorzorg* en *Stevig Ouderschap (GGD)*.

Activiteiten

Regionale Visie

De huidige regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2015-2019, die in 2015 in alle gemeenteraden in de (centrum-)regio Arnhem - Achterhoek is vastgesteld, loopt af. Ambtelijk wordt de herijking van deze regiovisie voorbereid. Hierbij wordt het landelijke programma "Geweld hoort nergens thuis" meegenomen. Als centrumgemeente heeft Arnhem het voortouw genomen bij de actualisatie van de regiovisie. Daarbij trekt zij samen op met de gemeente Doetinchem, die voor de regio Achterhoek op dit beleidsveld een aantal taken uitvoert als ware zij centrumgemeente. Via het regionaal overleg Huiselijk Geweld + Kindermishandeling Arnhem-Achterhoek worden alle regiogemeenten bij dit beleidsproces betrokken.

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg 0-18 wordt voor de hele Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden Gelderland uniform uitgevoerd door de VGGM. Daarnaast zijn in 2018 lokale maatwerkafspraken gemaakt. De maatwerkafspraken zijn gericht op preventie en vroegsignalering. Hieronder vallen bijvoorbeeld extra huisbezoeken consultatiebureau, spreekuren in het onderwijs om ziekteverzuim terug te dringen en als signaal voor het inzetten van hulp.

In 2018 zijn regionale afspraken gemaakt inzake de overdracht van het rijksvaccinatieprogramma naar gemeenten vanaf 01-01-2019. De uitvoering blijft bij de GGD (VGGM).

1C. Sport

Doelstelling

Rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse inwoners.

Voortgang

De beleidsvoornemens en ambities uit de sportnota "Sportief Verbinden en de daarbij behorende tussenevaluatie dragen bij aan de realisatie van de doelstelling. De voornemens en ambities zijn vertaald in verschillende activiteiten en sport- en beweegprogramma's.

Activiteiten

Sport- en Bewegteam

Er is invulling en uitvoering gegeven aan de ambities uit de kadernota 'Sportief verbinden', waarbij rekening werd gehouden met aanbevelingen uit de tussenevaluatie van de sportnota door NOC*NSF. Het Sport & Bewegteam, bestaande uit (buurt)sportcoaches, werd ingezet om een bijdrage te leveren aan de realisatie van een aantal ambities op basis van een jaarlijks sport- en beweegprogramma. Sport werd hierbij als middel ingezet om doelstellingen te realiseren in het sociaal domein zoals gezondheid, leefbaarheid en participatie. Sportprojecten en activiteiten zijn vraaggericht georganiseerd voor jeugd, leerlingen in het speciaal onderwijs, inwoners die niet of nauwelijks bewegen en inwoners met een aandoening of beperking. Dit gebeurde in samenwerking met inwoners, sportaanbieders, huisartsen, fysiotherapeuten, scholen, welzijnsinstellingen en instellingen voor maatschappelijke opvang. Een kleine opsomming uit het uitgevoerde programma:

- pilot "Sportief Actief: 6 inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt deden mee als onderdeel van een participatietraject. Hierbij gaat het om letterlijk en figuurlijk in beweging te krijgen waardoor lichamelijke en mentale conditie verbeteren. De pilotperiode loopt nog door.

- Diabetes Challenge van de Bas van de Goor Foundation: voor de 3e keer in de dorpen Renkum/Heelsum gestart met 40 deelnemers. In Doorwerth liep de Challenge voor de 2e keer met 25 deelnemers. Met maar liefst 50 deelnemers werd de landelijke finale in Amsterdam bezocht.
- 50+sportief: 110 inwoners namen deel aan de fitheid test waarna 34 inwoners deel namen aan het vervolgprogramma bij verschillende sportaanbieders.
- Nationale Sportweek: 35 sportaanbieders hebben samen 216 kennismakingsactiviteiten georganiseerd met deelname van 145 inwoners. Minimaal 47 inwoners zijn lid geworden van een sportaanbieder of een cursus gaan volgen.

Sportnota

Er is een startnotitie voor de ontwikkeling van de sportnota opgesteld die begin 2019 aan uw raad wordt voorgelegd. De uitkomsten van de tussenevaluatie van de kadernota 'Sportief verbinden' zijn hierbij betrokken.

Ontwikkelingen sportpark De Bilderberg en Wilhelmina

- Met Beheerstichting Multifunctioneel Centrum Doelum en de voetbalverenigingen op sportpark Wilhelmina is een intentieovereenkomst gesloten. Fase 1 van de samenwerking betreft de realisatie van een kunstgras volgens de aangenomen motie van 28 februari 2018. In december 2018 is de aanleg van het kunstgrasveld aanbesteed en is gestart met de realisatie van het kunstgrasveld. Fase 2 betreft de overdracht van het beheer, onderhoud en exploitatie van het Wilhelminasportpark aan de beheerstichting. Dit is ook onderdeel van de ontwikkeling van een nieuwe sportnota.
- Met Stichting Exploitatie Sportpark de Bilderberg is in februari 2018 een overdracht-overeenkomst gesloten voor het kleedgebouw en de tribune. Eind 2018 is gestart met renovatie van de kleedaccommodatie. Er is afgesproken dat de gesprekken over overdracht van beheer, onderhoud en exploitatie van sportpark De Bilderberg worden hervat na afronding van de renovatie van het kleedgebouw. Dit als onderdeel van de ontwikkeling van een nieuwe sportnota.

Vitale sportparken

Met de beheerstichting van sportpark Hartenstein zijn gesprekken geweest wat heeft geresulteerd in een aanvraag bij de provincie voor de subsidieregeling Vitale Sportparken. In 2018 was hierop door de provincie nog geen besluit genomen.

Met de gebruikers van de Bilderberg zijn over dit onderwerp ook gesprekken geweest. Dit heeft echter nog niet geleid tot een aanvraag.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
% Niet-sporters	2016	Renkum	50,7	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
% Niet-sporters	2016	Nederland	48,7	

1D. Educatie

Doelstelling

Educatie draagt bij aan de participatie van alle inwoners door het ontwikkelen van de basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden. Voor mensen met een laag opleidingsniveau (laaggeletterden) of nieuwkomers (na hun inburgering) blijft lokaal de toegang tot een educatie-aanbod.

Renkum en Oosterbeek behouden een volwaardige bibliotheek (voor kinderen en volwassenen)

Voor de integratie van nieuwkomers zoals statushouders asiel is taal en ontmoeting de sleutel voor integratie en participatie. Hiervoor is aanvullend en integraal beleid nodig.

Voortgang

Om invulling te geven aan het veld is in samenwerking met stakeholders en inwoners invulling gegeven aan onderstaande activiteiten.

Activiteiten

Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO) en MGR

De Gemeenschappelijke regeling onderwijszaken (GRO) is in 2018 opgeheven. De taken met daarin het RBL zijn toegevoegd aan de module onderwijszaken van de Modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR).

Voor Volwasseneneducatie was dit niet noodzakelijk, omdat er geen sprake is van benodigd werkgeverschap (zoals dat wel het geval is voor het RBL). De Wet Educatie Beroepsonderwijs, de wettelijke grond voor de uitvoering van volwasseneneducatie, bepaalt dat de contactgemeente (Arnhem) deze taken regionaal coördineert. Het toezicht hierop is inmiddels belegd bij het regionaal Portefeuillehoudersoverleg Onderwijs. Afspraken over opstellen en uitvoeren van beleid zijn inmiddels vastgelegd in een regionale samenwerkingsovereenkomst.

Volwasseneneducatie

Afgelopen jaar zijn de rijksmiddelen regionaal ingezet (via contactgemeente Arnhem) voor uitvoering van een Regionaal Educatieplan (REP). Voor Renkum zijn dat 20 cursusplaatsen via het ROC. Daarmee hebben 32 cursisten een formeel leertraject Nederlandse taal doorlopen. Voor het Taalhuis verzorgt het ROC de intake en brengt advies uit voor het maatwerktaaltraject.

De bibliotheek heeft samen met de partners van het Taalhuis ingezet op bevordering van de (digi)taalvaardigheid. Vanuit het REP is er een subsidie gekomen naar het Taalhuis voor extra taal trajecten.

Openbare bibliotheek

Ook dit jaar hebben wij via twee vestigingen van een openbare bibliotheek bijgedragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van inwoners. De bibliotheek zet in op bevorderen van informatie- en digitale vaardigheden; lezen en schrijven; taal als basis voor maatschappelijke participatie; werk en inkomen; educatie; e-overheid; de bibliotheek als neutrale, onafhankelijke, veilige ontmoetingsplek.

Educatie en aanpak laaggeletterdheid

In juni 2017 is het Taalhuis Veluwezoom geopend. Hiermee krijgt de sluitende aanpak vorm in Rheden, Renkum en Rozendaal. Daarbij zijn alle initiatieven van formele, non-formele en informele taaleducatie inzichtelijk gemaakt en kunnen maatwerk educatietrajecten worden aangeboden aan alle inwoners die taalvaardiger willen worden. Bibliotheek Veluwezoom in haar rol als aanbieder van dienstverlening op het gebied van taal, lezen en digitale vaardigheden vervult hierin een coördinerende rol. Het ROC Rijn IJssel verzorgt het formele aanbod.

Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt

- Structureel contact over schoolverlaters van VSO en praktijkonderwijs om de aansluiting naar de arbeidsmarkt te ondersteunen;
- Binnen activerend werk worden maatwerkopleidingen voor branchecertificaten geboden voor LVB jongeren;
- Doorontwikkeling van loket leren & werken vindt plaats. Dit loket ondersteunt en adviseert werkgevers en werknemers met betrekking tot de invulling van leerwerkplekken in bedrijven.

Lokale educatie agenda (LEA):

Preventieve inzet leerplicht

Leerplicht volgt de Methodische Aanpak Schoolverzuim [MAS]. Deze aanpak biedt ruimte voor het onderwijs en de gemeente voor een lokale aanvulling wanneer het om preventie gaat over hoe om te gaan met leerlingen wanneer er zorgen zijn over de gezinssituatie, gedragsproblemen, zorgwekkend ziekteverzuim of (langdurig) thuiszitten. In 2018 zijn wij begonnen met het 'hoe' van deze aanpak.

Begaafdenonderwijs

De inzet van het begaafdenonderwijs is geëvalueerd. Gebleken is dat deze voorziet in een behoefte. Op alle scholen in de gemeente Renkum is de expertise van de leerkrachten ten aanzien van signalering en het geven van passend onderwijs binnen de school verbeterd en versterkt. Daarnaast is de voltijdse klas voor begaafden een faciliteit voor alle leerlingen uit de gemeente Renkum. Binnen de LEA zijn er afspraken gemaakt over de doorverwijzing. 2018 was het laatste jaar dat de gemeente hierin financieel participeert.

Binnenschoolse Cultuureducatie en Bibliotheek op school

In juni liep het eerste jaar af van Cultuureducatie nieuwe stijl. Er is een 360graden evaluatie uitgevoerd waaruit blijkt dat de scholen en de culturele aanbieders tevreden zijn met deze nieuwe methodiek en de kwaliteit van de lessen en activiteiten.

Tevens is voor de planning en reservering van de activiteiten te versoepelen een website ontworpen (CESISrenkum.nl). Daarbij is ook het sport & beweegteam aangehaakt met sportactiviteiten in het onderwijs, om zo een portal te hebben voor de gemeentelijke activiteiten die wij in samenwerking met het onderwijs willen uitvoeren.

Met ingang van het schooljaar 2018-2019 is de bibliotheek op school ingevoerd te hebben op alle basisscholen. Daarnaast werken we aan uitbreiding van inzet van de rijksregeling Combinatiefunctionaris Sport&Cultuur.

Onderwijsachterstanden/ Peuterspeelzaalwerk

In 2018 hebben we de regeling Peuterspeelzaalwerk ingezet voor ouders die niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst. Daarnaast is de Rijksregeling VVE uitgevoerd en zijn voor pedagogisch medewerkers taalcursussen ingezet. Voor onze jongste inwoners hebben we samen met het consultatieburo ingezet op Boekstart en met de kinderopvang op Boekstart in de kinderopvang.

Logopedie

Ook in 2018 heeft een onafhankelijke logopedische screening plaatsgevonden.

Integratie minderheden Uitvoeringsprogramma Nieuwkomers doen mee 2016 - 2019

Taal en participatie

In 2018 is door het sociaal team een start gemaakt met 'de actieperiode' voor nieuwe Participatiecliënten. Deze aanpak werd al toegepast bij de intake van statushouders. We doen 1 uitvraag samen met Vluchtelingenwerk en kijken dan integraal naar de kansen en belemmeringen op werk en inburgering. In het actieplan maken we afspraken over taalles en inburgering en waar mogelijk gaan mensen direct aan het werk. De aanpak is succesvol. Met de inzet van een stagebemiddelaar hebben we een groot aantal werkervaringsplekken gerealiseerd. 24 Statushouders kwamen zo een aan een baan. Bijna 40 personen zitten op een ervaringsplek. Om te zorgen dat zij aan het werk blijven bieden we een (taal-)training aan van 10 wekelijkse bijeenkomsten in de avonden. Uitstroom naar onderwijs met studiefinanciering was er voor 9 personen.

Taakstelling huisvesting

De gemeente kreeg minder nieuwe statushouders aangeboden van het COA en kon daarom de taakstelling op 4 personen na niet invullen. In december werd ook de extra tijdelijke huisvesting voor statushouders in Wolfheze gesloten.

Gezondheidsbeleid

Naast een training en voorlichting over omgaan met onze gezondheidszorg voor Eritreers hebben we ook voor professionals uit ons lokaal netwerk een training gehouden voor cultuur sensitief werken met Eritreërs en Syriërs.

Inburgering

Met 6 verschillende scholen voor inburgeringsonderwijs hebben contact om de statushouders te volgen bij hun vordering. Dit verloopt moeizaam omdat zij zelf verantwoordelijk zijn. Eind van het jaar waren nog 100 personen bezig met hun inburgeringsplicht. Door vertraging in de examens loopt de inburgering moeizaam. We proberen steeds betere afspraken te maken met scholen en statushouders zodat we meer grip krijgen op de inburgering. Eind dit jaar waren 31 mensen sinds 2014 geslaagd.

De gemeente heeft 29 personen een workshop aangeboden voor de ondertekening van de participatieverklaring (verplicht onderdeel af te leggen 1e jaar van de inburgeringsplicht).

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	2016-2017	Renkum	1,5	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018"
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	2016-2017	Nederland	2	
Absoluut verzuim	2017	Renkum	0	Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".
Absoluut verzuim	2017	Nederland	1,82	
Relatief verzuim	2017	Renkum	7,8	Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".
Relatief verzuim	2017	Nederland	26,58	

1E. Minima

Doelstelling
<p>Het doel van ons integraal minimabeleid is armoedebestrijding en tegengaan van de zogenaamde armoedeval. Doelstelling is dat werken en maatschappelijke participatie worden bevorderd.</p> <p>In de bestrijding van armoede staan kinderen centraal. Er moet worden voorkomen dat zij in hun ontwikkeling worden geremd, doordat zij opgroeien in armoede.</p> <p>Mensen met schulden moeten weer financieel en maatschappelijk zelfredzaam kunnen functioneren. Het uitgangspunt daarbij is dat mensen primair zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het oplossen van hun schulden. Waar nodig ontvangen zij daarbij ondersteuning op maat.</p>

Voortgang

Het bestrijden van schulden en het zoveel mogelijk opheffen van armoede vergroot kansen voor gezinnen en kinderen specifiek. Daarom blijft dit voortdurend onderwerp van aandacht.

Activiteiten

Schulddienstverlening

Inwoners die te maken krijgen met een inkomensterugval ofwel een laag inkomen hebben, kunnen sinds de zomer deelnemen aan de workshop 'Rondkomen met je inkomen'. Deze workshop wordt namens de gemeente georganiseerd door Kredietbank Nederland.

Met woningcorporatie Vivare hebben wij samenwerkingsafspraken gemaakt om huurschulden vroegtijdig aan te pakken. Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden om soortgelijke afspraken ook te maken met onder andere nutsbedrijven en zorgverzekeraars.

Met deze activiteiten willen we onze inzet op preventie en vroegsignalering versterken. Daarnaast continueren wij het schuldregelen en nazorg.

Armoedebestrijding kinderen

Het restant van de Decentralisatie-uitkering Armoedebestrijding kinderen (de zogenaamde Klijnsmagelden 2017) is overgeheveld naar 2018. Hierdoor was er in 2018 incidenteel een hoger budget beschikbaar voor het Kindpakket.

In het laatste kwartaal van 2018 heeft Stichting Leergeld (uitvoering deel kindpakket) een tussentijdse evaluatie uitgevoerd. De 68 respondenten waarden de verschillende voorzieningen uit het Kindpakket met een hoog cijfer van gemiddeld tussen de 7,7 en 9,6.

1F. Inkomensvoorziening

Doelstelling

Het bieden van een financieel vangnet voor inwoners die tijdelijk geen of onvoldoende inkomen hebben om in de dagelijkse kosten te voorzien.

Daarnaast ondersteunen wij inwoners bij het vinden van werk, het vergroten van hun kansen op werk en maatschappelijke participatie.

Voortgang

In 2018 is het aantal uitkeringsgerechtigden met 3% gedaald. 45% is uitgestroomd naar werk of is als zelfstandige aan het werk gegaan.

Activiteiten

Inkomensverstrekking

Het uitkeringsbestand is in 2018 met 3% gedaald tot 597 uitkeringsdossiers en 110 zogenaamde zak-en-kleedgelduitkeringen.

Categoriale bijzondere bijstand

Collectieve Zorgverzekering voor Minima (CZM). Deze categoriale regeling maakt onderdeel uit van de bijzondere bijstand. In 2018 is restitutie van het verschuldigde eigen risico voor geen enkel pakket meeverzekerd. Om de keuzevrijheid van inwoners met een laag inkomen en (hoge) zorgkosten te vergroten, kunnen zij met ingang van 2018 in plaats van de CZM ook kiezen voor de meerkostenregeling van de gemeente. Vanuit de meerkostenregeling wordt een tegemoetkoming

van € 200,- per jaar voor zorgkosten verstrekt op voorwaarde dat betrokkene het eigen risico volledig opmaakt in het betreffende jaar.

Arbeidsmarktondersteuning

In 2018 hebben wij in uitvoering aangescherpt ter verbetering van werkwijze en voor de Aanvraag aanvullende uitkering BUIG. Medio 2018 is de actieperiode ingevoerd en gericht op het voorkomen dat inwoners bijstandsafhankelijk worden en/of de uitkeringsduur zo kort mogelijk te houden. Ook werken we samen met het UWV in de arbeidsmarktregio om inwoners die nog recht hebben op WW te informeren over de rechten en plichten in de bijstand om instroom in de bijstand te voorkomen. De totale aanpak arbeidsmarktondersteuning leverde de onderstaande resultaten voor onze inwoners op:

- 73 inwoners zijn niet meer bijstandsafhankelijk omdat zij een betaalde baan hebben gevonden;
- 17 inwoners zijn gestart als ondernemer waardoor zij niet meer bijstandsafhankelijk zijn/na zelfstandigenregeling niet meer bijstandsafhankelijk zijn;
- 3 inwoners zijn gestart met een opleiding waardoor zij niet meer bijstandsafhankelijk zijn;
- 87 huishoudens met een bijstandsuitkering ofwel 16% van het bijstandsbestand heeft parttime inkomsten van gemiddeld € 494 per maand;
- 49 inwoners met een bijstandsuitkering zijn gestegen op de participatieladder.

De cijfers over 2018 (netto instroom-uitstroom) laten zien dat het aantal inwoners met een bijstandsuitkering met 25 huishoudens is afgenomen.

Banenafpraak

Eind 2018 waren wij verantwoordelijk voor de arbeidsintegratie van 72 inwoners. Van deze groep hebben 49 mensen een baan met loonkostensubsidie. Wij blijven hen tijdens het dienstverband ondersteunen met de benodigde loonkostensubsidie en/of jobcoaching. Wanneer een dienstverband eindigt, ondersteunen wij opnieuw bij het vinden van passend werk. 18 inwoners volgen een voorbereidingstraject om te ontwikkelen naar betaald werk. Dit bestaat voor 13 van hen uit een traject Activerend werk. Dit is een traject van vaak meerdere jaren. Betaald werk is niet voor iedereen haalbaar. 5 Inwoners hebben voorlopig geen arbeidsvermogen.

Activerend werk

Langzaam gaan steeds meer inwoners aan de slag via Activerend werk. We gebruiken het volop om de schoolverlaters die van het bijzonder onderwijs komen de ontwikkeling te laten maken naar misschien betaald werk in de toekomst. Ook inwoners jonger dan 65 jaar met een Wmo-dagbestedingsvraag bieden we steeds vaker activerend werk. Verder biedt activerend werk soms een tijdelijke oplossing voor jongeren waarbij school echt niet meer lukt en/of er thuis grote problemen zijn. Door een combinatie van werken en leren zijn de jongeren actief bezig en kunnen zij zich verder ontwikkelen.

Werkgeversdienstverlening

Lokaal koppelen wij economisch beleid aan werkgelegenheid. Met deze verbinding kunnen wij op meerdere vlakken maatschappelijke meerwaarde leveren en de operationele capaciteit verbinden. Naast maandelijks structureel overleg hebben economische zaken en het sociaal domein in samenwerking met lokale ondernemers in juni een succesvolle ondernemersbijeenkomst georganiseerd. Op regionaal niveau werken we nauw samen met het Werkgeversservicepunt (WSP) FoodValley. In 2018 heeft het WSP 44 plaatsingen voor Renkum gerealiseerd. Naast betaalde banen werken wij lokaal ook aan een netwerk van werkervaringsplekken bij ondernemers en organisaties zodat inwoners waar nodig stapsgewijs kunnen ontwikkelen naar een betaalde baan. Wij hebben op dit moment zo'n 60 plekken beschikbaar waarvan er circa 40 plekken bezet zijn.

Uitvoering Wsw

In 2018 was gemeente Renkum voor het eerst als werkgever verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor 92 Renkumse Wsw-medewerkers. Wij hebben de taak om hen passend werk te bieden. Het lokale uitvoerende team heeft dit binnen het beschikbare budget de Wsw gerealiseerd. Het is goed gelukt om voor de medewerkers passende werkplekken te behouden en/of nieuwe werkplekken te vinden. Medewerkers die door de arbeidsbeperking/begeleidingsbehoefte niet gedetacheerd kunnen worden, hebben veelal een beschermde werkplek in de gemeente.

Liquidatie Permar

Het Sw-bedrijf Permar bestaat niet meer. De financiële afwikkeling vindt plaats en bestaat voor het grootste gedeelte nog uit werk-naar-werktrajecten van 8 niet-gesubsidieerde werknemers van Permar. In 2018 was er een parttime directeur die de belangen Permar WS afwikkelt. De liquidatie verloopt binnen de financieel gestelde kaders.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Banen	2018	Renkum	506,1	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar.
Banen	2018	Nederland	663	
Netto arbeidsparticipatie	2017	Renkum	64,9	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
Netto arbeidsparticipatie	2017	Nederland	66,6	
Bijstandsuitkeringen	eerste halfjaar 2018	Renkum	32,8	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Bijstandsuitkeringen	eerste halfjaar 2018	Nederland	40,1	
Aantal re-integratievoorzieningen	eerste halfjaar 2018	Renkum	53,2	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Aantal re-integratievoorzieningen	eerste halfjaar 2018	Nederland	26,1	
% Jeugdwerkloosheid	2015	Renkum	0,91	
% Jeugdwerkloosheid	2015	Nederland	1,52	

1G. Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling

We willen maatwerk voor alle inwoners. Wij stimuleren burenhulp, zonder daarbij privacy uit het oog te verliezen en professionele ondersteuning te verdringen. We kiezen daarom ook voor een brede inzet van het PGB model. Binnen de wettelijke kaders wordt een eigen bijdrage in de (zorg)kosten gevraagd (Wmo).

De doelstelling is de inwoner zo lang mogelijk zelfredzaam en maatschappelijk actief te laten blijven. Waar nodig wordt voorzien, voor zover van toepassing met eigen financiële verantwoordelijkheid van inwoners, in individuele hulp.

Voortgang

In de uitvoering moeten we verder toegroeien naar meer nadruk op wat de inwoners zelf kunnen. Dit is een cultuur verandering die tijd nodig heeft voordat we een verschuiving zien. Deze cultuur verandering heeft constante aandacht nodig.

Activiteiten

Verwerving en contractering Wmo 2015 en Jeugdhulp

Verwerving van maatwerkvoorzieningen is zoveel als mogelijk regionaal georganiseerd met behoud van lokale aanvullende producten. Zowel binnen de regionale verwerving als de aanvullende lokale verwerving wordt ingezet op innovatie en transformatie.

Jeugdwet

Ten opzichte van 2017 zien we in de loop van 2018 een demping in de toename van het aantal cliënten. We zien een toename in kortdurende zorg en een kleine afname in langdurig zware zorg. We kunnen nog niet spreken van een trend.

De Jeugdwet is door het rijk geëvalueerd. Deze evaluatie heeft geleid tot het vaststellen van het landelijke actieprogramma "zorg voor de Jeugd" om de transformatie te versnellen (raadinformatiebrief "Ontwikkelingen Jeugd" van september 2018).

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Verordening Wmo

In 2018 is de verordening Wmo 2019 voorbereid en vastgesteld. De belangrijkste wijzigingen daarbij: het abonnementstarief en de invoering van het kilometerbudget.

Transformatie Ondersteuning Thuis

We hebben Hulp bij het Huishouden 1 en 2 per 1 januari 2018 getransformeerd naar Ondersteuning Thuis Licht, Midden en Zwaar om hierbij de ondersteuning vraaggerichter in te zetten. Vanuit de Algemene Maatregel van Bestuur reële prijs moeten de nieuwe cao VVT afspraken worden gevolgd. Dit kan naast het fors tariefverhogende effect in 2018 nog vier jaar doorwerking hebben. Wij nemen dit ook mee in de regionale transformatietafel voor ondersteuning bij het huishouden.

Algemene voorziening Huishoudelijke Hulp Toelage

Ons bezwaar tegen de niet-toekenning van de extra middelen voor de Huishoudelijke Hulp Toelage is gehonoreerd. Het bedrag van € 144.000 is met de decembercirculaire aan onze middelen toegevoegd.

Begeleiding: zorg in natura

Er lijkt niet/nauwelijks sprake te zijn van een substitutie-effect van begeleiding naar ondersteuning thuis zwaar. Wij gaan onderzoeken waarom dat het geval is en nemen dit signaal mee naar de regionale transformatietafel voor ondersteuning bij het huishouden.

Persoonsgebonden Budget (PGB): Jeugd en Wmo

PGB is een volwaardig alternatief voor de zorg in natura. Adequate informatie over taken en verantwoordelijkheden voor inwoners met een PGB is noodzakelijk. Aanvullend aan de Sociale Verzekeringsbank zetten wij in op controle en verantwoording (Kwaliteitstoezicht).

We zien bij Jeugd een afname van het gebruik van PGB vanaf 2015 van 97 naar 47. De verwachting is dat dit zich stabiliseert.

Doelgroepenvervoer

Het inrichten van het regionale systeem voor doelgroepenvervoer had kostenverlaging tot doel. De praktijk wijst anders uit. De kosten zijn voor alle deelnemende gemeenten fors meer dan voorheen begroot. In 2018 is het voor de BVO DRAN niet mogelijk gebleken om met de nieuwe ontwikkelingen (nieuwe verdeelsleutel, het solidariteitsfonds, aanvullende afspraken met vervoerders) de kosten zodanig door te rekenen dat voor Renkum de financiële effecten helemaal duidelijk zijn. We hebben een redelijk beeld, maar er is een zekere mate van onzekerheid, omdat de cijfers nog niet definitief zijn.

Met de regio is een knoppenplan opgesteld. Daarmee zijn kleine resultaten bereikt, maar die zijn nog niet kwantificeerbaar. Ook binnen de gemeente Renkum werken wij aan het terugbrengen van de kosten van het contract vervoer zowel op volume als op afstemming van traject.

Zorgtaxi

In 2018 is de zorgtaxi niet opnieuw aanbesteed omdat bij de voorbereidingen bleek, dat het aantal mensen wat gebruik maakt van ons contract dusdanig is afgenomen, dat een aanbesteding niet meer nodig is.

Beschermd wonen

In 2018 hebben wij regionaal een uitvoeringsplan ontwikkeld met een ontwikkelagenda, waarbij wij zowel regionaal als lokaal uitvoering geven aan de doordecentralisatie per 2021. Wij streven naar regionale spreiding van voorzieningen en naar financiële solidariteit.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Jongeren met delict voor rechter	2015	Renkum	1,75	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Jongeren met delict voor rechter	2015	Nederland	1,45	
Jongeren met jeugdhulp	eerste halfjaar 2018	Renkum	12,2	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
Jongeren met jeugdhulp	eerste halfjaar 2018	Nederland	9,2	
Jongeren met jeugdreclassering	eerste halfjaar 2018	Renkum	0,4	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Jongeren met jeugdreclassering	eerste halfjaar 2018	Nederland	0,3	
Jongeren met jeugdbescherming	eerste halfjaar 2018	Renkum	1,1	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Jongeren met jeugdbescherming	eerste halfjaar 2018	Nederland	1	
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	eerste halfjaar 2018	Renkum	59	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	eerste halfjaar 2018	Nederland	58	
% Kinderen in armoede	2015	Renkum	4,72	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
% Kinderen in armoede	2015	Nederland	6,58	

2 Transformatie Sociaal Domein

Doelstelling

Het beschikbaar houden van kwalitatief goed en voldoende aanbod binnen de geboden financiële kaders door stevige ingezet op transformatie en substitutie waaronder de versterking van het preventieve veld.

Voortgang

Het aanbod en de inzet van hulp worden waar mogelijk en in breed overleg meer vraaggericht en eerder (preventief) ingezet. Dit is een proces dat tijd vergt omdat veel verschillende partijen meer moeten samenwerken, anders moeten leren kijken en uiteindelijk uitvoeren. Dat proces wordt deels lokaal maar voornamelijk regionaal aangestuurd vanuit de regionale samenwerking op inkoop. De inzet van maatwerk hangt ook nauw samen met de algemene voorzieningen en de inzet daarvan door (verwijzende) partijen in de transformatie van het sociaal domein. Partijen leren elkaar kennen, vinden elkaar en ontwikkelen het noodzakelijke vertrouwen. Inmiddels wordt wel een financiële klem zichtbaar die maakt dat al bovenstaande elementen waar mogelijk versneld moeten worden.

Activiteiten

Er wordt ingezet op transformatie en substitutie om alle nodige (maatwerk)voorzieningen voor onze inwoners beschikbaar te houden binnen de daartoe beschikbare middelen.

Daartoe werken we intern en extern (met aanbieders) samen om integraal te kijken naar welke (maat)werkvoorzieningen vanuit de vraag van de inwoner en zijn systeem nodig zijn en hoe we deze het beste en zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen organiseren.

Daarnaast worden vanuit de regionale samenwerking op inkoop in samenwerking met aanbieders transformatie en substitutie vormgegeven. Op regionaal niveau zijn voor transformatie Jeugd gedurende 3 jaar middelen beschikbaar betaald vanuit een uitname uit het gemeentefonds en het ministerie (50-50).

In 2018 heeft Verwey-Jonker Instituut de inrichting van het sociaal domein geëvalueerd. De aanbevelingen die daaruit voortkomen zijn door het college overgenomen en worden vertaald naar een nieuwe kadernota en ontwikkelagenda's in 2019.

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	39.668	41.608	42.018	-409
Baten	29.047	30.774	31.105	331
Saldo van baten en lasten	-10.621	-10.834	-10.913	-78
Mutatie reserve	2.055	2.046	2.124	78
Gerealiseerd resultaat	-8.565	-8.789	-8.789	0

02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Visie

Wij wonen in een bijzondere gemeente. De omgeving waarin wij leven heeft een aantrekkelijk karakter met landgoederen, sprengbeken en markante zichtlijnen. Deze groene omgeving moeten we koesteren, benutten en behouden. Er zijn veel voorzieningen die we willen behouden. Bovendien moet onze gemeente goed bereikbaar zijn voor inwoners en bezoekers.

Duurzaamheid maakt een integraal onderdeel uit van alle ontwikkelingen. De ontwikkelingen in de dorpscentra stimuleren de levendigheid van de dorpen en de maatschappelijke participatie van de inwoners. De gemeente wil samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties de ontwikkelingen vormgeven.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 2A. Ruimtelijke ontwikkeling
- 2B. Wonen
- 2C. Bestemmingsplannen
- 2D. Omgevingsvergunning
- 2E. Mobiliteit

2A. Ruimtelijke ontwikkeling

Doelstelling
De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Voortgang
Het woningbouwproject Dalzone in Oosterbeek is met de oplevering van de 2 woningen aan het Lucassenpad afgerond. In het gebied 3B4 zijn 6 koopwoningen gerealiseerd in het nabij gelegen Dorresteinplantsoen heeft Vivare 31 sociale huurwoningen gebouwd.

Activiteiten

- Langere tijd stilliggende woningbouwprojecten hebben we weer op gang gebracht, doordat we in overleg zijn gegaan met grondeigenaren, bouwbedrijven, woningcorporaties en particuliere initiatiefnemers van bestaande projecten om eventuele belemmeringen weg te nemen. Dit zetten we voort zodat die projecten ook echt gerealiseerd worden. Het project Dalzone in Oosterbeek is afgerond, evenals 3B4 midden in Renkum en het Dorrestijnplantsoen van Vivare in Heelsum. De kavels van 3B4 noord in Renkum zijn in de verkoop gegaan. Dit jaar zal gestart worden met de woningbouw voor 3B4 zuid en daarmee komt een afronding van het project 3B4 totaal in zicht.
- Nieuwe (woning)bouwprojecten moeten voldoen aan de actuele eisen op het gebied van stedenbouw, ruimtelijke inpassing, duurzaamheid en wonen. Alle eisen die de gemeente stelt aan nieuwbouwplannen worden contractueel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Ook bij de diverse controles op het ontwerp wordt hier door de gemeente kritisch naar gekeken.

- Bij nieuwe (woning)bouwprojecten worden omwonenden vroegtijdig betrokken en krijgen waar mogelijk een rol in het opstellen van stedenbouwkundige kaders. Zo zijn er bijvoorbeeld bijeenkomsten geweest voor de terreinen Moviera en Hes in Oosterbeek.
- Onderzoeken mogelijkheden ontwikkelen opbrengst uit eigen grondposities. De resultaten uit deze onderzoeken nemen wij mee in onze voorstellen. Zo heeft u in het voorstel over de nieuwbouw van het schoolgebouw in Doorwerth kunnen zien dat wij voorstellen de opbrengst van een aantal vrijkomende locaties in te zetten voor het bieden van dekking (in het IHP). Ook bij de Perspectiefnota wordt dit meegenomen.

Doelstelling

Dorpskernen moeten aantrekkelijk blijven met voldoende voorzieningen en woningen. Prioriteit ligt bij de centra van Doorwerth en Renkum.

Voortgang

In 2018 zijn resterende aanpassingen in het centrum van Renkum voorbereid en uitgevoerd. In maart 2019 worden de laatste aanpassingen in het centrum van Renkum officieel geopend. Voor Doorwerth zijn veel voorbereidingen getroffen en overleggen gevoerd met alle betrokkenen over het LOC en het masterplan.

Activiteiten

Doorwerth Centrum

- Opstellen en uitvoeren plan van aanpak vervolg fases en voorbereiden van de benodigde planologische procedures.
- Hierop vooruitlopend is in 2017 al gestart met een uitwerking van het deelproject Leer- en ontmoetingscentrum. Dit project loopt dus wat voor op andere deelprojecten. Voor het leerdeel zijn we trekker (gemeentelijke taak), voor het ontmoeten zijn we faciliterend.
- De kosten voor het project in Doorwerth worden deels uit de grondexploitatie bekostigd en deels uit de reguliere gemeentelijke budgetten. Dit laatste geldt voor de onderdelen waarbinnen we als gemeente een verplichting hebben zoals bijvoorbeeld de zorg voor goede scholen.
- In 2018 is een groep inwoners van Doorwerth het pop-up plein gestart. Zij willen vooral doen en alvast een plek creëren waar ontmoeten centraal staat. De gemeente ondersteunt dit met een klein bedrag voor fysieke inrichting.

Renkum Centrum

- In 2018 zijn de resterende onderdelen uit het maatregelenplan uitgevoerd. Hiervoor heeft de raad € 250.000 beschikbaar gesteld. De aanpassingen aan de inrichting is met belanghebbenden afgestemd. De focus ligt op alle zijstegen van de Dorpsstraat en op de Van Riessenstraat. Het werk wordt begin 2019 afgerond.
- De benodigde € 250.000 opbrengst is deels gerealiseerd uit een deel van de verkoopopbrengst van Lijn 50 en wordt voor het overige gefinancierd uit de extra opbrengst voor de locatie 3B4 Zuid. Van dit laatste wordt de levering en dus de opbrengst in 2019 verwacht.
- Overige acties in het centrum van Renkum worden uitgevoerd samen met ondernemers en vastgoedeigenaren, zie product 6A Ondernemen en bedrijvigheid.

2B. Wonen

Doelstelling

Voor alle doelgroepen moeten voldoende, goede woningen betaalbaar en bereikbaar zijn, vooral voor jonge gezinnen.

Voortgang

In 2018 zijn er 15 koopwoningen in Renkum gerealiseerd (Oosterbeek Lukassenpad 2 en St Bernulpusstraat 7, Renkum Deelplan 3B4 midden 6). In Wolfheze is een appartementencomplex met 10 appartementen in het goedkope huur segment voor de doelgroep jongeren gerealiseerd. Daarnaast is het voormalig verzorgingstehuis Heidestein getransformeerd naar ca. 60 kleine appartementen. Deze appartement worden verhuurd op basis van het Magic Mix concept. 'Magic Mix' = gemengd wonen door verschillende doelgroepen in één woongebouw. Ook bij het ontwikkelen van nieuwe bouwplannen passen wij vraaggericht bouwen toe. Daarmee eisen wij ook dat er woningen voor jongeren tot 27 jaar, jonge gezinnen en ouderen worden opgenomen in het bouwprogramma.

Activiteiten

Uitvoeren activiteiten routekaart, zoals die is opgenomen in de Nota Wonen 2014.

- In 2018 is gestart met het actualiseren van de Nota Wonen. Daarvoor hebben wij als eerste de Week van het Wonen georganiseerd om zo de inwoners te horen. Alle informatie uit de workshop, tafelgesprekken en overige bijeenkomsten zijn gebundeld. De opvallende punten zijn in het vierde kwartaal van 2018 voorgelegd aan het inwonerspanel aan de hand van een vragenlijst. Dat hebben wij in twee stappen gedaan. Namelijk een enquête over Wonen en een over leefbaarheid. Daarnaast heeft een adviesbureau een kernanalyse uitgevoerd. Tevens wij hebben een bijeenkomst gehouden met de stakeholders. En hebben wij meerdere keren ambtelijk werksessie voor wonen georganiseerd. Al deze informatie wordt gebruikt als input voor nieuw te vormen woonbeleid voor de gemeente. Tweede helft 2019 wordt de nieuwe nota aangeboden aan u.
- Verleidingsstrategieën voor woningverbetering particuliere woningen. Er is ervoor gekozen om de projecten die inwoners informeren over wonen onder de noemer "Bewust Wonen" te zetten. De volgende drie onderwerpen vallen hieronder:
 - Langer zelfstandig thuis wonen (valpreventie, kleine huisaanpassingen, tips, etc.);
 - Duurzaam en energiezuinig wonen (o.a. tips en hoe kun je energie besparen?) en water;
 - Veiligheid in en om de woning (inbraakpreventie).
- In 2018 is er nieuw foldermateriaal voor Bewust Wonen gemaakt. In samenwerking met een zorgpartij is er een handigheidskaart gemaakt. Deze wordt verspreid onder cliënten en medewerkers van de zorgpartij om o.a. het gesprek over woningaanpassingen aan te gaan. Daarnaast is een groep maatschappelijk betrokken ondernemers het Ondernemers Gilde Renkum gestart. In 2018 is het regionaal project "Innovatieve aanpak" voortgezet en werken wij nog steeds met het energieloket Midden Gelderland. Daarnaast is het project WAKS uitgerold.
- Er is een nieuwe regionale woonagenda opgesteld: de subregionale Woonagenda Arnhem e.o. 2017-2027, Wendbaar sturen, verantwoord versnellen. Met deze subregionale woonagenda zijn de regionale afstemming van woningbouwplannen en een aantal bijbehorende ambities vastgelegd. De focus ligt op de aanpak van een aantal maatschappelijke opgaven rondom wonen die de individuele gemeenten niet alleen kunnen oplossen dan wel oppakken en waarbij ze kunnen leren van elkaar. Met deze nieuwe woonagenda hebben wij afscheid genomen van het stoplichtenmodel. Wij gaan vooral kijken naar de kwaliteiten van het plan en naar de

toegevoegde waarden van het plan op lokale en/of (sub)regionale behoefte. De kwantiteit speelt geen leidende rol meer en daardoor wordt een nieuwbouwplan niet meer "alleen" op kwantiteit beoordeeld. Om de woonagenda daadwerkelijk uit te voeren is er een uitvoeringsprogramma opgesteld. Deze is december 2018 vastgesteld. De werkzaamheden worden in 2019 door de verschillende gemeenten opgepakt en uitgevoerd.

- Bij nieuwbouwinitiatieven hanteren wij de gewenste bouwrichtlijnen uit de Nota Wonen. Omdat de ontwikkelingen met betrekking tot wonen constant in beweging zijn, updaten wij de gewenste woningbouwrichtlijnen regelmatig. Zowel de kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte speelt daarbij een rol. Wij willen vooral inzoomen op de kwalitatieve woonbehoefte. Daarbij willen wij vooral kijken vanuit de bestaande woningvoorraad. Daarvoor hebben wij een kernanalyse laten uitvoeren. Deze analyse wordt gebruikt als een van de onderleggers voor de nieuwe op te stellen Nota Wonen.
- De Prestatieafspraken met Vivare en de Renkumse Huurders Vereniging (RHV) worden vanaf 2016 jaarlijks bijgesteld. Het lastig hierin dit jaar was dat Vivare het vertrouwen in de huidige bestuursleden van de RHV heeft opgezegd. De RHV is dit jaar dus niet betrokken bij de actualisatie van de prestatieafspraken. Inmiddels is er een nieuw bestuur voor de RHV gevonden. Naast het bijstellen van de prestatieafspraken werken wij aan de uitvoering. Daarnaast blijven wij regie houden op de overige doelstellingen en worden de afspraken uitgevoerd. In 2018 zijn wij o.a. gestart met het maken van nieuwe afspraken voor lokaal maatwerk, is er een vroegsignaleringsverordening opgesteld, zijn de afspraken betreft duurzaamheid verkend en aangescherpt. En er is onderzoek gedaan naar de slagingskansen van jongeren en zijn de wijkplannen van Vivare besproken.
- In 2018 hebben wij geen aanpassingen gedaan in de stimuleringsleningen. Van de (particuliere) duurzaamheidslening wordt volop gebruik gemaakt. De starterslening wordt ook nog aangevraagd, gemiddeld 10 per jaar. Maar van de andere twee leningen (blijverslening en stimuleringslening VvE's) wordt weinig tot geen gebruik van gemaakt. In 2019 gaan wij kijken of de leningen kunnen worden aangepast.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Nieuwbouw woningen	2016	Renkum	4	Het aantal nieuwbouwwoningen.
Nieuwbouw woningen	2016	Nederland	7,2	

2C. Bestemmingsplannen

Doelstelling
De (bestaande) woningbouwprojecten worden waar mogelijk verder uitgevoerd of opgestart. De directe omgeving van nieuwe (bouwplannen) plannen is leidend voor een goede inpassing.

Voortgang
Meerdere woningbouwprojecten zijn inmiddels opgestart of in uitvoering. Uiteraard komen er ook steeds nieuwe bij.

Activiteiten

Tijdig actualiseren van de bestemmingsplannen. Niet digitale bestemmingsplannen mogen niet ouder zijn dan 10 jaar. Voor wel digitale bestemmingsplannen is die actualisatieverplichting per 1 juli 2018 vervallen. In 2018 is voor de actualisatie van bestemmingsplannen is het volgende gedaan:

- gestart met maken/ opstellen bestemmingsplan 'Buitengebied 2019'
- gestart met maken en opstellen bestemmingsplannen voor 'Doorwerth Centrum '

En daarnaast is gestart met het in kaart brengen van de gevolgen van de Omgevingswet voor de gemeente en zijn voorbereidende werkzaamheden verricht.

De wens/ planning was dat de twee genoemde bestemmingsplannen ook al in ontwerp ter inzage zouden zijn gelegd. Dat bleek te optimistisch. Het opstellen van de plannen en de daarin te maken keuzes en overleggen met belanghebbenden kostte meer tijd. Ook heeft het besluitvormingsproces over Doorwerth Centrum meer tijd gekost. Verder was de planning om te starten met een 'paraplubestemmingsplan parkeren'. Dit plan is mede door de tijd die de andere bestemmingsplannen in beslag nemen doorgeschoven in de tijd, dan wel (grotendeels) overgenomen in het nieuw te maken bestemmingsplan voor het Buitengebied.

2D. Omgevingsvergunning

Doelstelling

Behouden en benutten van het aantrekkelijke karakter van onze omgeving met enerzijds het uitgangspunt van regulering en anderzijds meer verantwoordelijkheid van de inwoners en lagere kosten.

Voortgang

Momenteel werken Renkum, ODRA en de andere partners aan een transitie naar een systeem van outputfinanciering in 2020. Het is echter niet zeker dat een overgang naar outputfinanciering leidt tot lagere kosten.

Activiteiten

ODRA

Het afgelopen jaar hebben wij een audit uitgevoerd naar de regievoering op de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) door de ambtelijke organisatie van de gemeente Renkum.

Uit deze audit zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen, waarvan er al een aantal tijdens de duur van de audit al waren opgestart, zoals bijvoorbeeld de vorming van een regiekamer. In de regiekamer vindt afstemming plaats tussen medewerkers van Renkum en de ODRA over individuele zaken. Dit overleg heeft tot doel de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Daarnaast zijn sinds eind juni medewerkers van de ODRA regelmatig werkzaam in Renkum. Dit draagt bij aan meer collegialiteit tussen de gemeentelijke medewerkers en de medewerkers van de ODRA, meer gevoel voor politiek gevoelige zaken en een snelle afhandeling van adviezen, wat weer een positief effect heeft op de snelheid van vergunningverlening. Voor een aantal andere verbeterpunten geldt dat deze pas worden opgepakt als de nieuwe audit met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen is afgerond.

Momenteel werken Renkum, ODRA en de andere partners aan een transitie naar een systeem van outputfinanciering in 2020. Voor 2018 en 2019 is als tussenvorm al gekozen voor een afrekening op basis van uren.

Natuurbeschermingswet

Op dit moment worden aanvragen om een vergunning getoetst aan de Wet natuurbescherming.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet zal effect hebben op de werkwijze van de ODRA. Samen met de ODRA (en andere partners) maken we ons nu gereed voor de invoering van deze wet.

Stimulering/ handhaving MKB

In 2018 heeft de ODRA voor de gemeente Renkum alle 16 geplande energiecontroles uitgevoerd. Van deze 16 waren er in het totaal 14 bedrijven midden- of grootverbruiker.

Doelstelling
Komen tot een uitvoerbare bomenverordening.

Voortgang
De bomenverordening is vastgesteld en geïmplementeerd.

Activiteiten

De bomenverordening is vastgesteld en geïmplementeerd.

2E. Mobiliteit

Doelstelling
De bereikbaarheid van onze dorpen wordt ten minste behouden en mobiliteit in alle vormen wordt versterkt.

Voortgang
De bereikbaarheid is behouden. Nieuwe projecten zijn wel wat vertraagd door beperkte beschikbare capaciteit in de organisatie en beperkte financiële middelen.

Activiteiten

Regionale samenwerking:

- We werken met de gemeenten in de Regio Arnhem-Nijmegen aan een nieuwe regionale mobiliteitsvisie (Op weg naar een Bereikbaarheidsaanpak regio Arnhem Nijmegen). In 2018 is de Samenwerkingsagenda Fiets opgeleverd. Waar mogelijk ondersteunen van de lobby voor een nieuwe fietsverbinding over de Rijn, deze is opgenomen in de samenwerkingsagenda.
- Uitvoering geven aan de vastgestelde Bereikbaarheidsaanpak met plannen voor veranderingen in de mobiliteit. Hiervoor hebben we regelmatig contact met buurgemeenten, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en Prorail.
- In 2018 is het deel Benedendorpsweg/Klingelbeekseweg van de snelfietsroute opgeleverd en gewerkt aan de voorbereiding van het traject Fonteinallée-Boersberg.
- Voor de spoorwegovergang Wolfheze is samen met de provincie een haalbaarheidsonderzoek gedaan om te bezien of een ongelijkvloerse kruising mogelijk is. Het Ministerie van IenW heeft

in december formeel aangegeven dat Wolfheze op het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen geplaatst is. Vervolg van de voorbereidingen vinden plaats in 2019.

- Er is subsidie binnengehaald om een deel van de bushaltes van de buurtbus toegankelijk te maken. Uitvoering in 2019, na realisatie is 2/3 toegankelijk.
- Onderzoek uitgevoerd naar het versterken van het OV tussen Arnhem en Wageningen. Vervolg in 2019. Samen met Arnhem en Wageningen zijn wij een regionaal proces gestart om met de provincie (en anderen partijen) deze (HOV)verbindingen te optimaliseren en door te trekken naar de WUR en de Kleefsewaard. Renkum is de trekker van dit project.
- Volgens de plannen van NS blijft de treinverbinding Arnhem-Ede met stops in Oosterbeek en Wolfheze in stand, door blijvend aandacht hiervoor te vragen (lobby).

Het bestuur van de Stichting Drielse Veer heeft als voornaamste taak een betrouwbaar en toekomstbestendig veer te besturen. De gemeente Renkum ondersteunt hen daarbij als penhouder richting het Verenfonds en de gemeente Overbetuwe. Sinds het voorjaar van 2018 is het Drielse Veer voorzien van een radarsysteem. Dankzij financiële bijdragen van de gemeenten Overbetuwe en Renkum en de provincie Gelderland kon het bestuur van Stichting Drielse Veer overgaan tot de aanschaf en installatie van radar aan boord. Dankzij deze radar is de betrouwbaarheid van de dienstregeling van de veerpont opnieuw toegenomen. Alleen als gevolg van stroomuitval of extreem laag water zal de pont nog uit de vaart gehaald worden. afgelopen jaar maakten ongeveer 91.000 personen gebruik van het veer.

Met de raads- en commissieleden is een sessie georganiseerd over prioriteiten als opmaat naar een nieuw MUP.

Doelstelling

De verkeersveiligheid in onze dorpen wordt verbeterd.

Voortgang

De verkeersveiligheid is beperkt verbeterd.

Activiteiten

- Verbeteren van veiligheid van de oversteek van de spoorweg bij Wolfheze voor langzaam verkeer ligt stil. Eind 2015 is een werkgroep met provincie, ProRail en gemeente Renkum opnieuw opgestart. De opdracht aan ProRail is verstrekt en het ontwerp uitgewerkt. Het ontwerp gaat uit van een met slagbomen beveiligd rustpunt voor voetgangers, waardoor het mogelijk is in twee keer over te steken. Door ook de kruising te verbreden krijgen fietsers en voetgangers meer ruimte. De kosten blijken hoger dan het beschikbare budget. Met Prorail worden alternatieve maatregelen onderzocht omdat subsidiepartijen hun bijdrage niet wensen te verhogen met het perspectief op een mogelijke onderdoorgang. Het college heeft in maart 2019 besloten dit project op on hold te zetten in afwachting op besluitvorming over een spooronderdoorgang.
- In 2018 is een oversteekplaats van een intelligente beveiliging voorzien, nabij de scholen aan de Jonkheer Nedermeijer van Rosenthalweg.
- Permanente verkeerseducatie uitvoeren om de verkeersveiligheid van kwetsbare verkeersdeelnemers (zoals schoolgaande kinderen, ouderen, gehandicapten) te verhogen en bewustwording van jonge automobilisten te vergroten. Acties fietsverlichting uitgevoerd.

- Verbeteren van de veiligheid voor verkeer en aanwonenden en oversteekbaarheid bij reconstructie/ groot wegenonderhoud van de doorgaande wegen: in 2018 ontwerp Wolfhezerweg omdat daar groot onderhoud wordt uitgevoerd. In de planning verstraagd.
- In 2018 hebben we op veel plaatsen de snelheidsdisplay geplaatst om het snelheidsgedrag te beïnvloeden, daarnaast zijn 30km/u stickers verstrekt.
- De politie heeft op verzoek van de gemeente 7x een snelheidscontrole uitgevoerd op de Benedendorpsweg. Deze heeft effect gehad.
- De Benedendorpsweg/Klingelbeekseweg is ingericht als fietsstraat met 30 km/uur maatregelen.

Doelstelling

Zorgen voor voldoende goede parkeervoorzieningen.

Voortgang

Parkeervoorzieningen uitgebreid bij Doelum voor fiets en auto.

Activiteiten

- Rond de bibliotheek in Oosterbeek is gekeken naar de mogelijkheden voor het creëren van extra parkeerplaatsen. Hier zijn met enige creativiteit zeven extra plaatsen gevonden waarvan er drie in de blauwe zone vallen. Hiervoor is een raming opgesteld. Een voorstel om het tijdsvenster van de blauwe zone te verruimen is in het najaar 2018 besproken met de ondernemers.
- Bij nieuwbouw projecten en bij functieveranderingen van bestaande gebouwen zorgen we ervoor dat er voldoende parkeervoorzieningen worden aangelegd (conform CROW). Zo zijn bij MFC Doelum in Renkum 150 parkeerplaatsen gerealiseerd. Daarmee ligt de tijdelijke situatie met een veel beperkter aantal parkeerplaatsen achter ons. Verder zijn geen extra fietsparkeerplaatsen gemaakt omdat de beoogde extra fietsparkeerplaatsen gekoppeld waren aan projecten, die niet gerealiseerd zijn. Zo heeft de raad bij de behandeling van de plannen voor Centrum Doorwerth aangegeven om het parkeren vooralsnog te laten zoals het nu is. En, in het kader van de traverse over het spoor in Wolfheze is een nieuw ontwerp gemaakt voor de fietsenstalling in Wolfheze. Echter de traverse is in de wacht gezet met het perspectief op een spooronderdoorgang.

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	4.025	4.255	4.337	-82
Baten	1.914	2.076	2.404	328
Saldo van baten en lasten	-2.111	-2.179	-1.933	246
Mutatie reserve	35	35	-43	-78
Gerealiseerd resultaat	-2.076	-2.144	-1.977	167

03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

Visie

Gemeente Renkum biedt aan bewoners en bezoekers de mogelijkheid in een natuurlijke omgeving te ontspannen en te genieten en zich bewust te zijn van de waarde ervan. 'Landschap' is één van de vier kernkwaliteiten van onze gemeente. De mooie groene omgeving moeten we koesteren, benutten en behouden. Daarom willen wij een gemeente zijn die inwoners en instellingen stimuleert tot opwekken van duurzame energie, het zuinig en bewust omgaan met water, energie en afval én die actief stimuleert tot meehelpen met het in stand houden van onze natuur, landschap en biodiversiteit. Duurzaamheid is een leidend principe. De stimulans is ook bedoeld om te komen tot een circulaire economie, waarbij zoveel als mogelijk afvalstoffen weer als gelijkwaardige grondstof in de economie terug komt.

Ondanks zeer beperkte financiële middelen formuleren we ambitieuze doelstellingen, die wij alleen gezamenlijk met inwoners, bedrijven en andere overheden kunnen bereiken.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 3A. Milieu en duurzaamheid
- 3B. Energie en klimaat
- 3C. Bos en landschap
- 3D. Water en riolering
- 3E. Afvalverwijdering en -verwerking

3A. Milieu en duurzaamheid

Doelstelling
De gemeente Renkum is een duurzame, groene gemeente die duurzaam ontwikkelt en bouwt, en inwoners, bedrijven en instellingen stimuleert tot energiebesparing en het opwekken van duurzame energie.

Voortgang
Het afgelopen jaar is de samenwerking met inwoners, bedrijven en instellingen geïntensiveerd. Hierdoor leveren alle partijen een bijdrage aan onze duurzame groene gemeente.

Activiteiten

- Het waar nodig faciliteren van inwoners of organisaties die concrete duurzame initiatieven willen ontplooiën in onze gemeente. In 2018 liepen er verschillende inwonersinitiatieven voor het verduurzamen van woningen en wijken waar we op diverse manieren ondersteuning aan hebben gegeven. Een meer gestructureerde inzet van de gemeente is wenselijk. In het kader van het lokaal klimaatakkoord, werken we aan de tafel Wijkgerichte aanpak samen met enkele initiatieven en stakeholders aan een invulling van deze inzet. Meer hierover onder 3B.
- Samen met Vivare blijven werken aan verder invulling van de prestatieafspraken. Met Vivare zijn afspraken gemaakt over verduurzaming van het vastgoed. Zij geven hier bij diverse complexen al invulling aan. Nieuw is de koppeling met koopwoningen die gezocht wordt. In Nieuwland is dit in 2018 tot een pilot gekomen.
- Zorgen dat er door middel van Natuur- en Milieueducatie (NME) een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van onze beleidsdoelen op het gebied van milieu en duurzaamheid. Naast een

project over afval is er nu voor de jongste groepen een leskist ontwikkeld over klimaat/ energie. In 2019 zullen er nieuwe prestatieafspraken worden gemaakt.

- Eind 2018 heeft er een audit plaatsgevonden en ons certificaat van de CO2 prestatieladder is weer voor een jaar verlengd. In 2019 willen we ons laten certificeren op trede 4 van de CO2 prestatieladder.
- Samen met de ODRA hebben we deelgenomen aan een project voor het verduurzamen van het bedrijventerrein Schaapsdrift in Renkum. Momenteel wordt gewerkt aan commitment van bedrijven en financiers voor het CO2 neutraal en energiepositief maken van het bedrijventerrein.

3B. Energie en klimaat

Doelstelling

De gemeente Renkum is in 2040 klimaatneutraal.

Voortgang

Het uitvoeringsprogramma 2017-2018 Op weg naar een Klimaatneutraal 2040 geeft een overzicht welke projecten en activiteiten bijdragen aan de doelstelling om in 2040 klimaatneutraal te worden. De verschillende activiteiten dragen bij aan een vermindering van de CO2 uitstoot, maar dit is niet concreet te maken.

Activiteiten

- Milieucontroles: In 2018 heeft de ODRA voor de gemeente Renkum alle 16 geplande energiecontroles uitgevoerd. Van deze 16 waren er in het totaal 14 bedrijven midden- of grootverbruiker.
- Regionale routekaart: Het uitvoeringsprogramma 2019-2020 van de regionale routekaart kent 4 sporen, te weten (1) de Regionale Energie Strategie (RES), (2) Bewustwording en uitvoering energietransitie in gebouwde omgeving (3) Duurzame bedrijventerreinen en (4) Duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden. Verschillende werkzaamheden zijn hiervoor verricht, vooral op het gebied van de RES. In het kader van duurzaam inkopen, heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de diverse gemeentelijke wagenparken. De gemeentelijke bijdrage per jaar aan de regio bedraagt € 6.500 (voor projectmanagement en advies).
- Actualisatie van de Gemeentelijke Routekaart stond gepland voor eind 2018, begin 2019, gekoppeld aan de klimaattop. Gekozen is voor een langer traject met klimaattafels richting een lokaal klimaatakkoord. Hiermee bouwen we aan een netwerk van duurzame initiatieven. Gelijk met de inzet van een nieuwe medewerker, is gestart met dit traject. Externe procesbegeleiding en communicatieadvies is ingekocht. In 2018 is gestart met het bij elkaar brengen van lokale initiatiefnemers in een coalition of the willing. Inmiddels heeft begin 2019 de kick-off van de klimaattafels plaatsgevonden.
- Energieloket: Voor het energieloket is provinciale subsidie ontvangen. De gemeentelijke bijdrage voor 2018 bedroeg €14.000. De helpdesk van het energieloket is ongeveer 1.000 keer benaderd, waarvan 150 keer door inwoners van gemeente Renkum. Dit komt ongeveer overeen met het geraamde aantal. Extra aandacht is besteed aan het verbeteren van de website en het klantvolgsysteem. Klanten waarderen de service met gemiddeld een 8,5. In 2018 zijn ongeveer 90 Woonwensenscans uitgevoerd in onze gemeente; een laagdrempelige manier om woningeigenaren op weg te helpen in het nemen van energiebesparende maatregelen. Dit wordt over het algemeen als nuttig ervaren. Aan de collectieve inkoopactie in het winterseizoen 2017-2018, heeft 3,7% van de woningeigenaren meegedaan. Dit was goed voor een investering van bijna € 900.000 en een CO2 reductie van 320.000 kg/jr.

- Aardgasloze wijken: gezien het krachtige bewonersinitiatief en de behapbare schaal, zien we voor Heveadorp goede kansen voor een Wijk van de Toekomst aanpak. In overleg met de woningcorporatie, netbeheerder en bewonersinitiatief, hebben we eind 2018 een aanvraag gedaan voor deelname aan het netwerk van de Wijk van de Toekomst. Deze aanvraag is inmiddels gehonoreerd. In 2019 starten we dit proces.
- Er is gekozen het programma energiebesparing bij bedrijven te koppelen aan het proces van de klimaattafels. Zoals eerder genoemd zijn deze begin 2019 gestart.
- Duurzaamheidslening: In 2018 zijn 32 aanvragen voor duurzaamheidsleningen voor particulieren bij het SvN ingediend. Medio 2018 is een dubbele maatschappelijke duurzaamheidslening aan MFC Doelum verstrekt om het resterende dakvlak volledig vol leggen met zonnepanelen. Om voldoende partijen de mogelijkheid te blijven bieden om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen, willen wij het budget van de maatschappelijke duurzaamheidslening verruimen. Gezien de ontwikkelingen bij de provincie en de SvN richting een brede lening voor toekomstbestendig wonen en de mogelijkheid voor gemeenten om daar bij aan te haken, is dit doorgeschoven naar 2019.
- Duurzame inkoop energie: We kopen onze elektriciteit samen met gemeenten uit de regio Arnhem en Nijmegen nu volledig duurzaam in waarbij is afgesproken binnen de looptijd van het contract zoveel mogelijk regionaal op te wekken. Verschillende projecten in de regio dragen hier aan bij.
- In 2018 hebben we de volgende initiatieven voor lokale opwek van duurzame energie begeleid: verkenningen naar een zonneveld, een grootschalig zonnedak, de stuw bij Driel en ultradiepe geothermie bij Parenco. Ook deze verkenning is onderdeel van de klimaattafels met een tafel grootschalige energie.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Hernieuwbare elektriciteit	2017	Renkum	10,6	
Hernieuwbare elektriciteit	2017	Nederland	13,5	

3C. Bos en landschap

Doelstelling
<ol style="list-style-type: none"> 1. Het blijven beschermen en waar nodig ontwikkelen van de aanwezige waarden van bos, landschap en inheemse flora en fauna in de gemeente. 2. Het ondersteunen van vrijwilligerswerk en andere initiatieven vanuit inwoners- of belangengroepen die de kwaliteit van bos en landschap verbeteren of in stand houden. Hierbij is het openbare karakter een voorwaarde. 3. Het conform FSC-voorwaarden beheren van de gemeentelijke (landgoed-)bossen, die een belangrijk deel van ons landschap vormen. Hierbij is er blijvend aandacht voor een financieel gezonde exploitatie.

Voortgang

Met betrekking tot

- Doelstelling 1: hebben wij het herplanten van bomen in de Sonnenbergbossen conform het nieuwe bosbeleidsplan voorbereid.
- Doelstelling 2: in 2018 hebben onze inwoners, al dan niet in georganiseerd verband, samen gewerkt aan verbetering van de waarden van bos, landschap en biodiversiteit. Waar mogelijk en nodig hebben we als gemeente deze inzet gefaciliteerd.
- Doelstelling 3: treffen we de voorbereidingen, gelijktijdig met de dunning, voor 2 ha. bosverjonging in de Valckeniersbossen in Doorwerth conform het nieuwe bosbeleidsplan.

Activiteiten

- In verband met de korting op de budgetten naar aanleiding van de Septembercirculaire is het uitvoeringsplan van het LandschapsBasisplan een jaar uitgesteld.
- De Hoogstambrigade en Duizendknoop-brigade zijn volop actief. De Duizendknoop-brigade hebben wij ondersteund door op drie plekken in Heveadorp met een machine assistentie te verlenen.
- Wij hebben uitvoering gegeven aan het Bosbeleidsplan zoals aangegeven in de voortgang van de doelstelling.
- Invasieve exoten, zoals Japanse Duizendknoop en Reuzen berenklaauw zijn bestreden o.a. door begrazing met dieren en faciliteren van Duizendknoop-brigade. Bij wijze van proef wordt op initiatief van de 'hulpboeren' het begrazen van varkens in Oosterbeek doorgezet in het winterseizoen.
- Het project Voedselregio Rijn IJssel Linge is afgesloten met een succesvol Voedsel-Event voor ondernemers en afnemers.
- Op initiatief van inwoners (beekdal Slijpbeek) en Natuurmonumenten (Heelsums Beekdal; Streekconferentie), hebben we gezamenlijk gewerkt aan een visie voor de beekdalen. Dit proces loopt door in 2019.
- Het vierde Klompenpad in onze gemeente, het Rosandepad rondom Oosterbeek, is geopend. Zowel ontwerp, aanleg en beheer van de route gebeurt door vrijwilligers.
- Er is ambtelijk volop meegedacht met en geadviseerd over nieuwe initiatieven als Heideboerderij, energietransitie en particuliere initiatieven in het buitengebied.
- Na een strenge selectie zijn we als eerste Gelderse gemeente uitgeroepen tot 'Bijvriendelijke Gemeente' in het kader van Nederland Zoemt.

3D. Water en riolering

Doelstelling

We zetten ons in voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van het watersysteem en de waterketen. Daarmee vergroten we de kwaliteit van het beheer tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. De inwoner ziet wat we bereiken en we zijn transparant over de kosten. Wij voldoen aan de zorgplichten vanuit de Wet milieubeheer en de Waterwet door het opstellen van een Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP+).

Naast de wettelijke taken zijn de doelen uit het Bestuursakkoord Water (BAW) in het vGRP+ verwerkt.

Voortgang

- Het beheer en onderhoud van de infrastructuur is grotendeels uitgevoerd conform planning;
- Grootschalige reparatie- en vervangingsprojecten zijn in gang gezet of momenteel in uitvoering;
- Door de activiteiten steeds planmatiger en beter onderbouwd uit te voeren wordt een bijdrage geleverd aan bovenstaande doelstelling;
- Door de afwegingen met betrekking tot de prioritering transparant te maken wordt gestreefd naar een zo efficiënt mogelijke besteding van uren en middelen. Dit wordt zoveel mogelijk conform planning uit het vastgesteld vGRP+ gedaan.

Activiteiten

- Wij hebben uitvoering gegeven aan (vaak lang cyclische) taken rond water en riolering, zoals vastgelegd in het vGRP+ Water stroomt:
- In 2018 heeft u ter informatie de Strategienota IBOR ontvangen.
- Er is uitvoering gegeven operationele taken rond rioleringsbeheer (kolkenzuigen, reiniging en inspectie, onderhoud gemalen/ drukgemalen, kleine reparaties aan leidingen etc.), waaronder ook het op orde hebben en houden van het beheerareaal (werken met en vullen van het beheersysteem GBI).
- Daar waar mogelijk is doelmatige samengewerkt met partners: Aansluiting op operationele taken in de afvalwaterketen tot gebiedsgrootte van waterschap (BAW 2011-2020).
- Wij verrichten voortdurend kleine onderzoeken naar de gevolgen van een veranderend klimaat in kader van klimaatadaptatie en de mate waarin Renkum klimaatadaptief werkt. (Maatregelen in het kader van klimaatmitigatie, waarbij gekeken wordt naar het voorkomen van klimaatverandering, worden beschreven bij 3B Energie en klimaat).
- In 2018 heeft veel inzet plaatsgevonden rond het omgaan met regenwater:
 - De afkoppelcoach is in Renkum actief ingezet; dit concept wordt in andere gemeenten nagevolgd;
 - Er heeft een 'regenwater-in-je-tuin' evenement plaatsgevonden;
 - In 2018 is het door ons geïnitieerde onderzoek naar maatregelen om wateroverlast te voorkomen of te bestrijden uitgevoerd. Als initiatiefnemer maakte Renkum deel uit van de begeleidingscommissie.
- Renkum heeft bijgedragen aan de CROW-werkgroep 'Analyse klimaatadaptatieprojecten' om er zorg voor te dragen dat wateroverlastmaatregelen geïntegreerd worden in handreikingen voor wegontwerp en -aanleg.
- Er heeft een stresstest klimaatadaptatie plaatsgevonden. Deze stresstest is regionaal aangepakt, waardoor de kosten voor de individuele gemeenten te overzien waren en het professioneel aangepakt kon worden.
- Er is een start gemaakt met het uitvoeringsprogramma 2019-2020 voor klimaatadaptatie.
- Ten behoeve van de visieontwikkeling voor het Heelsums Beekdal is een streekconferentie gehouden door Natuurmonumenten met ondersteuning van de gemeente. Als spin-off is er veel maatschappelijke energie om tot visieontwikkeling en uitvoering te komen.
- In 2018 is visieontwikkeling tot stand gekomen rond de Slijpbeek; deze input kan onder andere meegenomen worden door Amvest bij de ontwikkeling van De Hes.
- Ten aanzien van grondwater is conform het lage ambitieniveau gereageerd op adviesvragen van derden.

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

Doelstelling

Scheidingspercentage huishoudelijk afval in 2018 naar 75% ofwel 140 kg restafval/inwoner/jaar. Verlaging van de gemeentelijke belastingen door inwoners directe invloed te geven op de aangeboden hoeveelheid restafval.

Voortgang

De doelstelling is voor 2018 gehaald. In de gemeente Renkum ligt de hoeveelheid restafval/inwoner/ jaar op 112 kg.

Activiteiten

Uitvoering afvalbeleidsplan 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig'

Afvalbrengrstation 'Veentjesbrug'

- In 2018 is een aanzienlijk deel van de verharding van het afvalbrengrstation 'Veentjesbrug' vervangen vanwege versleten betonklinkers.
- De bewegwijzering op het terrein is aangepast. Bijna 73% van de huishoudens heeft het afvalbrengrstation bezocht. De meeste komen 3 tot 6 keer per jaar.
- In 2018 is het mogelijk gemaakt om vaker dan 12 keer het afvalbrengrstation te betreden. Vanaf de 13^e keer koopt men via een PIN-betaling een extra bezoek voor € 10. In totaal hebben 271 bezoekers hiervan gebruik gemaakt.
- In totaal zijn op het afvalbrengrstation 41.223 bezoeken geregistreerd (gemiddeld 132 per dag). Dit is een toename van 371 ten opzichte van 2017. De bezoekers hebben in totaal 4.529 ton aan afval gebracht. Dit is een afname van 120 ton.

Gft+e bij hoogbouw

- Volgens het 'Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening gemeente Renkum 2017' zijn bewoners van hoogbouw vrijgesteld van het scheiden van gft+etensresten. Inwoners die vanuit een intrinsieke motivatie toch graag gft+e willen scheiden worden in de gelegenheid gesteld (bij voorkeur samen met burens) een kliko aan te vragen bij ACV. Op ruim 50 hoogbouwlocaties biedt dit voor een aantal bewoners een prima oplossing.
- Er zijn locaties waar de bewoners geen ruimte hebben om een kliko te stallen terwijl zij toch graag gft+e gescheiden willen aanbieden. Voor die locaties is gestart met een proef op een drietal hoogbouwlocaties met een gekoelde gft+e container die bovendien voorzien is van een ozongenerator. Deze innovatieve containers zijn aangesloten op het lichtnet en staan daarom binnen. De ozongenerator zorgt voor het tegengaan van een onprettige geur. Hoewel de proef nog met de bewoners geëvalueerd moet worden zijn de resultaten wisselend. Vivare werkt niet mee aan een dergelijk systeem binnen haar muren. In 2019 wordt de proef daarom met een ander soort containers vervolgd.

PMD

- Het aanbod PMD is gestegen van 843 ton in 2017 naar 916 ton in 2018. In 2015, toen het nieuwe afvalbeleid werd opgesteld, werd slechts 357 ton PMD gescheiden opgehaald.
- Door het grotere aanbod wordt er strenger gecontroleerd op vervuiling wat tot meer afkeur leidt. Dit leidt tot hogere kosten omdat deze stroom niet voor vergoeding in aanmerking komt en als restafval verwerkt moet worden. In totaal is ruim 76 ton PMD afgekeurd. Dit komt neer op zo'n 8,4% van het totaal ingezamelde PMD.

- In 2019 wordt het PMD naar een andere verwerker gebracht. Er vindt vooraf een voor-sortering plaats in de sorteerhal van de ACV. Hierdoor wordt de grootste vervuiling al op voorhand van het goede PMD gescheiden. Dit leidt tot minder afkeur bij de verwerker.

Afvalscheidingspercentage

- In het tweede jaar van het nieuwe afvalbeleid is het afvalscheidingspercentage een fractie gedaald van respectievelijk 78,5% in 2017 naar 78,3% in 2018.
- Hiermee scoort Renkum nog steeds erg goed en is het scheidingspercentage hoger dan de doelstelling van 75%.
- Deze ontwikkeling speelt overal in Nederland. Inwoners raken gewend aan het nieuwe systeem en merken dat ook met een beetje minder inspanning de klike minder vaak aan de weg gezet hoeft te worden. Daardoor wordt iets minder fanatiek aan afvalscheiding gedaan. Het gevolg is meer restafval. Ook de aantrekkende economie zorgt voor meer restafval.
- Op landelijk niveau wordt minder gesproken over een scheidingspercentage van 75% maar spreekt men over een doelstelling van gemiddeld 100 kg restafval per inwoner per jaar met ingang van 2020. In Renkum was in 2018 de hoeveelheid restafval 112 kg per inwoner. Ten opzichte van het jaar 2017, waarin er 111 kg restafval per inwoner werd geproduceerd, een lichte stijging.

Schone Buurt Coaches

- De inzet van de Schone Buurt Coaches is in 2018 verminderd, maar de inzet van de Schone Buurt Coach is een onmisbare schakel voor een succesvolle afvalinzameling en het voorkomen van zwerfafval en afvaldumping.
- De persoonlijke aanpak van de Schone Buurt Coaches, waarbij weerstand vaak omgezet wordt in betrokkenheid, is bijzonder succesvol. Daarnaast zorgt hij er ook in het weekend voor dat de ondergrondse containers beschikbaar blijven voor de bewoners.
- Eind 2018 is gestart met de campagne 'Vraag het Herman'. Met korte en duidelijke filmpjes worden inwoners via een huis aan huisblad en website geïnformeerd over het hoe en waarom van het scheiden van de verschillende afvalstromen.

Zwerfafval

- In 2018 is gestart met een tweetal vrijwillige zwerfafvalbrigades, één in Oosterbeek en één in Renkum.
- De gemeente faciliteert hen door het beschikbaar stellen van gereedschappen en het ophalen van het bij elkaar verzamelde zwerfafval.
- Naast de zwerfafvalbrigades zijn de meeste buurten geadopteerd door verenigingen en scholen die enkele keren per jaar een opruimronde organiseren.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Fijn huishoudelijk restafval	2017	Renkum	82	Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.
Fijn huishoudelijk restafval	2017	Nederland	174	

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	7.197	7.503	8.160	-656
Baten	8.423	8.749	9.454	705
Saldo van baten en lasten	1.226	1.246	1.294	48
Gerealiseerd resultaat	1.226	1.246	1.294	48

04 Veiligheid

Visie

Iedereen in de gemeente Renkum kan hier ook op langere termijn in rust en veiligheid opgroeien en wonen.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 4A. Integraal veiligheidsbeleid
- 4B. Toezicht en handhaving
- 4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pest

4A. Integraal veiligheidsbeleid

Doelstelling
<ul style="list-style-type: none">• Uitvoering geven aan het vastgestelde Integraal Veiligheidsplan 2018 - 2021 met alle partners en daarin bepalen wat er extra nodig is aan inzet om de doelstellingen die gekoppeld worden aan de gestelde prioriteiten met elkaar te kunnen behalen. De prioriteiten die gesteld zijn dienen ieder jaar herijken op basis van het uitvoeringsplan (programma veiligheid) en de veiligheidscijfers (objectief als subjectief) die beschikbaar zijn.• Regie voeren op de uitvoeringstaken van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM). Vanuit veiligheid gericht op de brandweer en de voorbereiding van de crisisbeheersings en rampenbestrijdingsorganisatie.• In relatie tot de gemeentelijke crisisbeheersing ervoor zorgen dat de bevolkingszorg taken in het kader van grootschalige incidenten, crises en rapen door de gemeente uitgevoerd kunnen worden.
Voortgang
<ul style="list-style-type: none">• In 2018 is geïnvesteerd op alle gestelde prioriteiten die zijn opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan. Wat betreft de uitvoering als in samenwerking met de betreffende veiligheidspartners dat hiervoor nodig is. Dit is van oudsher de politie en het OM (driehoek) als het om de fysieke veiligheid gaat de brandweer die onderdeel is van de VGGM.• Op het gebied van zorg en veiligheid is in 2018 een bestuursopdracht vastgesteld en een projectorganisatie daarop ingericht. De samenwerking met het veiligheidshuis West Veluwe Vallei is geïntensiveerd waar het de zware casuïstiek betreft in het kader van dwang en drang.• De inzet van de VGGM is in 2018 binnen het budget gebleven dat hiervoor was opgenomen in de begroting voor 2018. Er zijn verder geen bijzonderheden te melden.

Activiteiten

Veiligheid is sinds jaar en dag een kerntaak van de overheid. Op lokaal niveau is het nodig om de inspanningen van veiligheidspartners zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen. Daardoor zullen de inspanningen van alle betrokkenen meer effect hebben. In december 2017 is het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2018 - 2022 door de raad vastgesteld. Daarvoor is gebruik gemaakt van de methode Kernbeleid Veiligheid. Met het jaarlijks vaststellen van een uitvoeringsplan wordt de uitvoering gegarandeerd en is het mogelijk te blijven sturen op de veiligheidspartners die daarin

nodig zijn en onze eigen gemeentelijke organisatie. Het eerste uitvoeringsplan voor 2018 en 2019 is gereed en wordt nog behandeld met de gemeenteraad.

Prioritering veiligheidsthema's volgens Kernbeleid Veiligheid	
Veiligheidsveld	Veiligheidsthema's en prioriteiten
Veilige woon- en leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuursopdracht zorg en veiligheid • Personen met verward gedrag • Huiselijk geweld/ ouder- en kindermishandeling
Bedrijvigheid en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Veilige evenementen en integrale handhaving
Jeugd en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Overlast gevende jeugd
Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Geen prioriteiten (Project Bouwen bevolkingszorg met de VGGM)
Integriteit en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernijning: vermenging onder- en bovenwereld, georganiseerde criminaliteit.
Overkoepelende veiligheidsthema's	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op intramurale zorginstellingen (zorg en veiligheid) • Focus op alcoholmatiging en aanpak drugs

De focus in 2018 lag vooral op een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag, een ondernijningsaanpak op te zetten en het herijken van het evenementenbeleid (zie toezicht en handhaving 4B). Dit betekent niet dat op de andere prioriteiten nu niet wordt ingezet. Dit vindt plaats in de basis van het programma veiligheid bestaande uit de taakvelden openbare orde veiligheid, handhaving en zorg. Daar waar mogelijk wordt met de huidige capaciteit nog een extra focus aangebracht. Het is namelijk zo dat binnen het domein van de openbare orde veiligheid en zorg er ook veel inzet wordt gevraagd om met casuïstiek bezig te zijn die slechts in zeer beperkte mate te sturen is qua aan bod.

Zo is er geïnvesteerd in de relatie met ProPersona en Pluryn om dit ook daar aan de orde te stellen. Daarbij is ook gekeken welke casuïstiek beter in beeld moet komen en is bijvoorbeeld de nazorg op ex-gedetineerden in beeld gebracht. Er zijn hennepwekerijen/ drugshandel aangetroffen die vragen om inzet in bestuursrechtelijke zin. In 2018 hebben ook twee drugsdumpingen plaatsgevonden die de nodige opruimkosten met zich mee brachten. Woonoverlast die vraagt om inzet als de openbare orde in het geding komt of als er maatschappelijke onrust dreigt door kwetsbare of anders gezegd verwarde personen in de leefomgeving. Huisverboden die verlengd moeten worden en de problematiek die aan de orde komt in de PO overleggen met politie, brandweer en burgemeester.

In het afgelopen jaar is ook veel opgetrokken met de ODRA waar het gaat om kamerbewoning, de huisvesting van arbeidsmigranten en handhaving op constateringen die veiligheid raken. Met buurtbemiddeling, toezicht en handhaving, politie en brandweer hebben in de week van de veiligheid diverse activiteiten plaatsgevonden gericht op diverse doelgroepen. Ook de week zonder geweld past bij de preventieve activiteiten waar we op inzetten samen met onze partners. De WhatsApp buurtpreventie groepen zijn wederom uitgebreid en in samenwerking met de buitendienst is er gewerkt aan het ophangen van bebording op dit gebied.

Laatste punt zijn de crisisbeheersingstaken waar wij als gemeente verantwoordelijk voor zijn, ook wel bevolkingszorg genoemd. In 2018 is met de vijftien gemeenten gezamenlijk gewerkt aan een projectplan om de kwaliteit met elkaar te vergroten. Onder de titel Bouwen Bevolkingszorg is hier door het Algemeen Bestuur van de VGGM mee ingestemd inclusief de kosten die hiermee gemoeid

zijn. Uitvoering moet in 2019 gaan plaatsvinden en vraagt regionaal als lokaal voor de nodige inzet, medewerking als het actualiseren van de lokale crisisorganisatie. In 2020 moet alles gereed zijn en functioneren.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Winkeldiefstal	2017	Renkum	0,8	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Winkeldiefstal	2017	Nederland	2,2	
Diefstal uit woning	2017	Renkum	2,9	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Diefstal uit woning	2017	Nederland	2,9	
Geweldsmisdrijven	2017	Renkum	3,5	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Geweldsmisdrijven	2017	Nederland	5,1	
Vernieling	2017	Renkum	5,1	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Vernieling	2017	Nederland	6,3	

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	2017	Renkum	84	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	2017	Nederland	131	

4B. Toezicht en handhaving

Doelstelling

Transparant toezicht houden en effectief handhaven met een belangrijk accent op het voorkomen van overtredingen en het borgen van veiligheid. Dit doen we samen met alle inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen en organisaties.

Voortgang

- Er wordt een gericht maatschappelijk netwerk opgebouwd met stakeholders, zoals belangenorganisaties, doelgroepen, burgerplatforms en bedrijven.
- Er is een gedegen regie over en samenwerking met de overige handhavingpartners VGGM (GGD, Brandweer en Politie) ODRA, alsmede samenwerkingen met overige (bestuurs- en/of strafrechtelijke) organen.

Activiteiten

Veilige evenementen en integrale handhaving in het bijzonder zijn opgenomen als prioriteit in het Integraal Veiligheidsplan 2018-2019 en het daarbij horende Uitvoeringsplan 2018-2019 (programma veiligheid). De werkwijze van handhaving is sterk in ontwikkeling. Waar de BOA voorheen ook veel administratief werk verrichtte (op het gemeentehuis) zijn ze nu vooral buiten en werken in verschillende diensten. Ketenpartners en inwoners zijn meegenomen in deze ontwikkelingen. Er vinden integrale handhavingssacties plaats. Voorbeelden hiervan zijn: actieve bijdrage leveren in het vinden van hennepkwekerijen, uitvoering geven aan het sluiten van panden in het kader van drugs, aanpak honden overlast en de hernieuwde controles blauwe zone en parkeren in de winkelgebieden. Er wordt nauw samengewerkt met ketenpartners zoals politie, OOVZ, het Sociaal Team, enz. De komst van de jeugd- en drank & horeca boa maakt het terugdringen van jeugdoverlast en het in kaart brengen van drankgebruik bij jongeren in o.a. sportkantines mogelijk zodat gericht beleid te ontwikkelen kan worden.

Evenementen en het toezicht daarop wordt vanuit een veiligheidsperspectief aangestuurd. De bezuinigingen bij politie zorgen ervoor dat er een verschuiving van taken van de politie naar de

gemeente plaatsvindt; of dat in ieder geval bepaalde taken niet of in beperkte vorm plaatsvinden. Tijdens grote evenementen zoals de Airborne Wandeltocht of bij de Herdenkingen worden extra toezichthouders ingezet vanuit de eigen organisatie. Inhuur is hiermee op grote schaal niet meer noodzakelijk.

Het onderzoek uitgevoerd door de Rekenkamercommissie in 2017 gaf aan dat er voor toezicht meer capaciteit zou moeten zijn om goed uitvoering te geven aan het handhavingsbeleid. Om die reden is Toezicht & Handhaving sinds het 3e kwartaal van 2018 uitgebreid van 1 naar 3 ½ fte. De aanstelling van een jeugd- en drank & horeca boa is gerealiseerd. Opgemerkt moet worden dat 1½ fte wordt ingezet op de afval verordening en toezicht in de bossen en het buitengebied.

4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pest

Doelstelling

De Veilig Thuis organisatie (VT) is gepositioneerd binnen de VGGM en is een schakel tussen signaal en interventie als het gaat om de bedreiging van veiligheid van jong en oud. Het doel is om zo spoedig als mogelijk zicht te hebben op de situatie om te komen tot een interventie met blijvend resultaat.

Voortgang

De belangrijkste ontwikkeling voor Veilig Thuis is de implementatie van de aangepaste meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis heeft professionals geïnformeerd over de nieuwe meldcode en hun veranderende rol. Informatie- en taxatiesystemen zijn aangepast op de nieuwe meldcode en (nieuwe)medewerkers zijn getraind. Ook werken zij aan een betere verbinding en communicatie met partners (o.a. sociaal team).

Veilig Thuis monitort de uitvoering van hun dienstverlening voortdurend. Deze cijfers en ervaringen scheppen een beeld van de aangeboden dienstverlening en de behoefte van de dienstverlening. Deze informatie geeft sturing bij het opstellen van de nieuwe begroting en de ontwikkelpunten van het komende jaar.

Activiteiten

Veilig Thuis behandelt zelf niet, maar initieert de inzet van hulp. Veilig Thuis kan zelf een onderzoek starten en ook een verzoek tot onderzoek doen bij de Raad voor de Kinderbescherming. In geval van een crisissituatie wordt dit direct opgepakt en het signaal wordt doorgezet en afgestemd met de noodzakelijke partners waaronder het sociaal team zodat de interventies ook lokaal een vervolg kunnen krijgen. Signalen die niet leiden tot inzet van VT worden direct doorgezet naar het sociaal team.

In 2018 is (verbeterde wet meldcode) door het landelijk netwerk Veilig Thuis gewerkt aan een nieuw handelingsprotocol vastgesteld en geldt voor alle 26 Veilig Thuis organisaties in Nederland. Door de verbeterde meldcode is het aantal vragen om voorlichting in de tweede helft van 2018 toegenomen. Veilig Thuis heeft daarom extra ingezet op informatie en voorlichting.

Veilig Thuis is op 1 maart 2018 gestart met een 24/7 telefonische bereikbaarheid. Vier medewerkers beantwoorden alle binnenkomende telefoontjes voor heel Gelderland na kantoor tijden. Tot 21.00 uur 's avonds worden alle telefoontjes beantwoord en afgehandeld. Na 21.00 uur alleen die telefoontjes die niet kunnen wachten tot de volgende werkdag.

We zien een vermindering van meldingen, omdat de dubbele meldingen vanuit politie niet meer plaatsvinden (verbetering proces). We zien een afname in de inzet van het tijdelijk huisverbod, terwijl dat uit preventief oogpunt niet wenselijk is. In 2018 zijn totaal 16 klachten binnengekomen. Deze zijn naar tevredenheid afgehandeld. In 2018 heeft de stichting een 0 meting uit laten voeren. Het rapport geeft aan dat we de basis op orde hebben en welke stappen nog te zetten zijn (ISO certificering).

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	2.649	2.685	2.717	-32
Baten	6	6	8	2
Saldo van baten en lasten	-2.644	-2.679	-2.709	-30
Gerealiseerd resultaat	-2.644	-2.679	-2.709	-30

05 Openbare ruimte

Visie

Renkum is een mooie groene gemeente en wordt hierdoor alom geprezen. Wij zetten ons in voor het behoud van deze kwalitatief hoogwaardige woon- en werkomgeving onder andere door het goed onderhouden van de gemeentelijke plantsoenen, parken en begraafplaatsen.

Ten aanzien van onze wegen, straten en pleinen wordt uitvoering gegeven aan de wettelijke taak tot het in stand houden van de bestaande asfalt- en elementenverhardingen.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

5A. Groenonderhoud

5B. Wegen, straten en pleinen

5A. Groenonderhoud

Doelstelling
Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau van groen, door middel van het anders aanbesteden en/of samenwerking.

Voortgang
<ul style="list-style-type: none">▲ In 2018 is gewerkt aan het verhogen van het onderhoudsniveau om het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau "accent" te bereiken.▲ Voorbeeld van efficiënter werken door samenwerking is o.a. toegepast bij de rioolvervanging van de Reijmerweg e.o. Hier is na reconstructie 200 m² groen extra gecreëerd conform de beleidsuitgangspunten voor het dorp Renkum die zijn opgenomen in het Groenstructuurplan.

Activiteiten

Groenonderhoud

- Ook in 2018 hebben er schouwen plaatsgevonden om de beheer kwaliteit te vergelijken met het vastgestelde onderhoudsniveau. De uitkomsten van de beheer kwaliteit laten een stijging zien. Het aantal incidenten (scores op C of D niveau) zijn in totaal met 4% afgenomen. Scores op A niveau zijn toegenomen (64% tegen 59% in 2017). De verschillen in accenten zijn echter nog steeds niet voldoende zichtbaar en de achterstanden zijn nog niet weggewerkt. De huidige resultaten van de bestekschouw bieden ruimte om dit in de toekomst wel te realiseren en constateren.
- Op beperkte schaal is uitvoering gegeven aan de projecten zoals opgenomen in de Dorpsplannen van het Groenstructuurplan. Beperkt beschikbaar gesteld budget en beschikbare arbeidscapaciteit lagen hieraan ten grondslag.
- Door de extreme droogte in de zomer van 2018 hebben wij extra capaciteit ingezet om de schade aan het groen zoveel mogelijk te voorkomen. De daadwerkelijke schade aan het groenareaal is pas in het voorjaar van 2019 zichtbaar. De financiële gevolgen worden kenbaar gemaakt bij de behandeling van de Najaarsnota 2019.

Sportparken

- Met Beheerstichting Multifunctioneel Centrum Doelum en de voetbalverenigingen op sportpark Wilhelmina is een intentieovereenkomst gesloten met het doel om beheer, onderhoud en exploitatie over te dragen aan de beheerstichting.
- Stichting Exploitatie Sportpark de Bilderberg is eind 2018 gestart met renovatie van de kleedaccommodatie. Er is afgesproken dat de gesprekken over overdracht van beheer, onderhoud en exploitatie van sportpark De Bilderberg worden hervat na afronding van de renovatie van het kleedgebouw.
- Voorlopig blijft team BOR beheer en onderhoud zelf uitvoeren op de minimaal gestelde eisen van de NOC-NSF. Om dit kwaliteitsniveau te handhaven en beheer- en onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren zijn financiële middelen voor materieel en materiaal nodig. Er is gestart met het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan voor de sportparken Wilhelmina en De Bilderberg.
- Vanuit de binnensport is gymzaal Balijeweg overgedragen aan het schoolbestuur. Het structurele voordeel dat dit oplevert is ingezet voor invulling van de taakstelling gemeentelijke eigendommen. Voor overige binnensportaccommodaties is er geen andere invulling gevonden voor het beheer en onderhoud.

5B. Wegen, straten en pleinen

Doelstelling

Streven naar het verhogen van het onderhoudsniveau voor wegen, waarbij het wettelijke niveau de minimumnorm is. Indien mogelijk gebeurt dat door anders en slimmer aan te besteden of samen te werken, waar mogelijk nog meer dan nu. Middelen die daardoor worden bespaard, worden ingezet voor het verhogen van het onderhoudsniveau.

Voortgang

- De afgelopen jaren is hard gewerkt om de aanbestedingen te optimaliseren en werkzaamheden te combineren. Dit heeft geresulteerd in een lichte besparing, maar het beoogde effect is nu echt uitgewerkt. Het is dit jaar niet gelukt om nog meer middelen uit te sparen.
- Uiteraard is er naar andere mogelijkheden gekeken om het onderhoudsniveau te verhogen. Middels een provinciale subsidie hebben diverse fietspaden een kwaliteitsimpuls gekregen. Zonder deze subsidie was de kwaliteitsimpuls niet mogelijk geweest.

Activiteiten

- In 2018 heeft u ter informatie de Strategienota IBOR ontvangen.
- In de begroting van 2018 is gesproken over een concept beheerplan Wegen. Het betreft echter een concept beleidsplan Wegen. Het definitieve beleidsstuk is in het 4e kwartaal van 2018 besproken met het MT en de portefeuillehouder. Gezien de financiële opgave is er besloten om het beleidsstuk niet apart in te brengen. Het beleidsstuk wordt meegenomen in het proces van de perspectiefnota in het kader van de integrale afweging.
- Het afgelopen jaar hebben er diverse aanbestedingen op het gebied van wegenonderhoud plaats gevonden. Het grootste deel van de werkzaamheden is afgerond binnen de planning. De werkzaamheden aan het fietspad Doorwerthseheide moeten nog worden afgerond. In verband met de afstemming tussen diverse partijen heeft dit meer tijd gekost dan beoogd. De voorbereiding is afgerond, daadwerkelijke uitvoering zal eind april gereed zijn.

Doelstelling

Straatverlichting moet zo veel mogelijk duurzaam zijn, minder verlicht, daar waar dat kan zonder de veiligheid, het gebruik van de wegen en de bereikbaarheid voor alle weggebruikers aan te tasten.

Voortgang

In de aanbesteding van de openbare verlichting (OVL) hebben we oog voor bovenstaande doelstelling. Als de definitieve gunning plaatsvindt wordt er een duurzaamheidsslag gemaakt. Als onderdeel van de aanbesteding worden alle bestaande armaturen vervangen voor led. Door deze te vervangen voldoen we aan het klimaatakkoord van 2022 en 2030. Tijdens de vervangingsronden kijken we per locatie of het huidige lichtbeeld nog voldoet of dat het met minder licht kan zonder de veiligheid aan te tasten.

Activiteiten

- In 2018 heeft u ter informatie de Strategienota IBOR ontvangen. Openbare verlichting is hiervan een onderdeel.
- Het interpretatieverschil over de uitgangspunten van de business case is opgelost. De businesscase wordt nogmaals doorgerekend door het consortium. De uitkomsten hiervoor zijn bepalend of de definitieve gunning kan plaatsvinden. Uiteraard worden ook de door u gevraagde financiële en juridische check daarbij betrokken.
- Er wordt een aanpassing gedaan in de schakeling van het net. De verouderde schakeling ten behoeve van de openbare verlichting wordt vervangen door Flex-OVL waarbij de gemeente meer regie en invloed krijgt.

Na het doorvoeren van de wijzigingen in de schakelmethode worden de laatste meters slim gemaakt. Dit zal naar verwachting in 2020 plaatsvinden.

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	4.959	5.439	5.368	71
Baten	320	337	873	536
Saldo van baten en lasten	-4.639	-5.102	-4.495	607
Mutatie reserve	280	441	45	-395
Gerealiseerd resultaat	-4.359	-4.662	-4.450	212

06 Economie & Cultuur

Visie

Renkum kent een grote diversiteit aan ondernemers. Zij zorgen voor werkgelegenheid en behoud van de leefbaarheid in onze dorpen. Daarom worden bestaande ondernemingen gekoesterd en het vestigingsklimaat wordt zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt.

De kernkwaliteiten van onze gemeente (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur en landschap) worden versterkt om de woonkwaliteit nog aantrekkelijker te maken, economie te stimuleren en recreatie en toerisme te bevorderen.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 6A. Ondernemen en bedrijvigheid
- 6B. Recreatie en toerisme
- 6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

Doelstelling

Een aantrekkelijke gemeente zijn voor ondernemers door een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven, het versterken van structuren en het leggen van koppelingen met andere beleidsterreinen.

Voortgang

Er is een betere samenwerking ontstaan tussen bedrijfsleven en gemeente en ondernemers onderling. Daarnaast is ook de samenwerking tussen de verschillende beleidsvelden binnen de gemeente verbeterd. Voor voorbeelden zie onderstaande activiteiten.

Activiteiten

Diverse grotere en kleinere activiteiten om de Nota Economie 'Groei bereik je samen' uit te voeren:

- Zowel de accountmanager bedrijven (voormalig BCF) en een strategisch beleidsmedewerker EZ zijn inmiddels aangesteld en vol aan het werk.
- We hebben actief deelgenomen in de regionale samenwerking en hebben de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en overheid (triple helix) gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Wethouders, strategisch beleidsmedewerker EZ en accountmanager bedrijven zijn met een zekere regelmaat op bezoek geweest bij lokale ondernemers. Zo ook tijdens de dag van de ondernemer. Naast de kennismaking met de bedrijven werden ook oplossingen bedacht voor eventuele problemen en werd een opening geboden voor nieuwe banen en stages bij bedrijven. Ook was er aandacht voor werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurde in continue afstemming met het sociaal domein.
- In 2018 is het economisch platform opgericht. Dit is een overlegorgaan tussen de gemeente en de verschillende winkeliers- en ondernemersverenigingen uit de gemeente.
- Op 7 juni 2018 was de jaarlijkse Brede Bedrijvenbijeenkomst; een bijeenkomst voor al onze ondernemers met als doel kennisdeling en netwerken.

- Elke derde vrijdag van november doen wij mee met de Dag van de Ondernemer waarbij we onze ondernemers de gelegenheid geven een kijkje in de keuken te nemen van een Renkumse ondernemer en te netwerken. Dit jaar was dit op 16 november.
- Wij werken integraal (EZ, sociaal domein, milieu, recreatie en toerisme), daardoor kunnen wij de ondernemers beter van dienst zijn.
- Om starters in onze gemeente te ondersteunen organiseerden wij in het najaar van 2018 de ondernemersschool. Hieraan hebben 15 potentiële starters deelgenomen, waarvan het merendeel inmiddels al is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en gestart is met zijn/haar onderneming.
- De herstructurering op bedrijventerrein Cardanuslaan in Doorwerth is in de zomer van 2018 afgerond.
- In het najaar is de tweede tranche voor subsidie voor gevelverbetering op bedrijventerreinen Cardanuslaan en Schaapsdrift ingegaan.
- Voor ontwikkeling van de locatie Klingelbeekseweg wordt gekeken in hoeverre aansluiting kan worden gevonden bij de ontwikkelingen op de Hes West. Met verschillende ondernemers op de Klingelbeek hebben eind 2018 gesprekken plaatsgevonden over mogelijke verplaatsing.
- De Weverstraat in Oosterbeek is verfraaid. De vernieuwingen in de openbare ruimte zijn in het najaar afgerond.
- In 2018 hebben vernieuwingen plaatsgevonden aan de openbare ruimte in het centrum van Renkum. Tevens is een start gemaakt met de voorbereiding voor gericht centrummanagement om te komen tot een goed functionerend centrum met minder leegstand.

6B. Recreatie en toerisme

Doelstelling

Het vermarkten van de Renkumse kernkwaliteiten van de gemeente Renkum (cultuurhistorie, Airborne, kunst en cultuur, landschap). Daarbij krachtiger inzetten op samenwerking met Toeristisch Platform Lage Veluwe en het TVAN (voorheen RBT-KAN) om nieuwe initiatieven te initiëren en faciliteren om deze tot uitvoering te brengen.

Voortgang

Er vindt maandelijks een gezamenlijk overleg plaats tussen het Toeristisch Platform, gemeente en TVAN. Op regionaal niveau (gemeenten binnen de Veluwezoom) is de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking verbeterd en is er ook samenwerking tot stand gekomen tussen de verschillende toeristische platformen binnen de Veluwezoom.

Activiteiten

- Zowel Renkum, de Veluwezoom gemeenten als TVAN hebben zich ingezet voor een betere lokale en regionale samenwerking van de recreatieve sector met de toeristische platforms. Het toeristisch platform organiseerde op 4 oktober 2018 een Renkumse toerisme bijeenkomst.
- De samenwerking met TVAN verliep ook in 2018 naar tevredenheid. Naast het structurele overleg met Renkum schoven zij ook aan bij de ambtelijke overleg van de Veluwezoom en het maandelijkse overleg van het toeristisch platform Lage Veluwe. Dit heeft al geleid tot een verbeterde profilering van Renkum op de VVV website.
- In 2018 is gewerkt aan de realisatie van Klompenpad XL langs de Nederrijn, welke naar verwachting in 2019 zal worden geopend.
- De marketing van de metrolijn 'castles & countryhouses' is door TVAN en VisitVeluwe regionaal vertaald in 'Macht en pracht in de Gelderse Streken'.
- Er zijn diverse lokale promotiefilms ontwikkeld.

- Er is gestart met de ontwikkeling van een toeristische overzichtskaart van Renkum en de Veluwezoom als geheel.
- Er is onderzoek gedaan naar de implementatie van nieuwe toeristische bewegwijzering.
- Wethouders en beleidsmedewerkers recreatie en toerisme en economie zijn met een zekere regelmaat op bezoek geweest bij lokale toeristisch-recreatieve ondernemers.
- Er is gestart met onderzoeken hoe we de gemeentelijke website gastvriendelijker kunnen maken voor bezoekers.

6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doelstelling

Renkum heeft een hoge ambitie op het gebied van kunst en cultuur: de ambitie is om een kunstenaarsgemeente te zijn met een landelijke uitstraling, waarbij het erfgoed als inspiratiebron fungeert voor nieuwe ontwikkelingen.

Voortgang

Er is multidisciplinair hard gewerkt zowel vanuit kunst en cultuur als vanuit recreatie en toerisme om invulling te geven aan Renkum als kunstenaarsgemeente en Airbornegemeente. Veel projecten zijn opgestart met minimale middelen.

Activiteiten

Cultuurhistorie en erfgoed

- Op 31 augustus is de Pop-up tentoonstelling Papiergeschiedenis geopend in Renkum.
- Voor de lokale en regionale markt hebben wij met de Veluwezoomgemeenten de voorbereidingen getroffen voor het landGOEDfestival in 2019 en 2020.
- Het beeld "Kind in beschutting" van Marius van Beek is herplaatst bij het Doelum.
- De Filterkelder bij Heveadorp is gerestaureerd en geopend.
- SWAR is in samenwerking met de gemeente de mogelijkheden voor een app aan het onderzoeken.

Kunstenaarsgemeente

- Wij hebben verkennende gesprekken gevoerd met de verschillende partijen over de ontwikkeling van een Centrum voor Landschap, Kunst en Cultuur Renkum. Het is niet gelukt beide partijen tot elkaar te brengen.
- De inventarisatie van de gemeentelijke collectie opgebouwd uit werk van de BKR regeling en vroegere aankopen is afgerond en er is een begin gemaakt met een collectieplan voor behoud van waardevolle werken en deze (digitaal) toegankelijk te maken.
- Met verschillende kunstenaars is gesproken over de oprichting van een kunstenaarsplatform. In 2018 is onderzocht wat er nodig is om een platform in de toekomst op te richten.
- Alle kunstwerken en monumenten in de openbare ruimte zijn opnieuw geïnventariseerd.
- Er zijn twee gedachtengangen (kunststegen) in het centrum van Renkum verwezelijkt en er is gewerkt aan de afronding van de laatste gedachtengang. Dit wordt een openbare wissel expositie ruimte waar kunstenaars en dichters werk kunnen vertonen in de openbare ruimte.
- Er zijn gedichten geplaatst op het pop-upplein in Doorwerth
- Voor de huisvesting van jonge creatieven in Renkum zijn mogelijkheden onderzocht.
- Het dorpsplatform Oosterbeek is in samenwerking met buro 1416 gestart met de ontwikkeling van een poezie route in Oosterbeek.
- In 2018 exposeerden tijdens de Kunstroute naast de volwassen kunstenaars ook kunstenaars onder de 18 jaar. Ook het onderwijs wordt actief betrokken.

- Het Poeziecafe werkt nu samen met Artez studenten van de opleiding jong creative writing.
- Exposities in het gemeentehuis vanuit het sociaal domein zijn in 2018 gecontinueerd. Zo is er b.v. de expositie "Goed leven met dementie doe je samen" in samenwerking met het Odensehuis te zien geweest.
- De stichting Scarabee heeft met ondersteuning ook in 2018 weer verschillende exposities georganiseerd.
- Opdracht gestart met een kwartiermaker Kunsatenaarsgemeente in het kader van het LandGOEDfestival als pilot.
- In het kader van het landGOEDfestival zijn duurzame samenwerkingsverbanden georganiseerd met dans- en theatergezelschappen uit Arnhem en Renkum.
- Voor kleinschalige optredens en uitvoeringen is ruimte gemaakt tijdens het LandGOEDfestival.
- De Renkumse muziekverenigingen (in de Federatie) hebben wij ondersteunt met een kleine bijdrage voor optredens bij lokale activiteiten zoals de 4-Mei- en Airborneherdenkingen. Tevens hebben we in samenspraak een leskist van muziekinstrumenten samen gesteld, die gebruikt kan worden op de scholen en is er een pilot gestart voor ondersteuning van nieuwe leerlingen tot 18 jaar.

Airborne

- In 2018 heeft Renkum, samen met Arnhem, Ede en Overbetuwe gewerkt aan het versterken van de verbinding tussen de Airborneorganisaties. Daartoe hebben partijen een Masterplan opgesteld. Vanuit de kernpartners is op 1 augustus 2018 de Stichting AirborneRegion (SAR) opgericht. Binnen de SAR werken de partners samen op de drie lijnen Herdenken, Beseffen en Beleven. Zij stemmen de inhoud van de programma's op elkaar af en zorgen voor gezamenlijke marketing en promotie van de Airborneregio.
- Voor de Herdenking van 75 jaar Airborne hebben wij een tweetal bijeenkomsten georganiseerd waarbij lokale organisaties hun ideeën konden delen, op elkaar konden afstemmen en konden aangeven wat zij hiervoor van ons nodig hebben.
- Het Airbornemuseum heeft in 2018 120.000 bezoekers ontvangen.
- De Airborne Wandeltocht telde 32.00 wandelaars.
- OP 18 december heeft de GS van de provincie Gelderland de Regeling Gelderland Herdenkt vastgesteld. Het subsidieplafond voor het regioprogramma van de Airborneregio bedraagt € 1.16 miljoen.

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	756	1.119	1.015	104
Baten	36	261	233	-28
Saldo van baten en lasten	-720	-858	-782	76
Mutatie reserve	97	245	165	-80
Gerealiseerd resultaat	-623	-613	-617	-4

07 Inwoner, bestuur & organisatie

Visie

De verhouding tussen inwoners en gemeente verandert snel. Inwoners ontplooiën steeds meer eigen initiatieven en willen meer verantwoordelijkheid. Inwoners willen meer mogelijkheden om zelf hun zaken met de gemeente te regelen. De gemeente kan bovendien steeds minder zelf doen. Onze visie is een gemeentelijke overheid die minder boven de inwoners staat, maar meer ernaast. Daarbij hoort een gemeentelijke dienstverlening die aansluit bij de eisen van deze tijd

We gaan ervan uit dat Renkum een zelfstandige gemeente blijft. Een open discussie in de raad over de bestuurlijke toekomst zal worden gevoerd. Om de huidige uitdagingen aan te kunnen, gaat gemeente Renkum versneld samenwerken met omliggende gemeenten. Gemeente Renkum ligt aan de rand van belangrijke samenwerkingsverbanden (Stadsregio, Food Valley, De Connectie en G12) en blijft daarom ook over de grenzen van die samenwerkingsverbanden heen samenwerking zoeken. Zowel op het gebied van bedrijfsvoering als beleid. Voordat stappen worden gezet naar samenwerkingsvormen, wordt de raad gevraagd hierover een uitspraak te doen. Hierbij is het uitgangspunt dat steeds wordt beoordeeld in welk samenwerkingsverband gemeente Renkum het beste haar ambities kan realiseren. Daarnaast worden de wettelijk verplichte samenwerkingsverbanden voortgezet.

Wat hebben wij bereikt en wat hebben wij daarvoor gedaan?

Wat wij per beleidsterrein willen bereiken, is uitgewerkt in de programmabegroting. Om niet in herhaling te vallen, verwijzen wij u naar de Begroting 2018.

Producten

- 7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie
- 7B. Organisatieontwikkeling
- 7C. Servicepunt
- 7D. ICT
- 7E. Belastingen
- 7F. Vastgoed
- 7G. Bestuur en organisatie

7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie

Doelstelling

Een gemeente die initiatieven van inwoners stimuleert, serieus neemt, meer ruimte geeft en niet afremt. Een gemeente die openstaat voor ideeën en kennis van inwoners en daar samen met inwoners iets mee doet. Samenwerking met inwoners met als uitgangspunten vertrouwen, transparantie en gelijkwaardigheid. Een gemeente die niet beheerst en bepaalt, maar beïnvloedt en behartigt. Inwonerparticipatie en overheidsparticipatie worden zoveel mogelijk op alle beleidsterreinen toegepast.

Voortgang

In de afgelopen periode is vooral gestuurd op een integrale benadering van inwoners- en overheidsparticipatie. Het zijn geen thema's die één beleidsterrein betreffen maar bestrijken de hele gemeente. Een begrip dat in het kader van de doelstelling vooral wordt gehanteerd is 'faciliteren'. Daarmee sluiten we aan op de visie dat inwoners grotendeels zelf bepalen welke vormen van inwoners – en overheidsparticipatie door hen worden gewenst en dat de lokale overheid hen daarbij indien nodig helpt. We trekken samen op.

Activiteiten

Onze besturingsfilosofie is beschreven in de nota besturingsfilosofie. De nota geeft richting via een drietal routes:

- 1 Verschuiving van verantwoordelijkheden
- 2 Het vergroten van bestuurskracht (zie doelstelling 2 onder 7A)
- 3 Het vergroten van maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie).

Verschuiving van verantwoordelijkheden

Het vormgeven aan een cultuuromslag is een continu proces en dus nooit af. In het koersplan is de strategie benoemd die de organisatie hanteert om met de beschikbare capaciteit en middelen optimale resultaten te behalen. Deze capaciteit en middelen staan onder druk als gevolg van noodzakelijke bezuinigingen. De perspectiefnota geeft de richting waardoor verdere ontwikkeling van inwonerparticipatie en dorpsgericht werken mogelijk is.

Maatschappelijke en politieke betrokkenheid (burgerparticipatie)

De bijdrage van partners om te komen tot meer betrokkenheid en participatie van inwoners vindt plaats in de volle breedte van onze gemeentelijke dienstverlening. Weliswaar is bijvoorbeeld het Right to Challenge afkomstig uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, maar wij pakken het breder op. Wij kunnen en willen op alle taakvelden uitgedaagd worden door onze inwoners.

Bij maatschappelijke opgaven waar een ruimtelijke component aan de orde is, wordt de lijn van meer ruimte geven aan betrokken burgers doorgetrokken. Burgerplanvorming wordt gestimuleerd. Ruimte geven aan betrokken burgers, veelal omwonenden, gebeurt in veel projecten, op verschillende manieren. Dit is ook van toepassing op het dorpsgericht werken. Met als uitgangspunt dat de vraag van inwoners centraal staat, ontwikkelt de gemeente ook een eigen visie op het dorpsgericht werken. Elementen daarin zijn zichtbaarheid, nabijheid en samen optrekken zoals in de hierboven beschreven doelstelling staat beschreven.

Doelstelling

De gemeente Renkum wil haar bestuurskracht versterken door krachtenbundeling met andere partijen. Dit kan plaatsvinden in diverse vormen van samenwerking met als streven een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving vanuit ieders eigen kracht. Samenwerking met andere gemeenten en partijen is gebaseerd op het uitgangspunt dat die samenwerking in het belang van onze inwoners is.

Voortgang

Bij de verkenningen tot samenwerking is de nota Intergemeentelijk Werken Georganiseerd het uitgangspunt van handelen. Via deze route en procedure gaan wij met u in gesprek en vragen wij uw besluit voor een verdere stap in de samenwerkingsprocessen. Als voor een samenwerking een gemeenschappelijk regeling tot het besluit behoort wordt gekeken naar bestuurlijke grip, organisatievorm en exit strategie.

In 2018 heeft een audit plaatsgevonden op de ODRA. Op basis van de lessen die hieruit zijn geleerd wordt momenteel ook een onderzoek naar de overige samenwerkingen uitgevoerd.

Activiteiten

Op dit moment zijn er met name ontwikkelingen ten aanzien van de volgende samenwerkingsverbanden:

De Connectie

Na de overdracht van de uitvoeringstaken medio 2017 heeft De Connectie in 2018, samen met haar partners, hard gewerkt om vanuit de 'as is-situatie' processen te harmoniseren en standaardiseren. Omdat dit met winkel open gebeurde was één van de prioriteiten tevens om alle systemen in de lucht te houden en een servicedip te minimaliseren. De basisdienstverlening loopt, alleen heeft bovenstaande situatie ervoor gezorgd dat we nog niet op alle onderdelen zover zijn als gewenst. Om te komen tot een standaardisatie moet bijvoorbeeld nog een inhaalslag op de kwaliteit van onze Basisregistraties plaatsvinden. De implementatie van het nieuwe financiële systeem heeft vertraging opgelopen, waardoor harmonisatie nog niet tot stand is gekomen.

In 2018 namen de zorgen rondom de ICT omgeving toe. Eind 2018 zijn er twee rapporten verschenen die de zorgen bij ICT en de organisatie structuur van de samenwerking nader beschrijven. Samen met de, medio 2018 aangestelde, nieuwe directeur van De Connectie is met onze samenwerkingspartners een verbeterplan opgesteld om deze situatie zo snel mogelijk te kunnen verbeteren zodat de continuïteit van de dienstverlening kan worden gewaarborgd. Wij zullen u periodiek over de voortgang hierop informeren.

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

De MGR bevindt zich op het punt te worden uitgebreid met een vierde Module inhoudend de WSW. Naar verwachting gaat dit in per 01-01-2019.

Aan deze module doen Renkum en Wageningen niet mee omdat beide gemeenten gericht zijn op Food Valley.

De aangepaste begroting 2018 en de ontwerp begroting 2019 zijn aan de raden van de aan de MGR deelnemende gemeenten aangeboden.

De aangepaste begroting 2018 is alleen voor de module inkoop voor ons van belang. Er is sprake van een lichte toename in kosten, die binnen de begroting worden opgevangen.

De opheffing van het GRO levert voor de module onderwijszaken RBL een voordeel op, waar onze gemeente geen rol in speelt omdat wij niet aan het RBL deelnemen en dus ook geen bijdrage hebben geleverd aan het positief saldo.

Meer informatie over deze en andere samenwerkingsverbanden vindt u in de paragraaf Verbonden partijen.

7B. Organisatieontwikkeling

Doelstelling

De ontwikkeling van de organisatie sluit aan bij de ontwikkelingen in de samenleving. De organisatie is een effectief en efficiënt werkende eenheid. De klant staat centraal.

Voortgang

In 2018 is duidelijk geworden dat de gemeente voor een forse financiële uitdaging staat om ook in de toekomst als zelfstandige gemeente door te kunnen gaan en blijvend meerwaarde voor haar inwoners te kunnen bieden. Dit geeft een extra urgentie om als organisatie op onderdelen anders en efficiënter te gaan werken. In 2018 is daarom focus aangebracht in de organisatie ontwikkeling. Daarnaast is een aanpak voor de bezuinigingen opgesteld die plaats moeten vinden bij de perspectiefnota die in het voorjaar van 2019 aan u wordt aangeboden.

Activiteiten

In 2018 is er verder gewerkt aan het vormgeven van de ontwikkeling van onze organisatie. Zo hebben we o.a. de visie op dienstverlening vastgesteld, is er samen met de Arbo Unie een nieuwe aanpak voor het ziekteverzuim geïmplementeerd en is een eerste stap gezet in het verder invulling geven aan dorpsgericht werken.

We hebben focus aangebracht in het organisatie ontwikkel-plan dat in december 2018 aan uw raad is gepresenteerd, met als titel "Renkum klaar voor de toekomst". Middels dit plan wordt aankomende jaren prioriteit gegeven aan een viertal sporen, te weten: Leiderschap tonen, In control zijn, Resultaatgericht werken en Vitale organisatie cultuur. In 2019 gaan we concreet verder met deze sporen. De raad wordt periodiek over de voortgang geïnformeerd.

7C. Servicepunt

Doelstelling

Gemeentelijke dienstverlening aanpassen aan de eisen van deze tijd door gebruik van moderne digitale mogelijkheden en een uniforme en goed ingerichte eerste ingang voor klantcontacten, ongeacht het door de klant gekozen kanaal (web, balie, telefoon, post).

Het realiseren van één ingang voor contacten, die eerstelijns klantvragen voor 80% in het eerste contact, direct goed afhandelt.

Voortgang

Sinds 1 januari 2018 is er sprake van één telefonische ingang voor de gemeente, het aparte telefoonnummer van het Sociaal Team is sinds die datum afgesloten. De centrale ingang is sinds oktober 2018 de enige toegang van het gemeentehuis, voor alle bezoekers. Er is een klantgeleidingszuil geplaatst in de centrale hal.

In 2018 heeft u de Visie op dienstverlening vastgesteld en is gestart met de uitvoering van het bijbehorende Uitvoeringsprogramma.

Activiteiten

Verder ontwikkelen (online) dienstverlening

- Wij hebben in 2018 verschillende stappen gezet op het gebied van de dienstverlening. Wij hebben inwoners via het inwonerspanel bevraagd naar hun ervaring met onze dienstverlening en hun bevindingen meegenomen in de Visie en het Uitvoeringsprogramma.
- Verder hebben wij werken op afspraak mogelijk gemaakt en hebben wij de telefonische ingang voor de gemeente integraal geregeld. De medewerkers van het Klantcontactcentrum hebben een training telefonische dienstverlening gevolgd.
- Vrijwel alle medewerkers van de gemeente hebben een workshop over gastvrijheid gevolgd.
- Onze website is zo ingericht dat hij aansluit bij de logica van onze inwoners en ondernemers, de website voldoet aan de eisen van digitale toegankelijkheid. De doorontwikkeling van de website is een belangrijk thema voor 2019.
- In 2018 zijn 2 nieuwe e-diensten gelanceerd, en 5 andere voorbereid:
 - Hondenbelasting
 - Gehandicaptenparkeerplaats
- Ook werden problemen met alle formulieren opgelost; er bleek een fout te zijn ontstaan bij een update van de software.
- Voor het proces vergunningverlening van evenementen hebben we een klantreis gemaakt. De aanbevelingen uit dat proces worden uitgewerkt en doorgevoerd.

7D. ICT

Doelstelling

De informatiestromen in onze organisatie zijn zoveel mogelijk digitaal en met elkaar verbonden om een effectieve en efficiënte inrichting van onze processen en een optimale dienstverlening te faciliteren.

Voortgang

Er zijn stappen gezet om de doelstelling te realiseren. Denk hierbij aan: meer e-formulieren, aansluiten op de NHR (Basisregistratie Handelsregister) voor het gebruik van bedrijfsinformatie, een deel van de processen zijn geactualiseerd en geoptimaliseerd, en meer gegevens zijn ontsloten in (management) rapportages.

Als onderdeel van de organisatie ontwikkeling - basis op orde - zal in 2019 verder geïnvesteerd worden in het optimaliseren van onze processen en informatie-management.

Daarnaast is binnen het samenwerkingsverband De Connectie gebleken dat de ICT en Informatievoorzieningsketen niet op het gewenste niveau is. Ook hierin zal in 2019 voortvarend aan worden gewerkt.

Activiteiten:

Regionaal informatiemanagement

Ter ondersteuning van de ontwikkelingen op het gebied van de informatievoorziening is in regionaal verband de informatiearchitectuur voor De Connectie vastgesteld en is een sourcing-strategie uitgewerkt. Mogelijke nieuwe samenwerkingsinitiatieven worden momenteel onderzocht.

Samenwerking De Connectie

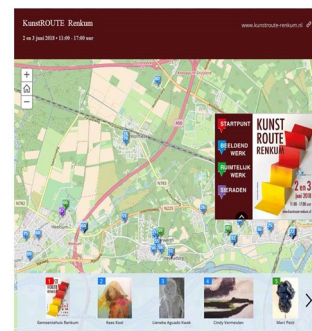
De technische ICT-voorzieningen worden door De Connectie voor de deelnemende gemeenten op hetzelfde niveau gebracht en aangepast naar de afgesproken standaard diensten van De Connectie. Voor de overgedragen taken op het gebied van financiële- en personele administratie lopen projecten om deze diensten vanuit een geharmoniseerde omgeving te leveren. Hierbij ligt een belangrijke rol bij de gemeentelijke projectorganisatie om de benodigde procesaanpassingen door te voeren.

Door De Connectie en door de gemeente Arnhem zijn afzonderlijk onderzoeken gedaan naar de huidige stand van zaken met betrekking tot de ICT en IV-keten. In februari 2019 is de raadscommissie geïnformeerd over de uitkomsten van deze beide onderzoeken. Los van elkaar geven de onderzoeken een beeld dat aangeeft we gezamenlijk voor een forse opgave staan om de ICT-keten op het gewenste niveau te brengen. De planvorming om dit slim en efficiënt te realiseren loopt op dit moment. In 2019 zal ook gestart worden met de uitvoering van de plannen.

Datagestuurd werken

Het datagestuurd werken wordt gefaciliteerd met de ontwikkeling van dashboards met management informatie over het Sociaal Domein, Dienstverlening en HRM gegevens.

In samenwerking met lokale organisaties is via het [Renkumse GEO-portaal](#) informatie beschikbaar over o.a. de KunstROUTE Renkum 2018, de Renkumse duizendknoopbrigade en de Biodiversiteit in de gemeente Renkum.

Informatiebeveiliging

Aan de hand van de dit jaar geïntroduceerde, verantwoordingsmethodiek ENSIA is de stand van zaken op het gebied van informatiebeveiliging in beeld gebracht. ENSIA heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). ENSIA is tot stand gekomen door een samenwerking tussen de Rijksoverheid en VNG Realisatie. De interne beheersingsmaatregelen zijn in opzet en bestaan getoetst aan de geselecteerde normen inzake DigiD en Suwinet (Suwinet is een digitale infrastructuur die is ontwikkeld door en om ervoor te zorgen dat, de Suwipartijen (UWV, SVB en gemeenten) veilig gegevens met elkaar kunnen uitwisselen voor de uitoefening van hun wettelijke taak.

Voor de beveiliging van de ICT omgeving hebben De Connectie en de deelnemende gemeenten een plan van aanpak opgesteld. In het jaar 2018 zijn maatregelen getroffen om de beveiliging up to date te houden en in het jaar 2019 zullen ook nog aanvullende maatregelen getroffen worden. Informatiebeveiliging is een onderwerp dat continue aandacht behoeft, omdat kwaadwillenden helaas altijd blijven proberen om via een "gat in de heg" toegang te krijgen tot ICT omgevingen van overheden (en bedrijven).

Om het bewust omgaan met (vertrouwelijke) gegevens te bevorderen is een bewustwordingscampagne gestart. Deze campagne is in samenwerking met gemeente Arnhem en De Connectie uitgevoerd. Deze campagne is ondersteund met een e-learning programma waarbij medewerkers periodiek geattendeerd zijn op het zorgvuldig omgaan met gegevens.

Privacy

In het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die per 25 mei 2018 in werking is getreden, zijn alle verwerkingen van persoonsgegevens geïventariseerd en is een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld. Om alle privacy vraagstukken te behandelen en privacy impact analyses uit te voeren wordt een passende informatiebeveiligingsorganisatie ingericht en is een privacyofficer aangesteld.

7E. Belastingen

Doelstelling

We willen een gemeente zijn die zuinig omgaat met overheidsgeld. Het financieel huishoudboekje is op orde, structurele lasten worden gedekt met structurele inkomsten. Hierbij streven we naar lagere lasten voor de inwoners.

Voortgang

Om de doelstelling te bereiken worden de tarieven voor de heffingen kostendekkend vastgesteld. Voor de belastingen worden de tarieven vastgesteld op het niveau dat noodzakelijk is om de voorzieningen binnen de gemeente Renkum op niveau te kunnen houden.

In 2018 is gebleken dat het financiële huishoudboekje niet structureel op orde is. Dat heeft geleid tot een verhoging van de OZB voor 2019.

Bij de rioolheffing zijn de tarieven voor het jaar 2019 door de raad vastgesteld op een dekkingsniveau van 90%. In verband met hetgeen is bepaald in het GRP worden de BTW lasten nog niet volledig in de tarieven verdisconteerd.

Activiteiten

In lijn met het in januari 2016 vastgestelde Afvalbeleidsplan 2016-2020 is betaling voor restafval per 1 januari 2017 ingevoerd. Dit jaar (2018) zijn voor de eerste keer de afrekeningen voor het variabele gedeelte van de afvalstoffenheffing verzonden over het jaar 2017.

De invoering van deze nieuwe heffingswijze is goed verlopen. Voor De Connectie is het een flinke klus geweest om de administratie hierop aan te passen, maar de inwoners hebben hier weinig tot geen last van gehad. Het aantal bezwaren was gering. De geraamde opbrengsten zijn gerealiseerd.

In de paragraaf 1 Lokale heffingen treft u een uitgebreide toelichting aan op alle lokale heffingen van de gemeente Renkum.

Indicator	periode		waarde	omschrijving
Woonlasten éénpersoonshuishouden	2018	Renkum	683	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	2018	Nederland	649	
Woonlasten meerpersoonshuishouden	2018	Renkum	867	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	2018	Nederland	721	

7F. Vastgoed

Doelstelling
<ul style="list-style-type: none">• Vastgoed hanteert een inspanningsverplichting om de diverse eigen accommodaties duurzamer te maken.• Sportaccommodaties worden, waar mogelijk, overgedragen aan sportverenigingen, beheer en onderhoud maken hiervan onderdeel uit.• Onderzoek naar decentralisatie van nieuwbouw, onderhoud en renovatie van schoolgebouwen naar onderwijsorganisaties.

Voortgang
Daar waar mogelijk is gelijk met het onderhoud ook verduurzaamd.
<ul style="list-style-type: none">• Sportaccommodaties worden, waar mogelijk, overgedragen aan sportverenigingen, beheer en onderhoud maken hiervan onderdeel uit. Zie hiervoor programma 1.c.• Onderzoek naar decentralisatie van nieuwbouw, onderhoud en renovatie van schoolgebouwen naar onderwijsorganisaties.• De Wet op het Primair onderwijs wordt gevolgd. Per nieuwbouwproject zijn afspraken gemaakt met de schoolbesturen. Voor de nieuwbouw in Renkum treedt de gemeente op als bouwheer. Van volledige doordecentralisatie is geen sprake.

Activiteiten

Verzelfstandiging van sportaccommodaties: dit is opgenomen bij product 1c 'Sport'.

- Realisatie MFC Doelum: zie hiervoor krediet 9.4.15.
- Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum: De aanbesteding van de bouw is positief verlopen en de opdracht is gegund. Met de aannemer is het contract in juli getekend. De bouw is in oktober gestart. De oplevering van het schoolgebouw staat gepland in augustus 2019. zie hiervoor ook krediet 9.4.11
- Leer- en ontmoetingscentrum Doorwerth (LOC): in 2018 is met alle betrokken partijen gewerkt aan een Programma van Eisen, schetsstudies en zijn er kostenramingen opgesteld. Met de schoolbesturen zijn afspraken gemaakt als voorbereiding op de kredietaanvraag bij uw raad (2019). Verder zijn er gesprekken geweest over een procesmatige 'knip' van het Leer- en Ontmoetingsdeel. Voor het Ontmoetingsdeel is er geen haalbaar plan tot stand gekomen. In 2019 wordt hier verder aan gewerkt.
- Gemeentehuis: Uw raad heeft geen akkoord te geven voor renovatie van het gemeentehuis. Op uw verzoek, en ook zoals in het coalitieakkoord is opgenomen wordt een visie opgesteld voor een goede huisvesting van de gemeentelijke organisatie. De keuze om wel of niet over te gaan tot renovatie van het gemeentehuis wordt onderdeel van het visietraject. Hieraan is nog geen uitvoering gegeven. In het voorjaar 2019 willen wij voor dit proces een bestuursopdracht vaststellen.
- De komende jaren worden drie sportzalen gerenoveerd en grootschalig verduurzaamd. Dit is de sporthal in Doorwerth, de gymzaal van Spaenweg en de gymzaal Wijnand van Arnhemweg. De sporthal Doorwerth wordt gekeken naar de renovatiemogelijkheden binnen het huidige financiële kader.
- Vastgoed Beleid: in 2018 is gewerkt een vastgoedrapportage. In deze rapportage worden alle aspecten rondom vastgoed in de gemeente Renkum die verbeterd kunnen worden op het gebied van organisatie, registratie, personeel, processen, beleid, verantwoording en meerjarenplanning in beeld gebracht. Deze rapportage wordt in 2019 afgerond en dient als basis voor de nota Vastgoed Beleid.

Professionaliseren vastgoedbeheer

We willen het beheer van ons gemeentelijk vastgoed professionaliseren. We starten met het verzamelen van gegevens van de diverse panden. Door de registratie op orde te brengen ontstaat beter inzicht in wat we beheren en kunnen we diverse analyses doen. Passen de kosten bij de baten en is het nodig dat de gemeente dat pand beheert?

Als de vastgoedregistratie op orde is heeft de in 2019 aan te stellen vastgoedregisseur inzicht in wat er moet gebeuren en kan daarover organisatie en bestuur adviseren.

Verminderen energieverbruik

Wij stellen voor het beheren van de financiën en het verduurzamen hiervan als taak onder te brengen bij de aan te stellen beleidsmedewerker duurzaamheid. Vrijwel alle elektriciteitsmeters zijn 'slim' en worden regelmatig uitgelezen. De volgende stap is deze metingen analyseren en zo nodig maatregelen bedenken en uitvoeren om het energieverbruik terug te dringen. Dit wordt verder uitgewerkt in het Vastgoed Beleid.

7G. Bestuur en organisatie

Doelstelling

Een optimale interactie tussen raad, college en organisatie, gericht op een zo efficiënt en effectief mogelijk samenwerking.

Voortgang

In juli 2018 is het nieuwe vergaderstelsel van start gegaan. Onderdeel van dit vergaderstelsel zijn de interne raadsontmoetingen. Met de introductie van interne raadsontmoetingen streven raad en college naar een heldere structuren een beter overzicht van de informatiestromen.

In 2018 vonden vier interne raadsontmoetingen plaats waarbij het college en raads- en commissieleden van gedachten wisselden over o.a. de volgende onderwerpen: Nota Wonen, Sociaal Domein, Meerjaren Uitvoeringsprogramma Verkeer, Ruimtelijke projecten, Organisatieontwikkeling.

Activiteiten

Op basis van het Koersplan 2020 en de perspectiefnota 2018 kunnen raad, college en organisatie de komende jaren werken aan een zo efficiënt en effectief mogelijke samenwerking.

Het gesprek over het aanleveren van informatie zodat de raad zijn kader stellende en controlerende rol kan invullen is op meerdere taakgebieden in gang gezet.

Wat zijn de kosten?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	6.181	7.404	7.657	-252
Baten	1.245	2.039	4.706	2.667
Saldo van baten en lasten	-4.936	-5.365	-2.950	2.415
Mutatie reserve	88	-57	-159	-102
Gerealiseerd resultaat	-4.848	-5.422	-3.109	2.312

Resultaat per programma

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	-8.789
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	-1.977
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	1.294
04 Veiligheid	-2.709
05 Openbare ruimte	-4.450
06 Economie & Cultuur	-617
07 Inwoner, bestuur & organisatie	-3.109
Totaal programma's	-20.357
00 Algemene dekkingsmiddelen	33.407
Onvoorzien	
Overhead	-10.714
Totaal resultaat	2.336

Vennootschapsbelasting (VPB)

Op grond van deze wet worden gemeenten, provincies, waterschappen en andere publiekrechtelijke rechtspersonen die een onderneming drijven per 1 januari 2016 belastingplichtig voor de Vpb.

Voor de Vpb is sprake van een onderneming indien, cumulatief, sprake is van:

- een duurzame samenwerking van kapitaal en arbeid;
- waarmee wordt deelgenomen aan het economische verkeer; en
- waarmee winst wordt beoogd (het winstoogmerk wordt geacht reeds aanwezig te zijn indien structureel overschotten worden behaald of als incidenteel overschotten worden behaald en in concurrentie wordt getreden).

Indien één van deze drie eisen ontbreekt, is geen sprake van een onderneming. De gemeente is alsdan in zoverre niet onderworpen aan de Vpb.

Alle gemeentelijke activiteiten zijn in kaart gebracht en bepaald is welke daarvan Vpb-plichtig worden. In het geval van Vpb-plicht is in kaart gebracht welke opbrengsten, welke kosten en welke vermogensbestanddelen aan die activiteit worden toegerekend (vermogensetikettering). Voorts is onderzocht of (een deel van) de ondernemingswinst is vrijgesteld.

Het risico op VPB-plicht beperkt zich tot een klein aantal gebieden:

- Begraven (voor zover "winstgevend")
- Financiering (verstrekking van leningen bijv. ihkv duurzaamheid)
- Natuurbescherming (in het geval dat houtverkoop wordt losgeweekt uit het totale bosbeheer)
- Grondbedrijf (voor zover "winstgevend")
- Verhuur onroerende zaken (boven normaal vermogensbeheer)
- Verkoop onroerende zaken (boven normaal vermogensbeheer)
- Verkoop roerende zaken (voor zover daar een "bescheiden inkomen" uit wordt gerealiseerd)

Voorts hoor je uit de praktijk dat er vaak discussies met de Belastingdienst ontstaat over de clustering van activiteiten (bijvoorbeeld bij parkeren, ophalen en verwerken afval inwoners, reclameleges) en de fiscale behandeling. De inhoud van deze discussies zijn vaak zeer feitelijk van aard.

Met behulp van BDO fiscalisten worden bovenvermelde clusters verder uitgewerkt om te komen tot een voorstel richting de belastingdienst. Consequenties lijken vooralsnog beperkt.

Pas na afronding van het onderzoek door BDO fiscalisten en controle door de belastingdienst kan met 100% zekerheid worden vastgesteld dat ons ingenomen standpunt "Gemeente Renkum is niet verplicht tot aangifte VPB" juist is.

Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Inleiding

Lokale heffingen zijn inkomsten voor de gemeente, betaald door de burgers. Het zijn inkomsten die verkregen worden op grond van publiekrechtelijke regels, voornamelijk belastingen en leges, die de overheid heft op grond van wettelijke bepaling van haar inwoners en gasten.

Deze heffingen kunnen worden onderscheiden in:

1. Belastingen: uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening (algemeen belang), maar ook publiek-individuele vormen van dienstverlening zonder een duidelijke relatie tussen dienstverlening en belasting (voornamelijk OZB).
2. Retributies: uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening: burger moet ook betalen als hij de dienst niet wenst (afvalstoffenheffing en rioolrecht).
3. Leges: individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard (paspoorten, vergunningen enz.). Betaling vindt alleen plaats bij afname van de producten.

Opbrengsten

In deze paragraaf zullen wij ingaan op het gemeentelijk beleid voor de bepaling van de tarieven en realisatie van de inkomsten voor belastingen, retributies en leges.

In een gecombineerde aanslag worden de OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting aan de belastingplichtige in rekening gebracht. Over 2018 zijn de aanslagen per 31 januari opgelegd. Daarnaast zijn de nog op te leggen belastingen over 2016 en 2017 in 2018 in rekening gebracht.

In het vervolg wordt aangegeven wat de opbrengsten zijn over belastingjaar 2018 en de effecten van de aanslagen over oudere jaren.

OZB

Tarieven OZB

In de Begroting 2018 zijn de uitgangspunten weergegeven voor de bepaling van de OZB inkomsten in 2018. Bij de behandeling van de Begroting 2018 is besloten om de tarieven OZB 2018 te laten stijgen met betrekking tot de inflatie, perceptiekosten, waardeontwikkeling WOZ-waarde voor 2017 en voor 2018.

Op basis van deze gegevens zijn de tarieven voor 2018 als volgt vastgesteld:

Tarief in % van de waarde onroerend goed	2018	2017
Woning		
Eigenaar	0,1185	0,1179
Niet-woning		
Eigenaar	0,2650	0,2529
Gebruiker	0,2104	0,1994
Totaal	0,4754	0,4523

De geraamde opbrengst voor het belastingjaar 2018 is € 6.450.000. De opbrengst OZB die hierdoor behaald moet worden heeft betrekking op het huidige areaal. Deze begroting is in de Voorjaarsnota 2018 naar boven bijgesteld met € 32.000 als gevolg van areaalontwikkeling. Daarnaast is in de najaarsnota de begroting naar boven bijgesteld met € 68.000 als gevolg van definitieve WOZ-waarde ontwikkeling. Totaal is het begrote bedrag € 6.550.000.

Opbrengsten OZB/RZB

Via de gecombineerde aanslagen over belastingjaar 2018 wordt de OZB in rekening gebracht. Vervolgens worden gedurende het jaar verminderingen en ontheffingen toegepast. De vermindering en ontheffingen hebben onder andere te maken met afhandeling van bezwaar- en beroepschriften.

De kwijtscheldingen zijn bij de OZB opgenomen als opbrengsten. De kwijtscheldingen worden binnen het minimaleid opgenomen als een last. De bruto opbrengst van de OZB 2018 is als volgt:

OZB/RZB <i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedrag	Vermindering/ ontheffing	Bruto opbrengst
Woning			
Eigenaar	4.475	25	4.450
Niet-woning			
Eigenaar	1.369	62	1.307
Gebruiker	924	140	784
Totaal	6.768	227	6.541

In het jaar 2018 zijn er aanslagen over oude jaren in rekening gebracht en hebben over oude jaren verminderingen plaatsgevonden. Per saldo levert dit nog een nadeel op van € 5.000.

Totale OZB in 2018 <i>Bedragen x € 1.000</i>	
Aanslagen 2018	6.541
Nog op te leggen over 2018	41
Totaal belastingjaar 2018	6.582
Effect van oude belastingjaren	-/- 5
Totale opbrengst	6.577
Begroot 2018	6.550
Begroot oude jaren	0
Resultaat	27

Het totale voordeel van OZB ten opzichte van de begroting bedraagt € 27.000. Dit voordeel bestaat uit een structureel voordeel van € 32.000 over 2018 (OZB/RZB woningen eigenaren € 9.000 nadeel; OZB niet-woning eigenaar € 44.000 voordeel en OZB niet-woningen gebruiker € 3.000 nadeel) en incidenteel nadeel van € 5.000 (OZB/RZB woningen eigenaren € 7.000 voordeel; OZB niet-woningen eigenaren € 13.000 nadeel en OZB niet-woningen gebruikers € 1.000 voordeel).

Afvalstoffenheffing

Tarieven afvalstoffenheffing

In 2017 is overgegaan naar een nieuwe manier van inzamelen. Bij het nieuwe betalingssysteem wordt uitgegaan van het in rekening brengen van het vastrecht per aansluiting inclusief een gemiddeld aantal aanbiedingen per jaar. Na afloop van het kalenderjaar vindt de afrekening plaats op basis van het werkelijk aantal aanbiedingen over het voorgaande jaar. Tegelijkertijd ontvangt men de aanslag van het vastrecht voor het nieuwe jaar.

De tarieven voor 2018 op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn weergegeven in de volgende tabel.

Vastrecht	2018	2017
<i>Bedragen in euro's</i>		
Tarieven		
1-persoon	194,40	181,00
2-persoons	212,80	194,70
3-persoons of meer	232,90	211,40

Variabel	2018	2017
<i>Bedragen in euro's</i>		
Tarieven		
Laagbouw		
Per aanbieding restafval met een 140 liter restafval klike	3,00	3,00
Per aanbieding restafval met een 240 liter restafval klike	5,00	5,00
Hoogbouw		
Per aanbieding restafval met een zak van 60 liter	1,00	1,00
Per aanbieding restafval met een zak van 30 liter	0,50	0,50

In hoogbouw komt het ook voor dat de huishoudens niet zelfstandig het afval in de ondergrondse containers deponeren (serviceflats). Hierbij wordt alleen een vast bedrag aan afvalstoffenheffing in rekening gebracht. De tarieven voor de serviceflats bedragen dan:

Afvalstoffenheffing serviceflats	2018	2017
<i>Bedragen in euro's</i>		
Tarieven		
1-persoon	223,40	212,00
2-persoons	251,70	240,90
3-persoons of meer	272,10	260,60

Om de nieuwe tarieven te kunnen vergelijken met de huidige tarieven is er een aanname gemaakt van het aantal keer dat restafval wordt aangeboden. Dit is 6,4 keer voor een één persoon, 10,4 keer voor een twee persoon en 13,6 keer voor een 3 of meer persoonshuishouden. Bij hoogbouw is dit 3 keer zoveel.

Omgerekend komt dit uit op de volgende bedragen.

Afvalstoffenheffing <i>Bedragen in euro's</i>	2018	2017
Tarieven		
1-persoon	214,60	205,00
2-persoons	244,00	233,70
3-persoons of meer	273,70	262,40
Wijziging t.o.v. vorig jaar	4,5%	-/- 6,5%

De geraamde opbrengst voor het belastingjaar 2018 was € 3.380.000.

Opbrengsten afvalstoffenheffing

Via de gecombineerde aanslagen over belastingjaar 2018 wordt de afvalstoffenheffing in rekening gebracht. Vervolgens worden gedurende het jaar verminderingen en ontheffingen toegepast. Dit heeft, onder andere, te maken met verhuizing van de belastingplichtige.

De kwijtscheldingen zijn bij de afvalstoffenheffing opgenomen als opbrengsten. De kwijtscheldingen worden binnen het product belastingen bij programma 7 opgenomen als een last. De opbrengst afvalstoffenheffing voor 2018 bedraagt:

Afvalstoffenheffing <i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedrag	Vermindering / ontheffing	Bruto opbrengst
1-persoon	981	41	940
2-persoons	1.162	28	1.134
3-persoons of meer	965	24	941
Totaal	3.108	93	3.015

Er moeten in 2018 nog aanslagen worden opgelegd over 2018 voor het variabele deel. Hiervoor is een bedrag bepaald van € 410.000.

Over oude jaren zijn aanslagen opgelegd en verminderingen/ ontheffingen toegepast van € 5.000. Dit levert een resultaat op dat ten laste komt van het boekjaar 2018.

Totale afvalstoffenheffing in 2018 <i>Bedragen x € 1.000</i>	
Aanslagen 2018	3.015
Nog op te leggen over 2018	410
Totaal belastingjaar 2018	3.425
Effect van oude belastingjaren	-5
Totale opbrengst	3.420
Begroot	3.380
Resultaat	40

Het resultaat op de inkomsten afvalstoffenheffing is meegenomen bij de bepaling van de storting in c.q. onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Onderstaand overzicht geeft het dekkingspercentage afval van de inkomsten over 2018 weer.

Kosten c.q. toe te reken kosten en opbrengsten	2018
<i>Bedragen in € 1.000</i>	
<i>Afvalverwijdering en verwerking</i>	
Doorberekende salarissen en overig personele kosten	79
Afschrijvingen	102
Toegerekende rente	65
Directe lasten	2.949
Onttrekking uit de voorziening riolering	-/- 52
Overige inkomsten	-/- 546
<i>Subtotaal water en riolering</i>	<i>2.597</i>
Toe te rekenen overhead	86
BTW (alleen over de lasten in exploitatie)	700
Afvalbakken	95
Kwijtscheldingen	142
Totaal	3.620
Dekkingspercentage inkomsten	94,5%

Rioolheffing

Tarieven rioolrecht

Bij de bepaling van een kostendekkend rioolrecht gelden voor de kostprijsbepaling de volgende uitgangspunten:

- alle lasten en baten zoals geraamd op het product "Riolering en Water";
- 100% van de kwijtscheldingen over de rioolheffing;
- 50% van de lasten van de straatreiniging;
- 100% van de perceptiekosten belastingen.

De tarieven zijn in de volgende tabel weergegeven.

Tarieven	2018	2017
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Eigenaren		
Woning per aansluiting	94,29	92,34
Niet-woning per aansluiting	353,38	353,38
Gebruiker		
Woningen:		
1-persoonshuishouden	59,47	58,23
2-persoonshuishoudens	118,93	116,47
Vanaf 3-persoonshuishoudens	178,40	174,70
Niet woningen:		
Tot en met 250 m3	192,70	192,70
Stijging/daling t.o.v. vorig jaar	(alleen woningen) 2,1%	

De geraamde opbrengst voor het belastingjaar 2018 was € 3.427.600.

Opbrengsten rioolheffing

Via de gecombineerde aanslagen over belastingjaar 2018 wordt de rioolheffing in rekening gebracht. Vervolgens worden gedurende het jaar verminderingen en ontheffingen toegepast. Een vermindering heeft, onder andere, te maken met verhuizing van de belastingplichtige.

De kwijtscheldingen zijn bij de rioolheffing opgenomen als opbrengsten. De kwijtscheldingen worden binnen het product belastingen bij programma 7 opgenomen als een last. De opbrengst rioolheffing voor 2018 bedraagt:

Rioolheffing <i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedrag	Vermindering/ ontheffing	Bruto opbrengst
Woningen:			
Vast bedrag (eigenaars)	1.375	4	1371
Gebruikers:			
1-persoon	293	12	281
2-persoons	643	20	623
3-persoons of meer	732	25	707
Niet woningen:			
Vast bedrag (eigenaars)	267	5	262
Waterverbruik (gebruikers)	206	16	190
Totaal	3.516	81	3.435

Over oude jaren zijn aanslagen opgelegd en verminderingen/ ontheffingen toegepast van € 11.000. Bij de jaarrekening 2017 was er geen rekening mee gehouden dat over oude jaren nog verrekeningen zouden plaatsvinden. Dit levert een resultaat op dat ten laste komt van het boekjaar 2018.

Totaal rioolheffing in 2018 <i>Bedragen x € 1.000</i>	
Aanslagen 2018	3.435
Nog op te leggen over 2018	0
Totaal belastingjaar 2018	3.435
Effect van oude belastingjaren	-/- 11
Totale opbrengst	3.424
Begroot	3.428
Resultaat	-/- 4

Het voordeel dat hier ontstaat zal worden meegenomen bij de bepaling van de storting in c.q. onttrekking uit de voorziening rioolheffing.

Onderstaand overzicht geeft het dekkingspercentage riolering van de inkomsten over 2018 weer.

Kosten c.q. toe te reken kosten en opbrengsten	2018
<i>Bedragen in € 1.000</i>	
<i>Water en Riolering</i>	
Doorberekende salarissen en overig personele kosten	309
Toe te rekenen overhead	345
Toegerekende tractie	11
Afschrijvingen	553
Toegerekende rente	305
Directe lasten	524
Investerings direct ten laste van exploitatie	1.815
Onttrekking uit de voorziening riolering	-/- 773
Overige inkomsten	-/- 114
BTW (alleen over de lasten in exploitatie)	491
<i>Subtotaal water en riolering</i>	<i>3.466</i>
<i>Straatreiniging (50%)</i>	
Doorberekende salarissen en overig personele kosten	63
Toe te rekenen overhead	70
Toegerekende tractie	29
Directe lasten	262
BTW	55
<i>Subtotaal straatreiniging</i>	<i>479</i>
Kwijtscheldingen	64
Totaal	4.009
Dekkingspercentage inkomsten	85,4%

Hondenbelasting

Tarieven hondenbelasting

Op basis van de algemene uitgangspunten voor de bepaling van de jaarlijkse tariefstelling zijn de tarieven (afgerond) hondenbelasting in de volgende tabel weergegeven.

<i>Bedragen in euro's</i>	2018	2017
Eerste hond	64,80	62,80
Tweede hond	108,20	104,80
Derde en volgende hond	151,50	146,80
Stijging t.o.v. vorig jaar	3,2%	

In de begroting is een opbrengst geraamd van € 200.000. In de najaarsnota is deze met € 20.000 naar beneden bijgesteld.

Opbrengsten hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting in 2018 is als volgt:

Hondenbelasting <i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedrag	Vermindering/ ontheffing	Bruto opbrengst
Eerste hond	155	7	148
Tweede hond	28	2	26
Derde en volgende hond	6	1	6
Totaal	189	10	179

Totaal hondenbelasting in 2018 <i>Bedragen x € 1.000</i>	
Aanslagen 2018	179
Nog op te leggen over 2018	0
Totaal belastingjaar 2018	179
Effect van oude belastingjaren	0
Totale opbrengst	179
Begroot	180
Resultaat	-/- 1

Toeristenbelasting

Tarieven toeristenbelasting

Met ingang van 2007 worden twee tarieven gehanteerd, namelijk één voor campings en andere eenvoudige verblijfsaccommodaties en één voor hotels. De tarieven voor 2018 zijn weergegeven in de volgende tabel (afgerond op 5 cent).

Toeristenbelasting <i>Bedragen in euro's</i>	2018	2017
Tarief per overnachting voor:		
Hotels	1,90	1,90
Campings	1,05	1,05
Stijging t.o.v. vorig jaar		
- Hotels	0,0%	
- Campings	0,0%	

In de begroting is een opbrengst geraamd van € 360.000. In de najaarsnota is dit bijgesteld naar € 440.000.

Opbrengsten toeristenbelasting

Bij bepaling van de opbrengsten over belastingjaar 2018 wordt uitgegaan van het aantal overnachtingen 2017 van 244.9867 (191.169 hotels en 53.817 campings) tegen de tarieven van 2018 Dit betekent dat er een opbrengst over 2018 van € 420.000 wordt verwacht.

Totaal toeristenbelasting in 2018	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Nog op te leggen over 2018	420
Effect van oude belastingjaren	27
Totale opbrengst	447
Begroot na wijziging	440
Resultaat	7

Kwijtscheldingen

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Kwijtscheldingen per belasting/ retributie	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Rioolheffing	64
Afvalstoffenheffing	142
Hondenbelasting	9
Overig	1
Totaal	216

Samenvattend waren de totale kwijtscheldingen over 2018 als volgt:

Totaal kwijtschelding in 2018	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kwijtschelding 2018	208
Kwijtscheldingen oude jaren	8
Totaal kwijtscheldingen in 2018	216
Begroot na wijziging	232
Resultaat	16

Leges

Hieronder vallen de leges voor:

- de producten van team burgerzaken (w.o. paspoorten, rijbewijzen);
- vergunningen (waaronder bouwvergunningen, gebruikersvergunningen, kapvergunningen);
- lijkbezorgingsrechten;
- marktgelden;
- overig.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgenomen dat de gemeente in de begroting en de jaarstukken moet aangeven:

- welke risico's er spelen;
- welke capaciteit (middelen) er beschikbaar is bij tegenvallers;
- wat het beleid is ten aanzien van de risico's, de capaciteit en de relatie tussen beide.

In deze paragraaf zal worden ingegaan op ons weerstandsvermogen in 2018. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het beleid van onze gemeente. Vervolgens komt de weerstandscapaciteit aan de orde. Daarna wordt ingegaan op de risico's waarvan sprake is binnen onze gemeente. Tot slot worden conclusies getrokken over het weerstandsvermogen.

Daarnaast zijn de op basis van het BBV en onze financiële verordening verplichte kengetallen opgenomen in deze paragraaf.

Beleid

De hoofdlijnen van ons beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen en risicomanagement is vastgelegd in de financiële verordening gemeente Renkum, die op 28 juni 2017 door uw Raad is vastgesteld. De verdere uitwerking vindt jaarlijks plaats in de begroting.

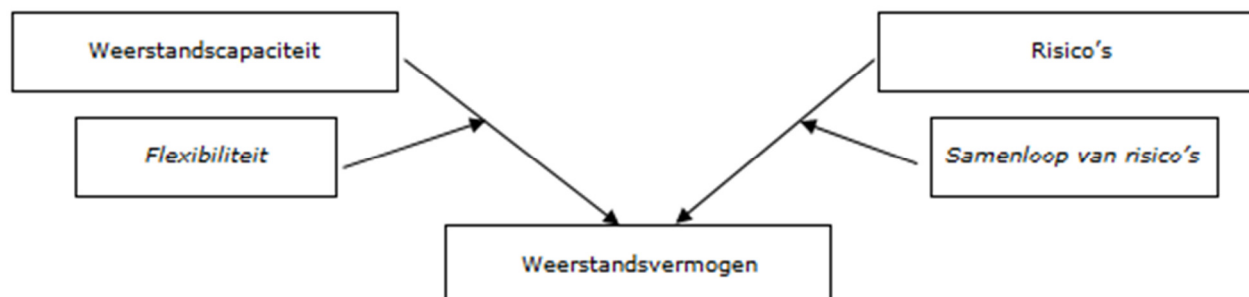
Risicomanagement is als een continu proces vormgegeven binnen de organisatie. Daarvoor is het risicomanagement ingebed binnen het beleidsvormingsproces en de planning- & controlcyclus. Het proces van risicomanagement omvat drie stappen: inventariseren, analyseren en beheersen. In hoofdlijnen zijn er vier mogelijkheden om risico's te beheersen, namelijk: elimineren, reduceren, overdragen of accepteren. Als een risico niet kan worden geëlimineerd, gereduceerd of overgedragen, dan wordt het risico geaccepteerd en zal de eventuele (financiële) schade middels de weerstandscapaciteit moeten worden afgedekt. Dit betekent overigens niet per definitie dat het risico niet beïnvloedbaar is en daarom maar geaccepteerd moet worden. Het betekent dat het risico op dit moment geaccepteerd wordt en niet op één of andere wijze is afgedekt.

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Van belang is daarbij om vast te stellen in hoeverre tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder dat dit consequenties heeft voor het voorgenomen beleid in de (meerjaren)begroting.

Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn twee factoren van belang, namelijk:

- de weerstandscapaciteit en
- de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

In schema kan dit als volgt worden weergegeven:

Het kan noodzakelijk zijn om de weerstandscapaciteit aan te vullen, bijvoorbeeld omdat er nieuwe risico's zijn ontdekt. Het tempo waarin dit gebeurt is afhankelijk van de flexibiliteit van de (financiële) organisatie. Bepaalde kostenposten kunnen sneller worden omgebogen dan andere.

De samenloop van risico's heeft een dubbele inhoud. Enerzijds kan de samenloop van risico's ertoe leiden dat de weerstandscapaciteit 'op' raakt. Anderzijds kunnen kleine risico's, risico's die individueel niet van belang zijn, indien ze gelijktijdig of kort na elkaar zich voordoen, toch een risico voor de weerstandscapaciteit gaan vormen.

In het vervolg van deze paragraaf zal worden ingegaan op onze weerstandscapaciteit. Vervolgens komen de risico's aan de orde. Tot slot zullen conclusies worden getrokken over het weerstandsvermogen van de gemeente en zal aanvullend worden ingegaan op enkele financiële kengetallen. In deze paragraaf worden alleen de uitkomsten op hoofdlijnen aangegeven. Meer gedetailleerde informatie in terug te vinden in bijlage 2.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt c.q. kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Daarbij worden incidentele en structurele weerstandscapaciteit onderscheiden.

Met het eerste wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau dat de gemeente haar burgers wil aanbieden.

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent kunnen worden ingezet om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het bestaande beleid.

In bijlage 2 vindt u de inventarisatie van de weerstandscapaciteit voor de jaren 2019 tot en met 2023. Op grond daarvan concluderen we het volgende over de huidige weerstandscapaciteit:

Weerstandscapaciteit <i>Bedragen x € 1.000</i>	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal
Structurele capaciteit						
Onbenutte belastingcapaciteit		2.196				2.196
Begrotingsruimte						0
Kostenreductie						0
Totaal structureel	0	2.196	0	0	0	2.196
Incidentele capaciteit						
Post onvoorzien	165	165	165	165	165	825
Weerstandsreserve	1.734					1.734
Onbenutte belastingcapaciteit						0
Stille reserves						0
Begrotingsruimte						0
Buffer						0
Kostenreductie						0
Totaal incidenteel	1.899	165	165	165	165	2.559
Totaal weerstandscapaciteit	1.899	2.361	165	165	165	4.755

Risico's

Bij de inventarisatie van risico's worden de risico's ingedeeld naar de paragrafen in de begroting. Dit betekent dat we risico's onderscheiden op het gebied van lokale heffingen, kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en subsidies.

In het kader van het weerstandsvermogen moet overigens worden bedacht dat niet alle risico's daadwerkelijk risico's voor het weerstandsvermogen van de gemeente zijn. Risico's waarvoor reeds een voorziening, verzekering of bestemmingsreserve is gevormd, worden uiteraard niet meegenomen in deze inventarisatie. Dit geldt ook voor risico's waarvoor reeds in de projectbegroting c.q. de kostencalculatie een post onvoorzien is opgenomen.

In bijlage 2 zijn de risico's in beeld gebracht die op dit moment bekend zijn. Van de risico's is aangegeven wat de kans is dat het risico zich voordoet en wat het financiële gevolg van het risico is. De totale risico-omvang is bepaald door de kans te vermenigvuldigen met het financiële gevolg. Voor de beoordeling van de kans gebruiken we de volgende 5 klassen:

Klasse	Kans (waarschijnlijkheid)	Procentueel
1	Zeër klein	1-20 %
2	Klein	21-40 %
3	Gemiddeld	41-60 %
4	Groot	61-80 %
5	Zeër groot	81-100 %

Voor de beoordeling van het financiële gevolg hanteren we de volgende klassenindeling:

Klasse	Bandbreedte financieel gevolg in euro's
1	0-25.000
2	25.001-50.000
3	50.001-100.000
4	100.001-250.000
5	Meer dan 250.001

Hieruit volgen de volgende risicobedragen per paragraaf.

Risico's Bedragen x € 1.000	2019 Inc	2019 Str	2020 Inc	2020 Str	2021 Inc	2021 Str	2022 Inc	2022 Str	2023 Inc	2023 Str
Lokale inkomsten	4	245	3	0	3	0	3	0	3	0
Onderhoud kapitaalgoederen	266	119	60	1.037	60	158	49	302	49	413
Financiering	135	30	26	0	20	0	16	0	16	0
Bedrijfsvoering	436	0	447	0	196	0	40	0	40	0
Verbonden partijen	11	292	0	152	0	0	0	0	0	0
Grondbeleid	73	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subsidies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	925	685	536	1.189	279	158	107	302	107	413

Weerstandsvermogen

In de voorgaande onderdelen zijn we ingegaan op de weerstandscapaciteit en de risico's. Zoals eerder gezegd, bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen kan in twee soorten worden verdeeld, te weten:

Statisch weerstandsvermogen

Met het statisch weerstandsvermogen (ook wel het éénjarige weerstandsvermogen genoemd) wordt bedoeld de mate waarin tegenvallers opgevangen kunnen worden zonder dat dit tot beleidswijzigingen in het begrotingsjaar zelf leidt. Het gaat er om of de gemeente voldoende middelen heeft om een risico in het lopende jaar op te vangen. Het voordoen van het risico mag er niet toe leiden dat de gemeente haar beleid moet aanpassen.

Dynamisch weerstandsvermogen

Het is ook mogelijk dat een risico gevolgen heeft voor meerdere jaren. Het dynamisch weerstandsvermogen (ook wel het meerjarige weerstandsvermogen genoemd) is de mate waarin de gemeente tegenvallers kan opvangen zonder dat dit consequenties heeft voor meerdere begrotingsjaren.

Het in kaart brengen van het statisch en dynamisch weerstandsvermogen geeft de gemeente inzicht in hoeverre ze in staat is om risico's op te vangen in het huidige jaar en komende jaren. Met dit inzicht kan de gemeente tijdig maatregelen treffen om problemen te voorkomen.

Het weerstandsvermogen is niet uit te drukken in een bedrag. Het betreft een kwantificering van de confrontatie tussen de weerstandscapaciteit en de financiële risico's. Wij berekenen het statisch en het dynamisch weerstandsvermogen als volgt:

$$\text{Statisch weerstandsvermogen} = \frac{(\text{Incidentele weerstandscapaciteit jaar } t \text{ t/m } t+4)}{((\text{Inc. risico's jaar } t \text{ t/m } t+4) + (\text{str. risico's jaar } t))} \times 100 \%$$

$$\text{Dynamisch weerstandsvermogen} = \frac{(\text{Structurele weerstandscapaciteit jaar } t+1 \text{ t/m } t+4)}{(\text{Structurele risico's jaar } t+1 \text{ t/m } t+4)} \times 100\%$$

Aan het weerstandsvermogen geven we de volgende kwalificaties:

Weerstandsvermogen	Beoordeling
> 100 %	Uitstekend
80 % - 100 %	Ruim voldoende
60 % - 80 %	Voldoende
40 % - 60 %	Matig
< 40 %	Slecht

Wij streven naar een statisch en dynamisch weerstandsvermogen van minimaal 80 en maximaal 100%.

Het statisch en dynamisch weerstandsvermogen van onze gemeente kan op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten als volgt worden vastgesteld.

Statisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van incidentele weerstandscapaciteit	
Incidentele risico's 2019 t/m 2023	1.953
Structurele risico's 2019	685
Totaal	2.638
Aanwezige incidentele weerstandscapaciteit 2019 t/m 2023	
	2.559
Percentage	97 %

Dynamisch weerstandsvermogen	
Risico's ten opzichte van structurele weerstandscapaciteit	
Structurele risico's 2019 t/m 2023	2.333
Totaal	2.333
Aanwezige structurele weerstandscapaciteit 2019 t/m 2023	
	2.196
Percentage	94 %

De conclusie luidt dat het statisch en het dynamisch weerstandsvermogen ruim voldoende zijn.

Ons statisch weerstandsvermogen ligt op vergelijkbaar niveau met wat is gerapporteerd in de begroting 2019. Het dynamisch weerstandsvermogen is verslechterd, doordat de structurele risico's aanzienlijk zijn gestegen. Dit komt omdat wij de financiële ontwikkelingen, zoals die zijn gepresenteerd op de raadbijeenkomst in december 2018, hebben meegenomen in de cijfers. Wij koersen af op een structureel tekort van circa € 5 miljoen. Hiervan bestaat € 2,3 miljoen uit de taakstelling binnen het sociaal domein. In de risicoberekeningen zijn wij er vooralsnog vanuit gegaan dat de risico's binnen het sociaal domein worden opgevangen binnen het sociaal domein. Dit is conform de werkwijze die eerder is toegepast.

De kwalificatie "ruim voldoende" lijkt aan te geven dat er geen probleem is. Dat geeft echter een vertekend beeld. De aanwezige structurele weerstandscapaciteit bestaat volledig uit de onbenutte belastingcapaciteit. Dit betekent dat de structurele risico's ertoe zouden kunnen leiden dat de OZB met ruim €2 miljoen moet stijgen. Dit betreft een stijging van ruim 30 %.

In de perspectiefnota 2019-2023 leggen wij u voorstellen voor om te komen tot een duurzaam financieel evenwicht. In de begroting 2020 zullen wij, op basis van het kader dat u ons bij de behandeling van de perspectiefnota meegeeft, de resterende risico's in beeld brengen. Vanaf dat moment zullen de risico's binnen het sociaal domein integraal onderdeel uitmaken van de inventarisatie.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten is het verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Het betreft de volgende kengetallen:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- kengetal grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden.

De uitkomst van deze kengetallen voor onze gemeente is weergegeven in de volgende tabel.

Financiële kengetallen	Rek. 2017	Begr. 2018	Rek. 2018
Netto schuldquote	31 %	32 %	35 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	25 %	26 %	29 %
Solvabiliteitsratio	27 %	27 %	24 %
Grondexploitatie	2 %	2 %	1 %
Structurele exploitatieruimte	2 %	1 %	1 %
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar	116 %	120 %	120 %

Beoordeling ontwikkeling kengetallen

De netto schuldquote laat door de jaren heen een stijging zien. Dit laat zich verklaren door grote investeringen in het MFC 3B4, scholen, brandweerposten, sporthallen en gymzalen waarvoor externe financiering wordt aangetrokken. Vergeleken met andere Gelderse gemeenten is onze schuldenlast relatief laag ten opzichte van de eigen middelen. De bijbehorende rente- en aflossingslast vormt dan ook een relatief beperkt onderdeel van de gemeentelijke uitgaven.

De solvabiliteitsratio, oftewel het eigen vermogen in verhouding tot het balanstotaal laat een daling zien. Ook dit heeft te maken met de eerder genoemde investeringen.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De afgelopen periode is de grondwaarde van een aantal projecten afgeboekt op basis van nieuwe contracten. De resterende grondwaarde is daarmee beperkt. De verwachte realisatie van projecten verklaart de daling van het percentage.

De structurele exploitatieruimte is vrijwel nihil. Op basis van de keuzes die worden gemaakt bij de Perspectiefnota werken we aan een structureel gezonde begroting.

De woonlasten t.o.v. het landelijke gemiddelde worden alleen op begrotingsbasis berekend. Onze woonlasten liggen hoger dan het landelijke en het Gelderse gemiddelde.

De provincie Gelderland gaat voor de beoordeling van de gemeentelijke begroting uit van een categorisering van de kengetallen. Zij nemen de netto schuldquote niet mee in hun oordeel. De omvang van het weerstandsvermogen wordt daarentegen wel meegenomen in het oordeel. De categorieën, waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest, zijn opgenomen in de onderstaande tabel. De score van Renkum voor 2018 is vetgedrukt weergegeven.

Kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Structurele exploitatieruimte	Begr. en MJB > 0 %	Begr. of MJB > 0 %	Begr. en MJB < 0 %
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde voorgaand jaar	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %
Weerstandsvermogen	> 100 %	80 - 100 %	< 80 %

Bovenstaande score houdt in dat Renkum matig scoort. Voor de bepaling van de toezichtsvorm (repressief of preventief toezicht) blijft het reëel en structureel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting het bepalende criterium.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

- Kapitaalgoederen zijn investeringen waarvan het nut zich over een reeks van jaren uitstrekt. In de Begroting 2018 is in deze paragraaf het beleidskader omtrent het onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen gegeven. Verder is inzicht gegeven in het niveau van de voorzieningen en de beschikbare middelen.
- Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen komen op diverse beleidsvelden voor. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Onderhoud is ook nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatielasten gemoeid. Een goed overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.
- In het jaarverslag wordt aangegeven wat in het verslagjaar is gerealiseerd, de financiële consequenties hiervan en welke ontwikkelingen er zijn geweest.

Het beleid van de gemeente Renkum voor het onderhoud van kapitaalgoederen is opgenomen in de volgende plannen (2018):

Nota	Vaststelling
Beleidsnota Wegbeheer Renkum	De nieuwe beleidsnota Wegbeheer wordt in 2018 opgesteld. Deze nota wordt onderdeel van het programma Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR).
Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan + "Water Stroomt"	16 december 2015
Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA; onderhoudsplanning t/m 2017)	Ter kennisname commissie bedrijvigheid d.d. 14 november 2007
Groenstructuurplan "Structuur in het groen, slim verbinden"	Vastgesteld eind 2016
Bosbeleidsplan	Het nieuwe Bosbeleidsplan is november 2017 vastgesteld voor een periode van 10 jaar ingaande 01-01-2018
Bomenverordening gemeente Renkum	Vastgesteld eind 2016.
Groenbeheerplan	De beleidskaders zijn opgenomen in het groenstructuurplan. De in het Groenbeheersplan opgenomen kwaliteitscatalogus gaat onderdeel uitmaken van een integraal IBOR plan
Beleidsnota Openbare Verlichting	De beleidsnota Openbare Verlichting wordt vervangen zodra de nieuwe landelijke richtlijnen bekend zijn. De beleidsnota wordt dan opgenomen in het IBOR programma.

Onderhoud wegen

- De gemeente heeft als wegbeheerder de verplichting haar wegen verantwoord te beheren en te onderhouden.
- De gemeente heeft een zorgplicht en is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de verharding.
- De totale oppervlakte van verhardingen in het beheer van de gemeente bedraagt ongeveer 1.523.000 m².
- Circa 83% hiervan bevindt zich binnen de bebouwde kom, 17% ligt daarbuiten.

Beleidsnota/actualisatienota Wegbeheer Renkum

De beleidsnota en actualisatienota worden onderdeel van het nieuwe programma Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Om de beide nota's zo goed mogelijk met andere disciplines af te stemmen worden de beide nota's in 2019 opgesteld.

Onderhoudsniveau

In de Actualisatienota 2015-2017 is vastgelegd dat de komende jaren onderhoud wordt gepleegd op een gecombineerd kwaliteitsniveau B/C conform de CROW (landelijk erkend instituut voor normen en richtlijnen), waarbij de belangrijkste ontsluitingswegen en fietspaden op niveau B en de overige op niveau C worden onderhouden.

Wat hebben we in 2018 gedaan?

- Het asfaltonderhoud is in 2018 voor één jaar gegund aan een aannemer.
- Het elementenonderhoud is in 2018 voor twee jaar aan een aannemer gegund, met mogelijke uitloop van 2 jaar.
- Op basis van de ingediende prijzen, inspectiegegevens en de onderhoudsplanningen vanuit andere disciplines is de planning van het wegenonderhoud voor 2018 bepaald en uitgevoerd.
- De nieuwe beleidsnota wegen is opgesteld.

Project verbeteren fietspaden

- In 2018 hebben de recreatieve fietspaden centraal gestaan. De provincie heeft een eenmalige subsidie beschikbaar gesteld voor het treffen van kwaliteitsimpulsen aan fietspaden.
- Met ruim € 600.000 subsidie is ca. 6 km asfaltfietspaden vervangen voor duurzame betonfietspaden door natuurgebied in de gemeente. Deze werkzaamheden zijn gecombineerd uitgevoerd met het asfaltonderhoud.

Onderstaande wegen in 2018

- In 2018 heeft de jaarlijkse onderhoud ronde plaatsgevonden. De prioritering is in 2018 opgesteld op basis van veiligheid, inspectieresultaten, integraliteit en het verminderen van kapitaalvernietiging.
- Door de subsidiemogelijkheid m.b.t. de fietspaden is er een verschuiving geweest in de onderhoudslocaties asfalt. Door deze verschuiving zijn enkele locaties vervallen en andere locaties toegevoegd in het onderhoudsschema.
- Ten aanzien van het elementenonderhoud zijn zo goed als alle locaties in 2018 afgerond. De locaties die vanwege weersomstandigheden/ en ondercapaciteit op de markt in 2018 uitgesteld zijn, worden direct 2019 uitgevoerd.

Overzicht kernen/aard werkzaamheden 2018:

Kern	Elementen	Asfalt/beton
Oosterbeek	8	6
Renkum	7	2
Heelsum	-	1
Doorwerth	2	5
Wolfheze	3	-
Heveadorp	-	-

Achterstallig onderhoud

- Uit de weginspectie van 2018 komt naar voren dat het beschikbare budget voor wegonderhoud onvoldoende is voor het onderhoud van het hele areaal op niveau B/C conform CROW zoals vastgesteld in de Actualisatienota Wegenbeleid 2015-2017.
- Door het verder oplopen van achterstanden ontstaat er kapitaalvernietiging. Herstel op termijn vraagt een grote investering. (inschatting maar wel gebaseerd op feiten € 4 miljoen). In de nieuw op te stellen beleidsnota wordt hierover helderheid verschaft.

Reserve onderhoud wegen

Het verloop van de reserve onderhoud wegen in 2018 is te vinden in deel II Jaarrekening, toelichting balans (bestemmingsreserves).

Openbare verlichting

De gemeente heeft een zorgplicht en is volgens het Burgerlijk Wetboek wettelijk aansprakelijk voor schade die te wijten is aan of veroorzaakt wordt door gebreken aan de openbare verlichting. Deze aansprakelijkheid heeft alleen betrekking op de verkeersveiligheid en laat de sociale veiligheid buiten beschouwing.

Kentallen

- Lichtmasten circa 6.100 stuks (waarvan circa 2.300 stuks ouder dan 40 jaar)
- Armaturen circa 6.390 stuks (waarvan circa 2.600 stuks ouder dan 20 jaar)
- LED armaturen 639 stuks

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is sober.

Wat hebben we in 2018 gedaan?

- De aanbesteding is in 2017 in gang gezet. Geheel 2018 heeft in het teken gestaan van de aanbesteding, dialogenrondes, uitvraag formulieren, bouwteamfase, contractvorming. De definitieve gunning staat gepland in mei 2019.
 - Uitgangspunten hierbij zijn onze budgetten en onze wensen/ eisen zoals duurzaamheid, sociale en verkeerstechnische veiligheid.
 - Met de budgetten en de wensen/ eisen als criterium is aan marktpartijen om innovatieve ideeën gevraagd om ons volledige areaal gedurende 20 jaar te laten branden.
- Alleen hoognodige reparaties en vervanging zijn uitgevoerd als de veiligheid niet meer gegarandeerd kon worden.

Achterstallig onderhoud

Op dit moment zijn ca. 2.300 lichtmasten ouder dan 40 jaar en ca. 2.600 armaturen ouder dan 20 jaar. In het meerjarenprioriteringsplan is niet (alleen) de leeftijd bepalend voor de prioritering, maar ook de veiligheid. Door een nieuwe insteek te kiezen met de aanbesteding, waarbij wij de markt stimuleren met innovatieve ideeën te komen, wordt het achterstallig onderhoud binnen enkele jaren weggewerkt. Voorwaarde hierbij is dat de aanbesteding slaagt.

Reserve

Omwille van de veiligheid en in het kader van duurzaamheid, is in de begroting 2014 besloten circa 800 in zeer slechte staat zijnde lichtmasten in 2014-2017 te vervangen en te voorzien van een dim-regime om zo energie te besparen. De begrote kosten zijn circa € 1.400 per lichtpunt (mast+armatuur). Er is in 2014 eenmalig € 1.120.000 vanuit de Algemene reserve aan de 'reserve openbare verlichting' gedoteerd. Deze reserve wordt op dit moment alleen gebruikt voor de hoognodige reparaties en vervanging, om zo veel mogelijk beschikbaar te houden voor vervanging door de marktpartij na de aanbesteding (grootschalige vervanging). De reserve maakt onderdeel uit van de aanbestedingsvoorwaarden.

Het verloop van de reserve vervanging openbare verlichting in 2018 is te vinden in deel II Jaarrekening, toelichting balans (bestemmingsreserves).

Riolering

De gemeente is wettelijk verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. In het GRP is weergegeven hoe de gemeente rioleringstaken vorm wil geven. Ook wordt het beleid rond water en een langjarige financiële doorkijk gegeven, zodat jaarlijks een verordening rioolheffing kan worden vastgesteld.

Kengetallen

- circa 172 km vrijvervalriolering
- circa 21,7 km druk- en persleidingen
- 75 pompunits voor drukriolering
- 13 rioolgemalen

Onderhoudsniveau

Duurzaam.

Wat hebben we in 2018 gedaan?

Het vGRP+ Water stroomt is in 2016 vertaald in een MeerjarenUitvoeringsPlan-Riolering (MUP-R). Hierbij zijn alle activiteiten, variërend van dagelijks onderhoud en kleine reparaties tot en met vervanging, in de gehele planperiode op geld en planning gezet. Op basis van het MUP-R zijn diverse maatregelen uitgevoerd.

Achterstallig onderhoud

Diverse maatregelen (onderhoud, kleine reparaties) zijn uitgevoerd, er zijn echter ook maatregelen qua planning vooruitgeschoven. Deze (niet uitgevoerde) maatregelen maken de onderhoudssituatie als geheel echter niet achterstallig. Op onderdelen (o.a. niet uitgevoerde inspecties) kan dit op termijn wel een nadeel hebben omdat we dan (met een minder compleet beeld van ons areaal) wellicht in de toekomst een onvoorziene bijstelling van de planning moeten doen.

Onderhoud, nodig voor het functioneren van het stelsel als geheel of om onveilige situaties te voorkomen, wordt altijd uitgevoerd. Dit net zoals onderhoud naar aanleiding van calamiteiten.

Conform raadsbesluit (nr. 12594; raad 16-12-2015) zijn twee voorzieningen ingesteld: de voorziening GRP en de voorziening Rioolheffing:

Voorziening GRP

- Om het vGRP+ te kunnen realiseren en de daarmee gepaard gaande kosten te egaliseren/schommelingen in de rioolheffing te voorkomen werken we, evenals bij de voorziening Afvalstoffenheffing, met een voorziening GRP.
- Deze voorziening wordt o.a. gebruikt om b.v. uitgesteld schoonmaakonderhoud alsnog uit te kunnen voeren in een volgend begrotingsjaar, het 'direct afboeken' van spaarbedragen ten gunste van een vervangingsinvestering en nog niet uitgevoerd groot onderhoud.

Voorziening Rioolheffing

- De voor- c.q. nadelen op de exploitatiebudgetten als gevolg van o.a. aanbestedings- en efficiencyresultaten worden gemuteerd in de voorziening Rioolheffing. Doordat offertes veel scherper worden opgesteld is er nauwelijks aanbestedingsvoordeel behaald waardoor deze voorziening niet gevuld is.
- De raad kan besluiten de gelden in deze voorziening aan de inwoners 'terug te geven' via de Rioolheffing.

Het verloop van de voorziening GRP en Rioolheffing in 2018 is te vinden in deel II Jaarrekening, toelichting balans (voorzieningen). Het budget in de voorzieningen is nodig voor de grootschalige vervangingen welke de komende jaren op de planning staan.

Groen

Groenonderhoud

- Het niveau van onderhoud in de woonwijken is 'sober'. Volgens de CROW systematiek is dit niveau B. In deze systematiek wordt per niveau beschreven hoeveel onkruid er mag staan in een plantsoen of wat de lengte van het gras mag zijn.
- Op de gemeentelijke begraafplaatsen is een zgn. "plus niveau" van toepassing (CROW A).
- Het dagelijks beheer is conform de bestekken uitgevoerd.

Beleidsnota/ beheernota

Bij de vaststelling van het Groenbeheersplan in 2012 heeft u onderhoudsniveau "Accent" vastgesteld voor de gemeentelijke groenvoorzieningen. In dit niveau is vastgelegd dat de onderhoudskwaliteit van het groen in de wijken op sober ligt (CROW B) met plusaccenten in de parken, entrees en begraafplaatsen (CROW A). De beleidskaders uit het Groenbeheersplan zijn opgenomen in het Groenstructuurplan. De onderhoudsniveaus worden opgenomen in een kwaliteitscatalogus als onderdeel van het op te stellen IBOR plan dat nu wordt voorbereid.

Achterstallig onderhoud

Het plantseizoen loopt niet gelijk met het begrotingsjaar. De taakstelling die in het plantseizoen 2017-2018 is opgelegd ebt nog na in het seizoen 2018-2019. Daarnaast heeft het team BOR in 2018 te kampen gehad met langdurig zieken waardoor enkele onderdelen niet voorbereid konden worden. Desondanks zijn er stappen gezet bij het wegwerken van achterstanden in de gemeentelijke groenvoorzieningen.

- Er zijn op kleine schaal versleten plantvakken gerenoveerd o.a. in de wijk de Doornenkamp in Heelsum;
- Er zijn in totaal 415 bomen geplant (bossen begraafplaatsen plantsoen en parken) gemeentebreed;
- Via Europese aanbesteding hebben wij het wegwerken van de achterstanden in het boombeheer op de markt gezet. De gunning vindt eind januari 2019 plaats. In 2019 willen wij de achterstanden in boomonderhoud voor de dorpen Oosterbeek, Renkum en Heelsum hebben weggewerkt;
- Bij de rioolvervanging van de Reijmerweg e.o. is na reconstructie 200 m² groen extra gecreëerd conform de beleidsuitgangspunten voor het dorp Renkum die zijn opgenomen in het Groenstructuurplan;
- Lopende initiatieven op het gebied van inwonersparticipatie zijn ondersteund en gefaciliteerd.

Water

Het onderhoud aan oppervlaktewateren is de verantwoordelijkheid van het waterschap. De gemeente is verantwoordelijk voor de duikers in en bruggen over deze waterlopen, voor zover ze deel uitmaken van een weg of pad die bij de gemeente in beheer is.

Onderhoudsniveau

Niet bepaald.

Wat hebben we in 2018 gedaan?

Het beheer van de waterlopen zoals de beken en sprengen is door Waterschap Vallei & Veluwe uitgevoerd. Dit is gebeurd volgens een al eerder opgesteld beheer- en onderhoudsplan dat in samenwerking met de gemeente tot stand is gekomen.

Financiële middelen

Ten aanzien van water wordt met de waterpartners overleg gepleegd. Te nemen maatregelen zijn in zoverre voor gemeente Renkum van toepassing meegenomen in Water stroomt (vGRP+).

Achterstallig onderhoud

- Er is geen achterstallig onderhoud.
- Onderhoud van de waterlopen wordt door of in opdracht van het Waterschap uitgevoerd. Onderhoud van bruggen en/of duikers wordt meegenomen bij het wegonderhoud . Alleen in geval van calamiteiten wordt separaat gehandeld.

Gemeentelijke gebouwen (excl. Schoolgebouwen)

Bij het onderhoud van gemeentelijke gebouwen wordt onderscheid gemaakt tussen onderhoud aan algemene gebouwen en aan schoolgebouwen. In deze paragraaf gaat het om het onderhoud van de algemene gebouwen.

- Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA) (meerjarenonderhoudsplan (MOP 2008-2017)
- Onderhoudsniveau: sober en doelmatig (gemiddeld "redelijk" conditieniveau)
- Voorziening en reserve groot onderhoud gebouwen.

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen vindt plaats op basis van de Beleidsnota Beheer Gemeentelijke Accommodaties (BGA). Onderdeel van deze beleidsnota is het meerjarenonderhoudsplan (MOP) waarin de planning van de onderhoudswerkzaamheden voor een periode van tien jaar is opgenomen. Jaarlijks wordt de MOP bijgesteld aan de hand van de werkelijke toestand van de gebouwen. In 2018 is een start gemaakt om voor alle gebouwen in het kernareaal een nieuwe Duurzame Meerjaren Onderhoud Prognose op te stellen (DMJOP). De consequenties voor de voorziening en de reserve groot onderhoud gebouwen, wordt verwerkt in het nieuwe Vastgoed beleid.

Onderhoud in 2018

De gebouwen in het kernareaal, waar onderhoud voor nodig was, is opdracht verstrekt voor uitvoering. De gebouwelementen die in 2018 voor vervanging gepland stonden, maar waar na inspectie bleek geen onderhoud voor nodig was, zijn verplaatst naar een later planjaar.

Achterstallig onderhoud/ risico's/ maatregelen

De gebouwen in het niet-kernareaal bevatten over het algemeen wel achterstallig onderhoud. Deze gebouwen worden door de gemeente van de hand gedaan.

Renovaties

Een besluit over het gemeentehuis heeft u uitgesteld. U wil allereerst een visie hierover vaststellen. Dit proces wordt in 2019 opgepakt.

Reserve + voorziening

Het verloop van de reserve groot onderhoud gebouwen en de voorziening groot onderhoud gebouwen in 2018 is te vinden in deel II Jaarrekening, toelichting balans (reserves + voorzieningen).

Overig

Gedenktekens, beelden, hekwerken, afscheidingen en grenspalen, zijn geen onderdeel van het kernareaal. In de voorziening gemeentelijke gebouwen is hier dan ook geen rekening mee gehouden. Deze objecten zijn grotendeels geïnventariseerd, maar de verschillende vormen van regulier onderhoud zijn niet inzichtelijk. Het onderhoud hiervan wordt meegenomen in het dagelijks onderhoud. Als blijkt dat iets onderhoud nodig heeft, wordt dit uitgevoerd.

Sportaccommodaties

De sporthallen en gymzalen zijn onderdeel van het kernareaal. Het groot onderhoud is daarom onderdeel van het meerjarenonderhoudsplan (MOP) gemeentelijke accommodaties. Al het planmatig onderhoud dat nodig was, is uitgevoerd in 2017.

Onderhoud in 2018/ achterstallig onderhoud

Voor sportaccommodaties binnen het kernareaal geldt hetzelfde als bij de overige gemeentelijke gebouwen: het MOP is op orde en de voorziening is toereikend waardoor geen achterstallig onderhoud ontstaat. Voor drie gymzalen en de sporthal Doorwerth worden plannen gemaakt om deze gebouwen te renoveren. Bij deze gebouwen worden een aantal werkzaamheden doorgeschoven naar het renovatiejaar, zonder dat het gebruik van deze gebouwen in gevaar komt.

De gebouwen in het niet kernareaal bevatten over het algemeen wel achterstallig onderhoud. Deze gebouwen worden echter door de gemeente van de hand gedaan.

Schoolgebouwen

Vanaf 1-1-2015 is de gemeente Renkum niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen. Het rijk heeft deze vanaf die datum aan de schoolbesturen gedecentraliseerd.

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de financierings- of treasuryfunctie van decentrale overheden. De treasuryfunctie wordt hierbij gedefinieerd als:

"het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's".

De gemeente Renkum hanteert twee instrumenten op het gebied van financiering. De kaders voor het financieringsbeleid zijn vastgelegd in de "Financiële verordening gemeente Renkum". In de financieringsparagraaf in de begroting en de jaarrekening komen de specifieke voornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van financiering aan de orde.

In deze financieringsparagraaf gaan we in op de uitvoering van het treasurybeleid in 2018. Daarbij zijn allereerst de algemene ontwikkelingen die de financieringsfunctie beïnvloeden weergegeven. Vervolgens wordt kort ingegaan op het treasurybeheer in 2018. In dit hoofdstuk komen alleen de hoofdlijnen aan de orde. Gedetailleerde gegevens vindt u in bijlage 3.

Ontwikkelingen

Renteontwikkeling

Eén van de belangrijkste externe ontwikkelingen waarmee rekening gehouden moet worden binnen het treasurybeleid is de renteontwikkeling. We maken daarbij onderscheid tussen de korte rente (looptijd < 1 jaar) en de lange rente (looptijd > 1 jaar).

De 3-maandsrente bedroeg begin 2018 -0,33%. In 2018 is dit percentage vrijwel stabiel gebleven. Eind 2018 bedroeg de 3-maandsrente -0,31%. De 10-jaarsrente noteerde begin 2018 0,97%. Eind 2018 ligt deze rente op 0,77%.

De verwachting van de grote banken is dat de korte en lange termijn rente het komende jaar op een laag niveau zullen blijven liggen. In de meerjarenbegroting rekenen we voor de rente over het financieringstekort met 0,5% voor 2019, 1% voor 2020, waarna we dit jaarlijks met 0,5% laten oplopen tot 2,5% met ingang van 2023. De rekenrente voor lange termijn financiering en voor de toerekening van rentekosten aan investeringen is op basis van de verwachte rentekosten vastgesteld op 2,25% voor 2019.

Treasurybeheer

Treasurybeleid gemeente Renkum

De doelstelling van ons treasurybeleid is op hoofdlijnen het blijvend toegang houden tot financiële markten tegen acceptabele condities, zonder ongewenste risico's en tegen minimale kosten. Daarnaast willen we renteresultaten optimaliseren, een goede financiële infrastructuur opzetten en onderhouden en adequate informatiestromen realiseren.

Het realiseren van deze doelstellingen heeft continu de aandacht. Hiervoor is het nodig maatregelen te treffen op het gebied van risicobeheer, gemeentefinanciering en kasbeheer.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet

Als maatstaf voor een goed treasurybeleid geldt het renterisico dat wordt gelopen over lang en kort vreemd vermogen. Als richtlijn voor het lang vreemd vermogen geldt de renterisiconorm. Deze norm houdt in dat maximaal over 20% van het begrotingstotaal per 1 januari renterisico mag worden gelopen. Voor 2018 betrof dit een bedrag van € 15,1 miljoen. Wij hebben ruimschoots aan deze norm voldaan. Ook voor de komende jaren verwachten wij aan deze norm te kunnen voldoen. Het renterisico over vlottende schuld wordt bepaald in relatie tot de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de maximaal toegestane omvang van de vlottende schuld weer. De hoogte van de kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2018 was de limiet € 6,4 miljoen. Wij zijn binnen deze limiet gebleven. Meer informatie hierover vindt u in bijlage 3.

Toerekening van rente

Op basis van artikel 13 van het (gewijzigde) BBV geeft de paragraaf financiering met ingang van de begroting 2017 ook inzicht in de rentelasten en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden wordt toegerekend. Dit overzicht is opgenomen in bijlage 1.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

In de Begroting 2018 zijn in de paragraaf bedrijfsvoering het beleid en de risico's ten aanzien van de bedrijfsvoering beschreven. Om de doelstellingen die we hebben genoemd in de programma's te kunnen realiseren is een goede bedrijfsvoering noodzakelijk. Criteria met betrekking tot een goede bedrijfsvoering zijn daarbij:

- rechtmatigheid: handelen volgens de geldende wet- en regelgeving;
- betrouwbaarheid: de (wettelijke) regels voorspelbaar uitvoeren en handhaven;
- transparantie: inzicht bieden in de uitvoering van de programma's en de ondersteunende processen;
- doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen;
- doeltreffendheid: de effecten bereiken die beoogd waren;
- responsiviteit: inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen en de wensen van de burgers.

De beleidsvoornemens op het gebied van de bedrijfsvoering hangen nauw samen met de in het programma 7 Inwoner, bestuur & organisatie genoemde voornemens. In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de beleidsvoornemens die te maken hebben met de verbetering van de dagelijkse uitvoering van de bedrijfsvoeringsprocessen.

In de Begroting 2018 zijn we ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen binnen onze gemeente die te maken hebben met de verbetering van de dagelijkse uitvoering van de bedrijfsvoeringsprocessen. In dit jaarverslag geven we verantwoording over deze in de Begroting 2018 opgenomen ontwikkelingen.

Financiële en controle verordeningen

In het kader van de Gemeentewet is het verplicht dat alle gemeenten beschikken over een drietal verordeningen genoemd naar de respectievelijke artikelen in de Gemeentewet, te weten:

- art. 212: de financiële verordening (okt. 2015);
- art. 213: de controleverordening (jan. 2006);
- art. 213a: de verordening betreffende doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken (dec. 2013).

Met deze verordeningen formuleert uw raad belangrijke kaders om de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het geformuleerde beleid te waarborgen.

Audits

Op basis van de verordening betreffende doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken, informeren wij u in deze paragraaf over de stand van zaken met betrekking tot de audits en de desbetreffende verbeterplannen. In de verbeterplannen geven de proceseigenaren aan welke concrete acties worden ondernomen om de aanbevelingen n.a.v. de uitgevoerde audit op te volgen.

Wij beginnen met de stand van zaken van de uitvoering van het auditplan 2018. Daarna geven wij een volledig overzicht van de tot nu toe uitgevoerde audits. Per audit laten we zien wat de status van het desbetreffende verbeterplan is: dit kan "afgesloten" of "in uitvoering" zijn. Tot slot vindt u de stand van zaken van de "verbeterplannen in uitvoering" door de proceseigenaar.

Onderzoeksplan interne audits 2018, stand van zaken ultimo 2018

Audit	Beknopte beschrijving	Type onderzoek	Status
"De gemeente Renkum en de ODRA". De regievoering door de ambtelijke organisatie.	In 2012 heeft de gemeente Renkum samen met tien andere Gelderse gemeenten en de Provincie Gelderland de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) opgericht d.m.v. een gemeenschappelijke regeling (GR). In een dienstverleningsovereenkomst (DVO) zijn in 2013 rechten en plichten van de partijen vastgelegd. Op grond van het jaarlijkse Werkprogramma bepaalt de gemeente welke taken de ODRA voor haar uitvoert	Onderzoek naar de ambtelijke regievoering op ODRA. Onder regievoering bedoelen we het proces van <i>"het coördineren van de kwaliteit en levering van de te leveren diensten door partners, in een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie, conform eerder gemaakte samenwerkingsafspraken"</i> . Het gaat hierbij niet om contractmanagement t.a.v. marktpartijen/ leveranciers	Het onderzoek is afgerond en de proceseigenaar heeft het betreffende verbeterplan eind augustus gereed gemaakt. In september heeft het college beide documenten vastgesteld en aan de raadsleden ter kennisname aangeboden. Beide documenten zijn in de raadscommissie van 10 oktober besproken.
Coördinatie nieuwe verbeterplannen	Regievoering op de ODRA	De auditor bewaakt de eenheid en consistentie van de verbeterplannen, die door de proceseigenaren zijn opgesteld.	Na bespreking van het rapport in het MT hebben producteigenaren het verbeterplan opgesteld.
Monitoring verbeterplannen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inkoop 2. Burgerzaken 3. Rioleringsbeheer 4. Beleids- en uitvoeringscycl. 5. Proceslandschap 6. P-systematiek 	De monitoring van de verbeterplannen heeft betrekking op alle verbeterplannen die nog niet afgesloten zijn en geldt als sturingsinstrument voor het MT.	Twee keer per jaar uitgevoerd, bij begroting en jaarrekening. Jaarlijks wordt een rapportage ter informatie aan de raad aangeboden.
"De ambtelijke rollen en de regievoering op de verbonden partijen."	De gemeente Renkum heeft een groot aantal publieke taken. Voor de optimale uitvoering van deze taken werkt de gemeente met andere partijen samen. Niet elk samenwerkingsverband is een verbonden partij. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Op dit moment kent de	Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek naar de ambtelijke regievoering op de ODRA. In dit vervolgonderzoek focussen we op drie andere relevante verbonden partijen. Het doel is om de beheersing van het proces van regievoeren op deze verbonden partijen waar mogelijk te optimaliseren én de aansluiting van de ambtelijke op de	Een auditonderzoek kent drie fasen (voorbereiding, verdiepend onderzoek, rapportage). Het auditteam heeft de voorbereidingen afgerond en het college heeft het plan van aanpak vastgesteld. Eind 2018 is de verwachting dat dit onderzoek tot aan het eerste semester van 2019 zal doorlopen vanwege de breedte van het onderzoek.

Audit	Beknopte beschrijving	Type onderzoek	Status
	gemeente Renkum 10 verbonden partijen.	bestuurlijke rollen te verbeteren.	
Lijncontrole	Vastgoedbeheer	De lijncontrole heeft betrekking op de processen uit een voorgaande audit.	De lijncontrole zal uitgevoerd worden na afronding van het onderzoek naar de verbonden partijen.

Overzicht uitgevoerde audits t/m ultimo 2018: 1a)verbeterplan afgesloten; 1b) verbeterplan in uitvoering

Audit	jaartal	afgesloten verbeterplan, peildatum december 2018
Bestemmingsplannen	2006	lijncontrole is uitgevoerd in 2012
Vastgoedbeheer	2006	lijncontrole schuift door naar 2019
Debiteuren welzijn	2007	
Juridische kwaliteitszorg	2007	lijncontrole is uitgevoerd in 2013
Onderhoud wegen	2008	lijncontrole is uitgevoerd in 2016
Flexibilisering secretariaten	2008	
Renkum Europaproof	2009	
Subsidieverstrekking	2009	lijncontrole is vervallen i.v.m. onderzoek rekenkamer
Communicatie	2010	
Fraudebestendigheid	2010	lijncontrole is uitgevoerd in 2015
Effectiviteit re-integratie	2011	
Mandaatregeling	2012	
Archief- en Dossiervorming#	2013	
Waarderend onderzoek WMO	2014	
Dienstverlening Burgerzaken#	2014	
Rioleringsbeheer	2015	

1b)

Audit	jaartal	verbeterplan in uitvoering, peildatum december 2018
Inkoop en aanbestedingen	2012	Verbeterplan vastgesteld door college; twee verbetermaatregelen in uitvoering, vijf geïmplementeerd
Beleids- en uitvoeringscyclus	2016	Verbeterplan vastgesteld door college; één verbetermaatregel in uitvoering, 14 geïmplementeerd
Proceslandschap	2017	Verbeterplan vastgesteld door college; vier verbetermaatregelen in uitvoering
P-systematiek	2017	Verbeterplan vastgesteld door college; één verbetermaatregel in uitvoering, vier geïmplementeerd
Regievoering op ODRA	2018	Verbeterplan vastgesteld door college; acht verbetermaatregelen in uitvoering, zes geïmplementeerd

Inhoudelijke stand van zaken van de verbeterplannen in uitvoering door de proceseigenaar.

1)Verbeterplan inkoop en aanbestedingen

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
Procesgang en beheersmaatregelen		
<p>Een digitale checklist wordt ontwikkeld door middel van een pilot bij ICT i.s.m. financiën om meer duidelijkheid te creëren over de te volgen procesgang. Hierin wordt de procesgang opgenomen, met aandacht voor functiescheiding en 4-ogenprincipe.</p>	<p>In 2018 zijn we bezig geweest met het beter zichtbaar maken van de ondersteuning van het team I&A van De Connectie, en de bewustwording van het inkoopproces. Er zijn veel gesprekken gevoerd met verschillende medewerkers (Managers, budgethouders en bestellers). Op intranet is meer (en actuele) informatie geplaatst over het I&A-proces en de ondersteuning hierop. Er is ook een begin gemaakt om contractbeheer / -management voor de gehele organisatie op te zetten. Hiervoor is een contractmanager aangenomen.</p>	<p>2019 – In samenwerking met De Connectie, Gemeente Arnhem en Gemeente Rheden bouwen we aan goed proces voor inkoop & aanbesteding. Maandelijks komen we bij elkaar om stappen te maken die zorgen voor het harmoniseren en optimaliseren van de I&A-processen. De doelstelling hierbij is: <i>het professionaliseren van de inkoop met als bijdrage focus op doelmatigheid, rechtmatigheid en beheersbaarheid.</i></p>
Beheersinstrumenten		
<p>Een aantal beheersinstrumenten wordt ingevoerd: de aangepaste checklists IC inkopen en aanbestedingen; het advies van de inkoopcoördinator; het inkoopjaarplan; de jaarlijkse uitgavenanalyse; het contractenregister; de verplichtingenadministratie</p>	<p>Zie boven</p>	<p>Zie boven</p>

2) Verbeterplan Beleids- en uitvoeringscyclus

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
In 2018 worden de eerste 2 jaar van het MUP 2016-2020 geëvalueerd en er wordt vooruit gekeken naar de jaren erna. Dat is ook het moment dat we het GVVP onder de loep nemen. In het nieuwe beleid/uitvoeringsprogramma plannen we na 4 jaar een evaluatiemoment van het GVVP in.	Door capaciteitsproblemen bij team Verkeer is besloten het MUP door te schuiven naar 2019	Q4 2019

3) Proceslandschap

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
Maak het proceslandschap bekend binnen de organisatie en gebruik het.	Het proceslandschap is, daar waar aan de orde, gebruikt in de organisatie. Binnen de onderdelen Sociaal Domein, dienstverlening, ontvlechting van de Connectie, BOR buiten en ikv de audit regievoering op de ODRA, zijn processen in beeld gebracht om verbeteringen dan wel bedrijfsplannen in te voeren. Dit hebben de onderdelen <i>in zeer beperkte mate gedaan</i> omdat een procesmanager in het Meerjarenbeleidsplan niet is gehonoreerd.	2019 Zie hieronder
Benoem een proceseigenaar (procesmanager) die verantwoordelijk is voor de actualisatie van het proceslandschap en voor de cyclus procesoptimalisatie	Vanaf 2019 richten we onze focus voor de organisatie ontwikkeling op vier pijlers: Leiderschap tonen, In control zijn, Resultaatgericht werken, Vitale organisatiecultuur. Daarnaast hebben we diverse projecten benoemd. Deze projecten koppelen we bij de uitvoering aan deze pijlers. Actualisatie van het proceslandschap en de cyclus voor procesoptimalisatie krijgen daarbij een rol in 'Resultaatgericht werken' en 'In control zijn'. Het MT maakt de komende periode keuzes in de uit te voeren activiteiten per project en zal daarbij prioriteren.	In 2019 zal procesmanagement ingericht worden
Evalueer na een jaar het gebruik en de actualiteit van het proceslandschap	We hebben nog onvoldoende concreet met het proceslandschap gewerkt om hier een evaluatie op te houden.	Q4 2020

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
Maak een stappenplan om te komen tot invoering van de cyclus procesoptimalisatie*	Het MT maakt de komende periode keuzes in de uit te voeren projecten. De prioriteit ten aanzien van de cyclus procesoptimalisatie wordt daarin meegenomen.	Q2 2019

4) P-systematiek

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
<p><i>Voer de PDCA cyclus op het terrein van formatieplannen (plan, do, check, act) in en leg vast wie wat doet.</i></p> <p>Plan: bereid het formatieplan voor o.b.v. de analyse van de taken (huidige versus toekomstige / ambities / ontwikkelingen) en het financiële kader (beschikbare versus benodigde middelen). Voer de discussie en maak keuzes over de uit te voeren taken en het bijbehorende financiële kader.</p> <p>Do: stel het definitieve formatieplan vast en voer de taken uit.</p> <p>Check: bundel actuele managementinformatie (minstens over vaste formatie, bezetting, inhuur, langdurige ziekte en uitloop) op een centrale plek en monitor deze regelmatig. In de monitoring heeft zowel het management als de concerncontroller een belangrijke rol. Deze informatie dient regelmatig met het college besproken te</p>	<p>Eind 2018 zijn de formatieplannen herijkt n.a.v. het financiële kader. Tevens zijn maatregelen genomen op de beheersing van de p-kosten. De vrije formatieruimte is op concernniveau belegd. Op de MT tafel vind de discussie plaats over de inzet van deze ruimte. Na afronding van het traject perspectiefnota zal een meerjarige (strategische) personeelsplanning worden opgesteld.</p> <p>In 2018 is een eerste basis informatieset voor het MT gemaakt. In de 2019 zal dit verder worden doorontwikkeld.</p> <p>De p-rapportage wordt maandelijks in het MT besproken.</p>	<p>ingebod</p> <p>ingebod</p> <p>Eind 2019</p>

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
<p>worden. Voeren we alle taken uit binnen het beschikbare financiële kader?</p> <p>Act: Het MT stuurt op taken en financiën o.b.v. monitoring.</p>		ingebod
<i>Beschrijf en verbeter het proces van het opstellen van de P-voorstellen, inclusief de rollen.</i>	Het proces is verbeterd en beschreven.	afgerond

5) Regievoering op ODRA

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
Advies		
Borg het advies op de rol van eigenaar en blijf participeren in intergemeentelijke overleggen, zodat de gemeente Renkum actief invloed kan blijven uitoefenen op de bedrijfsvoering van ODRA.	Op 5 juli 2018 heeft het AB plaatsgevonden. In dit AB is besloten dat de wethouder van Renkum voorzitter is van het AB en DB.	ingebod
Organiseer het ambtelijk advies in relatie tot de bestuurlijke rollen (eigenaar en opdrachtgever). Houd het overzicht actueel over welke onderwerpen voor welke rol van belang zijn en welke competenties en expertise hiervoor nodig zijn. Zorg ervoor dat er geen hiaat of overlap in het advies ontstaat. Ga na wat de behoefte van het hele college is aan strategisch advies op dit	Wordt meegenomen in het verbeterplan naar aanleiding van de brede audit naar de verbonden partijen	Q1 2020

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
terrein.		
REGIEVOERING OP PROCESSEN DIE AFSTEMMING MET ODRA VEREISEN		
<p>Actualiseer de beschrijving van alle "vraagafhankelijk werkprocessen", inclusief de procesverantwoordelijken en de actoren. Een actuele beschrijving van de processen is altijd belangrijk; bij een knip is die noodzakelijk. Zorg voor: zo min mogelijke stappen, duidelijke afspraken over wie wat doet, voldoende formatie/expertise/competentie en directe communicatie tussen de betrokken medewerkers van de twee organisaties.</p> <p>Stel een overdrachtsdocument ODRA op voor nieuwe medewerkers (ook van het Servicepunt)</p>	<p>Een standard format voor de beschrijving van werkprocessen is gereed en wordt nu door diverse medewerkers voor hun proces ingevuld.</p> <p>De processen zijn besproken en een aantal processen zijn inmiddels in de praktijk veranderd en functioneren nu naar tevredenheid. Ze zijn echter nog niet allemaal opnieuw beschreven. Dit zal de eerste helft van 2019 alsnog gebeuren.</p> <p>Het werkprogramma is inmiddels afgerond. Op korte termijn (18 april) is er een overleg in de regiekamer waarin vanuit (gemeentelijke) vergunningverlening en handhaving besproken wordt waar zij behoefte aan hebben, in relatie met de ODRA. Daarna is het zinvol om ook zo'n overleg ook voor het servicepunt in te plannen. Daarna zal dan op basis van deze twee gesprekken een document op worden gesteld.</p>	<p>afgerond</p> <p>eerste helft van 2019</p> <p>start, na afronding van het werkprogramma 2019.</p>
Beschrijf de functies van regisseur, adviseur en netwerker, inclusief competenties, expertise en benodigde formatie	Wordt meegenomen in het verbeterplan naar aanleiding van de brede audit naar de verbonden partijen	Q1 2020
<p>Optimaliseer de interne regievoering door:</p> <p>het verder vormgeven aan het Regiekamer overleg.</p> <p>afspraken maken en communiceren over informatie-uitwisseling, bewaking en escalatie m.b.t. de processen.</p>	<p>Recent hebben we een nieuw format bedacht voor het regiekameroverleg, dit is positief ontvangen.</p> <p>Dit protocol moet nog worden opgesteld.</p>	<p>Ingebed</p> <p>Q4 2019</p>
Breng in kaart het grijs gebied op het terrein van de APV-taken en los dit op. We zien twee alternatieven: borg voldoende formatie en expertise binnen de gemeente Renkum of maak aanvullende afspraken met ODRA hierover.	Dit gesprek heeft inmiddels plaatsgevonden en de afspraken zijn geactualiseerd.	afgerond
Geef blijvende aandacht aan persoonlijke kennismaking,	Ingebed: tegenwoordig komt één medewerkster van de ODRA 1 dagdeel in	ingebed

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
directe contacten en ontmoeting tussen gemeentelijke medewerkers en medewerkers van ODRA. Dit draagt bij aan collegialiteit en aan procesuitvoering.	Renkum werken. De samenwerking verloopt goed en wordt door alle betrokkenen als prettig ervaren.	
Onderzoek nader de knelpunten m.b.t. het statisch (historisch) archief en de aansluiting met het dynamische archief met ODRA. De verantwoordelijkheid voor het statisch archief ligt nu bij De Connectie. De gemeente Renkum dient ervoor te zorgen dat De Connectie en ODRA hier de nodige aandacht aan geven.	Vanaf 1 maart 2019 is er bij de ODRA een projectleider aangesteld voor het archief. Op 2 april zal er een eerste bijeenkomst met de partners plaatsvinden.	Eerste afspraak op 2 april 2019
Verbeter de aansluiting van de gemeentelijke website op die van ODRA.	Is opgepakt en nog niet afgerond	Q4 2019
Blijf structureel aandacht geven aan informatieoverdracht over leges.	Proces is ingericht	ingebed
REGIEVOERING OP DIENSTVERLENING ODRA		
Ontwikkel een visie op (output)financiering én op de kwaliteit van de dienstverlening (vooral over klanttevredenheid, afhandeling binnen de wettelijke termijn, vergunningverlening van rechtswege). Betrek het college en het MT in deze discussie.	Traject outputfinanciering loopt in regioverband. De komende maanden wordt hier door het AB een uitspraak over gedaan. We hebben vanuit Renkum actief deelgenomen aan de werkgroep kostprijsberekening. Vanuit financiën lezen we mee met het opstellen van de begroting. In dat kader aangemeld voor de werkgroep actualisatie milieutoezicht.	Afhankelijk van regionaal proces Verbeteren kwaliteit ingebed
Versterk de ingezette acties: blijf de uitvoering van het werkprogramma kritisch monitoren en bespreken met de accountmanager; zet het overleg met bouwpartners door.	DVO updaten, vanuit het Gelders Stelsel loopt hiervoor een traject. 3-wekelijks overleg met accountmanager ODRA Regelmatig overleg met bouwpartners	Afhankelijk van planning ODRA ingericht ingericht
Zet in om alle aanvragen binnen de wettelijke termijn van 8 weken te verlenen.	(Dit hangt samen met de beschrijving van de werkprocessen).	ingebed
Maak afspraken met ODRA over de wijze van verantwoording: op hoofdlijnen voor het bestuur	In overleg met ODRA en partners kijken welke managementinformatie de ODRA kan leveren.	ingebed

Strekking openstaande verbetermaatregel	Stand van zaken ultimo 2018	Datum realisatie
en op productniveau voor de regisseur.	Continue blijven verbeteren van de bestaande afspraken en daar uitvoering aan geven.	ingebed

Organisatie en formatie

Door de ontmanteling van de Permar zijn er per 1 januari 2018 bijna 100 **WSW medewerkers** in dienst van de gemeente Renkum gekomen.

Het beleid rondom de **flexibele schil** is herzien. Daar waar het structurele taken en formatie betreft, worden medewerkers in principe (tijdelijk) aangesteld bij de gemeente Renkum. Bij functies met een tijdelijk karakter of op tijdelijke formatie wordt een payrollcontract toegepast.

Vanuit de **doorontwikkeling** van de gemeente is bepaald dat de organisatie zich gaat focussen op de volgende thema's:

- Leiderschap tonen
- In control zijn
- Resultaatgericht werken
- Vitale organisatiecultuur

Vanaf 2018 is de gemeente Renkum met de arbodienst gaan werken volgens het **eigen regie model**. In verschillende bijeenkomsten zijn de eerste stappen gezet om zowel leidinggevend en als medewerkers bewust te maken van hun eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van verzuim. Een eigen regie coach ondersteunt de organisatie in dit proces.

De invoering van een **interne arbeidsmarkt** met de Connectie, Rheden, Renkum en Arnhem is gerealiseerd. Deze interne arbeidsmarkt biedt medewerkers de kans om te solliciteren op interne vacatures bij de aangesloten organisaties. De mobiliteitsmogelijkheden voor medewerkers zijn hierdoor vergroot.

Harmonisatie van arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid tussen de Connectie, Rheden, Renkum en Arnhem is een speerpunt. In 2018 is een gezamenlijke visie op Duurzame inzetbaarheid (zo lang mogelijk vitaal, productief, breed inzetbaar en met plezier kunnen blijven werken) opgesteld. Levensfasebewust personeelsbeleid en de instroom van jongeren heeft hierbij prioriteit. Omdat elke organisatie zich in een andere fase van levensfasebewust personeelsbeleid bevindt, of meer capaciteit heeft, is er voor gekozen om bepaalde thema's gezamenlijk op te pakken en andere thema's lokaal in te vullen. De visie op levensfasebewust personeelsbeleid is daarmee een startnotitie die dient als basis voor beleidsvorming, samenwerking en informatie-uitwisseling. In 2018 heeft dit geleid tot het gezamenlijk optrekken bij het landelijke initiatief van de Meester in je werk week. Het Arbeidsmarkt en Organisatiefonds (AenO) Gemeenten bood een breed scala aan trainingen aan op het gebied van loopbaan, ontwikkeling en vakmanschap. Deze trainingen zijn op de verschillende locaties georganiseerd en waren ook toegankelijk voor collega's uit de regio. Daarnaast is door Renkum gebruik gemaakt van de loopbaanadviseurs van Arnhem.

Formatieontwikkeling

De formatieontwikkeling van 1 januari 2018 tot 1 januari 2019 is weergegeven in de onderstaande tabel:

Formatie in fte en bedragen	Fte's	Toelichting	Budget formatie (€)
Formatie per 31-12-2017	179,93		11.678.675
Mutaties per 01-01-2018			
Formatieuitbreiding staf	0,66	Functionaris gegevensbeheer	50.766
Formatieuitbreiding BOA	0,04	Jurist	4.000
Formatieuitbreiding BOR	1,00	Opzichter OHT	66.105
Formatieuitbreiding BOR	1,00	Monteur	62.325
Formatieuitbreiding ROM	1,00	Strategisch beleidsmedewerker	90.095
Formatieuitbreiding Samenleving	1,00	Integraal veiligheidsbeleid	67.100
Formatieuitbreiding Samenleving	0,66	Medewerker toezicht	35.000
Formatieuitbreiding Sociaal Team	2,00	Uitvoeringsplan WSW 2018-2023	131.901
Invulling taakstelling	-0,26	Kinderboerderij	-12.000
Uitstroom / mobiliteit	-0,25	Medewerker overgeboekt naar Uitstroom / mobiliteit	-15.000
Overige mutaties	-0,85	Diverse mutaties formatieplan	0
Overige aanpassingen	-	Wettelijke sociale lasten en ABP	84.266
Formatie per 31-12-18	185,93	Totaal	12.243.233

Inhuur derden

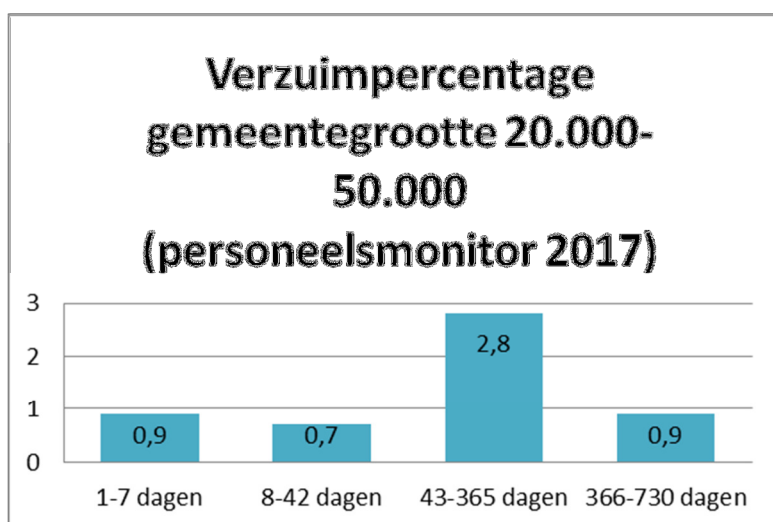
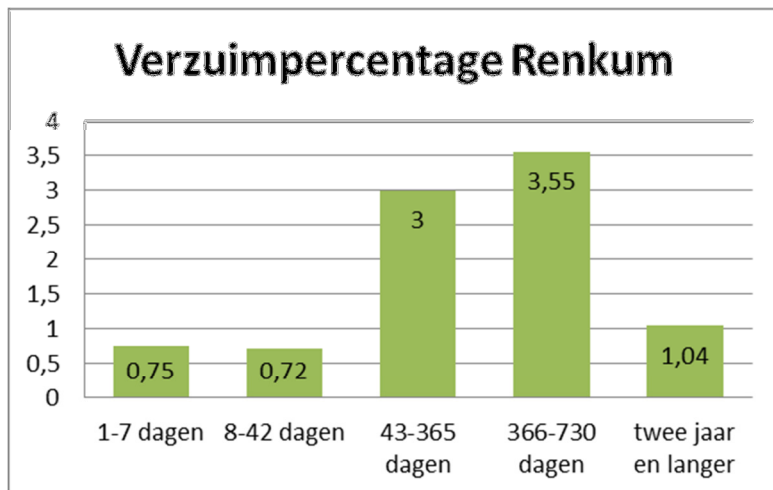
Binnen het begrote p-budget wordt altijd gestreefd naar flexibele ruimte om gedurende het jaar naar behoefte personeel te kunnen inhuren. Inhuur vindt plaats om piekbelasting op te vangen, bij ziektevervanging of om bepaalde kennis en expertise in huis te halen die tijdelijk nodig is. Daarnaast is het soms een bewuste keuze om in afwachting van ontwikkelingen, zoals bij de transformatie in het sociale domein, om te werken met tijdelijke inhuurkrachten. Naast de inhuur t.l.v. het p-budget vindt ook inhuur plaats op projectbasis ten laste van de programmabudgetten, bijv. bij ruimtelijke projecten.

In totaal bedroegen de inhuurlasten in 2018 circa € 4,3 mln, daarvan kwam € 1,8 mln ten laste van programmabudgetten en € 2,5 mln t.l.v. het p-budget (is 20% van het p-budget).

Ziekteverzuim

Het verzuim binnen de gemeente Renkum is hoog. Dit wordt vooral veroorzaakt door het langdurig (43-365 dagen) en zeer langdurig verzuim (langer dan een jaar).

Op basis van de Personeelsmonitor 2017 is het verzuim in Renkum te vergelijken met gemeenten met een vergelijkbare grootte (cijfers 2018 zijn op landelijk niveau nog niet bekend).

Het 'nul verzuim' was in 2017 landelijk 43%. In Renkum ligt dit percentage in 2018 hoger, op 49%. De meldingsfrequentie betreft het gemiddeld aantal keer dat gemeenteambtenaren zich ziekmelden in een jaar. Landelijk was dit in 2017 1,05. In Renkum is de meldingsfrequentie in 2018 1,10.

Er zijn verschillende acties in gang gezet om het verzuim terug te dringen. In 2018 is Renkum gestart met de invoering van het eigen regie model op verzuim. Het uitgangspunt is dat de medewerker verantwoordelijk is voor zijn herstel. De organisatie kan hierbij faciliteren. Ook krijgt preventie meer aandacht en wordt het belang van vitaliteit daarbij benadrukt.

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

ICT neemt een belangrijke rol in bij het realiseren van de basisinfrastructuur voor de e-overheid en daarmee ook voor de bedrijfsvoering van de gemeente. De complexiteit van systemen neemt toe en de ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Dit vraagt om een robuuste maar ook flexibele ICT organisatie. Maar het kostenaspect mag ook niet uit het oog verloren worden. Binnen de Connectie werken de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum op ICT gebied samen om tot passende ICT oplossingen te komen.

Het stelsel van basisregistraties blijft in ontwikkeling. Dit betekent een uitbreiding van wettelijke taken voor de gemeente en een vergroting van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor het (digitaal) verstrekken van juiste informatie. Het implementeren van (nieuwe) basisregistraties en het hernieuwd verdelen van taken binnen de eigen organisatie in samenwerking met de Connectie is een belangrijke activiteit. Het beheer van de basisregistraties is ondergebracht bij De Connectie. De basisregistratie personen (BRP) vormt hierop echter een uitzondering. De BRP is in beheer bij de gemeente Renkum zelf.

Vanuit de bedrijfsvoering wordt continue gereageerd op wettelijke of maatschappelijke veranderingen. Dit vertaalt zich naar een behoefte aan nieuwe en/of aangepaste informatiesystemen. Aangepaste of nieuwe software moet hiervoor op een verantwoorde wijze worden geplaatst en geïntegreerd met de bestaande informatiesystemen. Deze taak wordt uitgevoerd door onze functioneel beheerders.

Informatiebeheer

Het informatiebeheer is gericht op het beheer van een goede en geordende staat van archiefbescheiden (zowel analoog als digitaal). De uitvoerende taken van dit beheer zijn ondergebracht bij De Connectie. Hieronder wordt verstaan het:

- duurzaam toegankelijk maken en houden van (documentaire) informatie;
- (archief)beheer: tijdige vernietiging en juiste bewaring en overbrenging naar de archiefbewaarplaats (Gelders Archief).

Een goede integratie van documentair informatiebeheer in de bedrijfs- en werkprocessen is daarbij een voorwaarde. Om digitale informatie duurzaam toegankelijk te maken is zaak gericht werken een leidend motief.

Kostenverdeelsystematiek

Overigen

In artikel 20 van de Financiële verordening is gesteld dat in de paragraaf bedrijfsvoering naast de verplichte onderdelen op grond van artikel 14 van het BBV de volgende onderdelen worden opgenomen:

- de huisvestingskosten;
- de automatiseringskosten;
- budgetten voor de raad, de griffie, de rekenkamer en de accountant.

De huisvestings- en automatiseringskosten zijn tevens in het hoofdstuk 'overhead' opgenomen.

<i>bedragen x € 1.000</i>	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Huisvestingskosten	721	696	25
Automatiseringskosten	1.060	1.035	25
Raad	373	385	-11
Griffie	239	231	7
Rekenkamer	40	30	10
Accountant	40	65	-25

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

1. Algemene informatie

Doel	Regionale samenwerking doelgroepenvervoer
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	De raad heeft op 15 september 2015 ingestemd met het voornemen tot deelname in een op te richten bedrijfsvoeringsorganisatie voor het regelen van het doelgroepenvervoer en in overleg met de betreffende regiogemeenten starten met de voorbereidingen voor de oprichting hiervan
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	19 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen (door fusie van Zevenaar en Rijnwaarden nog 18)
Belang Renkum	gezamenlijk uitvoering geven aan het verzorgen van doelgroepenvervoer
Vertegenwoordiging Renkum	de gemeente wordt vertegenwoordigd door de portefeuillehouder doelgroepenvervoer Leonie Rolink. Marinka Mulder vervangt haar zonodig.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
In zijn vergadering van 30 januari 2018 heeft het college besloten, net als zes andere gemeenten in het gebied, het leerlingenvervoer nog niet onder te brengen bij AVAN.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Zie 3.1

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In maart 2018 is er, na een jaar rekenen, een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld, die voor o.a. Renkum positief uitpakt. Om de daaruit voortvloeiende voor- en nadelen gelijkmatiger te verdelen is een aflopende solidariteitsafpraak gemaakt, voor 2017, 2018, 2019. In mei 2018 zijn ook de begroting 2017 en 2018 vastgesteld. Mede door het vele rekenwerk en het geven van uitleg hierover, overschrijden de kosten van de samenwerkingsorganisatie BVO DRAN in 2018 de begroting. Deze kosten worden voor 2019 niet geraamd.

Een in september 2018 vastgesteld knoppenplan geeft plannen aan, waarmee gepoogd wordt een verlaging van de kosten van het vervoer te realiseren.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	nihil	nihil	nihil	804.635	nihil
2020	nihil	nihil	nihil	813.985	nihil
2021	nihil	nihil	nihil	825.844	nihil
2022	nihil	nihil	nihil	842.160	nihil

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Er zijn nog verschillende onzekerheden, die bij de vervoersorganisatie liggen, die invloed kunnen hebben op de hierboven gegeven cijfers.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De gegeven cijfers zijn nog onzeker

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Eind 2018 is besloten om de contracten met de Regiecentrale en de vervoerders niet te verlengen. In 2019 wordt om die reden een aanbesteding gedaan. Medio 2019 wordt ook gekeken naar de gemeentelijke samenwerking. Om deze strategische keuzes te kunnen maken, is er in Q4 2018 een beslisdocument opgesteld, waarin mogelijkheden, ontwikkelingen en verwachtingen zijn aangegeven.

BVO De Connectie (intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie)

1. Algemene informatie

Doel	Een belangrijke aanleiding voor de Gemeente Renkum om de bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie op te richten is dat door het samenwerken met de gemeenten Arnhem en Rheden we onze bestuurskracht kunnen vergroten. We gaan er vanuit dat door het bundelen van de uitvoeringstaken in De Connectie we (voorlopig) een zelfstandige gemeente kunnen blijven. De Connectie vermindert namelijk onze kwetsbaarheid op bedrijfsvoeringsgebied en levert minimaal dezelfde kwaliteit tegen minimaal 4 procent lagere kosten. Ook vergroot De Connectie de kansen voor medewerkers van de drie gemeenten, omdat zij bij de bedrijfsvoeringsorganisatie meer doorgroeimogelijkheden hebben.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, om precies te zijn een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).
Datum oprichting	1 maart 2016
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden.
Belang Renkum	<ul style="list-style-type: none">- De portefeuillehouders bedrijfsvoering van de drie gemeenten vormen het bestuur van De Connectie. De leden van het bestuur hebben ieder één stem. Besluiten worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen, met uitzondering van een aantal specifiek in de gemeenschappelijke regeling genoemde situaties.- Het financiële aandeel van de gemeente Renkum bedraagt (op basis van het Bedrijfsplan 2017-2020) 10,1 procent.
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Rolink vertegenwoordigt Renkum in het bestuur van De Connectie.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De Connectie voert voor ons de uitvoeringstaken behorende bij ICT, inkoop & aanbesteding, facilitaire zaken & frontoffice, documentaire informatievoorziening, personeels- & salarisadministratie, financiële administratie, verzekeringen, belastingen, basisregistraties en secretariaat.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De belangrijkste voorwaarde voor het financiële succes van De Connectie is het harmoniseren van processen, het standaardiseren van de werkwijze en verregaande digitalisering.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

De inbreng van de drie gemeenten is totaal ruim €36.000.000 per jaar. Met de gemeentelijke inbreng in beeld is ook direct de taakstellende opgave van De Connectie duidelijk. Immers, De

Connectie staat ervoor om zo snel mogelijk de processen en systemen te standaardiseren en te harmoniseren om in 2020 op een kostenniveau uit te komen dat tenminste vier procent lager ligt.

Om het totaal financieel effect van de vorming van De Connectie in beeld te brengen, is ook het effect op de begroting van de drie gemeenten in kaart gebracht. Hier spelen drie effecten, namelijk de kosten van relatiebeheer (ook wel demandmanagement genoemd), het bedrijfsbureau en de frictiekosten. Samen met het transitiebudget van €4.400.000 moeten deze kosten worden terugverdiend binnen De Connectie. Op basis van de gegevens uit het Bedrijfsplan 2017-2020 van De Connectie en de transitieplannen van de gemeenten is het totaal van de incidentele lasten begin 2021 terugverdiend. Voor Renkum ligt de terugverdienperiode voor de transitie- en frictiekosten naar verwachting in 2023, omdat de kosten van relatiebeheer en bedrijfsbureau relatief zwaarder doorwerken in de Renkumse begroting.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	€ 464.000	€ 7.820.000	€ 0	€ 3.939.000	€ 0
2020	€ 309.000	€ 6.980.000	€ 0	€ 3.859.000	€ 0
2021	€ 155.000	€ 6.140.000	€ 0	€ 3.539.000	€ 0
2022	€ 0	€ 5.580.000	€ 0	€ 3.539.000	€ 0

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Voor het oprichten van De Connectie zijn de belangrijkste risico's inzichtelijk gemaakt. Dit betreft:

- *Kwaliteit*. De kwaliteit van de dienstverlening neemt in de periode na de start van De Connectie in het begin op onderdelen af. Dit is echter gebruikelijk bij de start van nieuwe samenwerkingen, omdat er een nieuwe situatie ontstaat waaraan iedereen moet wennen.
- *Kansen*. Het risico bestaat dat kansen voor de medewerkers onvoldoende worden ingevuld. Dat wil zeggen, dat er uiteindelijk onvoldoende doorgroei- en ontwikkelmogelijkheden voor ze zijn.
- *Kosten*. Het risico bestaat dat de begrotingsdoelstellingen niet behaald worden, waardoor mogelijk de gestelde besparingsdoelen niet worden bereikt. Hiermee wordt specifiek bedoeld op de financiële doelstelling voor ICT. Een mogelijk gevolg hiervan is dat het terugverdienen van de transitiekosten evenals de besparing van minimaal vier procent onder druk komen te staan.
- *Kwetsbaarheid*. Het risico bestaat dat doordat taken overgedragen zijn aan De Connectie en er daarbij geknipt is in werkprocessen kwetsbare functies binnen onze gemeente ontstaan.

Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen beschreven. Voor de eerste vier jaar (tot en met 2020) is een post onvoorzien (van €163.000 per jaar) opgenomen in de begroting van de Connectie om de eerste risico's op te vangen. Boven dit bedrag komen de financiële effecten bij de gemeenten terecht.

Begin 2019 zijn twee onderzoeken naar de ICT afgerond. Een onderzoek door PWC waar conclusies en aanbevelingen worden gedaan over de hele informatieketen. En een onderzoek in opdracht van De Connectie dat is uitgevoerd door Arlande en een meer technische insteek heeft gehad. Op hoofdlijnen concluderen beide onderzoeken dat de volwassenheid van de ICT organisatie te laag is.

Deze conclusie is getrokken op basis van een brede analyse, waarbij is gekeken naar de organisatie, processen, mensen, financiën en technische infrastructuur.

Om de basis weer op orde te brengen, moet op deze onderdelen worden geïnvesteerd. De financiële vertaling van de benodigde verbeteringen is nog indicatief. Momenteel wordt nog nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden binnen de brede begroting van de Connectie en naar het tempo van de door te voeren verbeteringen. De structurele extra last voor Renkum wordt geschat tussen € 200.000 en € 400.000. In 2019 zal incidenteel de eerste nood worden opgelost. Eventuele aanvullende middelen bovenop het beschikbare budget, komen aan bod in de Bestuursrapportage van de Connectie.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Risicomanagement is een integraal onderdeel van de planning- en controlcyclus van De Connectie om risico's vroegtijdig te signaleren, deze te voorkomen dan wel te beheersen. De uitvoering van het risicomanagement is een samenspel tussen de eigenaren van De Connectie, de controlerend accountant en De Connectie zelf.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De *Meerjarenprogrammabegroting 2019-2022* van De Connectie bevat meerdere winstwaarschuwingen wat betreft de haalbaarheid van de opdracht om de werkprocessen te harmoniseren, standaardiseren en digitaliseren. Daarbij wordt aangekondigd dat we over de financiële consequenties hiervan nog worden geïnformeerd. De mogelijkheid bestaat dus dat De Connectie de besparingsdoelen niet behaalt of dat terugverdienperiode voor ons langer wordt. Ondanks deze uitdagingen is ons advies om de samenwerking te continueren. We gaan er vanuit dat we in goed overleg met De Connectie en de twee andere gemeenten gezamenlijk tot een goede oplossing voor de financiële uitdagingen kunnen komen.

Euregio Rijn-Waal

Doel	Op basis van grensoverschrijdende samenwerking streven naar een sterke economische, sociale en maatschappelijke positie van de Euregio Rijn-Waal. Daarbij richt de Euregio zich op de volgende werkvelden: <ul style="list-style-type: none"> - Grensoverschrijdende ruimtelijke ordening en verbetering van de grensoverschrijdende infrastructuur. - Grensoverschrijdend toerisme en samenwerking binnen het MKB en technologieoverdracht. - Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieubescherming. - Kwalificering en arbeidsmarkt. Ontwikkeling van een geïntegreerde arbeidsmarkt, samenwerking op het gebied van beroepsopleiding. - Communicatie tussen burgers en overheid, samenwerking tussen sociale en medische zorginstellingen.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling op basis van een internationale overeenkomst met een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam: Euregio Rijn-Waal.
Datum oprichting	Renkum is toegetreden bij raadsbesluit van 27 januari 2010.
Vestigingsplaats	Kleve

Deelnemende partijen	Deelnemers zijn Nederlandse en Duitse gemeenten, de Kamer van Koophandel Centraal Gelderland, regionale overheden en overige publiekrechtelijke lichamen in het grensgebied rondom de Rijn, de Waal en de Maas.
Belang Renkum	Renkum heeft 3 stemmen in de Euregioraad.
Vertegenwoordiging Renkum	Burgemeester Schaap is in 2018 toegetreden tot het dagelijks bestuur van de Euregioraad.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
<p>In 2020 is in de Rhein-Waal-Regio grensoverschrijdende samenwerking vanzelfsprekend. Er zijn nieuwe, duurzame sociaaleconomische grensallianties gelegd (ook cross-over) waarin overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld informatie uitwisselen en nauw samenwerken. Bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en het maatschappelijk middenveld weten elkaar in alle sectoren grensoverschrijdend te vinden. Zij profiteren van elkaars kennis en netwerken en beantwoorden samen de vraagstukken van de toekomst. Men ziet elkaar niet langer als concurrent maar als partner.</p> <p>De structuurfondsen vormen een van de hoofdpunten van de Europese begroting. Voor de periode 2014-2020 is doelstelling 2 de 'bevordering van de regionale ontwikkeling ter bevordering van de concurrentiekracht' en doelstelling 3 'de Europese territoriale samenwerking' voor Renkum van belang. Uit een door de EU-commissie gemaakte analyse van de EU-begroting blijkt dat de doelstelling van Europese samenwerking overeind blijft, maar ook dat de projecten meer resultaatgericht moeten zijn. De Euregio volgt deze ontwikkelingen op de voet.</p>	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

N.v.t.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

N.v.t.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	1.381.614	0	52.717	8.050	
2020	1.434.331	0	28.734	8.050	
2021	1.463.065	0	-9.143	8.050	

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

N.v.t.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Stukken in het kader van de begrotingscyclus worden naar de gemeenten gestuurd. De Euregio-raad neemt daarover besluiten. De gemeente ontvangt de jaarverslagen van de Euregio.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking in Euregionaal verband werpt zijn vruchten af voor de Renkum, o.a. door deelname aan projecten zoals E-bus 2020 en het project op het gebied van biodiversiteit.

Gelders Archief

1. Algemene informatie

Doel	Het beheren van (oude) archiefbescheiden en collecties
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling (Regeling Regionaal Historisch Centrum "Gelders Archief")
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 5 maart 2002
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeente Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland.
Belang Renkum	Renkum heeft één stem in het AB
Vertegenwoordiging Renkum	Burgemeester A.Schaap vertegenwoordigt behalve Renkum ook Rheden en Rozendaal in het algemeen en het dagelijks bestuur, dat om redenen van vermindering van bestuurlijke last uit dezelfde personen bestaat.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Het Gelders Archief is een betrouwbare partner voor het beheren van de collecties (zowel fysiek als digitaal) van en voor zijn publieke en particuliere relaties. Door optimalisering van de toegankelijkheid van de collectie, draagt het bij aan een transparante overheid en aan kennisverspreiding over het verleden van Gelderland.	
GA beheert archiefbescheiden ouder dan twintig jaar. GA fungeert als inspecteur van onze archieven en controleert of wij op de juiste wijze met documenten (digitaal en fysiek) omgaan en of de bewaaromstandigheden (fysiek kelder en digitaal met software) goed zijn.	
Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie	
Het GA heeft te maken met een verre gaande digitalisering. Voor het optimaal kunnen bedienen van de klanten zijn extra investeringen noodzakelijk. Daarnaast wordt door het GA deelgenomen aan de landelijke ontwikkelingen voor de inrichting van een E-depot. Deze ontwikkeling is onvermijdbaar. Aanvullende financiering daarvoor is nodig.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Door de voortgaande digitalisering van processen en daaruit voortkomende documenten komt de noodzaak tot het vormen van een digitale bewaarplaats (E-depot) ook steeds dichterbij. Het GA zal samen met de deelnemers onderzoeken hoe vormgegeven kan worden aan het E-depot.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Door de economische situatie is het mogelijk dat bezuinigingen vanuit de rijksoverheid of deelnemende gemeenten van invloed zijn op de financiële situatie.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	200.000	18.100.000	0	162.857	0
2020	200.000	17.600.000	0	164.486	0
2021	200.000	17.200.000	0	166.161	0
2022	200.000	16.800.000	0	167.792	0

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen/ risico beperkende maatregelen
Vanaf de oprichting had het GA jaarlijks een structureel tekort. Sinds 2013 boekt GA een positief bedrijfsresultaat op basis van de structurele lumpsum en inkomsten.
Vanaf 2013 wordt er – gelet op dit positieve resultaat- gewerkt aan de opbouw van het weerstandsvermogen.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Om tegenvallers op te kunnen vangen heeft het GA weerstandsvermogen in de vorm van een algemene reserve (ca. 5% van de deelnemersbijdragen in het GA). In de statuten is vastgelegd dat de reserve van het GA in enig jaar nog hoger mag zijn dan 10% van bedragen.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Het Gelders Archief (GA) is belast met een deel van de beheerstaken. Eén van de belangrijkste taken is het beheren van de blijvend te bewaren archiefbescheiden in de door het GA aangewezen archiefbewaarpplaats(en). Daarnaast heeft het GA een toezichthoudende en adviserende rol ten aanzien van de overige (vernietigbare) archiefbescheiden. Dit toezicht wordt uitgevoerd door de archivaris (de directeur van het GA). De archivaris houdt als het ware toezicht op het dagelijks (archief)beheer door De Connectie. De archivaris voert daartoe jaarlijks controles uit op belangrijke archiefonderdelen en rapporteert hierover aan het college.

Advies: samenwerking continueren

Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken (GRO)

Regionale Samenwerkingsovereenkomst Volwasseneducatie en MGR

Op het gebied van onderwijs wordt regionaal samengewerkt (GRO) door een aantal gemeenten op de uitvoering van leerplicht. Daarnaast zijn er twee taken die door Arnhem als contactgemeente worden uitgevoerd, te weten uitvoering kwalificatieplicht en Regionaal Meldpunt en Coördinatie voortijdig schoolverlaten (RMC). Tot slot is momenteel ook Volwassenen educatie (Ve) onderdeel van deze regionale samenwerking. Met het treffen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland Sociaal Domein (MGR), is in 2018 de beweging gemaakt om ook onderwijszaken als module onder deze MGR te hangen. Daaronder vallen dan w de uitvoering van Leerplicht (waaraan wij niet deelnemen) en de contactgemeente taken zoals hierboven genoemd, maar niet Volwassenen educatie. Volwassenen educatie blijft uitgevoerd worden in samenwerking maar is in een samenwerkingsovereenkomst Volwasseneducatie vastgelegd. De GRO is ontbonden.

Sociaal domein centraal Gelderland (MGR)

1. Algemene informatie

Doel	Samenwerking binnen het sociaal domein op uitvoerend niveau bereiken op diverse deelgebieden binnen de regio Gelderland. Deze samenwerking heeft tot doel meer samenhang en doelmatigheid in de samenwerking tussen de gemeenten te realiseren. Met een (modulair in te vullen) gemeenschappelijke regeling krijgt de samenwerkende regio een formele entiteit met rechtspersoonlijkheid.
Rechtsvorm	Wet gemeenschappelijke regelingen openbaar lichaam (Modulaire Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland)
Datum oprichting	2017
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Belang Renkum	Op basis van inwoneraantal (Renkum 7%)
Vertegenwoordiging Renkum	Marinka Mulder
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De MGR is opgebouwd uit modules. Vanaf 2018 zijn dit de modules Inkoop sociaal domein, Onderwijszaken en Werkgevers servicepunt. Gemeente Renkum neemt deel aan Inkoop en 2 submodules van Onderwijszaken (kwalificatieplicht en RMC). Gemeente Renkum heeft geen beleid aan de MGR overgedragen. Het bestuur van de MGR kan bestuurscommissies in het leven roepen die specifiek belast zijn met de inhoudelijke aspecten van een module in voorbereidende zin, waarover het AB dan besluit.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De MGR vanaf 2018 een beheersgedeelte, de module inkoop sociaal domein, de module Onderwijszaken en de module WSP. Vanaf 01-01-2019 zal de module Werkbedrijf (voorheen Presikhaaf) aan de MGR zijn toegevoegd. Ten opzichte van 2018 zijn er geen significante ontwikkelingen dan wel ombuigingen te melden.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Er zijn geen nadere ontwikkelingen te melden.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	€0	€0	€0	€121.000	€0
2020	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0
2021	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0
2022	€0	€0	€0	€121.000 +infl.	€0

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De kosten voor de module inkoop worden gevormd door de uitvoering van de inkoop en een relatief deel van de overhead (naar rato verdeeld over de modules). Wijzigingen worden via de bestuurscommissies voorgesteld aan het algemeen bestuur en via de begroting doorgevoerd nadat deze zijn voorgelegd voor een zienswijze aan de raden. De vaststelling is op basis van 3/4 stemmen voor. De module heeft geen weerstandsvermogen.

Voor deelname aan de module onderwijszaken dragen wij niet bij, omdat het alleen de activiteiten uit hoofde van RMC en VSV betreft en deze worden uitgevoerd door de contact gemeente Arnhem die hiervoor van het rijk ook de middelen ontvangt.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De kosten die zijn gemoeid met de MGR betreffen die van de uitvoering van de opdracht. Er zijn geen middelen voor het volume van de inkoop zorg die naar de MGR vloeien. Via het DB, AB en de BC'sen op basis van de Wgr heeft het bestuur invloed op uitvoering en begroting.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking is functioneel. De risico's zijn door de wijze waarop de kostenverdeling is georganiseerd op basis van toerekening de kosten aan de modules van deelname laag. De samenwerking is met name van belang in het kader van terugdringen van bureaucratie op het gebied van inkoop SD voor de aanbieders.

advies: continueren

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

1. Algemene informatie

Doel	Het verminderen van kwetsbaarheid en het verbeteren van de kwaliteit van de vergunningverlening, toezicht en handhaving tegen lagere kosten (dan verhoudingsgewijs de huidige)
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	Raadsbesluit tot toetreding 26 september 2012
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	10 gemeenten rondom Arnhem (incl. Arnhem) en de provincie Gelderland.
Belang Renkum	ODRA is een platform van bestuurlijke afstemming
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Joa Maouche maakt deel uit van het Algemeen Bestuur en zit mede namens Doesburg, Rheden en Rozendaal in het in het Dagelijks Bestuur.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
De ODRA voert voor de gemeente Renkum taken op het gebied van de Wet milieubeheer bouwtaken en de juridische APV taken uit.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van de omgevingsdienst op 5 juli 2018 is besloten om voor 2018 en 2019 over te gaan op afrekening op urenbasis. Hiermee wordt de tot nu toe gehanteerde inputfinanciering voor milieutaken verlaten.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In 2018 en 2019 wordt ook voor milieutaken afgerekend op basis van de daadwerkelijk gemaakte uren. Dit heeft tot gevolg de gemeente alleen betaalt voor werkzaamheden die voor Renkum zijn uitgevoerd. Het is echter wel lastiger om dit vooraf precies te begroten.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	798.000	n.v.t.	68.000	1.354.000	0
2020	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0
2021	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0
2022	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	niet bekend	0

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De partijen zijn gezamenlijk eigenaar en opdrachtgever.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De gemeenteraad kan ten aanzien van de ontwerpbegroting van de ODRA een zienswijze naar voren brengen bij het Dagelijks Bestuur van de ODRA. Deze zienswijze wordt, voorzien van een reactie, samen met de begroting aangeboden aan het Algemeen Bestuur van de ODRA. De wethouder van Renkum is lid van zowel het AB als het DB.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking continueren, en daarbij voortdurend aandacht blijven vragen voor een goede dienstverlening richting inwoners.

Regio Arnhem Nijmegen (GO Arnhem Nijmegen City Region)

Doel	Binnen het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen wordt door de voormalige gemeenten van de Stadsregio samengewerkt op een aantal beleidsterreinen (duurzaamheid, economie, mobiliteit en wonen). Het Gemeenschappelijk Orgaan richt zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief. Daarnaast werkt zij aan een regionale energie strategie, zoals van elke regio in Nederland vereist.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	De Stadsregio is in 2006 opgericht als opvolger van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam Arnhem Nijmegen van 1995. In 2015 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld: de GO Regio Arnhem Nijmegen.
Vestigingsplaats	N.v.t.
Deelnemende partijen	GO Regio Arnhem Nijmegen: 18 gemeenten rondom de steden Arnhem en Nijmegen.
Belang Renkum	GO Regio Arnhem Nijmegen: besluitvorming ligt op lokaal gemeentelijk niveau. Het overleg in regioverband is in het kader van afstemming tussen de deelnemers.
Vertegenwoordiging Renkum	Jasper Verstand en Joa Maouche als vertegenwoordiger van de portefeuillehoudersoverleggen namens Renkum. Agnes Schaap als vertegenwoordiger in het bestuur van het GO namens Renkum.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Gemeenten in het samenwerkingsverband blijven zich inzetten voor een aantrekkelijke, goed bereikbare en internationaal concurrerende regio. Een regio die aantrekkelijk is voor inwoners en waar bedrijven en instellingen willen investeren en die gezamenlijk werk maakt van duurzaamheid.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Als speerpunten gelden de versterking van het beeld van een regio, die één economisch geheel vormt en het versterken van de concurrentiepositie van de regio. Ook de bereikbaarheid is daarbij belangrijk. Dat is de reden waarom is gekozen voor het construct van de Triple Helix. In deze samenwerking worden doelen gerealiseerd door middel van een strategische uitvoeringsagenda die zal worden uitgewerkt in concrete projecten. In de Stichting Economic Board Regio Arnhem Nijmegen krijgt de samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen structuur. Per inwoner is hiervoor € 1 gereserveerd.

Vanuit het rijk is aan elke regio de opdracht gegeven om in een Regionale Energiestrategie de bijdrage van de regio aan de nationale klimaatdoelen te formuleren. In 2019 zal dit vorm en inhoud krijgen. Dit vraagt om een zorgvuldig proces met diverse stakeholders en belangen. Vandaar dat een procesbegeleider en stuurgroep wordt aangesteld.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

De financiële bijdrage aan het GO wordt verhoogd met €0,30 per inwoner ten behoeve van de secretariële ondersteuning van de voorzitters van de portefeuillehoudersoverleggen (PFO's). Momenteel dragen de voorzitters van de PFO's zorg voor hun eigen ondersteuning en dragen deze gemeenten de lasten hiervan. Om een toekomstbestendige organisatie te hebben voor facilitering van de regionale samenwerking en de 4 PFO'S en te kunnen voldoen aan de ambities van de regio, heeft de Kring van Gemeentesecretarissen aangegeven dat er een effectieve ondersteuning moet komen van de bestuurders en het ambtelijk platform. De kosten hiervoor dienen collectief gedragen te worden op basis van het inwonertal.

Met het verzoek om de kosten voor de secretaris van de Regio ook collectief te dragen (€0,08 per inwoner) is door de gemeenteraad van Renkum in mei 2018 niet ingestemd. De gemeenteraad heeft de Regio verzocht om deze kosten binnen de bestaande begroting op te vangen.

Aangezien de regionale meerderheid wel heeft ingestemd met een extra bijdrage van €0,08 per inwoner voor de bijdrage van de secretaris van de Regio, heeft het college van B&W besloten deze bijdrage toch op te nemen in de begroting.

Voor het proces van de RES en regionale routekaart is afgesproken dat elke gemeente €0,41 per inwoner bijdraagt en dat de provincie dit bedrag verdubbelt. De bijdrage is voor 2018 én 2019. Deze bijdrage komt ten last van het uitvoeringsbudget klimaat en energie.

Financiële bijdrage	2018	2019
Bijdrage per inwoner	€1,50	€1,88

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	niet bekend	niet bekend	0	58.865	n.v.t.
2020	niet bekend	niet bekend	0	niet bekend	n.v.t.
2021	niet bekend	niet bekend	0	niet bekend	n.v.t.
2022	niet bekend	niet bekend	0	niet bekend	n.v.t.

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

n.v.t.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

N.v.t.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

Het oprichten van het GO Regio Arnhem Nijmegen laat zien dat voor voortzetting van regionale samenwerking, zij het op een bescheidener schaal en in een lichte vorm, voldoende draagvlak bestaat. De samenwerking binnen het GO is in 2017 geëvalueerd en uit de evaluatie is gebleken dat de samenwerking in de basis voldoet aan de wensen en verwachtingen van de partnergemeenten en stakeholders.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

1. Algemene informatie

Doel	Behartiging van de belangen en uitvoering van de hieraan verbonden taken op het gebied van hulpverlening bij ongevallen en rampen, openbare veiligheid en volksgezondheid
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling
Datum oprichting	3 maart 2011 (gewijzigd bij raadsbesluit nr. 9)
Vestigingsplaats	Arnhem
Deelnemende partijen	15 gemeenten in het gebied Midden Gelderland incl. regio West-Veluwe Vallei of Foodvalley
Belang Renkum	Renkum heeft in het AB één stem, net als de andere deelnemers. Besluiten betreffende de begrotingen en de jaarrekeningen worden genomen op basis van gewogen stemrecht.
Vertegenwoordiging Renkum	De burgemeester heeft zitting in het Algemeen bestuur (= regionaal college hulpverlening). Wethouder Leonie Rolink neemt, afhankelijk van de agenda, ook deel aan het AB. Wethouder Rolink is als portefeuillehouder zorg lid van de bestuurscommissie veiligheid & gezondheid.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zet op efficiënte wijze haar middelen in voor een optimale waarborging van de kwaliteit van het leven, in casu de veiligheid en de gezondheid, van de inwoners van het verzorgingsgebied. De dienst is dé wettelijk aangewezen hulpverleningsorganisatie op het terrein van brandweer, volksgezondheid en rampen	
VGGM zorgt voor de gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden wat betreft het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen, het organiseren en coördineren van ambulance-hulpverlening, het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen, het bevorderen van de totstandkoming van collectieve preventie (volksgezondheid) en de continuïteit daarvan, de afstemming tussen preventieve en curatieve gezondheidszorg, de uitvoering van collectieve preventie betreffende infectieziekten en ter zake van de gezondheidsrisico's voor jeugdigen. Daarnaast draagt de VGGM zorg voor de uitvoering van de taken inzake melding huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig Thuis).	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Bevolkingszorg

Aandachtspunt is de rampenbestrijding & crisisbeheersing inclusief brandweer en de geneeskundige hulp die daarbij nodig is. De gemeentelijke inzet bij crises en rampen noemen we bevolkingszorg. Daarvoor is een voorstel opgesteld met alle betrokken gemeenten en de Veiligheidsregio Gelderland Midden. Doelstelling is het gezamenlijk op bevolkingszorg om het kwaliteitsniveau te versterken. Het voorstel is inmiddels aangenomen genaamd Bouwen Bevolkingszorg. In de begroting van 2020 is dit inmiddels verwerkt en betreft een verhoging van € 0,52 cent per inwoner (van € 0,15 cent per inwoner naar € 0,67 cent per inwoner). Dit betekent een absolute verhoging van ruim € 16.000,00. In 2019 wordt dit bedrag opgevangen binnen de begroting van de VGGM zelf. Daarnaast moeten we als gemeente daarin bepalen hoe we zelf daar goed op in blijven zetten en aanhaken c.q. op de gezamenlijke inzet die in het voorstel is afgesproken (personele inzet/capaciteit).

Wet Publieke Gezondheid (WPG)

Het ministerie publiceert periodiek een richtinggevende beleidsbrief. De regio heeft op basis daarvan een regionale nota geformuleerd die onze gemeente als basis voor de lokale uitvoering heeft vastgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bestrijding van infectieziekten, Jeugdgezondheidszorg 0-18, preventieve ouderengezondheidszorg, psycho-sociale hulpverlening bij ongevallen en rampen, prenatale voorlichting en gezondheid van vluchtelingen.

Veilig Thuis

Veilig Thuis is het meldpunt voor kindermishandeling en huiselijk geweld. Zij voeren triage uit op de melding en dragen zorg voor de inzet van hulp en ondersteuning, geven opdracht voor een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming of schalen af naar gemeenten, zodat het sociaal team hulp en ondersteuning kan inzetten. Vanaf 1 april 2017 maakt VT onderdeel uit van de VGGM in de vorm van een stichting.

Tijdelijke wet ambulanceZorg (vervalt op 1 januari 2021)

Voor VGGM zijn de navolgende zaken van belang:

- naleven van een meerjarenbegroting waarin een gestage krimp van het budget moet worden verwerkt;
- voldoen aan de prestatienorm m.b.t. responsetijd en aanrijdtijd.

Jeugdwet

In het kader van versterken van preventie Jeugd zijn bij de GGD vanaf 2017 twee (parttime) gedragswetenschappers ondergebracht. Zij dragen bij aan de verbinding tussen VGGM, Sociaal Team, onderwijs en huisartsen in het kader van triage jeugd GZ.

VIRA

De coördinatie van de Verwijs Index Regio Arnhem (VIRA), verwijspunt voor zorgmeldingen jeugd die anoniem bij elkaar worden gebracht, is tevens bij de VGGM onder gebracht.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 is de directeur Publieke Gezondheid van de VGGM aangewezen als toezichthoudend ambtenaar voor zowel het calamiteitentoezicht als het kwaliteitstoezicht.

Wet Kinderopvang

In deze wet is het kwaliteitskader voor de kinderopvang verder uitgewerkt evenals het toezicht van de gemeente daarop met de bijbehorende handhavingmogelijkheden. De GGD (van VGGM) is de wettelijk verplichte toezichthouder.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO)

De brandweer (VGGM) adviseert ons bij omgevingsvergunningen bouwen, (tijdelijke) omgevingsvergunningen brandveilig gebruik en gebruiksmeldingen maar ook (brandveiligheid) bij evenementen. De brandweer controleert jaarlijks alle bedrijven met een omgevingsvergunning brandveilig gebruik of gebruiksmelding. Wij zijn verantwoordelijk voor de administratieve en juridische verwerking van de adviezen.

De rollen en verantwoordelijkheden zijn per taakonderdeel uitgewerkt in gezamenlijk vastgestelde protocollen. Via periodiek werkoverleg wordt gestuurd op kwantiteit en kwaliteit (verbetering) op openbare orde zaken te vergroten.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

In de voor begroting 2019 zijn geen beleidsmaatregelen opgenomen. Alleen de compensatie van de loon- en prijsstijging is conform de vastgestelde methodiek verwerkt.

Bij het opstellen van de begroting voor 2019 is er geen of onvoldoende zicht op het beleid van het Rijk en op nieuwe beleidsinitiatieven van gemeenten. In maart 2018 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Dat heeft geleid tot collegeakkoorden voor de periode 2018-2022. De collegeakkoorden van de nieuwe gemeentebesturen bieden de gelegenheid het beleid van gemeenten te vertalen naar VGGM. VGGM zal daartoe na de zomerperiode van 2018 in nauwe samenspraak met beleidsambtenaren een meerjarig perspectief schetsen. Het kan zijn dat dat leidt tot aanpassingen in de begroting voor 2019. Een eventuele wijziging van de begroting kan in oktober 2018 worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	niet bekend	niet bekend	0	2.476.000	0
2020	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend
2021	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend
2022	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend	niet bekend

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Een groot deel van de bijdrage aan VGGM wordt bepaald door de inwonersbijdrage. Afsproken is dat de VGGM de inwonersbijdrage incidenteel mag verhogen als het weerstandsvermogen van de VGGM onvoldoende hoog is.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De opsomming van beleidsmatige ontwikkelingen is onderverdeeld in twee onderdelen, te weten: wettelijke ontwikkelingen en branche ontwikkelingen. VGGM wil de verschillende kansen en risico's voor gemeenten in beeld brengen om hen zo in staat te stellen hun verantwoordelijkheden te kunnen nemen.

De beleidsmedewerkers van de betrokken gemeenten trekken in adviserende zin gezamenlijk op. De beleidsadviseur veiligheid en de directeur brandweer van de VGGM voeren periodiek overleg. Ontwerp-begroting

De raad heeft zijn zienswijze op de ontwerp-begroting 2019 gegeven.

Advies hierop wordt voorbereid door zgn 'kopgroep', de financiële experts van de grote gemeenten.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De samenwerking in de veiligheidsregio is bij wet opgelegd (derhalve is uittreden geen overweging).

De beleidsdoelen moeten op efficiënte (kosteneffectieve) wijze worden gehaald. De ambtelijke advisering is daarop ingesteld.

Advies: samenwerking continueren

Coöperatie WeHelpen UA

1. Algemene informatie

Doel	Bemiddelen van vraag en aanbod op gebied van informele hulp en ondersteuning door middel van website waarop inwoners en organisaties hulp kunnen vragen, aanbieden en organiseren.
Rechtsvorm	Coöperatie U.A.
Datum oprichting	6 september 2012
Vestigingsplaats	Breda
Deelnemende partijen	Oprichters: Achmea, Bureauvijftig, CZ, Menzis, PGGM, Rabobank, Caretakers, VitaValley. Aantal leden is in vier jaar gegroeid naar meer 130. Groeiverwachting positief.
Belang Renkum	Gemeente is lid van de coöperatie.
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Rolink vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Elkaar helpen eenvoudiger en vanzelfsprekender maken	
Lidmaatschap van Wehelpen sluit aan op de uitgangspunten van het sociaal beleid van de gemeente zoals geformuleerd in de kadernota sociaal beleid. Het versterken van eigen verantwoordelijkheid van inwoners en versterken van buurtkracht en een veerkrachtige samenleving staat hierin centraal. Wehelpen biedt de mogelijkheid dat mensen onderling hulp kunnen vragen en hulp kunnen organiseren in hulpnetwerken. Het ondersteunt zo deze uitgangspunten.	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De gemeente Renkum is voorjaar 2015 lid geworden van de coöperatie Wehelen. Na de implementatie-fase waarvoor een externe procescoördinator werd ingehuurd is wehelen vanaf medio 2017 overgedragen aan en ondergebracht bij Renkum voor elkaar.

De lokale wehelen-site is hetzelfde gebleven. Via de lokale wehelen-website www.wehelen.nl/renkum kunnen inwoners elkaar hulp bieden en hulp vragen.

De site voorziet ook in een monitoringsinstrument waarmee maandelijks wordt bijgehouden hoeveel gebruikers, hulpvragen, hulpaanbiedingen en matches er zijn.

De wehelen-site is ook gekoppeld aan de site Sterk Renkum die vanaf februari 2018 actief is geworden.

Begin 2018 is Renkum voor elkaar ook gestart met een project om een extra impuls te geven aan gebruik en bekendheid van wehelen in de gemeente Renkum. Er is onder andere een supportteam geformeerd met vrijwilligers die wehelen actief promoten en inwoners helpen die hulp willen vragen of bieden.

Begin 2019 wordt geëvalueerd wat deze extra impuls heeft opgeleverd en wordt bekeken of de middelen die wij hieraan besteden in verhouding staan tot de resultaten die dit oplevert.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2019	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	11.000	

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

Onbekend

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

ALV, Bestuur met onafhankelijk voorzitter, Raad van Advies aanwezig. De gemeente neemt uitsluitend deel aan de ALV en heeft en beoogt geen positie in het Bestuur of Raad van Advies.

Afvalcombinatie De Vallei (ACV)

1. Algemene informatie

Doel	Het inzamelen en transporteren van huishoudelijke afvalstoffen en het exploiteren van een afvalaanbiedstation
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap met werkmaatschappijen in de vorm van besloten vennootschappen (holdingstructuur)
Datum oprichting	Raadsbesluit toetreding: 31 januari 2001
Vestigingsplaats	Ede
Deelnemende partijen	Gemeente Wageningen, Renkum, Ede en Veenendaal
Belang Renkum	Renkum heeft net als de andere aandeelhouders één stem in de AvA
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Marinka Mulder vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
Opdrachtgevende gemeenten, bedrijven en particulieren ontzorgen op het gebied van afval en reinigen en te opereren als de logische, regionale samenwerkingspartner	
De ACV houdt zich met uitvoeringszaken bezig. Afstemming tussen afvalbeleid en –uitvoering is geborgd in het periodieke overleg tussen ACV en gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

De vorige coalitie heeft op grond van het coalitieakkoord 2014-2018 bepaald dat het afvalscheidingspercentage in 2018 uit moest komen op 75%. Door de landelijke overheid is ingezet op een afvalscheiding van gemiddeld maximaal 100 kg ongescheiden restafval per persoon per jaar in 2020. In 2025 daalt dit gewicht mogelijk tot 35 kg. Deze doelstelling past in wat wordt genoemd de 'circulaire economie', die erop is gericht zoveel mogelijk 'afvalstoffen' als grondstof weer in te zetten.

In januari 2016 heeft de raad ingestemd met het afvalbeleidsplan 2016-2020. Hierin zijn maatregelen voorgesteld om het gewenste scheidingspercentage van 75% in 2018 te behalen. Onder de noemer 'ontdek de waarde van afval' is in 2017 zowel een financiële- als een serviceprikkels in het leven geroepen voor te verbranden restafval. Inwoners zijn gefaciliteerd met 2 verschillende klike's (gft+e en restafval). Daarnaast is de inzamelfrequentie gewijzigd. Hoogbouwbezoekers kunnen met de milieupas terecht bij ondergrondse containers.

De resultaten van zowel 2017 als 2018 zijn zeer positief. In het jaar 2017 werd een scheidingspercentage behaald van 78%. In het jaar 2018 is het gelukt om de goede resultaten van 2017 een vervolg te geven met een scheidingspercentage van eveneens 78%. Toch bevindt zich in het restafval nog veel gft. Door meer in te zetten op communicatie is de verwachting dat dit percentage nog verder kan stijgen. Doordat de Rijksoverheid de belasting op het verbranden van restafval meer dan verdubbeld heeft betekent dit dat de kosten voor de verwerking van restafval stijgen. Met name gemeenten die nog een laag scheidingspercentage weten te behalen worden getroffen door deze maatregel.

Een punt van aandacht is de kwaliteit van het aangeleverde PMD. Met enige regelmaat leidt dit tot PMD-vreemd product. Dit heeft tot gevolg dat soms vrachten PMD bij de verwerker worden afgekeurd waardoor meer kosten worden gemaakt.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Uitgangspunten voor de operationele begroting worden jaarlijks afgestemd met de opdrachtgever, gevolgd door een financiële vertaling. Daarbij worden tarieven geïndexeerd conform de afspraken, terwijl verwerkingstarieven jaarlijks worden beoordeeld. Naar verwachting zullen in 2019 buiten indexatie en de verwerkingskosten slechts beperkte aanpassingen plaatsvinden in de opdrachten vanuit gemeente Renkum.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2018	€ 11.113.000	€ 22.235.000	€ 478.920	€ 2.965.643	€ 69.921
2019	€ 11.113.000	€ 22.235.000	€ 441.462	€ 3.426.643	€ 64.452

Bij niet GR-en alleen 2019.

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De oude zgn. 'prioriteitsaandelen', waarvan Renkum, Wageningen en Ede er aanvankelijk één hadden en waaraan het stemrecht in de AvA was gekoppeld zijn als uitvloeisel van de toetreding van Veenendaal vervallen. Met de toetreding van Veenendaal zijn de aandelen gesplitst (nominaal € 1,-), en tevens zijn de prioriteitsaandelen omgezet in gewone aandelen. Vervolgens is in artikel 32 van de Statuten bepaald dat alle cruciale besluiten in de AvA slechts genomen kunnen worden met algemene stemmen (unanimiteit). Elke gemeente/ aandeelhouder heeft dus één stem.

Afhankelijk van het bedrijfsresultaat en de bestemming die aan de winst wordt gegeven, ontvangt de gemeente jaarlijks dividend. Wanneer de solvabiliteit voldoet aan het gestelde criterium (30 procent) wordt extra dividend uitgekeerd.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

De aandeelhoudende gemeenten hebben periodiek overleg met de controller van de ACV. In dit overleg worden de begrotingen, jaarstukken etc. besproken. De portefeuillehouder wordt met de adviezen van de financiële consultant/ controllers gevoed.

Daarnaast is er twee keer per jaar overleg met de commissaris (door Renkum en Wageningen gekozen).

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

De ACV is een goed functionerend en renderend bedrijf, getuige de jaarlijks uitkering van een behoorlijk dividend. Deze uitkering staat echter onder druk door een mogelijke invoering van Vennootschapsbelasting voor uitvoerders van overheidstaken.

Advies: aandeelhouderschap continueren.

BNG Bank

1. Algemene informatie

Doel	De BNG voorziet in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening en biedt zo toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector. De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio's en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Rechtsvorm	naamloze vennootschap
Datum oprichting	1914
Vestigingsplaats	Den Haag
Deelnemende partijen	Gemeenten, provincies, Staat der Nederlanden, waterschappen en andere openbare lichamen
Belang Renkum	0,16 % (89.739 van totaal 55.690.720 aandelen)
Vertegenwoordiging Renkum	Wethouder Marinka Mulder vertegenwoordigt de gemeente in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Wat doet de verbonden partij voor Renkum	
<p>BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p> <p><i>Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.</i></p> <p>De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).</p>	

2. Beleidsontwikkelingen en beleidsombuigingen met significante financiële relevantie

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. (Hierbij is het gevolg van een eventuele gemeentelijke samenvoeging buiten beschouwing gelaten.) Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt, zien wij ons aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging.

3. Financiële gegevens

3.1 Financiële ontwikkelingen en ombuigingen

Over 2017 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 393 miljoen (2016: EUR 369 miljoen). De nettowinst over 2018 is op dit moment nog niet gepubliceerd.

3.2 Financieel overzicht

Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat	Bijdrage van Renkum	Bijdrage aan Renkum
2017*	4.953.000	135.041.000	393.000.000	0	227.040

Bij niet GR-en alleen 2019.

** Meest recente informatie betreft de jaarrekening 2017.*

4. Beleidsmatige en financiële risico's

4.1 Gekwantificeerde risico's in relatie tot het weerstandsvermogen / risicobeperkende maatregelen

De gemeente heeft 89.739 aandelen, destijds aangekocht voor (omgerekend) € 2,50. BNG keert jaarlijks dividend uit.

Het door BNG Bank uitgegeven schuldpapier heeft de hoogst mogelijke credit rating van Moody's (Aaa) en Standard & Poor's (AAA) en een rating AA+ van Fitch. BNG Bank behoort daarmee tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.

4.2 Risico- beheersing (toezicht, advisering en invloed)

Jaarlijks ontvangt de gemeente de jaarrekening, het jaarverslag en eventueel andere ter zake zijnde voorstellen van de BNG ter vaststelling in de algemene vergadering van aandeelhouders.

5. Beoordeling en advies over de samenwerking

BNG keert jaarlijks een behoorlijk dividend uit. Er is geen reden de aandelen te verkopen.

Advies: aandeelhouderschap continueren

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inhoud grondbeleid

Op 27 juni 2007 heeft de raad de nota Grondbeleid vastgesteld. Met de nota Grondbeleid wordt beoogd een kader te bieden waarbinnen politiek-bestuurlijke besluiten genomen kunnen worden. Besluiten die staan in het teken van het toekennen van functies (bestemmingen) aan grond. Grondbeleid is dus een instrument om het gewenste ruimtelijk beleid te bevorderen en te realiseren.

Grondbeleid is een instrument dat naast andere kan worden ingezet om bepaalde bestemmingen te realiseren. Het blijft niet beperkt tot het via het bestemmingsplan mogelijk maken van bepaalde functies. Het kan ook leiden tot het ontwikkelen van stedenbouwkundige plannen, het verwerven van gronden en het uitgeven van kavels voor o.a. woningbouw. In de ruimtelijke ordening gaat het erom te komen tot een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van de beschikbare ruimte over degenen die ruimte vragen ("claims" van bewoners, winkels, sociaal-culturele ruimten, bedrijven, openbaar groen etc.). Grond is schaars, dus in het toekennen van claims worden na afweging van belangen keuzes gemaakt. Het resultaat van die afweging wordt vastgelegd in het bestemmingsplan.

Voor de (her)ontwikkeling van bouwlocaties worden kosten gemaakt. Het gaat o.a. om kosten voor de verwerving van de grond - als de gemeente aankoopt - en het beheren en het uitgeven van gronden alsmede kosten voor de aanleg van wegen & pleinen, riolering, verlichting en openbaar groen en speelruimte. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de opbrengsten die normaal gesproken uit bouwprojecten voortvloeien. Indien de gemeente het eigendom van de grond heeft, is dat mogelijk via de opbrengsten bij de gronduitgifte. Indien andere partijen echter het eigendom in handen hebben, moet de gemeente zoeken naar andere manieren om haar kosten op de zakelijk belanghebbenden bij het bouwproject te verhalen.

Grondbeleid is er mede op gericht de verdeling van de kosten en baten bij de ontwikkeling van bouwlocaties tussen de betrokken partijen te regelen. Daarover moeten tussen partijen duidelijke afspraken worden gemaakt. De Grondexploitatiewet biedt hiervoor een kader.

In het kader van de begrotingcyclus legt het college jaarlijks verantwoording af over de projecten. In deze paragraaf Grondbeleid gaan we op hoofdlijnen in op onze voornemens met betrekking tot de grondexploitatie in 2017.

Beleidsdoelen en ontwikkelingen

3B4 Woningbouw

De woningbouwplannen in 3B4 zijn te verdelen in 3 kleinere gebieden in plangebied 4 (noorden, midden en zuid) en plangebied 3B. Het bestemmingsplan waarbij de bouw van 64-100 woningen planologisch mogelijk wordt gemaakt, is gedeeltelijk door Raad van State vastgesteld. Op grond van dit globale bestemmingsplan worden er gefaseerd en voor elke deelgebied, deelbestemmingsplannen opgesteld.

3B4 Noord

Voor (een deel van) 3B4 Noord (1.584 m²) is een CPO traject voor betaalbare en sociale woningbouw bedacht. Omdat dit onvoldoende op gang kwam is een partij gezocht die de grond zou willen afnemen maar daarbij wel een ontwikkeling via CPO uit zou werken. Deze partij is gevonden in Woonzo. Medio 2016 is het bestemmingsplan voor de bouw van 8 woningen onherroepelijk geworden. In 2018 zijn de kavels in de verkoop gegaan. In 2018 zijn drie kavels verkocht, waarvan er 2 al daadwerkelijk geleverd zijn. De verwachting is dat in 2019 alle kavels verkocht worden. Levering vindt plaats als de omgevingsvergunning onherroepelijk is.

3B4 Midden

Deelgebied midden bestaat uit een aantal vrije kavels bestemd voor de particuliere ontwikkeling. De eerder bedachte particuliere ontwikkeling kwam echter niet van de grond. Met Woonzo zijn nu afspraken gemaakt voor de afname van de grond en de realisatie van een zestal 2¹ kappers. Medio 2016 is het bestemmingsplan voor de bouw van 6 woningen onherroepelijk geworden en zijn de stedenbouwkundige ontwerpen vertaald naar woningbouwontwerpen. De woningen zijn verkocht. De woningen zijn in 2018 gebouwd en opgeleverd.

3B4 Zuid

Een ontwikkeling met 22 sociale huurwoningen bleek financieel niet haalbaar. Met Giesbers zijn nieuwe afspraken gemaakt gebaseerd op het vigerende bestemmingsplan te weten 14 2¹ kapwoningen en 1 vrijstaande woning. In 2018 is het project in verkoop gegaan. Medio 2019 wordt naar verwachting de omgevingsvergunning aangevraagd. Overdracht van de gronden vindt plaats als de omgevingsvergunning onherroepelijk is.

3B

In 2016 is gezamenlijk met Vivare (herstructurering Dorrestijn-plantsoen) een stedenbouwkundige uitwerking gegeven aan de mogelijkheid om binnen het plangebied 3B naast de nieuwbouw van een sociale huurwoningen een zestal vrije sector woningen te realiseren. In april 2017 zijn de (stedenbouwkundige) kaders vastgesteld. Twee vrije sector woningen zijn vervallen. Vivare heeft eind 2018 haar woningen opgeleverd. De vier vrije sector kavels van de gemeente zijn verkocht aan een ontwikkelaar. Deze zijn via de ontwikkelaar begin 2018 in de verkoop gegaan. Eind 2018 is nog geen kavel verkocht. Ontwikkelaar gaat opnieuw naar zijn plannen kijken.

Oosterbeek centrum (Dalzone)

Het project Dalzone betreft een inbreidingslocatie in het centrum van Oosterbeek, gelegen tussen de Utrechtseweg en Cornelis Koningstraat. Het totale programma omvat de bouw van 8 appartementen, 2 commerciële ruimten en 19 woningen. Hiervan zijn in 2010 8 appartementen, de commerciële ruimten en 3 woningen gerealiseerd. Eind 2015 is een nieuwe overeenkomst met de ontwikkelaar gesloten om het plan in twee fasen tot een afronding te brengen. Eind 2016 is gestart met de bouw van 11 woningen aan de Cornelis Koningstraat. Deze woningen zijn eind 2017 opgeleverd. Twee woningen aan het Lukassenpad zijn eind 2018 opgeleverd. Met de oplevering van de openbare ruimte kan het project in 2019 afgerond worden.

Veritasweg

In 2015 is een overeenkomst met een partij gesloten die op de locatie short stay appartementen wil realiseren. Aansluitend daarop heeft de initiatiefnemer het naastgelegen perceel verworven en is een stedenbouwkundig plan opgesteld om daar appartementen te realiseren. De kaderstelling voor deze nieuwe ontwikkeling heeft in de eerste helft van 2017 plaatsgevonden. In januari 2018 is het bestemmingsplan vastgesteld. De omgevingsvergunning is medio 2018 aangevraagd en eind 2018 is de grond aan initiatiefnemer geleverd. Met deze levering kan het project financieel afgerond worden met een positief resultaat van € 36.500.

Talsmalaan

De locatie Talsmalaan kent een lange voorgeschiedenis. Hier was voorheen de bouw (uitbreiding, verplaatsing) van de Paasbergschool voorzien. Hiervan is echter in september 2007 aangegeven dat dit geen doorgang zal krijgen. In november 2011 zijn de kaders voor een ontwikkeling op de Talsmalaan verder geconcretiseerd. Vervolgens heeft het project heeft door de crisis opnieuw een tijd stilgelegen.

In 2014 zijn gesprekken gestart met de Vrienden van Park Hartenstein om te komen tot een gezamenlijk gedragen stedenbouwkundige uitwerking. Deze gesprekken hebben begin 2016 geleid tot een samenwerkingsverklaring voor de verdere uitwerking van een stedenbouwkundige visie voor de locatie en het omliggende park. Deze stedenbouwkundige visie is in september 2017 opgeleverd. Om meer richting te kunnen geven aan de visie zijn in 2018 diverse (landgoed)locaties bezocht. Mede op basis van de ervaringen opgedaan bij deze bezoeken was begin 2019 een bijeenkomst die de basis vormt voor afrondend document/ bidboek. Gemeentelijke besluitvorming over de locatie zal later in 2019 plaatsvinden.

Financiële positie en resultaatverwachting

Voor de volgende grondexploitatie projecten is een exploitatieberekening opgesteld over de hele planperiode:

- 3B4 Woningbouw
- Oosterbeek Centrum (Dalzone)

Deze projecten worden op de balans bij voorraden opgenomen.

Voor de volgende projecten is nog geen exploitatieberekening over de hele planperiode opgesteld:

- Talsmalaan met een boekwaarde van € 546.000

De kosten van deze projecten worden bij de materiële vaste activa opgenomen. Zolang de boekwaarde van deze projecten beneden de verwachte marktwaarde ligt, zal dit geen invloed hebben op het resultaat. Op moment dat het een grondexploitatieproject wordt zal de boekwaarde worden ingebracht bij het grondexploitatieproject.

Voor een aantal projecten zijn voorbereidingskosten gemaakt. De voorbereidingskosten worden opgenomen bij de immateriële vaste activa. Dit mag maximaal 5 jaar. Als het project een grondexploitatieproject wordt zal de boekwaarde worden ingebracht bij het project. Is het termijn van 5 jaar overschreden of wordt het geen grondexploitatieproject zal de boekwaarde worden afgeboekt ten laste van de exploitatie.

Hieronder zijn de volgende projecten opgenomen waarbij de boekwaarde 31 december 2018 zijn weergegeven:

• Moviera	92.300
• Doorwerth Centrum	166.000
• Klooster en Groeneweg	43.600
• Maatweg Renkum	15.100
• Don Boscoweg Renkum	13.800

Naast de grondexploitatie projecten zijn er projecten waarbij de gemeente geen grondpositie heeft. Dit zijn onder andere:

- Wolfsheide, Wolfheze
- Willemsen Naaldhout, Wolfheze
- Pro Persona, Wolfheze
- Dorresteinplantsoen, Heelsum

Bij deze projecten wordt ervan uitgegaan dat deze kostenneutraal verlopen omdat de gemaakte kosten door de gemeente vergoed worden door de particuliere initiatiefnemer.

Resultaat 2018

Op basis van de recente inzichten bij het opstellen van de Jaarstukken 2018 is een aantal verschillen ten opzichte van het Najaarsnota 2018 geconstateerd. Beleidslijn is dat voor projecten met een verliesgevende exploitatieberekening het verwachte verlies voorzien moet worden. Op basis van de uitkomsten van de Voor- en Najaarsnota 2018 is vastgesteld dat in 2018 voor een totaal bedrag van € 12.000 aan voorzieningen moet worden getroffen. Dit heeft te maken archeologisch onderzoek bij 3B4.

Volgens de Jaarrekening 2018 moet een voorziening van € 12.000 worden getroffen voor de hogere verliezen. Dit is conform de aangepaste begroting.

Naast de resultaten van de grondexploitatie is er een klein negatief resultaat (€ 5.000) met betrekking tot diverse kleine projecten die niet volledig te verhalen zijn.

In het volgende overzicht wordt per project het resultaat weergegeven:

Verliesgevende projecten 2018 <i>Bedragen x € 1.000</i>	Voor- en Najaarsnota	Jaarrekening	Vershil
<i>Grondexploitatieprojecten in exploitatie</i>			
3b4 woningbouw	2.235	2.235	0
Oosterbeek centrum (Dalzone)	1.370	1.370	0
Totaal verliesgevende projecten	3.605	3.605	0
Reeds getroffen voorzieningen	3.593	3.593	0
Te treffen voorzieningen 2018	12	12	0
Dekking uit weerstandsreserve	0	0	0
Resultaat na onttrekking reserve	- 12	- 12	0
Overig	0	- 5	- 5
Totaal resultaat projecten	-12	- 17	- 5

Paragraaf 8 subsidies

In de begroting 2018 is een subsidieparagraaf opgenomen Deze paragraaf is een is een financiële terugblik op die in de begroting 2018 genoemde posten, aangepast met door uw Raad/College goedgekeurde mutaties op de budgetcyclus 2018. Het gaat hier dus om een vergelijking tussen begroting 2018 en jaarstukken 2018. Dat impliceert dan ook dat hier bijvoorbeeld geen rekening is gehouden met bijvoorbeeld afwikkeling van subsidies over kalenderjaar 2017 (in kalenderjaar 2018). In de begroting 2018 zijn alleen de totalen per programma weergegeven, in de onderstaande tabel treft u de bedragen aan die daar de grondslag voor vormden en de verantwoording daarvan.

<i>Bedragen x € 1.000 (afroundingsverschillen mogelijk)</i>	Begroot	Begr. na wijziging	Rekening	Afwijking
P1 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	1.432	1.350	1.264	86
Clientondersteuning	239	235	234	1
% jeugd overig	14	4	0	4
Etnische minderheden	2	2	0	2
Culturele educatie	10	7	6	1
Inloopvoorziening	107	40	37	3
Mantelzorg	5	5	3	2
Minimabeleid participatie	13	17	18	-1
Openbaar bibliotheekwerk	674	688	720	-32
Opvang statushouders	56	88	90	-2
Peuterspeelzaalwerk	109	109	0	109
Reddingsbrigades	24	24	26	-2
Slachtofferhulp	7	0	0	0
Sociale raadslieden	13	13	11	2
Zorgpreventie en zorgvernieuwing	40	0	0	0
Zwem- en instructiebad Oosterbeek	43	43	46	-2
Zwemverenigingen	75	75	75	0
P4 Veiligheid	8	8	8	0
HALT	8	8	8	0
P6 Economie en cultuur	162	162	152	10
Musea	58	58	58	0
Toeristische activiteiten	53	53	53	0
Airborne herdenking	51	51	40	11
P7 Inwoner bestuur en organisatie	40	20	25	-5
Burgerparticipatie	40	20	25	-5
Totaal subsidies	1.642	1.541	1.450	91

Buiten subsidiekosten (hierboven in de tabel opgenomen) is het niet ondenkbeeldig dat er voor de betreffende producten ook op andere kosten is begroot buiten subsidiekosten (bijvoorbeeld diensten derden, stelposten en dergelijke). Aangezien we hier op subsidies verantwoorden (en ook nog eens alleen op diegenen die in de subsidieparagraaf begroting 2018 waren opgenomen) hoeft de afwijking geen voordeel of nadeel in de jaarrekening te zijn.

Voorbeeld (als het nadeel wordt genivelleerd door voordelen):

Begroot op subsidie	100	Werkelijk via subsidie	110	Saldo op subsidie	-10	Nadeel (deze paragraaf)
Begroot overige kosten	10	Werkelijke kosten	15	Saldo overige	-5	Nadeel
Begroot op stelpost	40	Werkelijke kosten	0	Saldo stelpost	40	Voordeel
Totaal budget	150		125	Saldo totaal	25	Voordeel (jaarrekening)

Net als in de jaarrekening 2017 willen wij in deze jaarrekening inzicht te geven in diverse subsidies. Wij stellen voor om de bovengenoemde bedragen op programmaniveau nader te specificeren.

De opstelling is als volgt:

Geboekt op	Eventuele naam	Bedrag	Eventuele omschrijving
Cliëntondersteuning	MEE Gelderse poort	234.204	
Cultuur toeleiding	Bibliotheek Veluwezoom	5.551	
Inloopvoorziening	Talent	37.150	
Mantelzorg	St. Vier het Leven	1.500	
Mantelzorg	Zonnebloem d.h.w.	500	
Mantelzorg	Zonnebloem	750	
Minimabeleid participatie	St. Leergeld Arnhem	9.500	
Minimabeleid participatie	Humanitas Distr. Oost	8.237	
Openbaar bibliotheekwerk	Bibliotheek Veluwezoom	719.822	
Opvang statush gemeentelijk	Vluchtelingenwerk	89.684	
Reddingsbrigades	Reddingsbrigade	23.724	
Reddingsbrigades	Sportver. Waag	1.900	
Sociale raadsliden	Stichting Rechtswinkel	11.000	
Zwem- en instructiebad Oosterbeek	Zwembad Oosterbeek	45.675	
Zwemverenigingen	Zwem poloclub RZC	75.438	
Totaal prog.1		1.264.635	
Bureau Halt	Stichting Halt	8.100	
Totaal prog.4		8.100	
Airborne herdenking	Airborne herdenking	7.000	Airborne herdenking 2018
Airborne herdenking	St. Airborne	2.000	Herdenkingsevenement 2018
Airborne herdenking	Renkum Leeft	3.000	Renkum Airborne
Airborne herdenking	Scarabee	12.000	Artborne 2018
Airborne herdenking	Solexclub Pegalex	400	Airborne solex toertocht 2018
Airborne herdenking	Taptoe Oosterbeek	3.000	Taptoe 2018
Airborne herdenking	Wardepartement	2.000	Living history 2018
Airborne herdenking	Airborne museum	10.000	Masterplan 2018
Airborne herdenking	Nationaal mon. kamp	500	
Musea/verzamelingen/expositie	Airborne museum	40.000	Museale activiteiten
Musea/verzamelingen/expositie	Museum Veluwezoom	18.500	
Openluchtrecreatie; subs. VVV	Bureau voor Toerisme	53.438	
Totaal prog.6		151.838	
Burgerparticipatie	Dorpsbelang Wolfheze	890	
Burgerparticipatie	St. de 8 van Heelsum	5.000	
Burgerparticipatie	Papier geschiedenis	4.000	
Burgerparticipatie	Stichting WMC	5.500	
Burgerparticipatie	St. tuin lage oorsprong	10.000	
Totaal prog.7		25.390	
Totaal programma's		1.449.963	

Deel II Jaarrekening

Opzet van de jaarrekening

Met de jaarrekening legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af over het gevoerde financieel beheer in 2018. Bij het opstellen van een jaarrekening moeten we voldoen aan de wettelijke regels die daarvoor gelden. Deze regels zijn vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting
- de balans en de toelichting
- SiSa (bijlage 5)
- Gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 7)

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat:

- a. de gerealiseerde baten en lasten per programma;
- b. het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen;
- c. het gerealiseerde resultaat voor bestemming, volgend uit de onderdelen a en b;
- d. de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- e. het gerealiseerde resultaat na bestemming, volgend uit de onderdelen c en d.

Daarnaast bevat het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van de bovenstaande onderdelen ook de ramingen uit de begroting voor en na wijziging.

De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat ten minste:

- a. voor de bovenstaande onderdelen a t/m e een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening;
- b. een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien;
- c. een overzicht van de incidentele baten en lasten.

Opbouw

In het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting wordt per programma allereerst weergegeven wat de gerealiseerde baten en lasten van het betreffende programma zijn ('Wat heeft het gekost?'). Vervolgens wordt een totaaloverzicht van de afwijkingen per product gegeven. De vermelde afwijkingen betreffen het verschil tussen de begroting na wijziging en de programmarekening. Tenslotte worden alle afwijkingen groter dan € 25.000 toegelicht.

Vervolgens wordt in het daaropvolgende onderdeel een overzicht gegeven van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen. In het onderdeel resultaatbepaling worden het gerealiseerde resultaat voor bestemming, de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het gerealiseerde resultaat na bestemming weergegeven. In de daarop volgende hoofdstukken wordt een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien gegeven, wordt ingegaan op de begrotingsrechtmatigheid en de incidentele baten en lasten.

De jaarrekening wordt afgesloten met de balans, de waarderingsgrondslagen van deze balans en de toelichting op de balans.

Baten en lasten en toelichting

Lasten				
<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting na wijz 2018	Rekening 2018
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	39.990	39.668	41.608	42.018
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	5.846	4.025	4.255	4.337
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	6.077	7.197	7.503	8.160
04 Veiligheid	2.629	2.649	2.685	2.717
05 Openbare ruimte	4.762	4.959	5.439	5.368
06 Economie & Cultuur	691	756	1.119	1.015
07 Inwoner, bestuur & organisatie	6.343	6.181	7.404	7.657
Totaal programma's	66.337	65.435	70.015	71.272
00 Algemene dekkingsmiddelen	-158	448	30	6
Onvoorzien	0	165	50	0
Overhead	12.771	10.486	10.519	10.706
Totaal lasten	78.949	76.535	80.614	81.984
Baten				
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	30.606	29.047	30.774	31.105
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	3.286	1.914	2.076	2.404
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	7.337	8.423	8.749	9.454
04 Veiligheid	5	6	6	8
05 Openbare ruimte	637	320	337	873
06 Economie & Cultuur	-129	36	261	233
07 Inwoner, bestuur & organisatie	1.299	1.245	2.039	4.706
Totaal programma's	43.041	40.992	44.243	48.783
00 Algemene dekkingsmiddelen	32.140	32.929	33.288	33.413
Onvoorzien				
Overhead	630	4	0	37
Totaal baten	75.810	73.924	77.531	82.234
Saldo van lasten en baten	-3.139	-2.611	-3.083	249
Mutaties reserves	1.919	2.611	2.668	2.087
Totaal resultaat	-1.220	0	-414	2.336

De begroting wordt na vaststelling door de raad gekopieerd naar de financiële administratie. Door een technische fout zijn administratieve wijzigingen tussen het opstellen van het boekwerk Begroting 2018 en het kopiëren van de begroting naar de financiële administratie in de kolom "Begroting 2018" verwerkt. Terwijl deze wijzigingen eigenlijk in de kolom "Begroting na wijziging 2018" thuishoren. Hierdoor wijkt de kolom "Begroting 2018" in deze Jaarstukken voor Programma 1 en de Algemene dekkingsmiddelen af van de cijfers in de door uw raad vastgestelde Begroting 2018. Aangezien het een verschuiving betreft, heeft dit geen invloed op de totale begroting na wijzigingen en het jaarrekeningresultaat.

Programma 01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	39.668	41.608	42.018	-409
Baten	29.047	30.774	31.105	331
Saldo van baten en lasten	-10.621	-10.834	-10.913	-78
Mutatie reserve	2.055	2.046	2.124	78
Gerealiseerd resultaat	-8.565	-8.789	-8.789	0

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
1A. Algemene voorzieningen	-1.738	-1.455	-1.398	57
1B. Gezondheid	-974	-843	-831	12
1C. Sport	-1.691	-1.713	-1.720	-7
1D. Educatie	-1.366	-1.369	-1.346	22
1E. Minima	-503	-503	-488	14
1F. Inkomensvoorziening	-5.641	-5.631	-5.348	283
1G. Maatwerkvoorzieningen	-16.402	-16.836	-17.400	-564
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	20.428	20.247	20.416	169
2 Transformatie Sociaal Domein	-677	-687	-674	12
totaal	-8.565	-8.789	-8.789	0

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

1A. Algemene voorzieningen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	1.859	1.576	1.519	57
Baten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-1.859	-1.576	-1.519	57
Mutatie reserve	121	121	121	0
Gerealiseerd resultaat	-1.738	-1.455	-1.398	57

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Renkum voor Elkaar	28
Innovatieve trajecten	22
Overigen	7
Subtotaal	57
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	57

Toelichting afwijkingen

Renkum voor Elkaar

In 2018 is in het budget voor de netwerkorganisatie rekening gehouden met extra activiteiten om in te spelen op actuele ontwikkelingen. Dat is minder gebruikt dan voorzien (ook vanwege afwachten evaluatie van het sociaal domein).

Innovatieve trajecten

In 2018 is het budget in de najaarsnota (bladzijde 46) met € 152.000 aanzienlijk verminderd. Er resteert nu evengoed een bedrag van € 22.000.

1C. Sport

Bedragen * € 1.000	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	1.729	1.879	1.793	85
Baten	2	2	0	-1
Saldo van baten en lasten	-1.727	-1.877	-1.793	84
Mutatie reserve	36	164	73	-91
Gerealiseerd resultaat	-1.691	-1.713	-1.720	-7

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Combinatiefunctie	42
MFC Doelum	49
Overigen	-7
Subtotaal	84
Mutatie reserve algemene uitkering	-42
Mutatie reserve MFC 3B4	-49
Totaal na mutatie reserve	-7

Toelichting afwijkingen

Combinatiefunctie

Door een voordeel op de uitgaven combinatiefuncties van € 42.000 is eenzelfde bedrag in de reserve gemuteerd.

MFC Doelum

In de najaarsnota 2018 is een bedrag € 150.000 opgenomen om uit de reserve te halen. De werkelijke kosten zijn € 49.000 lager, waardoor dit bedrag minder uit de reserve wordt onttrokken.

1F. Inkomensvoorziening

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	14.074	15.411	15.284	127
Baten	7.824	9.173	9.328	155
Saldo van baten en lasten	-6.249	-6.239	-5.956	283
Mutatie reserve	608	608	608	0
Gerealiseerd resultaat	-5.641	-5.631	-5.348	283

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Gebundelde uitkering	34
Bbz gevestigden	26
Uitvoering inkomensvoorziening	17
Bijzondere bijstand	74
Participatie: Re-integratie	95
Participatie: WSW	37
Subtotaal	283
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	283

Toelichting afwijkingen

Gebundelde uitkering

Voor de verstrekking van uitkeringen 2018 was een budget van € 9.072.000 geraamd. Deze raming werd voor € 8.218.000 gedekt door een Rijksuitkering, waardoor een tekort geprognoseerd was van € 854.000. Van dit tekort kwam € 632.000 voor rekening van de gemeente en zou de resterende € 222.000 in aanmerking komen voor een extra uitkering van het rijk (zgn. vangnetuitkering). Uiteindelijk werden de werkelijke lasten € 68.000 lager, door een beperkte bestandsdaling van 3%. De helft van dit voordeel, € 34.000 blijft ten gunste van de gemeente. De andere helft van dit voordeel wordt een verlaging van de extra uitkering van het rijk. Na vaststelling van de jaarrekening wordt een vangnetuitkering aangevraagd van € 188.000.

Bbz gevestigden

De regeling Bbz gevestigden is een rijksregeling waar de gemeente een marginaal risico loopt omdat het rijk op basis van een eindafrekening bijna alle lasten vergoedt. Een uitzondering hierop zijn de inkomsten uit de terugontvangen aflossingen van bedrijfskapitaal. Vanaf 2013 zijn de baten bijstand bedrijfskapitaal genormeerd op basis van een landelijk gemiddelde (Stcrt. 2012 nr. 21795, 25 oktober 2012). Dit betekent dat het rijk niet meer kijkt naar de werkelijk ontvangsten ter aflossing van bedrijfskapitaal, maar jaarlijks per gemeente een bedrag vaststelt. Een lagere ontvangst blijft voor rekening van de gemeente, een hoger ontvangst blijft ten gunste van de gemeente. Voor 2018 was het genormeerde bedrag voor Renkum is vastgesteld op afgerond

€ 30.000. De werkelijke ontvangsten bedroegen € 56.000, zodat op deze regeling er een voordeel ontstaat van € 26.000.

Uitvoering inkomensvoorziening

De afwijkingen op dit taakveld blijft onder de € 25.000. Toelichting is niet noodzakelijk.

Bijzondere bijstand

Aan bijzondere bijstand is € 73.000 minder uitgegeven als geraamd. Dit valt te verklaren door dalende uitgaven op verschillende posten als bijvoorbeeld bewindvoering (-€ 14.000), inrichtingskosten (-€ 20.000) en woonkosten (-€ 5.000) .

Participatie: Re-integratie

Bij de najaarsnota was de verwachting dat het budget re-integratie bruto volledig ingezet zou worden. De financiële administratie maakt tijdens het jaarrekeningtraject altijd een analyse van de in rekening gebrachte BTW lasten, die gecompenseerd kunnen worden uit van het BTW Compensatiefonds. Voor 2018 is dit een bedrag van € 42.000. Dit bedrag wordt uiteindelijk niet ingezet voor re-integratie, maar wordt volgens de oude afspraken rond het Sociaal domein gereserveerd.

Dit jaar is de uitvoering van de Wsw voor het eerst door de gemeente zelf uitgevoerd. De kosten van een gedeelte van de uitvoering van Wsw (onderdeel beschut werk) zijn gedurende het jaar abusievelijk ten laste van re-integratie geboekt. Dit bleek bij de jaarrekeningcontrole. De kosten zijn nu op het juiste budget geboekt. Dit leidt, ten opzichte van de prognose van de najaarsnota, tot een extra voordeel op re-integratie van ongeveer € 47.000.

Het budget voor het Project veelplegers van € 6.000 is niet ingezet. Er wordt incidenteel gebruik gemaakt van dit budget voor trajecten vanuit het Veiligheidshuis.

Participatie: WSW

Dit jaar is de uitvoering van de WSW voor het eerst door de gemeente zelf uitgevoerd. Het budget voor de uitvoering van de Wsw (totaalbudget € 3.016.000) sluit af met een uiteindelijk voordeel van € 37.000. Dit voordeel is voornamelijk ontstaan door twee substantiële voordelen binnen deze uitvoering en een extra dotatie aan de voorziening Liquidatie Permar (nadeel).

De uitstroom van medewerkers was hoger dan vooraf ingeschat. Dit leidt tot een incidenteel voordeel op de salarislasten van € 75.000. Bij de najaarsnota hebben wij u gerapporteerd dat er een voordeel was op de afrekening Wsw met Permar van € 33.000. Dit voordeel is toen voorzichtigheidshalve ingezet voor een mogelijke lager detachingsvergoeding voor de gedetacheerde medewerkers Wsw. Achteraf bleek deze bijstelling niet nodig geweest, waardoor het voordeel nu terugkomt in de jaarrekening. Binnen de overige deelbudgetten van de Wsw is in totaal een voordeel gehaald van € 28.000.

Bij de liquidatie van Permar hebben de deelnemende gemeenten een afspraak gemaakt over een Bonus/malus regeling voor de overname van het niet Wsw-personeel. Binnen deze regeling heeft de gemeente procentueel minder personeel overgenomen dan de overige gemeenten binnen de samenwerking. Dit kan gemeente Renkum een extra nadeel opleveren van € 99.000. Door dit risico af te dekken is een extra dotatie ter grootte van dit nadeel aan de voorziening Liquidatie Permar gedaan.

1G. Maatwerkvoorzieningen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	17.483	17.743	18.519	-775
Baten	835	661	873	212
Saldo van baten en lasten	-16.649	-17.082	-17.646	-564
Mutatie reserve	246	246	246	0
Gerealiseerd resultaat	-16.402	-16.836	-17.400	-564

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Begeleiding; zorg in natura	-189
Eigen bijdrage Wmo	55
Huishoudelijke verzorging	275
Leerlingenvervoer	122
Doelgroepenvervoer	-33
Meerkostenregeling Wmo	14
Hulpmiddelen Wmo	15
PGB	37
Uitvoeringskosten Wmo	76
Jeugd zorg in natura	-938
Overigen	2
Subtotaal	-564
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	-564

Toelichting afwijkingen

Begeleiding; zorg in natura

In het nadeel zit een nabetaling van een zorgverlener uit 2015 van € 58.000, en een nadeel van € 8.000 m.b.t. betalingen van voor 2018. Bij de voorjaarsnota is het budget op peil gebracht met € 120.000 indexering en € 150.000 volumegroei. Bij de najaarsnota (raming augustus 2018) is t.b.v. de volumegroei nogmaals €122.000 bij geraamd. Uiteindelijk resteert er toch, op basis van een prognose van € 2.400.000, een nadeel van € 138.000 op de kosten gepaard gaande met begeleiding, zowel ambulante als op locatie, in natura.

Daartegenover staat een voordeel van € 15.000 aan niet benutte middelen voor beschermd wonen LVB. Een budget waarover apart gerapporteerd werd en waar € 114.000 voor 2018 vanaf is geraamd. Dit budget waarover wij apart rapporteerde zal in 2019 binnen het begeleidingsbudget worden ondergebracht. Om binnen het budget van 2019 te blijven voor begeleiding zetten wij in op een ombuiging van dagbesteding naar activerend werk en regie op onze indicaties. Om hiermee zowel beter als sneller af te kunnen schalen, maar ook om strikter te kunnen indiceren.

Eigen bijdrage

Budget gedurende het jaar af geraamd van € 808.000 naar € 615.000 in verband met verwachte daling van de opbrengsten (voorjaarsnota - € 108.000, najaarsnota - € 85.000) op basis van gemiddeld € 47.300 per periode van 4 weken. Uiteindelijk is er toch gemiddeld € 52.000 per periode geïnd, waardoor op basis van de raming van de NJN een voordeel resteert van € 55.000.

Huishoudelijke verzorging

Ons gegronde bezwaar uit 2015 tegen de weigering van de HHT-middelen van het rijk heeft met de decembercirculaire een opbrengst van € 144.000 opgeleverd. Er resteert nu een voordeel van € 131.000 op de verstrekking van de voorzieningen. Dit voordeel heeft een drietal oorzaken: een verrekening met zorgleveranciers over 2017 van (+ € 38.000); een te hoge raming van de kostprijs Ondersteuning Thuis Licht bij de voorjaarsnota (+€ 131.000); een iets groter gebruik van de voorzieningen dan bij de najaarsnota geraamd (-€ 38.000).

Meerkostenregeling

Voor 2018 was het budget gesteld op € 125.000. Bij de voorjaarsnota hebben wij hier € 75.000 van af geraamd en ook bij de najaarsnota hebben wij hier nog € 25.000 van af geraamd. De werkelijk gemaakte kosten op deze begrotingspost bedragen echter € 11.000. Daarom resteert er een voordeel van € 14.000. er blijkt dat er nog steeds weinig gebruik wordt gemaakt van deze regeling.

Hulpmiddelen Wmo

Het materieel budget voor de hulpmiddelen inclusief onderhoud bedraagt € 960.000. Wij hebben hiervoor bij najaarsnota een incidentele aframing gedaan € 103.000. Hierdoor resteerde aan Budget € 857.000. De werkelijke realisatie in 2018 was € 842.000. Hierdoor resteert er een voordeel € 15.000.

PGB

PGB (HH, BG, Jeugd)

We hebben een voordeel van € 47.000 ten opzichte van de raming van de najaarsnota. Daarnaast komt er nog een nabetaling over 2017 van € 9.000, zodat er een voordeel resteert van € 38.000.

Uitvoeringskosten Wmo

Het voordeel hier betreft voornamelijk € 50.000 aan niet ingezette middelen voor piekbelasting. Voor het overige betreft dit materiële budgetten van het voormalig zorgloket voor een bedrag van €26.000.

Zorg in natura (ZIN) Jeugd

Het nadeel van € 938.000 is niet zuiver toe te rekenen aan de uitgaven over 2018. Het bedrag is ook inclusief declaraties/facturen over voorgaande jaren. Deze kunnen tot vijf jaar na dato ingediend worden. Op basis hiervan bestaat er over 2016 nog een onzekerheid over verrekening factuur en voorschot. Voorts valt te melden dat de L&P over 2018 circa € 250.000 bedraagt. Dit nuanceert de feitelijke overschrijding als we deze afwegen tegen het volume van de geleverde zorg.

Eerder is aangegeven dat er een tekort op de jeugdzorg is, maar dat deze niet in volledige omvang bekend kon zijn (ook vanwege bovenstaande aspecten). Daarnaast ervaart onze gemeente (net als vele andere gemeentes) het moeizame proces om de zorgkosten beheersbaar te houden. Ook omdat er toewijzingen buiten de gemeente worden verstrekt (ook in het voogdij/justitiële kader) naast een (sinds 2015) fors afnemende Rijksbijdrage.

Ten opzichte van 2017 is het aantal cliënten gestegen met 7%. Daarin zien we een demping ten opzichte van de stijging van 2016 naar 2017 (24%). Om de effecten van hiervan op termijn te kunnen beoordelen is data analyse nodig.

Afrekening doelgroepenvervoer 2016 -2018

In de jaarrekening 2018 zijn de afrekeningen van de boekjaren 2016, 2017 en 2018 van de BVO DRAN verwerkt. Tot op heden had dit nog niet plaatsgevonden. Het uiteindelijk resultaat van deze afrekeningen bedraagt € 37.000 nadelig. Dit nadeel kan als volgt verklaard worden.

Terugvragen BTW 2016 en 2017	41.000
Afrekening 2016	4.000
Afrekening 2017	83.000
Solidariteitsbijdrage	-71.000
Verrekening provincie	-19.000
Afrekening 2018	-75.000
Totaal	-37.000

In de exploitatie 2016 en 2017 heeft de gemeente nog geen gebruik gemaakt van het terug vragen van de BTW op kosten van het vraagafhankelijk vervoer. Per saldo betekent dit een voordeel van 17.000 voor 2016 en 23.000 voor 2017. Deze teruggave zal gedaan worden na de feitelijke afrekening van de boekjaren 2016 en 2016 met BVO DRAN.

Doordat verrekening van de BTW mogelijk is, is het gereserveerde budget voor de nabetaling 2016 te hoog ingeschat. Dit leidt tot een voordeel van 4.000

In 2017 werd geconstateerd dat de gehanteerde verdeelsleutels van de kosten leidde tot een niet acceptabele kostenverdeling. In 2018 is een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld waarbij tevens besloten is de verrekening van de kosten 2017 ook met deze nieuwe verdeelsleutel af te rekenen. In de jaarrekening 2017 zijn de cijfers voor het doelgroepenvervoer op basis van bevoorschotting verwerkt. Het hanteren van de nieuwe verdeelsleutel leidt voor Renkum tot een voordeel op de afrekening 2017 van 83.000.

Naast het ontwikkelen van een nieuwe verdeelsleutel is tevens afgesproken dat er een driejarig aflopende solidariteitsbijdrage gevraagd wordt van de voordeलगemeenten ten gunste van de nadeलगemeenten. Voor de gemeente Renkum als voordeलगemeente betekent dit een bijdrage van 71.000 voor de jaren 2017 en 2018.

De provincie heeft geconstateerd dat kosten in rekening gebracht werden, welke volgens de provincie niet voor vergoeding door de provincie in aanmerking kwamen. Na overleg met de provincie heeft er een verrekening plaatsgevonden. Dit betekent voor de gemeente Renkum een niet voorzien nadeel van afgerond 19.000.

De kosten van de exploitatie van het doelgroepenvervoer 2018 had een nadeel van afgerond 75.000. Dit nadeel kan als volgt verklaard worden:

Uitvoeringskosten BVO DRAN	-10.000
Vraagafhankelijk vervoer	6.000
Subsidie provincie	-17.000
Route gebonden vervoer	-54.000
Totaal	-75.000

Hierbij dient vermeld te worden, dat de definitieve afrekeningen nog moeten plaatsvinden voor wat betreft de herziene afspraken m.b.t. solidariteit (a.g.v. de hantering van een ander verdeelmodel 2017, de afspraken met de belastingdienst v.w.b. de doorbelasting van de kosten naar gemeenten en de mogelijkheden van gemeenten de BTW al dan niet als ondernemer mag terugvorderen). Voor de cijfers van de jaarrekening zijn de cijfers van eind januari van de BVO DRAN aangehouden. Dit zijn niet de definitieve cijfers. Deze worden meegenomen in de definitieve afrekeningen 2016, 2017 en 2018, waar nog het wachten op is. Deze definitieve afrekening wordt dan in de voorjaarsnota c.q. najaarsnota 2019 opgenomen.

Leerlingenvervoer

Op basis van de offertes die in het voorjaar 2018 zijn binnengekomen in het kader van de Europese aanbesteding en de daaropvolgende gunning aan een taxibedrijf leek het noodzakelijk om de reservering op de begroting te verhogen met 74.000. De verhoging blijkt achteraf niet nodig omdat:

- In het schooljaar 2018-2019 minder leerlingen gebruik maken van het leerlingenvervoer (openbaar vervoer, eigen vervoer en taxivervoer) dan in schooljaar 2017-2018. Afname van het aantal leerlingen is rond 14% (168 leerlingen in 2017-2018 en 144 leerlingen in 2018-2019);
- Het aantal leerlingen dat gebruik maakt van het taxivervoer in schooljaar 2018-2019 is afgenomen met 12% ten opzichte van het schooljaar ervoor (van 111 naar 98);
- Er financieel voordeel behaalt wordt doordat in de aanbesteding prijzen per rit per leerling zijn afgesproken. Elke taxirit die wij of ouders afmelden i.v.m. ziekte, stage, ouders die zelf rijden en leerlingen die met OV kunnen reizen tijdens en na deelname aan project "Samen Reizen Met", betekent direct een verlaging van de kosten;
- Ook het aantal leerlingen dat gebruik maakt van het Openbaar Vervoer en Eigen Vervoer in het kader van het leerlingenvervoer is in schooljaar 2018-2019 afgenomen 20% ten opzichte van schooljaar 2017-2018 (Van 57 naar 46 leerlingen).

1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	763	1.205	1.205	0
Baten	20.182	20.580	20.580	0
Saldo van baten en lasten	19.419	19.375	19.375	0
Mutatie reserve	1.009	871	1.041	169
Gerealiseerd resultaat	20.428	20.247	20.416	169

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Resultaat SD 2018	0
Subtotaal	0
Mutatie reserve	169
Totaal na mutatie reserve	169

Toelichting afwijkingen

Mutatie reserve

Op basis van de najaarsnota 2018 verwachtten wij, naast volledige invulling van de taakstelling in 2018, een positief resultaat binnen het sociaal domein van afgerond € 138.000. Uiteindelijk bleek het resultaat van programma 1 van de jaarrekening 2018, voor dotatie aan de reserve SD, te sluiten met een nadeel van afgerond € 32.000. Per saldo betekent dit dat conform bestendig beleid dit nadeel (voor het laatst) gedekt wordt door een onttrekking uit de reserve SD. Door het niet doteren aan de reserve van € 138.000, de onttrekking aan de reserve van € 32.000, ontstaat binnen dit product een voordeel van afgerond € 169.000.

In het raadsvoorstel van de begroting 2019 hebben wij u geïnformeerd, om te komen tot een sluitende begroting 2019, dat er voor ons geen schotten zijn rondom het Sociaal Domein en dat het Sociaal Domein bijdraagt in de oplossing van het tekort. Dit betekent ook dat de reserve Sociaal domein uiterlijk bij de jaarrekening 2019 geïntegreerd gaat worden in de algemene - en/of weerstandsreserve. Voor 2019 blijft dit reserve alleen nog in stand ten behoeve van de in deze jaarrekening benoemde risico's (weerstandsreserve) en de dekking van de lasten uit het investeringsplan SD (investeringsreserve). De functie van de reserve als egalisatiereserve zal in 2019 niet meer gehanteerd worden.

Programma 02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	4.025	4.255	4.337	-82
Baten	1.914	2.076	2.404	328
Saldo van baten en lasten	-2.111	-2.179	-1.933	246
Mutatie reserve	35	35	-43	-78
Gerealiseerd resultaat	-2.076	-2.144	-1.977	167

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
2A. Ruimtelijke ontwikkeling	-353	-543	-536	7
2B. Wonen	-193	-193	-195	-2
2C. Bestemmingsplannen	-199	-174	-163	11
2D. Omgevingsvergunning	-909	-809	-669	140
2E. Mobiliteit	-422	-425	-414	11
totaal	-2.076	-2.144	-1.977	167

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

2D. Omgevingsvergunning

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	1.285	1.390	1.430	-40
Baten	377	582	761	179
Saldo van baten en lasten	-909	-809	-669	140
Mutatie reserve	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-909	-809	-669	140

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Bouwleges	139
Subtotaal	139
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	139

Toelichting afwijkingen

Bouwleges

Het positieve resultaat voor de inkomsten bouwleges komt doordat we in 2018 voor meer grote projecten dan we oorspronkelijk hadden begroot bouwleges hebben ontvangen.

Voorbeelden hiervan zijn onder andere de sociale huurwoningen in Heelsum (Dorresteinplantsoen) en de transformatie van voormalig hotel Dreijeroord tot gasthuis voor mensen met dementie.

2E. Mobiliteit

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	511	514	438	76
Baten	54	54	68	14
Saldo van baten en lasten	-457	-460	-370	90
Mutatie reserve	35	35	-43	-78
Gerealiseerd resultaat	-422	-425	-414	11

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
MUP	78
Overigen	11
Subtotaal	89
Mutatie reserve MUP	-78
Totaal na mutatie reserve	11

Toelichting afwijkingen

MUP

Er is o.a. minder onttrokken aan het MUP vanwege het doorschuiven van reconstructie Wolfhezerweg, het nog niet maken van kosten voor toegankelijke buurtbushaltes terwijl er al wel een subsidie is ontvangen en het niet kunnen oppakken van een aantal werkzaamheden vanwege capaciteitsproblemen. Voor deze projecten was zowel exploitatiebudget als geld als de MUP-reserve voorzien.

Mutatie reserve MUP

Voor de uitvoering van het MUP was € 151.000 begroot (€ 116.000 exploitatiebudget + € 35.000 onttrekking uit de reserve MUP).

De onttrekking uit de reserve MUP van € 35.000 is niet benodigd geweest. Op het exploitatiebudget resteert een bedrag van € 43.000 (€ 116.000 -/- € 73.000). Dit is in de reserve MUP gestort. In totaal dus een afwijking van € 78.000 tussen de begrote onttrekking van € 35.000 en de storting van € 43.000.

Programma 03 Milieu, klimaat & duurzaamheid

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	7.197	7.503	8.160	-656
Baten	8.423	8.749	9.454	705
Saldo van baten en lasten	1.226	1.246	1.294	48
Gerealiseerd resultaat	1.226	1.246	1.294	48

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
3A. Milieu en duurzaamheid	-100	-100	-82	18
3B. Energie en klimaat	-125	-130	-114	16
3C. Bos en landschap	-174	-145	-127	18
3D. Water en riolering	783	780	794	14
3E. Afvalverwijdering en -verwerking	841	841	824	-17
totaal	1.226	1.246	1.294	48

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

3D. Water en riolering

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	3.312	3.564	4.559	-995
Baten	4.096	4.344	5.353	1.009
Saldo van baten en lasten	783	780	794	14
Gerealiseerd resultaat	783	780	794	14

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Gemalen (elektromechanisch)	-23
Infiltratie-/ hemelwatervoorzieningen	83
Samenwerking/ communicatie	22
Vrijvervalriolering	442
(Vervangings-)investeringen	1.281
Overigen	101
Subtotaal	1.905
Gereed gekomen vervangingsinvesteringen (60% directe afschrijving; onttrekking uit voorziening GRP)	-1.815
Subtotaal	91
Mutatie voorziening GRP i.v.m. saldo product 3D Riolering en water	-91

Omschrijving	Bedrag
Mutatie voorziening GRP i.v.m. straatreiniging, kwijtscheldingen, rente	14
Mutatie voorziening Rioolheffing	0
Subtotaal	-77
Totaal na mutatie reserve	14

Toelichting afwijkingen

Gemalen (elektromechanisch)

- Het dagelijks onderhoud van de gemalen heeft plaatsgevonden conform planning.
- De afwijking van € 23.000 heeft betrekking op de drijvende IBA's in de Rosandepolder. Deze lagen als gevolg van de extreem lage waterstand in de Rijn te laag waardoor er schade kon optreden aan de woonarken. De IBA's moesten daardoor tijdelijk verwijderd worden. Van deze gelegenheid is gebruik gemaakt door de terug te plaatsen IBA's te renoveren.

Infiltratie-/ hemelwatervoorzieningen

Alle reguliere onderhoudswerkzaamheden hebben in 2018 plaatsgevonden. De afrekening van € 63.000 vindt in 2019 plaats. Het restant van de afwijking van € 23.000 is ontstaan omdat minder onderhoud nodig was dan gepland.

Samenwerking en communicatie

- Voor het opstellen van de visie voor de Slijkbeek is voorfinanciering nodig geweest die ook weer is gecompenseerd. Dit leidt tot een positief resultaat van € 15.000.
- De kosten van de afvalcoach bedragen € 12.000
- € 12.000 wordt gebruikt als reservering voor campagnes in 2019 en 2020.
- SOK meten en monitoren is voordeliger geweest dan verwacht. € 3.000
- De campagne-auto (poolauto) is voornamelijk ingezet bij en gefinancierd uit het project rondom de Slijkbeek. Dit resulteert in een overschot van € 5.000.

Vrijvervalriolering

Er zijn voordelen ontstaan op de volgende onderdelen: wortelfrezen (€ 51.000); inspecties en reinigen (€ 78.000); deelreparaties hoofdleidingen (€ 108.000); maatregelen (w.o. leidingen uiterwaarden, Foutaansluitingen Wolfhezerweg, (€ 205.000):

- Het dagelijks onderhoud, onder andere naar aanleiding van klachten en meldingen, is uitgevoerd.
- Ten aanzien van reguliere (jaarlijkse) onderhoudswerkzaamheden zoals met name wortelfrezen, inspecties en reinigen en het uitvoeren van deelreparaties, is in 2018 een concrete start gemaakt met het opstellen van (onderhouds) bestekken die voor meerdere jaren op de markt worden gezet. Dit zoals in 2018 ook voor het reinigen van kolken gedaan is.
- Inspecties ten behoeve van het plannen van (integrale) projecten zijn uitgevoerd.
- Voor het op de markt zetten van de activiteiten wortelfrezen, deelreparaties en inspecties en reinigen lopen we achter op planning. Dit heeft te maken met beperkte beschikbaarheid van personele capaciteit door ziekte, uitval en vertrek.
- Daarnaast is in 2018 prioriteit gegeven aan het binnenhalen van subsidies voor de fietspaden om het geld zo efficiënt mogelijk uit te geven. Dit had direct betrekking op de inzet van de personele capaciteit voor bovengenoemde activiteiten.

(Vervangings-)investeringen

- In het GRP is bepaald dat elke investering voor 40% geactiveerd wordt (op balans; er wordt over afgeschreven en rente over berekend) en 60% direct ten laste van de voorziening GRP wordt gebracht.
- In 2018 is per saldo meer budget nodig geweest ter dekking van de in gebruik genomen investeringen dan begroot was (€ 442.000 min € 1.815.000 = € 1.373.000).
- De projecten Reijmerweg en wateroverlast Weverstraat zijn gereed gekomen (uitname uit voorziening GRP: € 1.815.000).
- Hiertegenover staat dat in de voorgaande jaren minder budget voor (vervangings-) investeringen nodig is geweest als gevolg van uitstel van geplande vervangingen. Dit budget is in de voorziening GRP gereserveerd en wordt hier nu uit onttrokken.

Mutatie voorziening GRP/ Mutatie voorziening Rioolheffing

- De rioolheffing is dekkend voor de kosten van riolering en water, straatreiniging (50%) en kwijscheldingen. Het saldo dat in de jaarrekening ontstaat is toegevoegd aan de voorziening GRP.
- Het voordeel van € 14.000 dat resteert, heeft betrekking op straatreiniging, kwijscheldingen (product 7E Belastingen) en rente (i.v.m. afwijking van 2% tussen de rekenrente en de werkelijke rente).
- Het in de voorziening gestorte bedrag is in 2019 nodig voor de nog niet afgeronde projecten.

3E. Afvalverwijdering en -verwerking

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	3.462	3.493	3.195	298
Baten	4.303	4.334	4.018	-315
Saldo van baten en lasten	841	841	824	-17
Gerealiseerd resultaat	841	841	824	-17

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Inhuur m.b.t. BOA-inzet	20
Beheerskosten/onderhoud ABS	12
Onvoorzien advies/NVRD	12
Project huis-/ zwerfvuil	-25
Aankoop inzamelmiddelen	15
Afvalkalender en voorlichtingsmateriaal	17
Onderhoud inzamelmiddelen	37
Oud papier	-59
Afvalstoffenheffing	40
Overigen	10
Subtotaal	80
Mutatie voorziening Afvalstoffenheffing (resultaat product afvalverwijdering- en verwerking)	-80
Mutatie voorziening Afvalstoffenheffing (kijtscheldingen)	-17
Totale mutatie voorziening Afvalstoffenheffing	-97
Totaal na mutatie voorziening	-17

Inhuur m.b.t. BOA-inzet

In de begroting is rekening gehouden met inhuur voor extra BOA-capaciteit. In de praktijk is dit niet gebeurd en zijn alle BOA-acties binnen de reguliere uren uitgevoerd. Dit heeft er toe geleid dat het beschikbare budget niet is aangewend.

Beheerskosten/onderhoud afvalbrengrstation (ABS)

In de beheerskosten voor het ABS zijn middelen geraamd om onderhoudswerkzaamheden aan de toegangspoort uit te kunnen voeren. In 2018 is dat niet nodig geweest. Daarnaast is er een kleine meevaller op de verwerkingskosten van grof afval. Ten slotte zijn de onderhoudskosten van de bestrating lager uitgevallen dan vooraf geraamd. In totaal is hierdoor € 12.000 minder uitgegeven.

Onvoorzien advies/ NVRD

In deze post is rekening gehouden met aanvullend advies op de afvalinzameling of -verwerking en het bijvoorbeeld uitvoeren van sorteeranalyses. In 2018 is de gemeente Renkum uitgenodigd door Rijkswaterstaat om een uitvoerige sorteeraanlyse uit te laten voeren voor de samenstelling van plastic/ metalen/ drankkartons (PMD). De resultaten van het onderzoek zijn landelijk gedeeld. De kosten hiervan zijn door Rijkswaterstaat zelf bekostigd. Dit heeft geleid tot een onderschrijving op de deze post.

Project huis-/ zwerfvuil

De kosten die de gemeente maakt op het voorkomen en opruimen van zwerfafval worden door Nedvang betaald. Hiervoor wordt jaarlijks een plan van aanpak met begroting ingediend. Jaarlijks heeft de gemeente recht op een bedrag van € 1,19 per inwoner. De beschikbaar gestelde middelen die niet zijn uitgegeven over de periode 2013-2017 dienen in het jaar 2020 te worden terugbetaald. In de periode 2013-2017 is echter meer geld ontvangen dan is besteed. Overschot is jaarlijks toegevoegd aan de voorziening Afvalstoffenheffing. Om te voorkomen dat de gemeente Renkum de niet benutte middelen terug moet betalen worden de gemaakte kosten over 2018 in het 'extra jaarplan 2013-2017' verantwoord. Dit gebeurt in het eerste kwartaal van 2020. Ten

aanzien van deze post is dan ook geen sprake van een overschrijding. Voor alle gemaakte kosten staat door Nedvang beschikbaar gesteld budget tegenover.

Aankoop inzamelmiddelen

Het betreft de kapitaallasten (rente en afschrijving) van de inzamelmiddelen. Omdat het krediet nog niet volledig is aangewend zijn de geraamde kapitaallasten lager.

Afvalkalender en voorlichtingsmateriaal

Sinds 2019 wordt er geen papieren afvalkalender meer uitgegeven. Hierdoor zijn er in 2018 geen kosten gemaakt voor dit product. Wel zijn er ongeveer 1.500 kalenders per post door ACV en de gemeente Renkum naar de inwoners gestuurd. Daarnaast is voor de communicatie over afval vooral Rijn en Veluwe en Social Media ingezet. Dit alles heeft geleid tot lagere kosten op het communicatiebudget dan vooraf geraamd.

Onderhoud inzamelmiddelen

Omdat het areaal aan inzamelmiddelen (kliko's en ondergrondse containers) vrij jong is (2016) heeft dit er toe geleid dat er minder storingen en defecten aan de inzamelmiddelen zijn geweest. Ook zijn er geen kostbare reparaties aan de ondergrondse containers nodig geweest en zijn vernielingen gelukkig uitgebleven. Dit heeft geleid tot een onderschrijving.

Oud papier

Jansen Recycling haalt samen met leden van verschillende verenigingen het oud papier in onze gemeente op. Jansen Recycling wordt betaald voor de inzet van transport en chauffeurs. De leden van de verenigingen krijgen een vaste vergoeding op basis van een kiloprijs van het ingezamelde papier. Zolang de opbrengst van oud papier hoog genoeg is kan de inzameling van oud papier zonder kosten voor de gemeente plaatsvinden. In het jaar 2018 is de wereldprijs voor oud papier echter behoorlijk gedaald wat er toe heeft geleid dat er minder opbrengsten zijn dan er kosten worden gemaakt voor de inzameling en vergoeding aan de verenigingen.

Mutatie voorziening Afvalstoffenheffing

Het voordelig resultaat op afvalverwijdering en -verwerking houdt in dat de in 2018 opgelegde Afvalstoffenheffing hoger was dan noodzakelijk.

Binnen het product Afvalverwijdering en -verwerking is, zoals verantwoord, een voordeel van € 80.000 ontstaan. Daarnaast is als gevolg van lagere kwijtscheldingen (€ 17.000; zie tevens product 7E Belastingen) ten opzichte van de begroting de storting in de voorziening nog eens € 17.000 hoger. Totaal € 97.000.

Het in de voorziening gestorte bedrag zal in 2019 benodigd zijn voor de nog niet afgeronde projecten, zoals b.v. zwerfafval en het nieuwe afvalinzamelsysteem. Daarnaast kunnen op het moment dat de voorziening Afvalstoffenheffing een te hoog saldo heeft de tarieven Afvalstoffenheffing incidenteel verlaagd worden.

Programma 04 Veiligheid

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	2.649	2.685	2.717	-32
Baten	6	6	8	2
Saldo van baten en lasten	-2.644	-2.679	-2.709	-30
Gerealiseerd resultaat	-2.644	-2.679	-2.709	-30

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
4A. Integraal veiligheidsbeleid	-2.097	-2.095	-2.106	-11
4B. Toezicht en handhaving	-388	-448	-455	-8
4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pest	-158	-136	-148	-12
totaal	-2.644	-2.679	-2.709	-30

Alle afwijkingen zijn kleiner dan € 25.000 en zijn om die reden niet nader toegelicht.

Programma 05 Openbare ruimte

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	4.959	5.439	5.368	71
Baten	320	337	873	536
Saldo van baten en lasten	-4.639	-5.102	-4.495	607
Mutatie reserve	280	441	45	-395
Gerealiseerd resultaat	-4.359	-4.662	-4.450	212

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
5A. Groenonderhoud	-1.801	-1.961	-1.883	77
5B. Wegen, straten en pleinen	-2.557	-2.701	-2.567	135
totaal	-4.359	-4.662	-4.450	212

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

5A. Groenonderhoud

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	2.079	2.240	2.195	45
Baten	278	279	312	33
Saldo van baten en lasten	-1.801	-1.961	-1.883	77
Gerealiseerd resultaat	-1.801	-1.961	-1.883	77

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Bestek groenonderhoud	51
Plantsoenen en parken onderhoud en algemeen	61
Wijkbudget	24
Gereedschap	-26
Overigen	-33
Subtotaal	77
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	77

Toelichting afwijkingen

Bestek groenonderhoud

De projectmedewerker plantsoenonderhoud is in 2018 langdurig ziek geweest. Zijn taken zijn waargenomen door collega's waarbij alleen de hoogst noodzakelijke werkzaamheden zijn uitgevoerd. Hierdoor is er minder geld uitgegeven dan begroot.

Plantsoenen en parken onderhoud en algemeen

Naast de projectmedewerker heeft team BOR ook te kampen gehad met langdurig zieken bij zowel het uitvoerende Serviceteam als bij het uitvoerende Onderhoudsteam. Hierdoor is slechts een deel van de geplande taken uitgevoerd.

Wijkbudget

Door langdurige zieken is het niet mogelijk geweest alle taken uit te voeren. Hierdoor is een bedrag van € 24.000 niet gebruikt.

Gereedschap

Het Onderhoudsteam gebruikte destijds bij de Permar gereedschap op leasebasis. Er is ervoor gekozen om dit relatief dure contract te stoppen en over te gaan op aanschaf van nieuw gereedschap.

5B. Wegen, straten en pleinen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	2.880	3.199	3.173	26
Baten	42	58	561	504
Saldo van baten en lasten	-2.837	-3.142	-2.612	530
Mutatie reserve	280	441	45	-395
Gerealiseerd resultaat	-2.557	-2.701	-2.567	135

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Bestek groenonderhoud	59
Gladheidsbestrijding	115
Openbare verlichting	19
Overige voorzieningen wegen	23
Onderhoud wegen	385
Overigen (w.o. straatreiniging, transporten beheer openbare ruimte, verwerkingskosten, inhuur monteur werkplaats)	-71
Subtotaal	530
Mutatie reserve Wegenonderhoud	-385
Mutatie reserve reparatie lasgaten- en sleuven	-10
Totaal na mutatie reserve	135

Toelichting afwijkingen

Bestek groenonderhoud totaal

- De projectmedewerker is langdurig ziek geweest. Om te voorkomen dat de werkzaamheden geheel zouden stagneren is inhuur noodzakelijk geweest. Als gevolg van de langdurige ziekte is een bedrag van € 42.000 niet ingezet voor de uitvoering van diverse taken op gebied van halfverharding.
- De budgetten van de voormalig Permar-medewerkers zijn omgezet in budget voor het onderhoudsteam (OHT). De voorheen gemaakte kosten drukken niet meer rechtstreeks op dit product (€ 25.000). Dit budget wordt in 2019 ingezet voor budget voor het Onderhoudsteam.
- Op het budget bladruimen is een voordeel van € 7.000 ontstaan door gunstige verwerkingskosten.

Gladheidsbestrijding

- In verband met een nog verwachte rekening voor de levering van strooizout was in de Jaarrekening 2017 een bedrag van € 46.000 opgenomen. Uiteindelijk viel deze rekening veel lager uit dan verwacht. Hierdoor is er een restant van € 26.000.
- Zowel de winterperiode aan het begin van 2018 als aan het eind van 2018 zijn relatief mild geweest waardoor er minder is gestrooid. Dit levert een restant op van € 89.000

Openbare verlichting

Door de minimale inzet op beheer en onderhoud is een voordeel opgetreden.

Overige voorzieningen wegen

- Er is voor ca. € 10.000 verkeersmateriaal geleverd. Financiële afwikkeling vindt plaats in 2019.
- Er zijn minder straatnaamborden en straatmeubilair vervangen dan verwacht. Hierdoor is er een voordeel van € 5.000
- Voor het onderhoud en de schades van de Abri's is een nieuw contract afgesloten. Hierdoor is er een voordeel van € 8.000. Het is de vraag of dit contract verlengd gaat worden in verband met het hoge aantal schades.

Onderhoud wegen

- De baten hebben betrekking op subsidiebijdragen van de provincie voor de realisatie van een aantal fietspaden. Een deel van de realisatie van deze fietspaden is nog niet afgerond. Dit zal in 2019 plaats vinden.
- Groot onderhoud aan het fietspad Doorwerthseheide is in 2018 niet uitgevoerd door tijdsdruk en afstemming met derden. Onderhoud is in de planning opgenomen voor uitvoering in april 2019 (€ 320.000).
- Het overige voordeel is te verklaren door marktwerking ivm de overspannen markt is het niet gelukt om dit geld uit te geven.

Overigen (w.o. straatreiniging, transporten beheer openbare ruimte, verwerkingskosten, inhuur monteur werkplaats)

In 2018 is een nadeel ontstaan op een clustering van een aantal taakvelden. Een deel heeft betrekking op straatreiniging. De transportkosten van bij het beheer vrijgekomen 'afval' zijn met name op dit product terecht gekomen, maar had voor een deel op product 5A Groenonderhoud terecht moeten komen. Ditzelfde geldt voor de verwerkingskosten. Ook de uren van de werkplaatsmonteur op Veentjesbrug hadden deels naar andere producten doorbelast moeten worden.

Programma 06 Economie & Cultuur

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	756	1.119	1.015	104
Baten	36	261	233	-28
Saldo van baten en lasten	-720	-858	-782	76
Mutatie reserve	97	245	165	-80
Gerealiseerd resultaat	-623	-613	-617	-4

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
6A. Ondernemen en bedrijvigheid	-177	-204	-195	10
6B. Recreatie en toerisme	-166	-161	-165	-3
6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	-279	-247	-258	-11
totaal	-623	-613	-617	-4

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

6A. Ondernemen en bedrijvigheid

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	290	690	564	126
Baten	36	261	205	-56
Saldo van baten en lasten	-254	-429	-359	70
Mutatie reserve	77	225	165	-60
Gerealiseerd resultaat	-177	-204	-195	10

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Bedrijventerreinen	60
Overig	10
Subtotaal	70
Mutatie reserve	-60
Totaal na mutatie reserve	10

Toelichting afwijkingen

Bedrijventerreinen

Voor herontwikkeling bedrijventerreinen is een bedrag begroot van € 450.000. Dit bedrag is voor 50% gedekt uit een subsidie van de provincie en 50% uit de reserve bedrijventerreinen. De werkelijke uitgaven in 2018 bedraagt € 329.000. Dit bedrag wordt conform de begroting voor 50% gedekt uit de subsidie en 50% uit de reserve bedrijventerreinen.

Omdat dit een meerjarig project is, wordt het gedeelte dat niet is uitgeven doorgeschoven naar 2019. Dit geldt ook voor de dekking.

Programma 07 Inwoner, bestuur & organisatie

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	6.181	7.404	7.657	-252
Baten	1.245	2.039	4.706	2.667
Saldo van baten en lasten	-4.936	-5.365	-2.950	2.415
Mutatie reserve	88	-57	-159	-102
Gerealiseerd resultaat	-4.848	-5.422	-3.109	2.312

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie	-77	-77	-72	5
7B. Organisatieontwikkeling	-34	-34	-34	0
7C. Servicepunt	-411	-519	-552	-33
7E. Belastingen	-727	-707	-711	-4
7F. Vastgoed	-1.630	-1.442	807	2.249
7G. Bestuur en organisatie	-1.969	-2.643	-2.547	96
totaal	-4.848	-5.422	-3.109	2.312

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

7C. Servicepunt

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	952	1.041	1.152	-111
Baten	540	523	600	78
Saldo van baten en lasten	-411	-519	-552	-33
Mutatie reserve	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-411	-519	-552	-33

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Rijbewijzen	-34
Overigen	1
Subtotaal	-33
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	-33

Rijbewijzen

Per abuis zijn bij de inkomsten voor het gemeentelijk deel de rijksleges van € 36.000 in de begroting meegenomen. Hierdoor is dit bedrag dubbel in de begroting gekomen.

Het verschil tussen de begrote en de werkelijke inkomsten voor het gemeentelijke deel wordt hierdoor hoofdzakelijk verklaard. Omdat de werkelijk aantal uitgegeven rijbewijzen wat afwijkt van de begrote aantal rijbewijzen is het nadeel totaal € 34.000.

7F. Vastgoed

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	2.557	3.037	2.928	108
Baten	704	1.517	3.760	2.243
Saldo van baten en lasten	-1.853	-1.520	831	2.351
Mutatie reserve	223	78	-25	-102
Gerealiseerd resultaat	-1.630	-1.442	807	2.249

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Veentjesbrug	60
Beleidsnotitie gemeentelijke eigendommen	35
Veritasweg Oosterbeek	38
Verkoop grond en huren en pachten	39
Onderwijshuisvesting	32
Vrijval voorziening onderhoud gebouwen	2.147
Subtotaal	2.351
Reserve gebouwen	-102
Totaal na mutatie reserve	2.249

Veentjesbrug

In de Najaarsnota 2018 is € 60.000 aangevraagd voor onderzoek ruimtebehoefte gemeentewerf. Deze kosten zouden uit de reserve gebouwen worden gedekt. Dit onderzoek heeft in 2018 niet plaatsgevonden. Dit wordt meegenomen in het project Huisvesting.

Beleidsnotitie gemeentelijke eigendommen

In de Najaarsnota 2017 is € 35.000 aangevraagd voor de beleidsnotitie gemeentelijke eigendommen. Deze kosten worden gedekt uit de reserve gebouwen. Deze kosten zijn in 2018 niet gemaakt.

Veritasweg

De grond aan Veritasweg Oosterbeek is verkocht. Per saldo levert deze verkoop een resultaat op van € 38.000.

Verkoop grond en huren en pachten

Hogere inkomsten restgroen en pachten, voornamelijk door ontvangst erfpacht REVABO en grondverkoop Valkenburglaan.

Onderwijshuisvesting

- Er is minder doorbelasting kapitaallasten met € 18.000 (voordeel). Dit wordt vooral veroorzaakt door minder kosten uit onderhanden werken;
- De verzekeringspremie voor onderwijsspanen is € 10.000 lager dan begroot (voordeel). Of dat structureel is (ook in verband met de school Renkum) moet nog blijken;
- Een nadeel van € 30.000 op ozb. Er is een structureel budget van € 100.000 beschikbaar. Schoolbesturen declareren deze kosten bij de gemeente. Soms enige jaren na het lopende kalenderjaar. Die schommelingen vangen we op door beschikbare budgetruimte (begroting minus werkelijk) te reserveren (waardoor er in jaarrekeningen geen afwijking ontstaat). De OZB grondslag is toegenomen waardoor er naar verwachting meer aan OZB wordt opgelegd. In 2019 zal onderzocht moeten worden of dit budget van € 100.000 structureel voldoende is.
- Een voordeel van € 34.000 op vandalisme. Er is een budget van € 31.000, er is voor € 15.000 aan vandalisme door schoolbesturen gedeclareerd. Er wordt geen aanvullende declaratie verwacht. Daarnaast is er in 2018 voor € 18.000 van de verzekeraar ontvangen.

Vrijval voorziening onderhoud gebouwen

Een beheerplan dient recent te zijn. 'Recent' betekent maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Hiervan kan worden afgeweken als er een gemotiveerde afwijking is die geautoriseerd is door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en de jaarstukken. Het huidige beheerplan stamt uit 2013.

Naar aanleiding van de accountantscontrole 2018 heeft de accountant geconstateerd dat het huidige beheerplan uit 2013 stamt en deze niet door gemeente gemonitord wordt. Het huidige plan geeft geen optimale onderbouwing voor de voorziening. De accountant trekt daaruit de conclusie dat daarmee de onderhoudsvoorziening niet voldoet aan het BBV en deze dient vrij te vallen.

Op dit moment wordt gewerkt aan een actueel onderhoudsplan. De planning is dat dit plan in 2019 wordt vastgesteld door de raad.

Reserve gebouwen

De niet gemaakte kosten worden niet onttrokken uit de reserve gebouwen.

7G. Bestuur en organisatie

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	1.834	2.509	2.759	-250
Baten	0	0	347	347
Saldo van baten en lasten	-1.834	-2.509	-2.413	96
Mutatie reserve	-134	-134	-134	0
Gerealiseerd resultaat	-1.969	-2.643	-2.547	96

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Intergemeentelijk subsidiebureau	78
P-budget	108
College en B&W	-75
Overigen	-15
Subtotaal	96
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	96

Toelichting afwijkingen

Intergemeentelijk subsidiebureau

De medewerkers van het Intergemeentelijk Subsidiebureau zijn ondergebracht bij de gemeente Renkum en werken voor de vijf gemeenten (Rheden, Arnhem, Overbetuwe, Lingewaard en Renkum). Naar verhouding hebben de medewerkers in 2018 meer inzet verricht voor de overige vier gemeenten. Die verhouding vertaalt zich procentueel in de declaraties naar de overige vier gemeenten zodat hier een voordeel te constateren valt.

P-budget

De centrale p-budgetten zijn niet volledig ingezet. Dit betreft met name het centrale opleidingsbudget voor organisatiebrede opleidingen. In afwachting van de uitkomsten van de organisatieontwikkeling, zijn er zeer beperkt ontwikkelingsgerichte opleidingen georganiseerd die teamoverstijgend zijn, voor grote groepen medewerkers.

College en B&W

Voor de pensioenlasten en wachtgeldverplichtingen van de zittende, voormalige en gepensioneerde bestuurders is een aanvullende storting van € 65.000 in de voorziening noodzakelijk gebleken. Daarnaast zijn er kosten gemaakt in het kader van organisatieontwikkeling en de ondersteuning hierbij.

Programma Overhead

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	10.486	10.519	10.706	-187
Baten	4		37	37
Saldo van baten en lasten	-10.483	-10.519	-10.669	-150
Mutatie reserve	55	-41	-45	-4
Gerealiseerd resultaat	-10.428	-10.560	-10.714	-153

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
De Connectie	-138
Gemeentehuis	32
Communicatie	-23
Accountant	-25
Overigen	4
Subtotaal	-150
Mutatie reserve	-4
Totaal na mutatie reserve	-153

De Connectie

De kosten voor de Connectie liggen €138.000 hoger dan waar rekening mee was gehouden. Dit wordt veroorzaakt door:

- het jaarrekeningresultaat van de Connectie over 2017 (€ 17.000);
- extra licentiekosten die vanaf 2019 bekostigd worden vanuit ICT budget (€ 30.000);
- de cao stijging die hoger lag dan onze stelpost voor loon- en prijsstijgingen kon dragen (€ 73.000);
- een nadeel op de btw (€ 15.000);
- overig (€ 3.000).

De effecten van de cao stijging en de btw gelden ook voor 2019 en zullen worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2019.

Gemeentehuis

Binnen het budget van het gemeentehuis is een bedrag opgenomen voor flex-werkplekken. De aanschaf van deze flex-werkplekken is doorgeschoven naar 2019. Omdat het budget voor flex-werkplekken structureel is, ontstaat voor 2018 een voordeel van € 34.000.

Communicatie

Het representatiebudget is in de najaarsnota afgeraamd. De totale kosten voor de catering zijn toch hoger uitgevallen dan verwacht. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het representatiebudget.

Accountant

De accountant signaleert dat de controlewerkzaamheden meer werk vragen dan waar in de opdracht rekening mee is gehouden. Voor de controle over 2017 hebben wij een meerwerknota ontvangen van € 25.000. Met het controleteam kijken wij hoe we aan beide kanten de werkzaamheden kunnen verbeteren en beter kunnen afstemmen. Desondanks zullen de kosten voor de controlewerkzaamheden structureel met € 15.000 stijgen. Oorzaak ligt met name in de extra werkzaamheden die blijvend noodzakelijk zijn in de controles rondom het Sociaal domein. Dit zal worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2019.

Programma Onvoorzien

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	165	50	0	50
Baten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-165	-50	0	50
Mutatie reserve	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-165	-50	0	50

In lijn met het dualisme is de besteding van de bedragen ten laste van de post onvoorzien gedelegeerd aan het college. Daarbij mag alleen gebruik gemaakt worden van deze post wanneer de betreffende voorstellen onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. In de tussentijdse rapportages en in de jaarrekening rapporteren wij over de aanwending van de post onvoorzien.

In de volgende tabel is een overzicht te vinden van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien 2018:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Onvoorzien
Regulier beschikbaar	165
Aanspraken onvoorzien	
<i>Voorjaarsnota 2018</i>	
Stormschade	-67
<i>Najaarsnota 2018</i>	
Bestrijding plaagdieren	-10
Gevolgschade droogte (bomen)	-25
Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaienberg Doorwerth	-14
Restant	50

Programma 00 Algemene dekkingsmiddelen

1. Wat heeft het gekost?

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	448	30	6	24
Baten	32.929	33.288	33.413	124
Saldo van baten en lasten	32.481	33.258	33.407	148
Gerealiseerd resultaat	32.481	33.258	33.407	148

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
0A. Algemene uitkering	24.822	24.875	24.917	42
0B. Belastingen	7.055	7.239	7.271	32
0C. Overige algemene dekkingsmiddelen	604	1.144	1.219	75
totaal	32.481	33.258	33.407	148

2. Analyse afwijking

Alle afwijkingen groter dan € 25.000 zijn hieronder toegelicht (bedragen x € 1.000).

0A. Algemene uitkering

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	0	0	0	0
Baten	24.822	24.875	24.917	42
Saldo van baten en lasten	24.822	24.875	24.917	42
Mutatie reserve	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	24.822	24.875	24.917	42

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Decembercirculaire 2018	29
Mutaties in de verdeling	13
Onderuitputting 2018 Rijk	PM
Subtotaal	42
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	42

Decembercirculaire 2018

Na afloop van een kalenderjaar is de omvang van het gemeentefonds definitief. De decembercirculaire is de laatste circulaire die deze omvang kan beïnvloeden. De decembercirculaire 2018 heeft nog een voordelig effect van € 173.000 voor 2018 als gevolg van kleine taakmutaties (€ 9.000) en mutaties bij integratie- en decentralisatie uitkeringen van totaal € 164.000. De belangrijkste mutatie is de huishoudelijke hulp toelage van € 144.000. Deze is verantwoord binnen

programma 1. De andere mutaties hebben betrekking op de informatieplicht energiebesparende maatregelen (€ 6.000) en een verschuiving van 2019 naar 2018 van € 14.000 voor de uitkering schulden en armoede.

Mutaties in de verdeling

De verdeling van het gemeentefonds van een bepaald jaar kan later nog wel muteren omdat aantallen van de maatstaven pas op een later moment bekend of definitief zijn. Deze aanpassing van de verdeling heeft invloed op de ontwikkeling uitkeringsbasis waardoor de uitkeringsfactor van het betreffende jaar muteert. Deze mutaties geven per saldo nog een voordeel van € 13.000.

Onderuitputting 2018 Rijk

Het volume van het gemeentefonds groeit of krimpt mee met de rijksuitgaven. Omdat in de decembercirculaire nog niet bekend is wat de rijksuitgaven over 2018 zal zijn wordt deze pas verwerkt in de meicirculaire van 2019 en heeft invloed op het bedrag gemeentefonds 2019. In de najaarsnota van het rijk is er sprake is van een onderuitputting. Op basis van deze informatie zal de uitkering uit het gemeentefonds 2019 met ruim € 150.000 dalen. Dit is de risicoparagraaf meegenomen.

0B. Belastingen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	0	0	1	-1
Baten	7.055	7.239	7.271	32
Saldo van baten en lasten	7.055	7.239	7.271	32
Gerealiseerd resultaat	7.055	7.239	7.271	32

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
OZB	27
Toeristenbelasting	7
Hondenbelasting	-1
Overigen	-1
Subtotaal	32
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	32

Zie paragraaf lokale heffing voor de toelichting.

0C. Overige algemene dekkingsmiddelen

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Begroot	Begroot na wijziging	Rekening	Afwijking
Lasten	448	30	5	25
Baten	1.052	1.174	1.224	50
Saldo van baten en lasten	604	1.144	1.219	75
Mutatie reserve	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	604	1.144	1.219	75

Tabel afwijkingen

Omschrijving	Bedrag
Rente	30
Stelpost loon- en prijsontwikkeling	25
Correctie voorziening dubieuze debiteuren soza	20
Subtotaal	75
Mutatie reserve	0
Totaal na mutatie reserve	75

Rente

Voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de rente op het aantrekken van kortlopende geldleningen. Voor deze leningen wordt rente ontvangen in plaats dat hiervoor rente wordt betaald.

Stelpost Loon- en prijsontwikkeling

De stelpost loon- en prijsontwikkeling is niet volledig gebruikt.

Correctie voorziening dubieuze debiteuren soza

Het voordeel van € 20.000 heeft voornamelijk te maken met een stijging van de debiteuren vordering Soza, waarbij de mutatie voorziening niet 100% maar 49,75% doorgevoerd wordt, en dat de daling van de voorziening BBZ gevestigden verrekend wordt met de balanspost crediteur ministerie.

Resultaatbepaling

Inleiding

In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de bepaling van het resultaat over het jaar 2018. Allereerst gaan we in op het gerealiseerde resultaat voor bestemming. Vervolgens komen de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves aan bod en daarop volgend het gerealiseerde resultaat na bestemming. Daarna geven we u op hoofdlijnen inzicht in de mutaties die na het samenstellen van de Najaarsnota 2018 hebben plaatsgevonden en gaan we in op de resultaatbestemming- en besteding.

Gerealiseerde saldo van lasten en baten

Het gerealiseerd resultaat voor bestemming, onderverdeeld in de netto lasten en baten, is als volgt:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	2018
Netto lasten	81.984
Netto baten	82.233
Saldo van lasten en baten	249

Toevoeging en onttrekkingen aan de reserves

Op grond van het BBV worden de mutaties in de reserves afzonderlijk gepresenteerd. Het betreft de volgende mutaties:

Progr.	<i>Bedragen x € 1.000</i>	Bedrag
1	Sociaal Domein	3.229
2	Reserve MUP	-43
5	Wegenonderhoud	-7
5	Herstelkosten sleuven lasgaten	52
6	Bedrijventerreinen	165
7	Mfc 3b4	-76
7	ICT	55
7	Onderhoud gebouwen	40
7	Onderwijshuisvesting	262
7	Kapitaallasten vastgoed	-242
7	Organisatieontwikkeling	-100
alg. uitk	Algemene uitkering	-28
ov. alg. dekk.	Weerstandsreserve	-780
ov. alg. dekk.	Vrije algemene reserve	-440
	Totaal mutaties reserves	2.087

*) Door afrondingen kan de som van de afzonderlijke onderdelen afwijken van het totaal en/of saldo.

Voor nadere toelichting op de reserves verwijzen wij u naar de toelichting op de balans.

Gerealiseerd resultaat

In de volgend tabel vindt u een overzicht van het resultaat na bestemming.

<i>Bedragen * € 1.000</i>	2018
Netto lasten	81.984
Netto baten	82.233
Saldo van lasten en baten	249
Mutaties reserves:	
Algemene reserve	-1.220
Bestemmingsreserve	3.307
Totaal	2.087
Saldo van lasten en baten	2.336

Het rekeningresultaat is als volgt te specificeren:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018
Resultaat gemeentebegroting	2.353
Resultaat grondexploitatie	-17
Totaal resultaat	2.336

Analyse rekeningresultaat

In de volgende tabel vindt u een nadere specificatie van de totstandkoming van het rekeningssaldo over 2018. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar de programma's.

Resultaat incl. mutaties reserves <i>Bedragen x € 1.000 (- = nadeel)</i>	Begroot t/m najaarsnota	Resultaat jaarrekening	Afwijking
Programma 1			
1A. Algemene voorzieningen	1.455	1.398	57
1B. Gezondheid	843	831	12
1C. Sport	1.713	1.720	-7
1D. Educatie	1.369	1.346	22
1E. Minima	503	488	14
1F. Inkomensvoorziening	5.631	5.348	283
1G. Maatwerkvoorzieningen	16.836	17.400	-564
1 Integratie uitkering sociaal domein en WMO	-20.247	-20.416	169
2 Transformatie Sociaal Domein	687	674	12
Subtotaal	8.789	8.789	0
Programma 2			
2A. Ruimtelijke ontwikkeling	543	535	8
2B. Wonen	193	195	-2
2C. Bestemmingsplannen	174	163	11
2D. Omgevingsvergunning	809	670	139
2E. Mobiliteit	425	414	11
Subtotaal	2.144	1.977	167
Programma 3			
3A. Milieu en duurzaamheid	100	82	18
3B. Energie en klimaat	130	114	16
3C. Bos en landschap	145	127	18
3D. Water en riolering	-780	-794	14
3E. Afvalverwijdering en -verwerking	-841	-824	-17
Subtotaal	-1.246	-1.294	50
Programma 4			
4A. Integraal veiligheidsbeleid	2.095	2.106	-11
4B. Toezicht en handhaving	448	455	-8
4C. Veilig thuis	136	148	-12
Subtotaal	2.679	2.709	-30
Programma 5			
5A. Groenonderhoud	1.961	1.883	77

Resultaat incl. mutaties reserves <i>Bedragen x € 1.000 (- = nadeel)</i>	Begroot t/m najaarsnota	Resultaat jaarrekening	Afwijking
5B. Wegen, straten en pleinen	2.701	2.567	135
Subtotaal	4.662	4.450	212
Programma 6			
6A. Ondernemen en bedrijvigheid	204	195	10
6B. Recreatie en toerisme	161	165	-3
6C. Kunst, cultuur en cultuurhistorie	247	258	-11
Subtotaal	613	618	-4
Programma 7			
7A. Besturingsfilosofie en inwonerparticipatie	77	72	5
7B. Organisatieontwikkeling	34	34	0
7C. Servicepunt	519	552	-33
7D. ICT	0	0	0
7E. Belastingen	707	711	-4
7F. Vastgoed	1.442	-807	2.249
7G. Bestuur & organisatie	2.643	2.547	96
Subtotaal	5.422	3.110	2.312
Overhead	10.560	10.714	-153
Onvoorzien	50	0	50
Algemene dekkingsmiddelen			
A. Algemene uitkering	-24.875	-24.917	42
B. Belastingen	-7.239	-7.271	32
C. Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.144	-1.219	75
Afronding	0	0	-1
Subtotaal	-33.258	-33.407	148
Totaal	-414	2.336	2.751

Resultaatbestemming- en besteding

Inleiding

Het BBV gaat uit van een resultaat vóór en een resultaat ná bestemming. Het resultaat vóór bestemming geeft het saldo aan van de baten en lasten. Vervolgens wordt het resultaat bestemd in de zin van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Daarna volgt het resultaat ná bestemming.

Bij de resultaatbestemming wordt onderscheid gemaakt tussen resultaatbestemming in de zin van de reeds geplande mutaties in reserves en de "echte" resultaatbestemming die ter besluitvorming wordt voorgelegd. Dit laatste wordt het voorstel tot resultaatbesteding genoemd.

De Jaarstukken 2018 sluiten met een voordelig saldo van € 2.336.000. Dit saldo bestaat uit een nadelig saldo van € 17.000 binnen de grondexploitatie en een voordeel van € 2.353.000 binnen de gemeentelijke exploitatie. In de jaarstukken vindt u een toelichting op het resultaat. Vaststelling van deze jaarstukken betekent dat de raad het college decharge verleent voor het in de jaarrekening verantwoorde financieel beheer.

Resumé

Op grond van het voorgaande, wordt het rekeningresultaat 2018 als volgt besteed:

Resultaatbestemming en -besteding jaarrekening	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Saldo van lasten en baten	249
Mutaties reserves	2.087
Resultaat na bestemming	2.336
Resultaatbesteding	
Overloopposten	0
Resultaat na besteding	2.336
Voorstel resultaatbestemming*)	-2.147
Resultaat na resultaatbestemming	189

*) Uw raad wordt voorgesteld het resultaat te bestemmen voor het groot onderhoud gebouwen (storting in de reserve onderhoud gebouwen).

Op dit moment wordt gewerkt aan een actueel onderhoudsplan gebouwen. De planning is dat dit plan in 2019 wordt vastgesteld door de raad. Op dit moment is reeds duidelijk dat het bedrag wat in de voorziening onderhoud gebouwen beschikbaar was nodig zal zijn om het onderhoudsplan uit te kunnen voeren.

Begrotingsrechtmatigheid

Met ingang van 2004 wordt de jaarrekening door de accountant ook beoordeeld op de financiële rechtmatigheid. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid wordt aandacht besteed aan overschrijdingen van de begroting. De Begroting 2018 is op programmaniveau door uw raad vastgesteld, zodat voor budgetoverschrijdingen op programmaniveau goedkeuring moet worden gevraagd. Om te voldoen aan het begrotingsrechtmatigheidscriterium worden de volgende budgetoverschrijdingen van de *lasten* (excl. reserves) ten opzichte van de begroting gemeld.

In bijlage 4 Kredieten worden de eventuele overschrijdingen op de kredieten gemeld.

Lasten <i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroot na wijz. 2018	Rekening 2018	Over- schrijding
1. Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	41.608	42.018	-410
2. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	4.255	4.337	-82
3. Milieu, klimaat & duurzaamheid	7.503	8.160	-657
4. Veiligheid	2.685	2.717	-32
7. Inwoner, bestuur & organisatie	7.404	7.657	-253
Overhead	10.519	10.706	-187

De in de tabel weergegeven overschrijdingen betreffen een saldo van nadelen en voordelen. In onderstaande toelichtingen zijn alleen de nadelen toegelicht. De voordelen niet.

1. Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg

Binnen programma 1 zijn de lasten binnen het product 1G. Maatwerkvoorzieningen overschreden (ca. € 775.000). Deze overschrijding heeft met name betrekking op het taakveld 'begeleiding zorg in natura' (- € 205.000) en 'jeugd zorg in natura' (€ 989.000). Deze resultaten zijn in de jaarrekening bij product 1G. Maatwerkvoorzieningen toegelicht. De uitgaven binnen deze open einde regelingen zijn weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

2. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit

Binnen product 2A. Ruimtelijke ontwikkeling taakveld Bouwgrondexploitatie zijn de lasten met ca. € 145.000 overschreden. Hiertegenover staat een bedrag van € 149.000 aan baten. Dit bestaat o.a. uit de doorbelasting van de gemaakte kosten aan projectontwikkelaars e.d., verkoop van gronden en overige bijdragen van derden. Doordat de uitgaven direct gerelateerd zijn aan de extra inkomsten zijn de uitgaven weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

Binnen het taakveld Projecten zijn de lasten met ca. € 20.000 overschreden. Hiertegenover staat een bedrag van € 19.000 aan baten. Dit bestaat uit de doorbelasting van de gemaakte kosten aan derden. Doordat de uitgaven direct gerelateerd zijn aan de extra inkomsten zijn de uitgaven weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

Verder is er binnen het product 2D. Omgevingsvergunning een overschrijding van de lasten met ca. € 48.000 op het taakveld kapvergunningen. Dit gaat om uitgaven die gecompenseerd worden door direct daaraan gerelateerde inkomsten (€ 46.000). Hierdoor zijn de uitgaven weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

3. Milieu, klimaat & duurzaamheid

Binnen het product 3D. Riolering en water een overschrijding (ca. € 995.000). Hiertegenover staat een onttrekking uit de voorziening GRP van € 965.000. Doordat de uitgaven direct gerelateerd zijn aan een extra inkomst (uitname uit voorziening) zijn de uitgaven weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

4. Veiligheid

Binnen de producten 4A. Integraal veiligheidsbeleid (- € 11.000), 4B. Toezicht en handhaving (-€ 10.000) en 4C. Huiselijk geweld, kindermishandeling, discriminatie/pesten (- € 11.000) zijn de lasten overschreden. Deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid. Aangezien het overschrijdingen betreft van minder dan € 25.000 zijn deze niet nader toegelicht in deze jaarrekening en in eerdere rapportages.

7. Inwoner, bestuur & organisatie

De lasten binnen het product 7C. Servicepunt zijn overschreden. Dit gaat om uitgaven (ca. € 111.000) die gecompenseerd worden door direct daaraan gerelateerde inkomsten. De uitgaven zijn hierdoor als rechtmatig te bestempelen.

Verder is er een overschrijding op het product 7G. Bestuur & organisatie (- € 250.000). Op het onderdeel intergemeentelijk subsidiebureau zijn de lasten met ca. € 289.000 overschreden. Hiertegenover staan bijdragen (€ 367.000) van de overige hierbij aangesloten gemeenten. Doordat de uitgaven direct gerelateerd zijn aan de extra inkomsten zijn de uitgaven weliswaar onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant.

Overhead

De lasten met betrekking tot De Connectie zijn met € 138.000 overschreden. Daarnaast zijn de accountantslasten met € 25.000 overschreden en het representatiebudget (communicatie) met € 23.000. Deze overschrijdingen zijn toegelicht bij het onderdeel overhead in de jaarrekening. Hiermee zijn de uitgaven rechtmatig. Deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid.

Investeringskredieten

In de Voor- en Najaarsnota 2018 is uw raad tussentijds op de hoogte gesteld van de voortgang (inclusief eventuele financiële afwijkingen) van investeringskredieten (onderdeel Investeringskredieten).

In de Jaarstukken 2018 wordt in bijlage 4 Kredieten een voortgang op de investeringskredieten gegeven (inclusief eventuele overschrijdingen). Een eventuele overschrijding komt tot uitdrukking bij de exploitatiebudgetten (toelichtingen jaarrekening) in de vorm van afschrijving en rentelasten. In het geval het 'grotere' overschrijdingen betreft, zijn deze toegelicht in het onderdeel jaarrekening. Aangezien het 'kleine' overschrijdingen betreft (minder dan € 25.000) zijn deze niet nader toegelicht in deze jaarrekening en in eerdere rapportages. Deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid.

Incidentele baten en lasten

Op grond van artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten geven we in de jaarstukken inzicht in de incidentele baten en lasten. Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich maximaal drie jaar achtereenvolgens voordoen. In de onderstaande tabel is opgenomen welke baten en lasten in deze jaarrekening zijn opgenomen die aan dit criterium voldoen. Voor de volledigheid merken we nog op dat in dit overzicht niet is meegenomen wanneer structurele budgetten incidenteel niet uitgegeven zijn.

Incidentele baten en lasten <i>Bedragen x € 1.000</i>	Lasten/ baten	Begroot 2018	Begroot na wijziging	Jaarrekening 2018
Programma 1				
Uitgaven m.b.t. SD (zie ook uitname reserve SD)	L	3.198	3.198	3.198
Uitname uit reserve SD	B	-3.198	-3.198	-3.198
Armoede bestrijding kinderen	L	35	35	16
Modulaire gemeenschappelijke regeling 2017-2019	L	65	65	65
Programma 2				
2A. Onderzoek archeologie	L	0	12	7
2D. Inkomsten bouwleges	B	0	-100	-239
Programma 3				
3B. Stimulering / handhaving MKB	L	12	12	0
3C. Houtverkoop	B	0	-16	-16
Programma 4				
4A. Inhuur veiligheid	L	0	14	14
4A. Gat van Peelen	L	0	20	20
Programma 5				
5A. Uitvoeringsplan Groenstructuurplan	L	27	27	27
5B. Openbare verlichting	L	280	0	0
5B. Leges en herstelkosten sleuven en lasgaten	L	0	62	52
5B. Uitname uit reserve Risico herstelkosten sleuven en lasgaten	B	0	-62	-52
Programma 6				
6A. Bedrijventerreinen	L	77	77	77
6A. Bedrijventerreinen	L	0	148	88
6A. Uitname uit reserve Bedrijventerreinen	B	0	-148	-88

Incidentele baten en lasten <i>Bedragen x € 1.000</i>	Lasten/ baten	Begroot 2018	Begroot na wijziging	Jaarrekening 2018
6C. Cultuurvisie	L	45	25	0
6C. Herstel monumentale vijvers Bato's wijk	L	19	19	19
Programma 7				
7C. Programma dienstverlening	L	0	65	65
7C. Inhuur verkiezingen	L	0	31	31
7F. Verkoop Groeneweg	B	-300	0	0
7F. Gymzaal Balijeweg en noodlokaal	L	0	53	53
7F. Sluitplan gemeentehuis	L	0	57	0
7F. Onderzoek Veentjesbrug	L	0	60	0
7F. Uitname uit reserve Onderhoud gebouwen	B	0	-53	-53
7F. Verkoop Groeneweg 14	B	0	-177	-177
7F. Incidentele lasten MFC3B4	L	0	150	102
7F. Storting in reserve Incidentele lasten MFC 3b4	L	0	27	75
7F. Verkoop grond Past. Bruggemanlaan	B	0	-530	-530
7F. Vrijval voorziening onderhoud gebouwen	B	0	0	-2.147
7G. P-budget	L	240	240	240
7G. Contentbeheer	L	102	102	102
7G. Nieuwe raadsleden	L	0	10	10
7G. Wachtgeld wethouders	L	0	550	550
Algemene dekkingsmiddelen				
Onvoorzienne uitgaven	L	165	165	115
Vrijval buffer	B	-300	-300	-300
Reservering taken meerjarenbeleidsplan en koersplan	L	243	243	243
Stelpost vervangingsinvesteringen (reservering vrijval rente en afschrijving)	L	51	51	51
Overhead				
Ontwikkelingen	L	29	29	29
Totaal incidentele baten en lasten		790	963	-1.551
Waarvan baten	B	-3.798	-4.584	-6.800
Waarvan lasten	L	4.588	5.547	5.249

Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Conform artikel 28, lid d BBV wordt een overzicht gegeven van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Omschrijving <i>bedragen x € 1.000</i>	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Reserve kapitaallasten vastgoed	0	8	-8	250	8	242	250	8	242

De storting (bate) betreft een storting van € 250.000 m.b.t. het kunstgrasveld. Vanaf 2019 wordt deze in 10 jaar, jaarlijks € 25.000, uit deze reserve onttrokken om de kapitaallast van het kunstgrasveld gedeeltelijk te dekken.

De onttrekking (last) van € 8.000 heeft te maken met de dekking van de kapitaallasten voor de investering van de Concertzaal.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Conform artikel 4.1 van de WNT dienen onderstaande gegevens openbaar gemaakt te worden in de jaarstukken (betreffende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen):

<i>Bedragen x € 1</i>	Dhr. J. Steverink	Mw. J. Le Comte	Dhr. J. Steverink	Mw. J. Le Comte
	2018	2018	2017	2017
Funcatiegegevens	Directeur	Griffier	Directeur	Griffier
Aanvang en einde functieervulling in 2018	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0000	0,8889	1,0000	0,9300
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	101.642	74.782	103.285	79.219
Beloningen betaalbaar op termijn	16.948	12.087	15.637	11.742
<i>Subtotaal</i>	<i>118.590</i>	<i>86.869</i>	<i>118.922</i>	<i>90.961</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	168.002	181.000	168.404
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	0	0	0	0
Totale bezoldiging	118.590	86.869	118.922	90.961
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Balans per 31 december

ACTIVA bedragen x € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	12.566	11.803
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	12.236	11.630
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	331	173
Materiële vaste activa	43.888	42.170
Investeringen met economisch nut	40.657	40.621
Investeringen met economisch nut , ter bestrijding van kosten en heffing kan worden geheven		
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	3.231	1.549
Financiële vaste activa	5.784	5.726
Leningen aan openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a van de wet financiering decentrale overheden	0	0
Leningen aan deelnemingen	1.057	1.057
Leningen aan overige verbonden partijen	4.727	4.668
TOTAAL VASTE ACTIVA	62.239	59.699
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	821	1.692
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	821	1.692
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	15.308	12.393
Overige vorderingen	11.632	12.393
Vorderingen op openbare lichamen	376	
Rekening courant verhouding met Rijk	3.300	0
Liquide middelen	1.969	4.711
Kassaldi	17	5
Banksaldi	1.952	4.706
Overlopende activa	1.214	897
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen ten laste van volgende begrotingsjaren	1.214	897
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	19.312	19.692
TOTAAL GENERAAL	81.551	79.391

PASSIVA bedragen x € 1.000	31-12-2018	31-12-2017
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	22.032	21.782
Algemene reserve	8.954	8.954
Bestemmingsreserve	10.742	14.049
Gerealiseerde resultaat	2.336	-1.220
Vorzieningen	13.289	16.167
Vorzieningen	13.289	16.167
Vaste schulden met rente typische looptijd van 1 jaar of langer	34.186	22.186
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	34.186	22.186
TOTAAL VASTE PASSIVA	69.506	60.135
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden met rente typische looptijd korter dan 1 jaar	10.899	17.539
Overige kasgeldleningen	0	8.500
Banksaldi		
Overige schulden	10.899	9.039
Overlopende passiva	1.146	1.717
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	1.146	1.717
Totaal vlottende passiva	12.045	19.256
Totaal generaal	81.551	79.391
Totaalbedrag waarvoor aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	19.806	20.534

Waarderingsgrondslagen

Wettelijke voorschriften

Op de jaarrekening zijn de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van toepassing. De jaarrekening bevat de balans inclusief een toelichting.

Waardering van activa en passiva

Algemeen

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting gegeven.

Immateriële vaste activa

Het BBV kent de volgende drie soorten immateriële vaste activa:

De kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief.

De bijdragen aan activa in eigendom van derden.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven, te starten vanaf het moment van het in gebruik nemen van het gerelateerde materieel of financieel vast actief.

Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.

De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.

Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.

De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar zijn vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro; en

de kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en

plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

Er is sprake van een investering door een derde.

De investering draagt bij aan de publieke taak.

De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.

De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

De post immateriële vaste activa wordt onderscheiden in:

Kosten afsluiten geldleningen

Kosten onderzoek en ontwikkeling

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

investeringen met een economisch nut;

investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;

investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investeringen hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut worden geactiveerd.

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.¹

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten (waaronder overheadkosten INDIEN VAN TOEPASSING), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2017 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de nieuwe afschrijvingstabel zoals laatstelijk vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 16-11-2005. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire en annuïteiten methode. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Stelselwijziging investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Gemeente Renkum verantwoorde investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut tot 31 december 2016 direct in de lasten. Vanaf 1 januari 2017 is de keuzemogelijkheid ten aanzien van het wel of niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervallen. Vanaf 1 januari worden derhalve alle investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Duurzame waardevermindering van vaste activa

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Financiële vaste activa

De waardering van de verstrekte langlopende geldleningen is samengesteld uit de nominale waarde minus de gerealiseerde aflossingen.

De deelnemingen zijn tegen de verkrijgingsprijs gewaardeerd.

Vorraden

De voorraden van in exploitatie genomen projecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten. Onder de bijkomende kosten zijn onder andere toegerekende rente en personeelskosten begrepen. Indien van toepassing wordt tegen lagere marktwaarde gewaardeerd. Wanneer van een complex binnen de voorraad onderhanden werk een uiteindelijk verlies wordt verwacht, wordt hiervoor een voorziening getroffen. Deze voorzieningen zijn in mindering gebracht op de waarde van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen de nominale waarde. Voor incurante vorderingen wordt een voorziening opgenomen. Deze wordt in mindering gebracht op de vordering.

Reserves

Reserves zijn de vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken. Bedrijfseconomisch gezien zijn reserves vrij te bestemmen. Dit is echter niet het geval wanneer de politiek een bepaalde bestemming aan de reserve heeft gegeven (= bestemmingsreserve in tegenstelling tot de algemene reserve). Een deel van de algemene reserve bestaat uit het weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen is bedoeld om risico's op te vangen die in de Risicoparagraaf zijn vermeld.

Onder reserves wordt ook verstaan:

egalisatierekeningen die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht wegens door de organisatie geleverde prestaties.

Voorzieningen

Van een voorziening is sprake als het gaat om te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's (als een risico niet is te kwantificeren moet dit risico opgenomen worden in de Risicoparagraaf). Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of het betreffende risico (groter of kleiner is niet toegestaan). Mutaties in voorzieningen vloeien uitsluitend voort uit het aanpassen van de omvang van een voorziening aan een nieuw noodzakelijk niveau of verminderingen wegens aanwending voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

Voorzieningen, m.u.v. de pensioenvoorziening, worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenvoorziening wordt op basis van contante waarde opgenomen.

De onderhoudsvoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. Daarbij is rekening gehouden met de vastgestelde kwaliteitseisen. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag, is het beleid verder toegelicht.

Langlopende schulden

De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde minus de gerealiseerde aflossingen. Onder de langlopende schulden worden alle geldleningen o/g opgenomen met een restant looptijd groter dan één jaar.

Afwijking grondslagen ten opzichte van voorgaande jaren

De grondslagen zijn, indien nodig, aangepast aan de bepalingen van het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Staat van baten en lasten

De lasten en baten worden aan de jaren toegerekend waarop ze betrekking hebben. Mutaties met betrekking tot het boekjaar die in een eerder of later jaar plaatsvinden worden als transitoria meegenomen. Bij de resultaatbepaling wordt uitgegaan van het voorzichtigheidsbeginsel. Verliezen worden genomen zodra ze bekend zijn en opbrengsten worden genomen zodra ze gerealiseerd zijn.

Doorrekeningmethodieken kostenverdeelstaat

Toelichting kostenverdeelstaat

De gehanteerde systematiek van kostenverdeling is gelijk aan voorgaande jaren.

Bij de kostenverdeling in deze jaarrekening zijn verder de volgende uitgangspunten gehanteerd: de kostenverdeling vindt plaats op basis van de begrote kosten en de begrote urenverdeling; een uitzondering wordt gemaakt voor de grondexploitatieprojecten. Daarbij vindt de doorbelasting wel plaats op basis van de werkelijke uren; de saldi die ontstaan op de kostenplaatsen doordat de werkelijke baten en lasten afwijken van de begroting worden verantwoord op functie 960.

Afschrijvingslasten en rente

De afschrijvingslasten en rentelasten worden toegerekend en bepaald op een wijze zoals vermeld onder 'vaste activa' en 'resultaatbepaling'. Naast aan derden betaalde rente worden tevens de gedeerde renteopbrengsten als gevolg van financiering van vaste activa met eigen middelen (reserves en voorzieningen) als last verantwoord. Een deel van deze berekende rente wordt toegevoegd aan de voorzieningen als inflatiecorrectie, het resterende deel is ten gunste van de exploitatie gebracht.

De rentetoerekening vindt in hoofdlijnen plaats op basis van het renteomslagpercentage en wordt berekend over de balanswaarde van de vaste activa aan het begin van het boekjaar. Het gehanteerde renteomslagpercentage is op begrotingsbasis vastgesteld en bedraagt 5% met uitzondering van het percentage gehanteerd bij de financiële vaste activa en verstrekte geldleningen. Bij deze categorie vaste activa is het doorbelastingpercentage gelijk gesteld aan de te ontvangen vergoedingspercentages.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Beginstand	Vermeerdering	Vermin-dering	Afschrijving	Eindstand
IVA: Bijdr.activa eigendom v.derden	11.630	863	-8	-250	12.236
IVA: Kosten onderz. en ontwikkeling	173	156	3	0	331
Totaal immateriële vaste activa	11.803	1.019	-5	-250	12.566

IVA: Bijdr.activa eigendom v.derden

Kunstgrasveld Wilhelmina sportpark	447
MFC 3B4	409

IVA: Bijdr.activa eigendom v.derden **856**

IVA: Kosten onderz. en ontwikkeling

Don Boscoweg Heelsum	6
Doorwerth centrum	63
Doorwerth centrum LOC appartementen	5
Doorwerth centrum plein	5
Doorwerth centrum winkelcentrum	11
Doorwerth centrum wonen	13
Klooster en scholen Groeneweg	-1
Maatweg Renkum	-4
Moviera Oosterbeek	62

IVA: Kosten onderz. en ontwikkeling **158**

Bijdrage activa eigendom van derden

MFC Doelum is in 2017 verkocht aan de stichting MFC Doelum. In 2018 is het korfbalveld overgedragen aan de stichting. De investeringen hiervoor door de gemeente zijn opgenomen onder bijdrage activa eigendom van derden.

Voor het kunstgrasveld Wilhelmina sportpark is een gelijksoortige constructie bepaald. Deze wordt ook door de stichting MFC Doelum aangelegd.

Kosten onderzoek en ontwikkeling

Zoals in paragraaf 7 is aangegeven worden voor een aantal projecten voorbereidingskosten gemaakt. Zolang deze projecten nog geen grondexploitatieprojecten zijn, worden deze voorbereidingskosten geboekt bij immateriële vaste activa. Dit mag maximaal 5 jaar.

Materiële vaste activa

Omschrijving	Beginstand	Afschrijving	Investering	Desinvestering	Eindstand
MVA: Bedrijfsgebouwen	20.713	-1.034	606	-13	20.272
MVA: Grond-, weg- en waterb.werken	13.440	-683	4.819	-1.815	15.760
MVA: Gronden en terreinen	3.729	0	0	-312	3.417
MVA: Machines, app. en install.	644	-124	112	0	631
MVA: Overig	3.594	-285	102	-1	3.410
MVA: Vervoermiddelen	51	-40	387	0	398
Totaal materiële vaste activa	42.170	-2.166	6.026	-2.141	43.888

Omschrijving	Beginstand	Afschrijving	Investering	Desinvestering	Eindstand
Investerings met economisch nut	40.621	-1.986	4.163	-2.141	40.657
Investerings met maatsch. nut	1.549	-179	1.861	0	3.231
Totaal materiële vaste activa	42.170	-2.166	6.026	-2.141	43.888

*) maatschappelijk nut dient cf het BBV gesplitst te worden in maatschappelijk nut oud regime en nieuw regime (voor 1-1-2017 na 1-1-2017). Dit is echter niet van toepassing. Alle investeringen met maatschappelijk nut zijn geactiveerd conform het nieuwe regime.

Investerings in activa riolen en afvalverwerking

Omschrijving	Beginstand	Afschrijving	Investering	Desinvestering	Eindstand
Investerings in activa afval	2.891	-102		-4	2.784
Investerings in activa riool	11.643	-542	3.747	-1.825	13.023
Totaal investeringen activa riolen en afval	14.534	-644	3.747	-1.829	15.807

Specificatie vermeerderingen/verminderingen

MVA: Bedrijfsgebouwen		
Brandweerpost Obeek bouwkundig		221
Isolatiemaatregelen Groeneweg 14		-8
Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum		353
OF03 Ed.centrum Gr.weg 14 Renkum		-5
Renovatie sporthal Doorw.install.		21
School Doorwerth		21
Vorbereiding renovatie gemeentehuis		-10
MVA: Bedrijfsgebouwen		593

MVA: Grond-, weg- en waterb.werken	
Buitenruimte school Renkum Heelsum	22
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	2
Fietsstraat Benedendorpsweg	448
GRP riolering DS Gewinweg	277
GRP riolering Keijenbergseweg Renkum	44
GRP riolering Reijmerweg	444
Hogenkampse-Rijmerweg	25
IBA kasteel D'werth eloctromech.	8
IBA kasteel D'werth/vm steenf.bouwk	48
MFC 3B4	1.353
MUP: Kalimaropad	2
P+R Wolfheze	71
Raamovereenk.relinen gemeente breed	3
Relinen strengen onder N225	7
Relinen Utrechtseweg e.o. O'beek	1
Rioolvervanging Brinkweg	5
Schoolomgeving/-routes	24
Spoorwegovergang Wolfheze	82
Toegankelijkheid buurbushaltes	-82
Vervanging persleidingen	6
Wateroverlast Weverstraat	213
Zebrapaden beter duiden	
MVA: Grond-, weg- en waterb.werken	3.004

MVA: Gronden en terreinen	
Grondkosten Rijnkom	-65
Talsmalaan	4
Veritasweg	-252
MVA: Gronden en terreinen	-312

MVA: Machines, app. en install.	
Brandalarmsysteem en rookmelders	29
Brandweerpost Obeek install.	70
Discussiesysteem raadszaal	43
Fietsproject U'weg Oosterbeek	-10
Maairobot	-21
MVA: Machines, app. en install.	112

MVA: Overig	
Extra aanpassingen (afval)	34
Gymz.Balijeweg 20a W'heze;schilderw.	-2
ICT Investerings	63
Kliko's	-20
Ondergrondse containers	-16
Vervanging stemhokjes 2017	16
Vervanging vloer+stoelen aula O'beek	24
MVA: Overig	101

MVA: Vervoermiddelen	
Kubota (algemeen)	27
Kubota (sport)	27
Maaimachine ruw terrein	10
Mercedes Sprinter (straatploeg)	60
Mercedes Sprinter verkeer	56
Overname tractie OHT	
Peugeot 2008 opzichter OHT	16
Peugeot 2008 toezichthouder groen	21
Peugeot Expert begraafplaatsen	20
Peugeot Expert groenonderhoud	29
Peugeot Partner garage en flexauto	17
Peugeot Partner handhaving	17
Peugeot Partner toezichthouder grijs	19
Toyota Hilux (bos + boa)	10
Toyota Hilux Van 2.4D reiniging 1	28
Toyota Hilux Van 2.4D reiniging 2	28
MVA: Vervoermiddelen	387

Financiële vaste activa

Omschrijving	Beginstand	Vermeerdering	Vermindering	Eindstand
Leningen aan openbare lichamen <i>(als bedoeld in art. 1, onderdeel a, wet financiering decentrale overheden)</i>	0	543	-543	0
Leningen aan deelnemingen	1.057	0	0	1.057
Leningen aan overige verbonden partijen	4.668	1.380	-1.321	4.727
Totaal financiële vaste activa	5.726	1.923	-1.864	5.784

Overige langlopende leningen

Dit betreft onder andere leningen die via de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting worden verstrekt. Deze is als volgt opgebouwd:

Soort lening	Uitgeleend	In rekening courant	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>			
Leningen via Stimuleringsfonds:			
Stimuleringslening kwaliteit Renkum	161	227	388
Starters leningen	1.210	156	1.366
Particuliere woningverbetering	165	89	254
Duurzaamheidsleningen	474	39	513
Blijversleningen	14	276	290
Woningverbetering VVE's	0	300	300
Subtotaal	2.024	1.087	3.111
Overige leningen:			
MFC Doelum			1.193
Duurzaamheidsleningen (begin stand)			317
Nieuwe duurzaamheidsleningen			145
Aflossing duurzaamheidsleningen			- 47
Leningen fietsplan			7
Overig			1
Totaal			4.727

Flottende activa

Voorraad

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Grondexploitatie	4.426	5.285
Voorziening t.b.v. grondcomplexen	-3.605	-3.593
Totaal Voorraad	821	1.692

Getroffen voorziening	2018	2017
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
3B4 Renkum woningbouw	2.235	2.223
Oosterbeek centrum (Dalzone)	1.370	1.370
Totaal getroffen voorziening	3.605	3.593

Vorraden

Op de volgende pagina's treft u een verloopoverzicht aan van de complexen in exploitatie. Ook hierbij zijn de getroffen voorzieningen in een aparte kolom zichtbaar gemaakt.

Specificatie projecten (vermeerderingen) <i>Bedragen x € 1.000</i>	01-01- 2018	Grond aan- kopen	Interne doorber	VTU extern	Ov. Kosten bouw-rijp/ aanleg	Rente bijschrij- ving	Overige beste- dingen
Grondexploitatieprojecten in exploitatie							
3B4 bouwgrondexploitatie	3.912		17	29		11	
Oosterbeek centrum Dalzone	1.373		6	0		0	
Totaal projecten	5.285	0	23	29	0	11	0

Interne doorberekening

Inzet ambtelijke organisatie van 230 uur voor projecten.

VTU extern

Inhuur externe projectleider en advies.

Rentebijbeschrijving

Er wordt een rente van 0,64% toegerekend over de boekwaarde per 1 januari 2018.

Specificatie projecten (verminderingen) <i>Bedragen x € 1.000</i>	Ver- kopen	Subsidies rijk	Overige vermin- deringen	Afsluiten projecten	Saldo 31- 12-2018
Grondexploitatie-projecten in exploitatie					
3B4 bouwgrondexploitatie	923				3.046
Oosterbeek centrum Dalzone	0				1.379
Totaal projecten	923	0	0	0	4.425

Verkopen

Conform de overeenkomsten zijn gronden verkocht.

Prognose voor de komende jaren

Projecten <i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2018	Reeds getroffen voor-zieningen	Kosten nog beschikbaar o.b.v. voor-calculatie	Resterende opbrengsten o.b.v. voorcalculatie	Geraamd eindresultaat o.b.v. voorcalculatie na voorzie-ningen*
Grondexploitatieprojecten in exploitatie					
3B4 bouwgrondexploitatie	3.046	2.235	110	921	0
Oosterbeek centrum Dalzone	1.379	1.370	1	10	0
Totaal projecten	4.425	3.605	111	931	0

*) Een negatief bedrag betreft een negatieve boekwaarde (inkomsten zijn hoger dan de uitgaven).

Voor een verdere toelichting op de veronderstellingen, risico's en onzekerheden waarmee rekening wordt gehouden binnen de projecten, verwijzen wij u naar de paragraaf 7. Grondbeleid.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Rekening courant verhouding met Rijk	3.300	
Totaal	3.300	

Rekening courant verhouding met Rijk

Dit betreft het schatkistbankieren. Liquide middelen boven een bepaalde drempel dienen op deze rekening gestald te worden.

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar

Conform artikel 52c BBV dient in de toelichting op de balans het drempelbedrag m.b.t. schatkistbankieren en per kwartaal het liquiditeitssaldo weergegeven te worden.

Het drempelbedrag voor schatkistbankieren is 0,75% van het begrotingstotaal. Het liquiditeitssaldo wordt bepaald door alle saldi van de bankrekeningen samen te tellen en af te zetten tegen de grenswaarde (drempelbedrag). Hier komt een over- of onderschrijding uit voort. Deze over- en onderschrijdingen worden op kwartaalbasis cumulatief gemaakt. Het gaat er namelijk om dat per kwartaal gemiddeld de grenswaarde niet overschreden wordt. Deze methode is goedgekeurd door het Ministerie van Financiën. Gezien de geringere geldstromen en bezettingsgraad heeft gemeente Renkum er voor gekozen om in principe wekelijks een kortlopende liquiditeitsbegroting te maken.

De kwartaalbedragen in de volgende tabel betreffen het gemiddelde bedrag onder (-/-) of boven het drempelbedrag. In geen enkel kwartaal is voldaan aan de Wet financiering decentrale overheden.

	Bedragen in €	Toelichting
Drempelbedrag 2018	568.508	0,75% van het begrotingstotaal
Kwartaal 1	580.219	In het 1 ^e kwartaal heeft gemeente Renkum gemiddeld € 800.000 gestald op de paraplurekening van het schatkistbankieren.
Kwartaal 2	645.951	In het 2e kwartaal heeft gemeente Renkum gemiddeld 2.519.780 euro gestald op de paraplurekening van het schatkistbankieren.
Kwartaal 3	917.272	In het 3e kwartaal heeft gemeente Renkum gemiddeld 6.197.826 euro gestald op de paraplurekening van het schatkistbankieren.
Kwartaal 4	337.087	In het 4e kwartaal heeft gemeente Renkum gemiddeld 6.998.913 euro gestald op de paraplurekening van het schatkistbankieren.

Huidig saldo paraplurekening SKB € 3.300.000 per 31-12-2018. Saldo per 31-12-2017 € 0.

I.v.m. diverse betaalstromen (salarissen, loonbelasting, uitkeringen en voorschotten sociaal domein, betaalbatches crediteuren) volstaat het drempelbedrag niet. Wij dienen, o.b.v. kortlopende liquiditeitsoverzichten en bezettingsgraad, soms meer saldo op onze lopende rekeningen te hebben, omdat gemeente Renkum maximaal € 1.500.000 per dag kan laten terugstorten. Een hoger bedrag dient minstens 5 werkdagen van te voren worden aangevraagd. Automatisch afkomen bij BNG is dan ook geen optie. De kosten (fte) wegen niet op tegen de baten (0% creditrente). Desondanks heeft gemeente Renkum in het 1^e tot en met 4e kwartaal gemiddeld € 4.151.780 gestald op de paraplurekening SKB met een maximum van € 8.300.000.

Vorderingen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Debiteuren	1.568	2.474
Voorziening debiteuren	-87	-12
Debiteuren belastingen	1.032	431
Voorziening belasting debiteuren	-108	-88
Deb. soza terugvordering en verhaal	1.072	1.033
Voorz. dubieuze debiteuren	-529	-493
Debiteuren soza bijzondere. bijstand	334	341
Nog te ontvangen bedragen	3.246	3.718
Nog te ontvangen omzetbelasting	5.481	4.989
Totaal	12.008	12.393

Debiteuren:

Omschrijving	2018	2017
Debiteuren overig	1.012	643
Debiteuren overheid	556	1.831
Totaal nog te ontvangen bedragen	1.568	2.474

Nog te ontvangen bedragen:

Omschrijving	Beginstand	Nieuw	Afgewikkeld 2018	Eindstand
Nog te ontvangen bedragen	3.718	2.115	-2.587	3.246
Totaal nog te ontvangen bedragen	3.718	2.115	-2.587	3.246

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12- 2017	Toevoegingen	Aanwending	31-12- 2018
Nog te ontvangen bedragen overheidslichamen				
Vangnet buig 2016	386		386	
Transitiekosten 2016 de Connectie	154		2	152
Activa brandweer2017	29		29	
Afrekening vs de Connectie	249		249	
Terug te verdienen demandmanagement	82		82	
Vangnetuitkerin buig 2017	979			979
Afwikkeling tekort Permar 2017	40		40	
Bijdragen Drielse veer 2017	58		58	
Verhuur aan Dorenweerd college	46		46	
Diversen 2017	55		55	
Transitie kosten de Connectie 2017		159		159
Transitie kosten de Connectie 2018		46		46
Doelgroepenvervoer 2017		106		106
Doelgroepenvervoer 2018		21		21
Eigen bijdrage 2018		155		155
Decl deel bbz		6		6
Doorber. energie		10		10
Eigen bijdrage 2018		26		26
Kosten de Connectie		2		2
Bijdrage Drielse veer		15		15
Subtotaal	2.078	546	947	1.677
Nog te ontvangen bedragen overigen				
Toeristenbelasting 2017	392		392	
Eigenbijdrage WMO 2017	152		152	
Bijdrage Wolfsheide	49		49	
Bijdrage Wolfsheide	171		171	
Nedvang 4e kw kunststof/drankkartons	184		184	
Afvalstoffenheffing 2017	530		530	
Diversen 2017	161		161	
Conform overeenkomst		179		179
Toeristenbelasting 2018		420		420
Vangnetuitkering 2018		188		188
Var afvalstoffenheffing 2018		409		409
Nedvang q4 kunststof drankkartons		84		84
Nog op te leggen OZB 2017/2018		75		75
Subsidie RZC		75		75
Afrek. Max tarief HBH 2017		24		24
Bijdrage Drielse veer		27		27
Diversen 2018		80		80
Subtotaal	1.639	1.561	1.639	1.561
Totaal	3.718	2.107	2.586	3.238

Liquide middelen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Kas	17	5
Lopenden bankrekeningen	1.952	4.705
Spaarekeningen		1
Totaal	1.969	4.711

Overlopende activa

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Vooruit betaalde bedragen	-1.205	-888
Overige	-9	-8
Totaal	-1.214	-897

Omschrijving	Beginstand	nieuw	afgewikkeld 2018	Eindstand
Vooruit betaalde posten	888	1.156	-839	1.205
Totaal vooruit betaalde posten	888	1.156	-839	1.205

Vaste Passiva

Eigen vermogen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Eigen vermogen: Algemene reserve	8.954	8.954
Eigen vermogen: Bestemmingsreserve	10.742	14.049
Eigen vermogen: Saldo van rekening	2.336	-1.220
Totaal Eigen vermogen	22.032	21.782

Reserves

Staat van reserves	Begin stand	Resultaat vorig jaar	Storting	Onttrekking	Eindstand
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Weerstandsreserve	954		780		1.734
vrije algemene reserve	8.000	-1.220	1.220	-780	7.220
Resultaat dienstjaar	-1.220		3.556		2.336
Algemene reserve	7.733	-1.220	5.556	-780	11.290
Sociaal Domein	6.947		308	-3.537	3.718
Landschapbasisplan	7				7
Airbornactiviteiten	131				131
Reserve algemene uitkering	88		64	-36	116
Reserve bestemde resultaat	23				23
Reserve ICT	780		45	-100	724
reserve MUP	249		43		293
Reserve onderhoud gebouwen	1.085			-40	1.045
Reserve bedrijven terreinen	1.657			-165	1.493
Reserve onderwijshuisvesting	1.604		211	-473	1.342
Reserve wegenonderhoud	379		7		385
Reserve mfc 3b4			177	-101	76
Reserve herstelksten sleuven lasgaten	77			-52	25
Reserve vervangen openb verlichting	892				892
Reserve kaplasten vastgoed	131		250	-8	373
Reserve Organisatieontwikkeling			100		100
Bestemmingsreserve	14.049		1.206	-4.513	10.742
Totaal reserves	21.782	-1.220	6.762	-5.293	22.032

Algemene reserve

In de tabellen staan de begrote (B), de werkelijke (W) onttrekkingen/ stortingen en de afwijking (Afw.) hiertussen. Voor een toelichting op de afwijking wordt verwezen naar het/ de in de tabel genoemde product(en).

VJN = voorjaarsnota 2018; NJN = najaarsnota 2018; JRK = jaarrekening 2018

Weerstandsreserve	
Doel:	Het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd
Vorming:	Ten laste van de exploitatie c.q. de vrije reserve wanneer de hoogte dat vereist
Hoogte:	Conform het berekende noodzakelijke weerstandsvermogen
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

		B	W	Afw.
	Aanvulling weerstandsreserve uit algemene reserve (begroting 2019)	780	780	0
	Totaal	780	780	0

Vrije algemene Reserve	
Doel:	Het voorzien in dekkingsmiddelen binnen de exploitatie (rentecomponent) en het zonodig op peil brengen van andere reserves en voorzieningen
Vorming:	Uit de resultaatbestemming
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

Het verloop Algemene reserve is als volgt:

		B	W	Afw.
	Stand per 1-1-2018	8.000	8.000	0
	Resultaat jaarrekening 2017	-1.220	-1.220	0
	Amendement Begroting 2016 (onttrekking reserve sociaal domein)	1.086	1.086	0
7G	Storting i.v.m. vertrekarrangement BOR	134	134	0
	Storting naar weerstandsvermogen (begroting 2019)	-780	-780	
	Totaal mutaties	-780	-780	0
	Stand per 31-12-2018	7.220	7.220	0
				0
	Totaal			0

Jaarrekening 2017

De jaarrekening 2017 had een nadelig resultaat na bestemming van € 1.220.000. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve.

Vertrekarrangement BOR

Voor het vormen van de voorziening vertrekarrangement BOR heeft in 2016 een onttrekking van € 442.000 plaats gevonden. Gerealiseerde voordelen als gevolg van dit vertrekarrangement worden conform besluit terug gestort in de vrije algemene reserve.

Amendement Begroting 2017

Tijdens de raadsbehandeling van de Begroting 2017 is een amendement aangenomen. Dit amendement geeft aan dat de Vrije algemene reserve in 2018 zal worden aangevuld tot € 8 mln. ten koste van de reserve Sociaal domein. Dit betekent dat er een bedrag van 1.086.000 uit de reserve sociaal domein wordt onttrokken om het effect van het resultaat van 2017 aan te vullen.

Begroting 2019

Aanvulling weerstandsreserve van 780.000.

Bestemmingsreserve

Sociaal domein	
Doel:	<ul style="list-style-type: none">• Investeringsreserve t.b.v. realisatie van toekomstige ontwikkelingen.• Weerstandsreserve t.b.v. het risico m.b.t. geraamde taakstellingen.• Egalisatiereserve resultaat product maatwerkvoorzieningen.
Vorming:	Vorming uit overschotten uit de exploitatie sociaal domein, m.u.v. de exploitatie welke relatie heeft met specifieke uitkering BUIG.
Hoogte:	Investeringsreserve: € 1.828.000 Weerstandsreserve: € 250.000 Egalisatiereserve: 0
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	O.b.v. begroting

	B	W	Afw
Per 1-1	6.947	6.947	0
<i>Mutaties stand voorjaarsnota 2018</i>	-3.198	-3.198	0
Per 31-12 op bovenstaande mutaties	3.749	3.749	0
<i>Mutatie najaarsnota 2018</i>	138	0	-138
Mutatie jaarrekening	0	-31	-31
Per 31-12 incl. najaarsnota 2018	3.887	3.718	-169

Mutatie reserve

Op basis van de najaarsnota 2018 verwachtten wij, naast volledige invulling van de taakstelling in 2018, een positief resultaat binnen het sociaal domein van afgerond € 138.000. Uiteindelijk bleek het resultaat van programma 1 van de jaarrekening 2018, voor dotatie aan de reserve SD, te sluiten met een nadeel van afgerond € 31.000. Per saldo betekent dit, dat de dotatie achterwege blijft en dat conform bestendig beleid dit nadeel (voor het laatst) gedekt wordt door een onttrekking uit de reserve SD.

In het raadsvoorstel van de begroting 2019 hebben wij u geïnformeerd, om te komen tot een sluitende begroting 2019, dat er voor ons geen schotten zijn rondom het Sociaal Domein en dat het Sociaal Domein bijdraagt in de oplossing van het tekort. Dit betekent ook dat de reserve Sociaal domein uiterlijk bij de jaarrekening 2019 geïntegreerd gaat worden in de algemene - en/of weerstandsreserve. Voor 2019 blijft dit reserve alleen nog in stand ten behoeve van de in deze jaarrekening benoemde risico's (weerstandsreserve: € 250.000 risico jeugd nabetalings) en de dekking van de lasten uit het investeringsplan SD (totaal 1.828.000). De functie van de reserve als equalisatiereserve zal in 2019 niet meer gehanteerd worden. Indien de reserve in 2019 niet ingezet hoeft te worden voor de benoemde risico's, resteert ultimo 2019 een vrij besteedbaar reserve van € 1.890.000. Bij de jaarrekening 2019 wordt u geïnformeerd op welke wijze het saldo van deze reserve verwerkt zal worden

Landschapsbasisplan (LBP)	
Doel:	Uitvoeren projecten uit het landschapsbasisplan
Vorming:	Storting van beschikbaar budget
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	Opheffing na uitvoering van het beoogde beleid
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

In 2018 hebben geen mutaties in de reserve LBP plaats gevonden.

Cultuur- en Airborneactiviteiten	
Doel:	Besteding aan cultuur- en Airborneactiviteiten
Vorming:	Eenmalige dotatie bijdrage UPC 2007
Hoogte:	Afhankelijk van de resterende budgetten per jaar
Duur:	Onbepaald
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	131	131	0
6C	Airborne activiteiten	-20	0	20
	Per 31-12	111	131	20

Door voordelen in de uitgaven is er in 2018 geen uitname gedaan.

Algemene uitkering	
Doel:	Besteding van door het Rijk via de Algemene uitkering ontvangen middelen waarvan de aanwending door uw Raad is geautoriseerd/ maar nog niet tot besteding in het lopende boekjaar(en) heeft geleid
Vorming:	Uit exploitatie
Hoogte:	Onbepaald
Duur:	Afhankelijk van de afwikkeling van de (eventueel incidentele) projecten
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	88	88	0
1C	Saldo combinatiefunctie	-14	28	42
	Per 31-12	74	116	42

Jaarlijks worden middelen die van het Rijk worden ontvangen ingezet voor de combinatiefuncties. Een surplus (ook t.o.v. de uitgaven) in een kalenderjaar wordt in de reserve gestort. Er ontstaat dan een reserve die ook nadelen in de uitgaven (of lagere Rijksbijdrage). Er resteert over 2018 € 42.000 die in de reserve is gestort.

Bestemde resultaten	
Doel:	Inzichtelijk houden van jaarlijkse vorming en besteding van bestemde resultaten (overloopposten en resultaatbestemmingen).
Vorming:	Uit resultaatbestemming
Hoogte:	Onbepaald
Duur:	1 kalenderjaar na jaar van autorisatie resultaatbesteding
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	23	23	0
	Per 31-12	23	23	0

Per 31-12-2018 bestaat de reserve bestemde resultaten uit: gift Albricht € 23.000. De duur van de reserve (zie boven van 1 jaar) is inmiddels achterhaald.

ICT	
Doel:	ICT bestedingen meerjarig te egaliseren
Vorming:	Uit voordelig (jaar)saldo exploitatie
Hoogte:	Onbepaald
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	780	780	0
	Vervangingsinvesteringen ICT	45	45	0
	Taakstelling ICT (NJN 2017)	-100	-100	0
	Per 31-12	724	724	0

Investeringsplan ICT

Invulling taakstelling

Om de taakstelling ICT in te vullen is een bedrag van € 100.000 uit de reserve ICT onttrokken. De dotatie is conform begroting.

MUP	
Doel:	Meerjarig egaliseren van bestedingen binnen het MUP GVVP (MeerjarenUitvoeringsProgramma; Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan)
Vorming:	Uit exploitatie wanneer de uitgaven binnen het MUP in enig boekjaar het beschikbare budget onderschrijden, zodat de middelen kunnen worden ingezet in een boekjaar waarin de uitgaven het beschikbare budget overschrijden.
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	Tot realisering M.U.P 2011-2014
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve.

		B	W	Afw.
	Per 1-1	249	249	0
2E	Planning MUP (VJN 2017)	-35	43	78
	Per 31-12	214	293	78

Binnen het MUP is er een voordeel van € 78.000 (zie toelichting product 2 E Mobiliteit, deel II Jaarrekening). Dit voordeel is in de reserve MUP gestort.

Onderhoud gebouwen	
Doel:	Egaliseren onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen
Vorming:	Middelen uit de voorziening groot onderhoud gebouwen en vervolgens middels jaarlijkse dotaties binnen de exploitatie zolang geen sprake is van een actueel onderhoudsbeheersprogramma
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

		B	W	Afw.
	Per 1-1	1.085	1.085	0
7F	Conform primitieve begroting	-41	13	54
	Gymzaal Balijeweg en noodlokaal	- 53	-53	0
Overh	Sluitplan gemeentehuis	- 57	0	57
	Uitstel renovatie Sporthal Doorwerth (NJN 2018)	12	0	-12
	Onderzoek Veentjesbrug (NJN 2108)	- 60	0	60
	Per 31-12	886	1.045	159

Centrale hal gemeentehuis (primitieve begroting)

Omdat er nog geen besluit is genomen over de renovatie gemeentehuis zijn de begrote kapitaallasten van € 38.000 voor de centrale hal van het gemeentehuis toegevoegd aan de reserve gebouwen. Hierdoor kunnen deze middelen later ingezet worden voor investeringen aan het gemeentehuis.

Renovatie vastgoed sporthal (primitieve begroting)

Voor de renovatie sporthal Doorwerth is een onttrekking begroot van € 19.000 ter dekking van de kapitaallasten.

In de najaarsnota 2018 is dit teruggedraaid in verband met uitstel van de renovatie. Het verschil tussen € 19.000 en € 12.000 is veroorzaakt door de verlaging van de rekenrente van 3% naar 2,25%.

In de realisatie heeft dit niet tot een mutatie van de reserve geleid.

Beleidsnotitie gemeentelijke accommodaties en onderzoek gemeentelijke gebouwen (primitieve begroting)

In de najaarsnota 2017 is een onttrekking begroot van € 35.000 voor beleidsnotitie gemeentelijke accommodaties en van € 25.000 voor onderzoek gemeentelijke gebouwen.

In de realisatie is alleen de € 25.000 voor onderzoek gemeentelijke gebouwen verwerkt.

Gymzaal Balijeweg en noodlokaal

Deze uitname is conform de voorjaarsnota 2018 waarin dekking voor de incidentele bijdrage aan Trivium voor onderhoud en renovaties gedeeltelijk is gedekt door deze uitname.

Sluitplan gemeentehuis

Voor het sluitplan gemeentehuis is een onttrekking begroot van € 57.000. Het sluitplan is niet doorgestaan waardoor de onttrekking niet heeft plaatsgevonden.

Onderzoek Veentjesbrug

Onderzoek veentjesbrug heeft in 2018 niet plaatsgevonden waardoor de begrote onttrekking niet is verwerkt.

Bedrijventerreinen	
Doel:	Herstructurering bedrijventerreinen
Vorming:	Uit de egalisatiereserve algemene uitkering
Hoogte:	€ 2.000.000
Duur:	Tot maart 2020
Bestedingsraming:	Conform hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	1.657	1.657	0
6A	Conform primitieve begroting	-77	-77	0
	Uitgaven bedrijventreinen (NJN 2018)	- 148	-88	60
	Per 31-12	1.432	1.493	60

De werkelijke uitgave bedrijventerreinen 2018 bedraagt € 330.000. Conform de afspraken met de provincie wordt de helft (€ 165.000) van deze uitgaven gedekt uit de reserve bedrijventerreinen. Zie verder de toelichting in deel II Jaarrekening, product 6A. Ondernemen en bedrijvigheid.

Onderwijshuisvesting	
Doel:	Het beschikbaar houden van budgetten binnen het IHP bij uitstel van activiteiten.
Vorming:	Reserveren van voordelen die in enig jaar ontstaan zijn ten opzichte van begrote bedragen zodat deze ingezet kunnen worden in kalenderjaren dat er overschrijding t.o.v. de begroting ontstaat. Indien (meerjarige) besluitvorming een uitname niet verhindert.
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

	B	W	Afw.
Openingsbalans 1 januari 2018 (jaarrekening 2018 blz. 206)	1.604	1.604	
Uitname en/of dotatie in 2018 beide conform begroting	-262	-262	0
Per 31-12	1.342	1.342	0

Wegenonderhoud	
Doel:	Egalisatie van de kosten van planmatig onderhoud aan wegen conform de onderhoudsplanning
Vorming:	Ten laste van exploitatie op basis van meerjarenplanning. Dit betreft het saldo van de jaarlijks geraamde kosten voor groot onderhoud wegen en de daadwerkelijke onderhoudskosten. Verder wordt rekening gehouden met de jaarlijkse inflatie (zie onderstaand).
Hoogte:	Conform meerjarenplanning onderhoud wegen (Beleidsnota Wegbeheer Renkum; BWR)
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Vaststellen conform meerjarenplanning onderhoud wegen

	B	W	Afw.
Per 1-1	379	379	0
5B Groot onderhoud wegen (VJN 2018)	-379	6	385
Per 31-12	0	385	385

Binnen het groot wegenonderhoud is er een voordeel van € 385.000 (zie toelichting product 5B Wegen, straten en pleinen, deel II Jaarrekening). Dit voordeel is in de reserve Wegenonderhoud gestort.

Incidentele lasten MFC 3b4	
Doel:	Opvangen van nog niet gekwantificeerde lasten realisatie MFC 3b4
Vorming:	In de kalenderjaren 2013 t/m 2015 storten van het saldo tussen begrote uitgaven minus werkelijke uitgaven.
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

		B	W	Afw.
	Per 1-1	0		
7F	Verkoop Groeneweg 14 (VJN 2018)	177	177	0
	Inzet voor incidentele lasten (NJN 2018)	-150	-102	48
	Per 31-12	27	75	48

In de voorjaarsnota 2018 is een storting begroot van € 177.000 uit de verkoop van de Groeneweg. Deze verkoop heeft in 2018 plaatsgevonden waardoor deze storting heeft plaatsgevonden.

In 2018 zijn incidentele kosten van € 102.000 gerealiseerd met betrekking tot MFC Doelum. Deze waren wel lager dan het begrote bedrag van € 150.000.

Risico herstelkosten sleuven en lasgaten	
Doel:	Dekking herstelkosten als gevolg van het graven van sleuven
Vorming:	Vanuit meeropbrengsten leges
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	77	77	0
5B	Herstelkosten sleuven en lasgaten (VJN 2018)	-77	-52	10
5B	Lengte-afhankelijke leges reparatie lasgaten en -sleuven (NJN 2018)	15		
	Per 31-12	15	25	10

Binnen het taakveld telecommunicatie is er een voordeel van € 10.000 (zie product 5B Wegen, straten en pleinen, deel II Jaarrekening). Dit voordeel is in de reserve Risico herstelkosten sleuven en lasgaten gestort.

Vervanging openbare verlichting	
Doel:	Egalisatie van de kosten van vervanging openbare verlichting
Vorming:	Exploitatiesaldo openbare verlichting
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	Tot realisering vervanging openbare verlichting
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de reserve

		B	W	Afw.
	Per 1-1	892	892	0
5B	Conform planning vervanging (NJN 2016)	-280	0	280
5B	Storting (NJN 2018)	280	0	-280
	Per 31-12	892	892	0

In 2018 hebben geen mutaties in de reserve Vervanging openbare verlichting plaats gevonden.

Reserve Kapitaallasten vastgoed	
Doel:	Het opvangen van de kapitaallasten van vastgoed
Vorming:	Uit de reserve gebouwen
Hoogte:	Is gelijk aan de kapitaallasten vastgoed die niet binnen de reguliere begroting kunnen worden opgevangen.
Duur:	Looptijd van de afschrijvingstermijnen van vastgoed
Bestedingsraming:	Verloop van rente en afschrijvingslasten

		B	W	Afw.
	Per 1-1	131	131	0
7F	T.b.v. kapitaallasten concertzaal (levensduur is 20 jaar. Na 20 jaar is deze reserve 0) (prim)	-8	-8	0
	Kunstgrasveld	250	250	0
Overh	Sluitplan gemeentehuis	57	0	57
Overh	Kapitaallasten sluitplan gemeentehuis	-4	0	-4
	Per 31-12	426	373	53

De onttrekking van € 8.000 heeft te maken met de dekking van de kapitaallasten voor de investering van de Concertzaal.

In de voorjaarsnota 2018 is besloten een bedrag van € 250.000 te storten in deze reserve en dit vervolgens vanaf 2019 in 10 jaar jaarlijks € 25.000 uit te nemen om de kapitaallast van het kunstgrasveld gedeeltelijk te dekken. Deze storting is gedaan.

De storting en onttrekking met betrekking tot het sluitplan heeft niet plaatsgevonden omdat dit plan niet is uitgevoerd.

Reserve organisatieontwikkeling

		B	W	Afw.
	Storting (cf amendement Begroting 2018)	484	0	-484
	Onttrekking (cf amendement Begroting 2018)	-485	0	485
	Storting (NJK 2018)	100	100	0
	Per 31-12	100	100	0

Voorzoningen

Staat van voorzieningen	Begin stand	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
niet actief pers.en ex wethouder	3.393	671	-586		3.479
Groot onderhoud gebouwen	1.926	384	-163	-2.147	0
Onderhoud sportparken	69		-69		0
Sanering Zuiderbeekweg	15				15
Liquidatie permar	629	99	-242		486
Voorz.Afvalstoffenheffing	739		-53		686
Voorziening GRP	9.365	1.042	-1.815		8.592
Investering Stedelijk vernieuwing	31				31
Totaal voorzieningen	16.167	2.196	-2.928	-2.147	13.289

Niet-actief personeel + wethouders	
Doel:	Voldoen aan betalingsverplichtingen met betrekking tot niet-actief personeel en voormalig wethouders
Vorming:	Ten laste van de exploitatie wanneer de hoogte dat vereist
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Volledig bedrag

Conform de begroting is een bedrag van € 71.000 in de voorziening gestort. Daarnaast is er een bedrag van € 550.000 gestort in de voorziening voor wachtgeldregeling voor wethouders en een bedrag van € 21.000 in verband met een uitkering van Zwitser Leven voor een opgebouwd kapitaal voor uitkering van pensioen. Verder is een bedrag van € 35.000 vrijgevallen voor de wachtgeld burgemeester.

Op basis van de berekening van de huidige wachtgeldregeling en pensioenen is per 31-12-2018 een bedrag nodig van € 3.479.000. Dit betekent dat in 2018 een vrijval van € 64.000 kan plaatsvinden om de voorziening op de gewenste hoogte te krijgen.

In 2018 hebben de volgende onttrekkingen (incl. 'vrijval') plaatsgevonden:

• Pensioenen voormalige wethouder	€	146.000
• Wachtgeldregeling voormalig personeel	€	316.000
• Wachtgeldregeling wethouders/burgemeester	€	<u>124.000</u>
Totaal	€	586.000

Onderhoud gebouwen	
Doel:	Egaliseren onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen
Vorming:	Middelen uit de voorziening groot onderhoud gebouwen en vervolgens middels jaarlijkse dotaties binnen de exploitatie.
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

De storting van € 384.000 betreft de jaarlijkse dotatie aan de voorziening. De onttrekking van € 163.000 betreft het uitgevoerde onderhoud in 2018. De onttrekking is veel lager dan de gemiddelde jaarlijkse dotatie. Hieronder de onderbouwing voor dit verschil:

Veel geplande werkzaamheden aan de gebouwen zijn doorgeschoven naar een later planjaar, omdat de verschillende gebouw elementen nog voldoen aan de onderhoudsconditie 'sober en doelmatig' zoals in de beleidsnota accommodatiebeheer is vastgelegd.

Verschillende gebouwen waarvan bekend is dat ze worden gesloopt of vervreemd, is het onderhoud naar een later planjaar doorgeschoven. Het doorschuiven naar een later planjaar heeft op korte termijn geen consequenties voor functionaliteit van het gebouw. Op moment van sloop en vervreemden van het gebouw vindt een vrijval plaats van het reeds gedoteerde bedrag voor het onderhoud van het gebouw.

Een aantal gebouwen moeten worden gerenoveerd. Voor deze gebouwen wordt waar mogelijk het onderhoud uitgesteld om deze werkzaamheden te integreren tot één (renovatie/ onderhoud) plan.

De voorziening onderhoud gebouwen valt vrij aangezien het huidige beheerplan uit 2013 stamt en deze niet door gemeente gemonitord wordt. Het huidige plan geeft geen optimale onderbouwing voor de voorziening. De accountant trekt daaruit de conclusie dat daarmee de onderhoudsvoorziening niet voldoet aan het BBV en deze dient vrij te vallen.

Onderhoud sportparken	
Doel:	Egaliseren onderhoudskosten sportparken
Vorming:	Ten laste van de exploitatie door middel van een jaarlijkse dotatie
Hoogte:	Conform onderhoudsplan
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Conform onderhoudsplan

Net als eerdere jaren is er een jaarlijkse storting van €41.000 begroot. Na de voorstellen in verband met overdracht is er in de voor- en najaarsnota aangegeven dat er een geactualiseerd onderhoudsplan noodzakelijk is. Dit plan is bij uw Raad bekend. Het betekent wel dat in 2018 een overgangssituatie is ontstaan. Om de overdracht te faciliteren is de voorziening tot en met 2017 ingezet. In 2018 is, in afwachting van een geactualiseerd onderhoudsplan het onderhoud direct betaald ten laste van deze storting in de voorziening. Daarom is de voorziening eind 2018 € 0, en wordt vanaf 2019 naar verwachting weer gevoed.

Sanering Zuiderbeekweg	
Doel:	Opvangen van de kosten voor de monitoring vervuiling grondwater en sanering hiervan.
Vorming:	Uit de voorziening grondexploitatieproject Zuiderbeekweg
Hoogte:	Conform berekening van de monitoring t/m 2016

Duur:	Tot uiterlijk 2019
Bestedingsraming:	Conform offerte

In 2018 zijn geen kosten gemaakt voor monitoring.

Liquidatie Permar	
Doel:	Fasegewijs op basis van de realisatie van het liquidatieplan gelden uit deze voorziening beschikbaar te stellen aan het algemeen bestuur van Permar WS.
Vorming:	Eenmalige dotatie ten laste van de exploitatie 2016
Hoogte:	€ 486.000
Duur:	tot en met 2019

Bij de liquidatie van Permar hebben de deelnemende gemeenten een afspraak gemaakt over een Bonus/malus regeling voor de overname van het niet Wsw-personeel. Binnen deze regeling heeft de gemeente procentueel minder personeel overgenomen dan de overige gemeenten binnen de samenwerking. Dit kan gemeente Renkum een extra nadeel opleveren van € 99.000. Door dit risico af te dekken is een extra dotatie ter grootte van dit nadeel aan de voorziening Liquidatie Permar gedaan. In 2018 is de voorziening voor € 242.000 belast met de kosten van de liquidatie. Per saldo resteert er nog een voorziening van € 486.000. De verwachting is dat dit voldoende is voor de verder afronding van de liquidatie.

Afvalstoffenheffing	
Doel:	Egaliseren van kosten van afvalverwijdering en -verwerking om ongewenste schommelingen in het tarief voor afvalstoffenheffing te voorkomen
Vorming:	Door middel van dotatie van een voordelig exploitatiesaldo op product afvalverwijdering en verwerking
Hoogte:	Minimum: € 0, maximaal € 500.000
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	N.v.t.

Prod.		B	W	Afw.
3E	Onttrekking conform primitieve begroting/ Resultaat jaarrekening	-150	-53	97

Voor 2018 was een onttrekking van € 150.000 begroot, in werkelijkheid is er een onttrekking van € 53.000. Het verschil ad. € 97.000 is toegelicht bij het product 3E. Afvalverwijdering en verwerking (onderdeel II jaarrekening).

Rioolheffing	
Doel:	Reserveren voor- c.q. nadelen op de exploitatiebudgetten als gevolg van o.a. aanbestedings- en efficiencyresultaten
Vorming:	Vanuit voor- c.q. nadelen op de exploitatiebudgetten als gevolg van o.a. aanbestedings- en efficiencyresultaten
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	Continu
Bestedingsraming:	Conform raadsbesluit

GRP	
Doel:	Deze voorziening wordt ingezet om het vGRP+ te kunnen realiseren en de daarmee gepaard gaande kosten te egaliseren. Dit om ongewenste schommelingen in het tarief voor Rioolheffing te voorkomen.
Vorming:	Middels jaarlijkse dotatie van het exploitatiesaldo op het product riolering
Hoogte:	Conform GRP
Duur:	N.v.t.
Bestedingsraming:	Conform GRP

Prod.		B	W	Afw.
3D	Mutatie voorziening GRP	-849	-773	77

Voor 2018 was een onttrekking van € 849.000 begroot. In werkelijkheid is er een onttrekking van € 773.000. Het verschil ad. € 77.000 is toegelicht bij het product 3D. Riolering en water (onderdeel jaarrekening).

Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	
Doel:	Afzonderlijk zichtbaar houden van geormerkte gelden van de provincie voor investering stedelijke vernieuwing (ISV)
Vorming:	Dotatie van ontvangen gelden die niet in het lopende jaar worden uitgegeven
Hoogte:	N.v.t.
Duur:	Opheffing na uitvoering van het door de provincie beoogde beleid
Bestedingsraming:	Conform de hoogte van de voorziening

In 2018 is geen ISV 3 budget ingezet.

Langlopende leningen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Onderh. lening banken en fin. instel	34.186	22.186
Totaal	34.186	22.186

Voor een specificatie van leningen inclusief rentepercentage zie bijlage 3 financiering.
De rentelast van alle vaste schulden voor begrotingsjaar 2018 is € 680.000.

Flottende passiva

Overige schulden

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Kasgeldleningen		8.500
Bank- en giro saldi		
Crediteuren	4.847	3.342
Nog te betalen belastingen	14	
nog te beta salaris/soc. Lasten/bel	954	815
Cred soza obligp rijk terugv.+verhaa	160	184
Betalingen onderweg soza	1.125	1.185
Soza nog te bet sal/soc l/belasting	34	73
Nog te betalen bedragen	3.794	4.605
Diversen	-29	-1.165
Bedragen buiten rekening		
Totaal	10.899	17.539

Omschrijving	Beginstand	Afgewikkeld 2018	Nieuwe posten	Eindstand
Nog te betalen bedragen	4.605	-4.474	3.663	3.794
Totaal nog te betalen bedragen	4.605	-4.474	3.663	3.794

Overlopende passiva

Onder de overlopende passiva worden verplichtingen opgenomen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. De specificaties van deze post is als volgt:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2017
Vooruit ontvangen bedragen	1.146	1.717
Totaal	1.146	1.717

Omschrijving	Beginstand	Afgewikkeld 2018	Nieuwe posten	Eindstand
Vooruit ontvangen posten	1.717	-811	240	1.146
Totaal vooruit ontvangen posten	1.717	-811	240	1.146

<i>Bedragen x € 1.000</i>					
	31-12-2017	Toevoegingen		Aanwending	31-12-2018
Vooruit ontvangen bedragen EU, Rijk en provincie					
Subsidie woningproductie (KAN)	371			70	301
OAB periode 2011-2014			143	110	33
Bedrijventerrein ontv. Provincie Gelderland	425			165	261
Verhoogde taakstelling statushouders	327			137	188
Impulsplan wonen	460		40	260	240
Besluit woninggebonden subsidie	59				59
Realisatie 7 + 2 laadpalen	7				7
Subtotaal	1.649		183	742	1.089
Vooruit ontvangen, overige					
Zwerfafvalvergoeding	44		56	44	56
Vergoeding Utrechtseweg 70 Oosterbeek	3			3	0
Diversen	6			5	1
Bijdrage speelvoorziening Wolfsheide	15			15	
Subtotaal	68		56	67	57
Totaal	1.717		239	809	1.146

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Artikel 53 van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht gemeenten om in de toelichting op de balans inzicht te geven in de financiële verplichtingen waaraan de gemeente is verbonden, voor zover:

- die verplichtingen financiële consequenties hebben voor toekomstige jaren en
- deze verplichtingen niet zijn opgenomen in een balanspost.

Voorbeelden daarvan zijn langlopende huurcontracten en leasecontracten.

Het is niet de bedoeling dat in de toelichting een lange lijst van meerjarig aangegane verplichtingen wordt opgenomen. Het gaat alleen om verplichtingen die politiek-bestuurlijk en financieel gezien van belang zijn.

De Commissie BBV doet de stellige uitspraak om meerjarige inkoopcontracten, die zouden moeten voldoen aan Europese regels, in de toelichting op de jaarrekening bij de 'niet in de balans opgenomen verplichtingen' op te nemen voor het volle bedrag waarover het contract is afgesloten. De accountant betreft de rechtmatigheid van de contractverlening bij de oordeelsvorming over het jaar dat het contract is afgesloten. Een eventuele onrechtmatigheid werkt dan niet door in de controleverklaring gedurende de rest van de looptijd van het contract.

Naam	Contract	Start-datum	Einddatum	Expiratie-datum	Contract-waarde
Fa. Hezelburcht	Raamovereenkomst subsidieervangingsdiensten tussen IGSG5 en Hezelburcht	01-01-2016	31-12-2018	31-12-2020	€ 600.000
SITA ReEnergy Roosendaal BV	Overeenkomst inzake de verwerking en het transport van afval (afvalstoffen)	01-01-2010	01-01-2020	01-01-2021	€ 5.500.000
VAR (Attero Zuid B.V.)	Verwerken en transporteren van GFT	01-01-2015	31-12-2022	30-06-2025	€ 1.181.250
Hagemans Werk BV	Veranderkracht in 100 dagen	01-10-2018	01-10-2019	02-10-2021	€ 295.800
Driessen	Flexibele arbeidskrachten payroll	01-01-2016	31-12-2018	31-12-2020	€ 9.207.193
Sight landscaping bv	Maaien recreatief grasveld	19-03-2018	31-12-2018	32-12-2020	€ 405.000
Noot personenvervoer	Leerlingenvervoer	01-08-2018	31-07-2020	31-07-2022	€ 2.869.584
St huis van renkum	Algemene voorzieningen Welzijn - Renkum voor Elkaar	01-05-2016	Onbepaalde tijd		€ 456.965
Lumens	Algemene voorzieningen Welzijn - Renkum voor Elkaar	01-05-2016	Onbepaalde tijd		€ 1.243.352

Naam	Contract	Start-datum	Einddatum	Expiratie-datum	Contract-waarde
Stimenz	Algemene voorzieningen Welzijn - Renkum voor Elkaar	01-05-2016	Onbepaalde tijd		€ 1.554.996
Participe projecten	Algemene voorzieningen Welzijn - Renkum voor Elkaar	01-05-2016	Onbepaalde tijd		€ 334.275
RSR revalidatie-service	Wmo Hulpmiddelen	01-11-2015	31-10-2016	31-10-2019	€ 1.084.546
Stichting Karakter	Interactief Aankoopstelsel Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland	01-01-2017	31-12-2019	onbepakt	€ 343.891
Kin installatie-techniek	Betreft bouw en onderhoud van MFC	01-06-2017	01-06-2037		€ 4.252.927
De groene stroomfabr	Elektriciteit	01-01-2018	01-01-2038		€ 7.512.060
Gazprom energy	Levering van Gas	01-01-2018	31-12-2020	31-12-2022	€ 797.982

Naast bovenstaande meerjarige inkoopcontracten die Europees aanbesteed zijn, is sprake van de volgende crediteuren die niet Europees aanbesteed zijn. Hiervan is de resterende contractwaarde opgenomen.

Naam	Contract	Resterende Contract-waarde
Keizers & visser	Inhuur diverse personen	€ 44.043
Bender	Inhuur diverse personen	€ 240.978
Bender g-rekening	Inhuur diverse personen	€ 42.239
Motive	Contractmanagement	€ 6.056
Yong BV	Inhuur diverse personen	€ 39.592

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Staat van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen

Nr	Oorspronkelijk bedrag van de lening	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Nummer van de lening	Bij gemeensch. waarb.		besluit Raad / Collge	Rente-perc.	Saldo begin dienstjaar 01-01-2018		Totaal der aflossingen in het dienstjaar	Saldo 31-12-2018		Toelichting
					Andere borgen	Aandeel gemeente (%)			Totaal	Gewaarb. door de gemeente		Totaal	Gewaarb. door de gemeente	
59	74.874	zalencentrum + woning	Stg. Behoud Parochiehuis	Rabo: 3550.926.790		100	21-12-88	4,600	6.343	6.343	6.343	0	0	
76	45.378	renovatie/verbouw	Oosterbeekse Tennisvereniging	Rabo: 3550.944.497		100	20-01-93	2,700	10.862	10.862	2.608	8.254	8.254	
102	204.201	ver- en nieuwbouw clubgebouw	Beheer Stg. Waayenberg	Rabo: 3550.916.620		100	25-02-98	3,700	43.617	43.617	5.376	38.241	38.241	
104-III	140.000	inrichting bibliotheek O'beek	Stg. Bibl. Veluwezoom	Rabo: 3161.970.640		100	25-10-00	3,050	64.684	64.684	8.201	56.483	56.483	
105	80.000	herstruc. Park Hartenstein	Oosterbeekse Tennisvereniging	Rabo: 3550.930.852		100	28-06-00	3,500	15.731	15.731	3.996	11.735	11.735	
115	90.202	renovatie/verbouw	Midgetgolfvereniging Duno	SVn: 873546020	St waarborgf. Sport	100	01-01-08	10,510	30.820	30.820	6.103	24.717	24.717	
117-I	105.000	hypth.geldlening t.b.v. 3e kunstgrasveld	MHCO / St. Sportacc. De Bilderberg	Rabo: 3039.948.474	St waarborgf. Sport	50	15-05-12	3,000	9.500	4.750	0	9.500	4.750	SWS 50%
117-II	105.000	hypth.geldlening t.b.v. 3e kunstgrasveld	MHCO / St. Sportacc. De Bilderberg	Rabo: 3039.948.660	St waarborgf. Sport	50	13-09-12	3,300	25.000	12.500	15.000	10.000	5.000	SWS 50%
118-I	145.000	Aanpassen velden, verlichten, e.d.	OTV (Oosterbeeks tennisvereniging)	Rabo: 3161.948.661	St waarborgf. Sport	50	17-05-'13	5,400	94.500	47.250	6.000	88.500	44.250	SWS 50%
118-III	60.000	Herfinancieren oude lening	St.Beheer Oosterbeekse Banen	Rabo: 0050.023.061	St waarborgf. Sport	50	17-08-16	2,650	89.000	44.500	12.000	77.000	38.500	SWS 50%
120	130.000	Aanleg kunstgrasveld	Stg.Expl.Sportpark Bilderberg	Rabo: 00.1003.2404	St waarborgf. Sport	50	15-04-15	3,850	83.560	41.780	18.576	64.984	32.492	SWS 50%
121	60.000	Aanleg haven pleziervaartuigen	Stg. Heveahaven	Rabo: 3039.950.827	St waarborgf. Sport	50	05-01-16	5,050	51.500	25.750	6.000	45.500	22.750	SWS 50%
122	?	?	Sport.Ver. Wodanseck	Rabo: 3550.902.549				5,600	4.275	4.275	4.275	0	0	
123	125.000	Vervangen van een hockeyveld	MHCO / St. Sportacc. De Bilderberg	Rabo: 0050.020.246	St waarborgf. Sport	50	10-08-16	3,450	54.164	27.082	6.252	47.912	23.956	SWS 50%
				Rabo: 0050.020.247	St waarborgf. Sport	50	10-08-16	3,450	54.164	27.082	6.252	47.912	23.956	SWS 50%
Totaal									637.720	407.026	106.981	530.738	335.084	
A	13.182.000	garant staan om renteloze leningen te verstrekken	Stichting Vivare (4491)	Divers: 7 leningen	WSW + achtervang	50			6.280.000	3.140.000	615.000	5.665.000	2.832.500	Staat 50%
B	40.115.000	garant staan om renteloze leningen te verstrekken	Stichting Woonzorg Nederland (4201)	Divers: 6 leningen	WSW + achtervang	50			33.973.000	16.986.500	697.000	33.276.000	16.638.000	Staat 50%
									40.890.720	20.533.526	1.418.981	39.471.738	19.805.584	

Deel III Bijlagen

Bijlage 1 Productenrekening

Inleiding

Op grond van de artikelen 66 t/m 70 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten bestaat de productenrekening uit de volgende onderdelen:

1. uitwerking van programma's in producten inclusief baten, lasten en saldo
2. een overzicht van kapitaallasten inclusief afschrijvingen en toegerekende rente
3. een lijst van verbonden partijen
4. een toelichting op onderhanden werk inzake grondexploitatie

Specificatie lasten en baten per product

Deze specificatie is opgenomen in de jaarrekening.

Rentetoerekening Realisatie jaar 2018 (bedragen * 1.000)

a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	694
b. De externe rentebaten	-/-	€ 74

Saldo rentelasten en rentebaten	€	620
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ 11
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: riolering)	-/-	€ 403

	-/-	€ 414

Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€	206
d1.Rente over eigen vermogen	€	631
d2.Rente over voorzieningen		

Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente	€	837
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 1.112*

f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	€	275

*2,25% over de activa per 1 januari

Lijst verbonden partijen

Voor dit overzicht verwijzen wij u naar de paragraaf 6. Verbonden partijen.

Toelichting onderhanden werk grondexploitatie

Voor deze toelichting verwijzen wij u naar de toelichting op de voorraden. Deze is terug te vinden in de toelichting op de balans.

Bijlage 2 Weerstandscapaciteit en Risico's

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien, het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve, oftewel de weerstandsreserve, de onbenutte belastingcapaciteit, de stille reserves, de begrotingsruimte en mogelijkheden tot kostenreductie. Achtereenvolgens wordt ingaan op deze onderdelen van de weerstandscapaciteit.

1. Post onvoorzien en buffer

Op grond van de financiële verordening nemen wij jaarlijks een bedrag van € 165.000 op in de begroting voor incidentele onvoorziene uitgaven. Structurele risico's kunnen alleen in het jaar van ontstaan ten laste van de post onvoorzien worden gebracht. De jaren erna dient de tegenvaller in de begroting te worden opgenomen.

In 2018 is voor € 116.000 gebruik gemaakt van de post onvoorzien. In de volgende tabel is het verloop van de post onvoorzien in 2018 weergegeven.

Verloop onvoorzien 2018	
<i>Bedragen in euro's</i>	
Beschikbaar	165
Aanspraken 2018	
Stormschade	67
Bestrijding plaagdieren	10
Gevolgschade droogte (bomen)	25
Vervanging pompinstallatie sportpark De Waaienberg Doorwerth	14
Totaal	116
Restant	49

De aanspraken zijn afkomstig uit de voor- en najaarsnota. Na deze onttrekkingen resteert een saldo van € 49.000 dat ten gunste komt van het jaarrekeningresultaat.

2. Vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve / weerstandsreserve

Een deel van de algemene reserve is onder de noemer "weerstandreserve" rentevrij gemaakt. De rente over deze weerstandsreserve wordt niet opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierdoor heeft inzet van de weerstandsreserve geen gevolgen voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid en hoort de weerstandsreserve tot de weerstandscapaciteit. De stand van de weerstandsreserve per 31-12-2017 bedroeg € 954.000. In 2018 hebben geen onttrekkingen plaatsgevonden. Hiermee is de stand van de reserve per 31-12-2018 eveneens € 954.000. In de begroting 2019 is besloten om de weerstandsreserve aan te vullen met € 780.000. Daarmee komt de beschikbare weerstandsreserve in 2019 op € 1.734.000.

3. Onbenutte belastingcapaciteit

Wanneer belastingen of heffingen binnen de gemeente niet 'maximaal' zijn, is er sprake van een onbenutte belastingcapaciteit. Dit houdt in dat de gemeente extra inkomsten zou kunnen genereren uit belastingen en heffingen wanneer een bepaald risico de gemeente daartoe dwingt. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat een belastingverhoging niet in het jaar zelf mogelijk is. Voor de bepaling van de onbenutte belastingcapaciteit hanteren wij de zogeheten artikel-12 norm. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun. De artikel 12-norm geeft een norm voor het maximum OZB-tarief en gaat uit van 100% kostendekking voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing hanteren wij al kostendekkende tarieven. Dit betekent dat hier geen onbenutte belastingcapaciteit aanwezig is.

De artikel 12 norm voor de OZB bedraagt op grond van de meicirculaire 2018 0,1905 % van de WOZ-waarde. Dit betreft het gewogen gemiddelde percentage van de WOZ-waarde voor woningen en niet-woningen. Voor onze gemeente bedraagt het gemiddelde percentage op basis van de tarieven 2019 0,1433 %. Dit betekent dat er op basis van de bovenstaande uitgangspunten een onbenutte belastingcapaciteit resteert binnen de OZB van € 2.196.000 (stand begroting 2019).

4. Stille reserves

Van stille reserves is sprake als activa onder de opbrengstwaarde of tegen nul zijn gewaardeerd en direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze bezittingen ontstaan dan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gemeenten kennen over het algemeen twee soorten stille reserves. Dit zijn stille reserves in financiële bezittingen en stille reserves in materiële bezittingen.

Onder de *financiële bezittingen* worden deelnemingen in bedrijven verstaan. Bij de gemeente Renkum gaat het om deelnemingen in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Afvalcombinatie de Vallei (ACV). Tot nu toe zijn er nog geen gemeenten geweest die aandelen BNG hebben verkocht. De ACV verzorgt de afvalverwijdering binnen onze gemeente. Het verkopen van de aandelen en daarmee de zeggenschap is op dit moment niet aan de orde. Bovendien moeten wij er rekening mee houden dat de dividenden die wij via deze deelnemingen verkrijgen structureel in de begroting zijn opgenomen. Een eventuele verkoop van aandelen legt daarmee een structurele last op de begroting waar dekking voor moet worden gezocht. Deze stille reserves zijn voornamelijk dan ook niet meegenomen bij het berekenen van de weerstandscapaciteit.

De directe opbrengstwaarde van *materiële vaste activa* kan hoger liggen dan de boekwaarde. Er is echter pas sprake van stille reserves wanneer het gaat om niet bedrijfsgebonden activa die direct verkoopbaar zijn. De meeste gemeentelijke eigendommen zoals schoolgebouwen, dorpshuizen, sporthallen en het gemeentehuis worden gebruikt voor de uitvoering van gemeentelijke taken. Bij niet bedrijfsgebonden gebouwen activa kan gedacht worden aan een dienstwoning of vrijgekomen gebouwen. Strategische aankopen binnen de grondexploitatie zijn bedoeld om op termijn in de ontwikkeling van projecten te worden betrokken. Daarom worden ook deze eigendommen beschouwd als duurzaam verbonden aan de bedrijfsuitoefening. Aangezien er in de meerjarenbegroting reeds een taakstelling is opgenomen op de verkoop van gemeentelijke eigendommen die niet tot het kernareaal behoren, waarderen wij de stille reserves op nihil.

5. Begrotingsruimte en buffer

Wanneer de (bijgestelde) meerjarenbegroting sluit met een positief saldo, is sprake van een begrotingsruimte. Structurele begrotingsruimte biedt de mogelijkheid om structurele financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het gemeentelijke beleid. Een incidenteel positief begrotingssaldo c.q. een verwacht positief rekeningresultaat kan gebruikt worden als incidentele weerstandscapaciteit in het desbetreffende jaar.

In de meerjarenbegroting is geen sprake van positieve begrotingssaldi. Ook is er geen buffer die kan worden meegenomen bij de bepaling van de weerstandscapaciteit.

6. Kostenreductie

Wanneer het mogelijk is een kostenreductie door te voeren zonder dat dit het niveau van de gemeentelijke dienstverlening aantast, behoort deze bezuiniging tot de weerstandscapaciteit. Aangezien onder de huidige bezuinigingen reeds taakstellingen voor kostenreductie zijn opgenomen, is de aanvullende weerstandscapaciteit op nihil gewaardeerd.

Risico's

In het vervolg van deze bijlage wordt per paragraaf uit de jaarstukken aangegeven welke risico's er spelen. Daar waar mogelijk wordt ook aangegeven wat de kans is dat het risico zich voordoet en wat het financiële gevolg is als het risico zich voordoet.

Lokale inkomsten

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Vanaf 2015 geldt er een plafond op het BTW-compensatiefonds (BCF). Een overschrijding van het BCF-plafond leidt tot een uitname uit het Gemeentefonds, een onderschrijding van het plafond leidt tot een dotatie aan het Gemeentefonds. Door de aantrekkende economie nemen de declaraties bij het Gemeentefonds toe, waardoor het risico op een uitname uit het Gemeentefonds reëel is.

Doordat de omvang van de algemene uitkering is gekoppeld aan de uitgaven binnen de rijksbegroting, lopen wij het risico van mutaties als gevolg van wijzigingen binnen de rijksbegroting.

De Najaarsnota 2018 van de rijksoverheid geeft de stand weer van uitgaven per 1 oktober. De extra onderuitputting ten opzichte van de stand Miljoenennota was € 1,1 miljard. Het effect daarop schatten we op ± € 100 miljoen 'samen de trap af'. In de begrotingsafspraken van het rijk is opgenomen dat ministeries maar zeer beperkt uitgaven kunnen doorschuiven naar 2019, dus van een positief effect op het accres 2019 is beperkt sprake. De afrekening van het accres 2018 wordt door BZK gecommuniceerd in de meicirculaire 2019. De verwachting is dat dit een nadeel oplevert van € 152.000. De commissie BBV heeft hierover in 2011 een zgn. stellige uitspraak gepubliceerd. Daarin staat dat gemeenten voor de algemene uitkering moeten uitgaan van het laatste formele bijstelmoment. In dit geval betreft dit het accres dat in september is gepubliceerd. Vandaar dat dit nadeel niet is verwerkt in de cijfers, maar is opgenomen in de risicoparagraaf.

Kansklasse: 5

Gevolgklasse: 5

Wmo en Jeugdwet

Ten aanzien van de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet zien wij de volgende risico's:

1. Zicht op zorgconsumptie

Het afgelopen jaar is een beter beeld ontstaan van de totale zorgconsumptie van zowel wmo als jeugd. Dat beeld is enerzijds gevoed vanuit de verplichtingen en verzilveringen op output, anderzijds vanuit de kwartaal gesprekken met de grote aanbieders. Wij constateren echter dat, ondanks de stappen die zijn gezet, het financiële aan de zorgconsumptie gekoppelde beeld dat wij hebben nog steeds onzuiverheden in zich heeft gehad in 2017 en 2018. Des al niettemin verwachten wij dat op basis van deze informatie, ontdaan van zoveel mogelijk vervuiling uit voorgaande jaren, een beter beeld te geven is van wat de bandbreedte van de structurele zorgconsumptie is. We verbeteren onze informatiepositie, toch blijft er altijd een onzekerheid en risico bestaan. Daarnaast wordt in 2019 vanuit het rijk het abonnementstarief ingevoerd. Dit houdt in dat de eigen bijdrage niet langer inkomens- en vermogensafhankelijk is, maar dat er wordt gewerkt met een vast tarief, ongeacht de geboden hoeveelheid zorg en ondersteuning. De invoering van dit abonnementstarief draagt het risico van een aanzuigende werking van ondersteuningsvragen met zich mee.

Wij constateren dat er over 2018 een verschil bestaat tussen de zorgconsumptie op basis van de opgaven vanuit de aanbieders en onze eigen administratie. Deels zijn deze verschillen verklaarbaar, maar deels is dat niet het geval. Het risico dat dit met zich meebrengt schatten wij in op maximaal € 250.000.

2. Beperkte invloed op zorgconsumptie

De grootste zorgleveranciers binnen onze gemeente hebben een landelijke of bovenregionale functie. Denk daarbij aan met name Pluryn. Pupillen van deze organisaties zijn vaak intramuraal en qua postcode verbonden aan onze gemeente (woonplaatsbeginsel/voogdij). Als gemeente kunnen wij weinig invloed uitoefenen op de zorgconsumptie bij deze instellingen terwijl wij wel zijn gehouden aan het leveren van deze zorg. Omdat het om intramurale zorg gaat, gaat het hiermee meteen over forse bedragen, zoals in de vorige paragraaf is aangegeven..

Het risico wordt enigszins beperkt aangezien deze pupillen veelal op basis van een voogdijmaatregel worden geplaatst en het Rijk, in afwijking van het zogeheten objectief verdeelmodel, deze kinderen separaat bekostigt. Het Rijk hanteert daarbij historische cijfers van T-2 (ze kijkt in 2017 terug naar 2015). Dat is in het geval van Renkum nadelig aangezien Pluryn heeft aangegeven dat haar locatie Renkum 'groeit'.

Een ander risico blijft natuurlijk het feit dat zowel de uitvoering van de Wmo als jeugd een "open einde regeling" betreft. Indien er een grotere vraag ontstaat dan geraamd, is de gemeente conform de wet gehouden deze zorg te leveren.

3. Taakstelling sociaal domein

Het risico bestaat dat wij niet in staat zijn om alle taakstellingen op het gewenste moment in te vullen. De bezuinigingen vanuit het rijk zijn ingegeven vanuit aannames en één op één doorgevoerd naar gemeenten. Dit betekent dat de gemeente én de nieuwe taken moet inbedden in de organisatie, innovatie en transformatie binnen het sociaal domein moet realiseren én tegelijkertijd een aanzienlijke taakstelling dient op te vangen. De verwachting is dat er wel degelijk mogelijkheden zijn voor de realisatie ervan. Deze zal echter in de praktijk zichtbaar moeten worden, en is onder meer afhankelijk van innovatie in de zorg, de werkwijze van ons sociaal team en het versterken van het preventieve veld vooraf aan opschalen en achteraf voor geborgd eerder afschalen. Dit betekent dat de invulling van de taakstelling vooralsnog grotendeels een incidenteel karakter heeft. Op basis van reële en steeds betrouwbaardere informatie die de doorwerking van

de transformatie moet laten zien, zullen wij het incidentele karakter in een structurele invulling kunnen omzetten.

Concluderend, vormt een gelijk blijvend niveau van de zorgconsumptie, of zelfs een toename daarvan (resultante van alle prestatie x tarief) veruit het grootste risico. Dit risico wordt in eerste instantie opgevangen binnen de reserve Sociaal Domein.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 5

Dit risico wordt opgevangen binnen de reserve Sociaal domein.

Inkomensvoorziening

Budgetoverschrijding en vangnetuitkering Participatiewet

Het voor 2018 toegekende budget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten (BUIG) was niet voldoende om de totale lasten van de bijstand te dekken. De definitieve rijksbijdrage inkomensvoorziening voor 2018 was € 8.217.948 en de totale kosten van inkomensvoorziening waren € 9.004.020. In 2018 hadden wij dus een nadelig saldo van € 786.072; een tekort van 9,5%. Er wordt een aanvraag ingediend voor een vangnetuitkering bij het Rijk van € 187.587. Het genomen eigen risico bedraagt voor 2018 € 598.548.

Vanaf 2019 wijzigt het eigen risico voor de vangnetuitkering naar 10%. De eerste 7,5% van het tekort komen volledig voor rekening van het eigen risico. Over het tekort tussen de 7,5% en 12,5% kan de gemeente voor de helft beroep doen op de vangnetuitkering van het Rijk. Op basis van de huidige prognose verwachten wij over 2019 een tekort van rond de 7,5% van de rijksbijdrage. In dat geval kunnen wij geen beroep doen op de Vangnetuitkering.

Omdat het maximale eigen risico een percentage bedraagt van de rijksbijdrage, zijn de definitieve bedragen pas bekend wanneer de rijksbijdrage vast staat.

Voor dit moment gaan wij er vanuit dat het eigen risico grotendeels kan worden opgevangen binnen de begroting.

Arbeidsparticipatie

Het participatiebudget bestaat uit de rijksmiddelen voor de Wsw en het budget re-integratie voor de uitvoering van de brede participatie-opdracht van gemeenten, waaronder ondersteuning van jonggehandicapten. Daarnaast hebben gemeenten opdracht om de mogelijkheden op de arbeidsmarkt regionaal in beeld te brengen en te organiseren door middel van regionale werkgeversdienstverlening. Wanneer een gemeente in de toekomst onvoldoende resultaten boekt, heeft dit ook financiële gevolgen voor het hier boven genoemde risico op de inkomensvoorziening. Het inhoudelijk risico binnen arbeidsparticipatie onderdeel re-integratie heeft dus feitelijk zijn weerslag op het financiële risico bij de uitvoering van het product Inkomensvoorziening.

Lokale opbouw Wsw

Vanaf 1 januari 2018 zijn Wsw medewerkers werkzaam waren bij Permar en woonachtig in gemeente Renkum overgenomen door de gemeente Renkum. Renkum is rechtstreeks verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wsw voor 92 medewerkers. De medewerkers zijn in dienst van de gemeenten maar behouden hun eigen cao. Het Werknemersservicepunt, onderdeel van het Sociaal team, ondersteunt de Wsw-medewerkers bij het zoeken of behouden van een passende werkplek. Na één jaar ervaring met de uitvoering is er een beter zicht op de risico's.

- De geraamde uitstroom (blijfkans) die door het rijk wordt berekend in de budgetvaststelling wordt mogelijk niet gerealiseerd met als gevolg dat de subsidie en kosten niet synchroon lopen;

- De werkelijke rijksuitkering Wsw moet nog vastgesteld worden. Door landelijke oorzaken kan deze mee- of tegenvallen.
- De begroting is zijn de 20 Wsw-medewerkers die bij Presikhaaf Bedrijven werken niet meegenomen.

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 3

Dit risico wordt opgevangen binnen de reserve Sociaal domein.

Toeristenbelasting

Als gevolg van verschuivingen in het vakantiepatroon van de toerist, kan het aantal overnachtingen afwijken van voorgaande jaren. De aangiften voor de toeristenbelasting worden jaarlijks achteraf ingediend.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Baten OZB

Voor de bepaling van de baten uit OZB wordt uitgegaan van de WOZ waarden van de objecten. Eigenaren kunnen een bezwaarschrift indienen tegen de vastgestelde waarde. Wanneer een bezwaarschrift toegekend moet worden, heeft dat effect op de gerealiseerde OZB opbrengst van het desbetreffende jaar en navolgende jaren.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 2

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Landelijke economische ontwikkelingen zijn van invloed op het aantal kwijtscheldingsverzoeken die ingediend worden. Als inwoners hun baan verliezen en in een uitkeringssituatie terechtkomen kunnen zij in aanmerking komen voor kwijtschelding. Voor 2019 is dit risico op 0 gesteld in verband met de terugloop en werkloosheid in Nederland en de positieve ontwikkeling van de economie.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Leges

De gemeente gaat bij het berekenen van de leges er vanuit dat er een bepaalde hoeveelheid omgevingsvergunningen, begrafenissen en dergelijke worden aangevraagd. De leges voor omgevingsvergunningen zijn voor het overgrote deel afkomstig van enkele grote(re) aanvragen. Voor het overige hebben wij vooral te maken met een groot aantal kleine aanvragen. Er bestaat echter het risico dat de werkelijke aantallen lager of hoger uitvallen. De aanvragen zijn ook gedeeltelijk conjunctuurgevoelig. Hierdoor zullen de gemeentelijke inkomsten per legessoort afwijken van de begroting. Het risico schatten wij als volgt in:

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. In de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Renkum 2015 zijn bepalingen opgenomen wanneer een school recht heeft op nieuwbouw of uitbreiding. Tevens is de bepaling van de capaciteit van een gebouw opgenomen en normbedragen voor de toe te kennen voorzieningen.

De huisvesting van het onderwijs kan voor gemeenten een groot investeringsniveau inhouden. Dit is afhankelijk van de toestand van de gebouwen, de leerlingaantalontwikkeling en capaciteitsproblemen. Leerling-prognoses vormen de basis en het referentiekader voor de meerjarenplanning (capaciteit/ financiën). Om een meerjarig inzicht te krijgen is een huisvestingsplan (IHP) inclusief financiële meerjarenplanning opgesteld (2013-2020). Er is per school inzichtelijk gemaakt wat de behoefte aan 'onderwijskundige vernieuwingen' en vervangende nieuwbouw in komende jaren is. In 2016 is een geactualiseerd IHP vastgesteld. Dit IHP laat een sluitende begroting zien tot 2027, waarbij moet worden opgemerkt dat er in dit vastgestelde voorstel risico's zijn benoemd zoals de haalbaarheid van de opbrengsten, ook in relatie tot fiscale afwikkeling. In januari 2018 heeft de raad ingestemd met een aanvullend krediet voor de nieuwbouw van de school in Renkum. De effecten daarvan zijn verwerkt, waarbij het IHP nog steeds tot 2026 sluitend is. Voor het project LOC Doorwerth wordt een kredietaanvraag gedaan in de raad van april. De financiële gevolgen voor het IHP op basis van dit voorstel zijn meegenomen als structureel risico.

Kansklasse: 5

Gevolgklasse: 5

MFC Doelum

De Beheerstichting Multifunctioneel Centrum Renkum draagt zorg voor de exploitatie van het MFC Doelum. Hiervoor is een exploitatiebegroting opgezet die sluitend is. De exploitatie over 2017, dat slechts ca. 2 maanden betrof, was nagenoeg sluitend. Omdat er sprake is van een opstart van een nieuwe exploitatie bestaat het risico dat de werkelijke exploitatie de eerste jaren anders uit gaat pakken. De Gemeente monitort de nakoming van de gemaakte afspraken met de stichting. De stichting levert hiervoor 2x per jaar informatie aan over onder andere de exploitatie waaronder de (half)jaarcijfers. Jaarlijks vindt er ook bestuurlijk evaluatieoverleg plaats tussen de gemeente en de stichting. Mocht blijken dat de exploitatie niet sluitend is dan wordt een beroep gedaan op de weerstandscapaciteit van de gemeente.

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 2

Verzelfstandiging sportparken

Het beleid om beheer en onderhoud van kernsportparken Wilhelmina en De Bilderberg over te dragen wordt bij de nieuw op te stellen sportnota 2018/2019 bezien op haalbaarheid en wenselijkheid. Mochten deze sportparken worden verzelfstandigd, dan biedt dit kansen voor de gebruikers maar kent het ook risico's. Zo kunnen de gebruikers zelf sturen op de kwaliteit en het optimaliseren van gebruik (exploitatie) van de accommodatie. Het risico voor het niet slagen van een dergelijk traject is dat gebruikers hier nog niet volledig op zijn ingericht (tekort kader, financiële draagkracht). Als gemeente proberen wij dit te voorkomen door de verenigingen hierin te ondersteunen/adviseren.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 2

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het gemeentelijk vastgoed is onderverdeeld in kernareaal en niet-kernareaal. Alleen voor kernareaal worden meerjaren onderhoudsplannen opgesteld. Daarbij kijken wij ook naar de levensduur van de gemeentelijke gebouwen en mogelijke renovatiekosten die op ons afkomen. Op basis van het raadsbesluit uit 2013 worden renovatiekosten niet opgenomen in de onderhoudsplanung/voorziening, maar steeds apart aangevraagd. Zo heeft u voor de renovaties van gymzalen en sporthal in 2017 een raadsbesluit genomen. Deze panden worden de komende jaren gerenoveerd. Voor het gemeentehuis heeft u gesteld eerst een visie te willen over het toekomstig gebruik van het gemeentehuis. Zolang renovatie uitblijft, is er een risico om ad hoc werkzaamheden uit te moeten voeren. Zeker bij plaatsen waar ook asbest aanwezig is, worden de kosten daardoor aanzienlijk. Daarom is afgelopen jaren de asbesthoudende beplating in de toiletruimten vervangen door niet-asbesthoudend materiaal.

De risico's op het ad hoc moeten nemen van maatregelen stijgt met de jaren. Tevens kan dit consequenties hebben voor de bedrijfsvoering. Niet altijd worden direct maatregelen getroffen ter vervanging, maar worden gebruiksmogelijkheden beperkt. Zoals bij de pergola's aan het gemeentehuis, die zijn afgezet door gevaar voor vallend plaatmateriaal.

Er ligt een taakstelling op het gemeentelijk vastgoed van € 84.000 structureel.

Kansklasse : 4

Gevolgklasse : 3

Verzakkingen Europalaan

In het gebied tussen de Europalaan en de Brinkweg zijn in 2004 verzakkingen in het maaiveld en bebouwing geconstateerd. De vulmaterialen in de voormalige zandwinputten, zijn ingeklonken waardoor waarschijnlijk de schaden zijn ontstaan. Als gemeente hebben wij ingestemd om een nader technisch en juridisch onderzoek uit te voeren. Beide onderzoeken zijn inmiddels afgerond. Hieruit is gebleken dat de gemeente niet juridisch aansprakelijk is. De openbare ruimte vergt wel meer dan gebruikelijk aandacht en investeringen.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 5

Water en riolering

Ondanks het regelmatig actualiseren en uitvoeren van het onderhoudsplan is een plotseling defect niet uit te sluiten. Afhankelijk van de plaats waar dit in het stelsel optreedt is de gevolgschade kleiner of groter. Het instorten van een kleine leiding in een woonstraat heeft andere consequenties dan het instorten van een belangrijk riool in een grote verkeersader. Dit risico is meegenomen in het onderhouds- (en vervangings-)plan. Ook uitval van een rioolgemaal kan tot schade leiden. Dit risico is geminimaliseerd door de drie rioolgemalen uit te voeren met dubbele pompen: wanneer de ene pomp uitvalt, neemt de andere het over.

Een risico voor de rioleringszorg in het algemeen is de huidige personele bezetting én het zeer krappe aanbod van vakinhoudelijk deskundigen op de arbeidsmarkt.

Deze risico's zijn meegenomen in het GRP en komen ten laste van de voorziening rioolheffing.

Afvalverwijdering en -verwerking

Sinds het jaar 2017 is er een ander systeem voor de inzameling van huishoudelijk afval van kracht. Inwoners betalen per keer dat restafval wordt aangeboden. De overige herbruikbare grondstoffen zoals gft+e, papier, PMD en textiel worden zonder extra kosten opgehaald. Door deze zogenaamde 'financiële prikkel' hebben inwoners zelf invloed op de hoogte van het *variabele deel* van de afvalstoffenheffing. Inwoners die het restafval goed van de herbruikbare grondstoffen weten te scheiden zijn daardoor voordeliger uit dan inwoners die het afval minder of niet scheiden. Dit betekent voor de gemeente dat de inkomsten van het variabele deel van de afvalstoffenheffing niet

goed zijn in te schatten. Scheiden de inwoners het afval beter dan verwacht dan nemen de variabele inkomsten af. Daar tegenover staat dat er minder restafval verwerkt hoeft te worden waardoor de kosten van verwerking afnemen. Andersom is dat ook het geval.

Naast het variabele deel betalen de inwoners een vast basisbedrag aan afvalstoffenheffing. Dit deel van de afvalstoffenheffing is gebaseerd op de gezinsgrootte zoals dat voorheen ook het geval was (éénpersoons huishoudens, tweepersoonshuishoudens en drie en meerpersoonshuishoudens).

Door de keuze voor een relatief hoog basistarief en een laag variabeltarief zijn de financiële risico's beperkt.

Op basis van de resultaten van 2017 en 2018 blijkt dat de inwoners het afval beter scheiden dan waar vooraf rekening mee gehouden is. Hierdoor is minder restafval aangeboden waardoor er minder variabele inkomsten zijn dan vooraf is ingeschat. Bij het opstellen van de begroting van 2019 is hier rekening mee gehouden door het basistarief van 2019 met iets meer dan 4% te verhogen.

Daarnaast is de opbrengst van oud papier in 2018 lager dan vooraf verwacht. De oorzaak hiervan is dat de prijs die door de gemeente ontvangen wordt voor oud papier afhankelijk is van de wereldmarkt. Dit bedrag kan maandelijks wijzigen. De transportkosten voor het inzamelen en de vergoeding voor de verenigingen blijft echter gelijk. Dit heeft in 2018 geleid tot een tegenvaller.

Ook de opbrengst van ingezameld PMD plastic is lager dan verwacht. Dit komt omdat lang niet alle ingezamelde kunststofsoorten in aanmerking komen voor een vergoeding. Ook zijn er extra kosten gemaakt voor afgekeurde vrachten PMD bij de poort van de verwerker. Dit is het geval wanneer de verwerker teveel vervuiling in het aangeleverde PMD aantreft.

Tegenvallers kunnen opgevangen worden vanuit de voorziening afvalstoffenheffing.

Groenonderhoud

- Door renovatievakken duurzaam aan te planten is onderhoud minder arbeidsintensief en daarmee op termijn voordeliger. Groen is echter een dynamisch geheel en bij het ontbreken van voldoende regulier budget wordt het vastgestelde kwaliteitsniveau niet gehaald of gecontinueerd. Als gevolg van het ontbreken van voldoende budget ontstaat er kapitaalvernietiging. Het wegwerken van de achterstanden in één keer vraagt een grote investering.
- Naast het financiële risico brengen versleten renovatievakken sociale en verkeerstechnische onveiligheid met zich mee.
- Door de komst van de groenploeg van Permar naar de eigen dienst komt een aanzienlijk deel van het nu nog vrij besteedbare budget vast te liggen in salarissen van voormalige Permar-medewerkers, materieel en bijkomende kosten. Hiermee wordt het moeilijker om flexibel in te spelen op budgetveranderingen en optimaal te werken aan kwaliteitsverbetering.
- De aangegeven kans- en gevolgklasse geven het risico aan voor één jaar.

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 3

Binnen het coalitieakkoord is eenmalig geld voor groenonderhoud beschikbaar gesteld vanuit de reserve. Hierdoor is het risico voor de korte termijn afgedekt.

Begraafplaatsen

Op het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen ligt een taakstelling van € 41.000 voor 2018 en €15.000 met ingang van 2019. Op basis van een onderzoek naar de huidige bedrijfsvoering is inzichtelijk welke formatie nodig is om uitvoering te geven aan de wettelijke taak. Dit geeft een risico voor wat betreft de openstaande taakstelling.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 1

Boombeheer

- De visuele boominspectie (VTA) toont aan dat er een grote achterstand is bij het onderhoud van bomen. Hiermee is er een verhoogd veiligheidsrisico zowel op persoonlijk letsel als op schade aan bomen en de omgeving. Onze openbare ruimte bestaat voor een deel uit oude en soms zeer oude bomen. Dit betekent dat er meer en meer onderhoud nodig is en bij het uitblijven daarvan lopen de risico's snel op. Het punt is bereikt waarbij de veiligheid niet langer gegarandeerd kan worden.
- Daarnaast zijn bomen die schade toebrengen aan erfafscheidingen (muurtjes e.d.) in toenemende mate een bron van ergernis en claims vanuit inwoners.
- Door de plotselinge toename van de ziekte essentaksterfte is er bij essen een verhoogd risico van takbreuk, met mogelijk aansprakelijkstelling tot gevolg. Versneld verwijderen van zieke essen leidt tot onvoorziene uitgaven.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 5

Binnen het coalitieakkoord is eenmalig geld voor groenonderhoud beschikbaar gesteld vanuit de reserve. Hierdoor is het risico voor de korte termijn afgedekt.

Wegen

De laatste wegininspectie is uitgevoerd in 2018. Hieruit blijkt dat de kwaliteit van het areaal achteruit gaat. Waar in 2014 en 2016 de kwaliteit voornamelijk op B en C niveau ligt zien we een kentering richting C en D niveau. Uit de resultaten van de wegininspectie komt onder andere een prioritering, waarbij de meest urgente/gevaarlijke situatie als eerste worden verholpen binnen de mogelijkheden van het beschikbare budgetten.

Aangezien de budgetten niet toereikend zijn om alle locaties te herstellen kan het vastgestelde onderhoudsniveau niet overal gerealiseerd worden. Met de eenmalige extra investering kunnen we een gedeelte van de achterstanden inlopen. Het gebrek aan structurele middelen zorgt ervoor dat de kwaliteit in de toekomst verder zal afnemen. Als de kwaliteit te ver terugloopt bestaat er een groot risico op kapitaalsvernietiging. Als gevolg hiervan moeten er grotere investeringen gedaan worden om het wegareaal weer naar het gewenste onderhoudsniveau te brengen.

Naast de mogelijke kapitaalsvernietiging zijn we in de rol van wegbeheerder verantwoordelijk voor de veiligheid van de wegen. Door de kentering van de afgelopen jaren is op meerdere locaties de veiligheid nauwelijks meer te garanderen. Als wegbeheerder worden wij aansprakelijk gesteld voor ongelukken die ontstaan door achterstallig onderhoud. Naast de financiële gevolgen bestaat ook een grote kans op imagoschade.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 5

Verkeer

Economische groei zorgt ook voor groei van het gemiddeld aantal voertuigen per huishouden. Vergrijzing in de dorpen verhoogt de vraag naar gehandicaptenparkeerplaatsen en modernisering van het wagenpark verhoogt de vraag naar laadinfrastructuur. Mogelijkheden en budget voor het realiseren van extra parkeergelegenheden zijn erg beperkt. Steeds meer locaties voor parkeermogelijkheden worden volgebouwd.

Op korte termijn is er te weinig geld beschikbaar voor het volledig verkeersveilig inrichten van de wegen. Er wordt aangesloten bij onderhoudswerk, aangestuurd op subsidieverwerving en bij landelijke campagnes. Dit levert het meeste rendement per geïnvesteerde euro. Doordat de aannemersmarkt aantrekt worden fysieke maatregelen in de uitvoering duurder.

Dit is een structureel risico en kan niet opgevangen worden binnen het Meerjaren Uitvoeringsprogramma. Dit is ook niet de insteek, insteek is aansluiten bij onderhoudswerk/aanpak wegen.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 5

Openbare verlichting

Het areaal van de openbare verlichting wordt met de recentelijke aanbesteding compleet vernieuwd. In de aanbesteding is als uitgangspunt gehanteerd het handhaven van de bestaande budgetten. Om dit te realiseren is de samenwerking met de markt opgezocht. De oplossing voor het financiële tekort van de afgelopen jaren is gezocht in additionele inkomsten (Smart City). Middels deze additionele inkomsten is de openbare verlichting ondanks de grootschalige vervangingsopgave kostendekkend. In de businesscase zijn er aannames gemaakt over de te verwachten additionele inkomsten. Om tot een reële inschatting te komen zijn ervaringscijfers en TNO onderzoeken gebruikt. Echter blijft dit een aanname en kan dit in de toekomst anders uitvallen.

Kansklasse: 2

Gevolgklasse: 5

Landschap

Op diverse wijzen proberen we invasieve exoten als Japanse Duizendknoop en Reuzenbereklaauw te bestrijden. Deze soorten vormen een bedreiging voor inheemse flora. Reuzenbereklaauw is gevaarlijk voor de gezondheid (brandblaren). Japanse Duizendknoop kan constructies en gebouwen ontzetten; een eerste voorbeeld is al bekend in onze gemeente. Daarnaast heeft de Europese Unie een lijst samengesteld van invasieve exoten die actief bestreden moeten worden. Enkele soorten van die lijst komen in onze gemeente voor. Nog onduidelijk is hoe de landelijke wetgeving hier op gaat aansluiten. Mogelijk dat daar een actieve rol voor gemeenten is weggelegd.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 4

Aanleg glasvezel buitengebied

Door het uitvoeren van graafwerkzaamheden ten behoeve van het leggen van leidingen onder verhardingsconstructies en bermen ontstaat schade die leidt tot degeneratie van het verhardingsoppervlak of de bermen. Door nutsbedrijven wordt aan de gemeente een vergoeding betaald voor het veroorzaken van deze schade. De vergoedingen, die ter compensatie van deze schade worden betaald, worden degeneratiekosten genoemd. Dit zijn vastgestelde tarieven, verschillend in prijs afhankelijk van het verhardingstype.

Glasvezel buitenaf wijkt hier van af doordat wij geen vergoeding vragen voor deze degeneratie. Eventuele schades kunnen niet gedekt worden vanuit de degeneratiekosten. De schades moeten wel hersteld worden. Het risico ligt tussen de 10.000 en 20.000 euro. De kans is reëel aanwezig dat een deel van dit bedrag moet worden ingezet voor herstel. Dit risico moet worden opgenomen in de risicoparagraaf van de begroting.

Kansklasse : 4

Gevolgklasse : 1

Financiering

Renteontwikkelingen

Een belangrijk risico vormt de renteontwikkeling. Grote mutaties in het werkelijke rentepercentage kunnen financiële consequenties tot gevolg hebben wanneer de gemeente op dat moment een beroep moet doen op de geld- of kapitaalmarkt. Voor 2018 wordt voor het aantrekken van kort geld rekening gehouden met een rentepercentage van 0,5%. Voor 2019 rekenen we met 1% rente, voor 2020 met 1,5 % en met ingang van 2021 met 2 %. De rekenrente voor lange termijn financiering en voor de toerekening van rentekosten aan investeringen is verlaagd naar 2,5%. Voor de naar verwachting in 2017 en 2018 aan te trekken nieuwe langlopende leningen is gerekend met een rentepercentage van respectievelijk 1,05 % en 1,25 %.

De gehanteerde percentages zijn in lijn met de geprognosticeerde renteontwikkeling op de kapitaalmarkt. *Daarom verwachten wij hier op dit moment geen risico.*

Gewaarborgde geldleningen

Het gemeentelijke beleid met betrekking tot het verlenen van garanties voor geldleningen is gebaseerd op het uitgangspunt "nee, tenzij". Op dit moment staat de gemeente echter wel garant voor een aantal geldleningen met een totaal bedrag van € 407.000 per 1-1-2018. De financiële verplichtingen van garanties voor de particuliere woningbouw zijn met ingang van 1 januari 1995, onder betaling van een afkoopsom, overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen. Dit betreft een bedrag van € 20.758.000. Wij hebben hiervoor een achtervang functie.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 5

Schatkistbankieren en wet HOF

Eén van de maatregelen uit het Regeerakkoord van het kabinet is de invoering van het verplicht schatkistbankieren door decentrale overheden. Dit houdt in dat wij onze overtollige middelen moeten overboeken naar de schatkist. Gezien onze liquiditeitspositie heeft de invoering van het schatkistbankieren voor onze gemeente geen rentederving tot gevolg. Op dit moment zijn de uitvoeringskosten nog onbekend.

Op 23 april 2013 heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingestemd met het wetsvoorstel houdbare overheidsfinanciën. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Hof) stelt dat de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen. Op 18 januari 2013 hebben het Rijk en de decentrale overheden een financieel akkoord gesloten. Onderdeel daarvan is genoemd saldropad voor de EMU-macronorm voor de gezamenlijke decentrale overheden. In het financieel akkoord is afgesproken dat deze kabinetsperiode van een sanctie wordt afgezien zolang er geen sanctie uit Europa volgt. *Daarom verwachten wij hier op dit moment geen risico.*

Loon- en prijsstijgingen

Voor de bekostiging van de loon- en prijsstijgingen werken we met een stelpost in de begroting. Deze stelpost wordt gevoed door de prijsontwikkeling binnen de algemene uitkering en de inflatiecorrectie op belastingen en heffingen. Met ingang van 2019 valt een belangrijk deel van de integratie-uitkering Sociaal domein onder de algemene uitkering. Vanaf 2020 zullen de gemeenten de nominale ontwikkelingen (lonen en prijzen) van het geïntegreerde deel van het sociaal domein uit de prijsontwikkeling van de algemene uitkering moeten gaan betalen. Als gemeente lopen we het risico dat de stelpost niet toereikend is om de werkelijke loon- en prijsstijgingen op te vangen.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 5

Vennootschapsbelasting

In mei 2015 is de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen aangenomen. Dat betekent dat overheidsondernemingen, bijvoorbeeld van gemeenten, provincies en waterschappen, per 1 januari 2016 belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting.

Met deze wet wil de Nederlandse overheid, op aangeven van de Europese Commissie, gelijkheid creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen: voor overheidsondernemingen gelden straks dezelfde verplichtingen voor de vennootschapsbelasting als voor private ondernemingen.

De gemeente moet zelf bepalen voor welke activiteiten zij belastingplichtig wordt voor de vennootschapsbelasting. In dit traject hebben wij samenwerking gezocht met de gemeenten Rheden, Lingewaard en Overbetuwe. PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. adviseert ons hierbij.

Per gemeentelijke activiteit is in beeld gebracht of deze activiteit wel of geen fiscale onderneming (en daarmee wel of niet belastingplichtig) is. Vervolgens is bepaald of een belastingplichtige activiteit al dan niet onder een vrijstelling valt. In de gepubliceerde wetgeving is zoveel als mogelijk aangesloten bij de huidige wetgeving en jurisprudentie, maar daarnaast is sprake van nieuwe specifieke regels voor overheidslichamen. Hierdoor bestaat over bepaalde punten in het wetsvoorstel nog onduidelijkheid over hoe deze regels toegepast moeten worden. Vanwege deze onduidelijkheden hebben een aantal belanghebbende partijen, zoals het IPO en de VNG diverse handreikingen opgesteld.

Wij gaan er vooralsnog vanuit dat wij zeer beperkt te maken hebben met vennootschapsbelastingplichtige activiteiten.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 3

Verruiming van de btw-sportvrijstelling

Op 20 juli 2018 zijn de specifieke uitkering sport voor gemeenten en de subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties voor sportverenigingen en sportstichtingen gepubliceerd in de Staatscourant. Het Kabinet koerst daarmee op uitbreiding van de btw-sportvrijstelling met ingang van 1-1-2019. Met Prinsjesdag zal het wetsvoorstel naar alle waarschijnlijkheid worden gepubliceerd. Dit houdt in dat de activiteit die bestaat uit het geven van gelegenheid tot sport niet meer belast is met btw. Over gerealiseerde inkomsten hoeft geen btw te worden afgedragen. Daar staat tegenover dat de btw op de uitgaven niet langer kan worden gedeclareerd. Door de verruiming van de sportvrijstelling zal ook ons mengpercentage wijzigen. Hierdoor kunnen wij minder btw declareren over overheadkosten. Uitgangspunt van het rijk is dat gemeenten worden gecompenseerd voor deze nadelen. Op dit moment is echter onduidelijk of dat in de praktijk ook het geval is.

Door de uitbreiding van de btw-sportvrijstelling gaan de btw-herzieningsregels spelen. Voor onroerende zaken geldt een herzieningstermijn van 10 jaar, voor roerende zaken is dat 5 jaar. Btw over investeringen die in die periode is gedeclareerd, kan het rijk dan gedeeltelijk terugvorderen. Afgesproken is nu dat er geen herziening van btw plaatsvindt, mits de onderneming op dezelfde wijze wordt voortgezet.

Het risico bestaat dat het btw-effect voor de gemeente hoger ligt dan de compensatie vanuit het rijk.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 3

Bedrijfsvoering

Planschadevergoedingen

Bij een bestemmingsplanwijziging of een afwijking artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, loopt de gemeente het risico te worden geconfronteerd met claims tot schadevergoeding als bedoeld in artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening. Voor de bepaling van de planschade wordt een vergelijking gemaakt tussen de planologische toestand voor en na de schadeveroorzakende bestemmingsplanwijziging of afwijking. Daarbij is niet de feitelijke situatie bepalend, maar de bouw- en gebruiksmogelijkheden die door het genomen besluit zijn ontstaan. De geleden schade moet meer zijn dan een normaal maatschappelijk risico.

Een verzoek om toekenning planschadevergoeding dient binnen 5 jaar na het onherroepelijk worden van het besluit te worden ingediend.

De behandeling van planschadeverzoeken besteden wij uit aan een deskundig adviesbureau. De advieskosten bedragen circa € 2.500 per verzoek. De planschadevergoedingen variëren per verzoek van ongeveer € 1.000 tot enkele tienduizenden euro's en zijn dan ook moeilijk in te schatten. Sinds medio 2005 kunnen door de gemeente overeenkomsten gesloten worden met initiatiefnemers van een nieuwe ontwikkeling dat de planschadekosten voor rekening zijn van de initiatiefnemer. Deze overeenkomsten worden sindsdien gesloten. Ook de planschade die volgt uit (algehele) herzieningen van bestemmingsplannen, die de gemeente opstelt, blijft voor rekening van de gemeente. De advieskosten van een verzoek om toekenning planschadevergoeding en de rente op de planschadekosten kunnen niet bij initiatiefnemers worden neergelegd met een overeenkomst. Deze kosten blijven daarom voor de gemeente,

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 2

Kosten ruiming explosieven Tweede Wereldoorlog

Tot nu toe zijn wij binnen de gemeente Renkum al op verschillende locaties geconfronteerd met munitieresten, metaalscherven en onontpofte munitie uit de Slag om Arnhem in de Tweede Wereldoorlog. Zo zijn er al opruimwerkzaamheden uitgevoerd langs de spoorlijn en, meer recent, rond de Oosterbeekse en Heelsumse beken.

In feite is er sprake van twee type risico's:

- I. Het risico is dat de gemeente de veiligheid van haar burgers en bezoekers niet kan waarborgen;
- II. Het risico is dat er financiële schade ontstaat door het moeten doen van opsporingsactiviteiten.

I: Voor het risico dat de gemeente de veiligheid van haar burgers en bezoekers niet kan waarborgen zijn de volgende beheersmaatregelen mogelijk:

1. Preventief: communiceren over de oorlogshistorie van het gebied, risicokaart up-to-date houden, inzicht verwerven over het gedrag van ondergrondse explosieven en de staat waarin deze verkeren.
2. Detectief: plan maken zodat bij vondsten (projecten of daarbuiten) snel kan worden opgetreden, zorgen dat rampenplan doorleefd is, zorgen dat contacten met EOD warm zijn.
3. Correctief: rampenplan doorleven en goed uitvoeren.
4. Repressief: jaarlijks monitoren op vondsten en incidenten, verslag laten leggen hiervan.

II: Voor het risico dat er financiële schade ontstaat door het moeten doen van opsporingsactiviteiten zijn preventieve en detectieve beheersmaatregelen mogelijk:

1. Preventief: reserveringen maken (onvoorzien of benoemd) bij projecten risico vastleggen in overeenkomsten, niet in eigen grond roeren, toezicht houden op betreden van risicovolle (afgeschermd gebied).

2. Detectief: contacten onderhouden met ministerie over gebruikmaking van suppletie-uitkering, transparant communiceren via de planning- en controlcyclus.

Bij het roeren in de grond worden de preventieve maatregelen uitgevoerd, zoals, het doen van onderzoek naar niet-gesprongen explosieven. Er doen zich daarbij twee typen situaties voor:

- de grond wordt (gepland) geroerd en er worden maatregelen getroffen (verder onderzoek, detectieve maatregelen, plan aanpassen). De kosten die niet via de suppletieregeling vergoed worden, zijn vaak (maar niet altijd) op de projectontwikkelaar/initiatiefnemer te verhalen. B.v.: Oosterbeekse beken, woningbouwprojecten, omlegging Heelsumse beek;
- de preventieve maatregelen wijzen niet op de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven maar toch blijken deze aanwezig en moet de gemeente ingrijpen. B.v.: Renkums beekdal.

Overigens worden met enige regelmaat niet-gesprongen explosieven gevonden, terwijl er geen sprake is van het roeren in de grond. Granaten e.d. worden door inwerking van vorst naar het oppervlak gewerkt. B.v.: Trappershorst.

De kans- en gevolklassen voor beide typen risico's wordt als volgt ingeschat:

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 3

Verplichting ten aanzien van ingehuurd personeel

Wanneer wij gebruik maken van ingehuurd personeel, brengt dat een aantal verplichtingen met zich mee. Sinds 1 juli 2012 moeten bedrijven die arbeidskrachten ter beschikking stellen aan andere bedrijven voldoen aan de registratieplicht Waadi (Wet allocatie arbeidskrachten door intermediairs). Dit betekent dat in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel moet staan vermeld dat het bedrijf arbeidskrachten ter beschikking stelt aan andere werkgevers. Deze registratieplicht Waadi heeft ook consequenties voor bedrijven die personeel inlenen. Als zij zaken doen met een bedrijf dat niet goed geregistreerd staat, dan lopen ook zij het risico op een boete van € 12.000 of meer voor elke arbeidskracht die via een niet-geregistreerd bedrijf aan het werk is. Bedrijven kunnen via de Waadi-check op de site van de Kamer van Koophandel controleren of het uitlenende bedrijf staat geregistreerd.

Verder kunnen wij aansprakelijk worden gesteld voor de afdracht van loonbelasting en btw voor inhuurkrachten. Dit zal met name gelden in geval van een faillissement. Voor zelfstandigen kunnen wij een en ander ondervangen door gebruik te maken van de door de belastingdienst vastgestelde modelovereenkomst (wet DBA). Bij detachering- en uitzendbureaus kan gebruik worden gemaakt van een zogeheten g-rekening. Dit gebeurt op dit moment bij een detacheringsbureau.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Lasten uitkering WGA

De gemeente Renkum is eigen risicodrager voor de WGA en heeft hiervoor een stop loss verzekering afgesloten bij Loyalis.

Per 1 januari 2017 zijn de premiedelen die werkgevers betalen voor de WGA-flex en WGA-vast samengevoegd: WGA-totaal. Er geldt een eigen risico over tien jaar van € 395.084. De organisatie betaalt over de periode van tien jaar zelf de uitkeringen en de kosten van de re-integratie tot een maximum van het eigen risico bedrag.

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 5

Dwangsommen bij niet tijdige besluitvorming of informatieverstrekking

In het kader van de Wet dwangsom & beroep bij niet tijdig beslissen kan de gemeente een dwangsom verschuldigd zijn wanneer een besluit niet tijdig wordt genomen. Intern zijn procedures uitgezet om deze dwangsommen zoveel mogelijk te voorkomen.

Per 1 oktober 2016 zijn de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) en de Wet hergebruik overheidsinformatie uitgezonderd van de Wet dwangsom. De kans dat een dwangsom verschuldigd is omdat de afhandelingstermijn van verzoeken op basis van deze twee wetten verstreken is, is dus nihil. Voor alle andere wetten bestaat nog steeds de kans dat een termijn wordt overschreden. De dwangsom bedraagt maximaal € 1.260. Maar ook hiervoor geldt dat intern procedures zijn uitgezet om dwangsommen zoveel mogelijk te voorkomen.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Proceskostenvergoeding

Door het bepaalde in artikel 7:15 van de Algemene wet bestuursrecht loopt de gemeente het risico dat zij de kosten moet vergoeden van een indiener van een bezwaar- of beroepsschrift. Kostenvergoeding vindt alleen plaats indien het bezwaar of beroep gegrond wordt verklaard "wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid". Per geval bedragen deze kosten (in beginsel) minimaal € 512. Meest reëel is een kostenvergoeding van € 1.024. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een kostenvergoeding zijn streng (behalve als het gaat om het niet tijdig reageren op een Wob verzoek) Het college schat het risico dan ook in als beperkt.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Algemene verordening Gegevensbescherming

Met ingang van 25 mei 2018 is de Europese Algemene verordening Gegevensbescherming van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens door o.a. gemeenten. Deze verordening vervangt de huidige Wet bescherming persoonsgegevens.

De verordening brengt naast een versterking en uitbreiding van de privacyrechten van betrokkenen (geregistreerden) ook een groot aantal verplichtingen voor organisaties met zich mee, zoals bijv. een documentatieplicht, aanstellen functionaris gegevensbescherming etc.

Organisaties blijven onder de Verordening verantwoordelijk voor een goede beveiliging van persoonsgegevens en inbreuken op de beveiliging moeten net als nu het geval is, gemeld worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens en betrokkenen.

De bevoegdheid tot het opleggen van administratieve geldboeten vanwege het niet naleven van wettelijke verplichtingen wordt uitgebreid. Afhankelijk van de categorie van overtreding kan de boete maximaal 10 miljoen euro bedragen (bij niet naleving van verplichtingen uit de Verordening) of maximaal 20 miljoen euro (bij overtreding van de grondslagen van de Verordening of de privacyrechten van betrokkenen).

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 5

Schadeclaims

Financiële consequenties van schadeclaims kunnen niet worden voorzien en zijn daarom niet in de begroting opgenomen. Nadelige gevolgen van claims hebben daardoor direct invloed op de financiële positie van de gemeente.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 1

Veilig gebruik Suwinet

Gemeenten en uitvoeringsorganisaties (UWV en SVB) wisselen via Suwinet persoonsgegevens met elkaar uit. Deze uitwisseling is van groot belang voor zowel de dienstverlening aan onze inwoners als voor de uitvoering van gemeentelijke taken, zoals de verstrekking van een uitkering en de controle hierop.

Voor het afnemen van Suwinetgegevens is een Specifiek Suwinet Normenkader van kracht die een aantal aanscherpingen van normen in de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten bevat.

Wanneer niet aan het normenkader wordt voldaan, loopt de gemeente Renkum het risico dat het escalatieprotocol in werking wordt gebracht. Dit kan leiden tot een aanwijzing waarin de gemeente wordt opgedragen om een externe deskundige in te huren om de beveiliging van SUWInet op orde te brengen of zelfs een afsluiting van het gebruik van Suwinet.

Binnen het Sociaal team zijn de procedures m.b.t. het gebruik van Suwinet aangescherpt. Daarnaast is het informatiebeveiligingsbeleid van de gemeente aangepast op de BIG en het Suwinet Normenkader. Hierdoor acht het College de kans klein dat dit risico zich zal voordoen.

Kansklasse : 2

Gevolgklasse : 3

Verbonden partijen

ODRA

De omgevingsdienst gaat over op outputfinanciering. Dit betekent dat wij niet langer een vast bedrag betalen voor de verleende diensten, maar gaan afrekenen op basis van de afgenomen producten. Voordeel is dat we betalen voor wat we krijgen, dat meer transparantie ontstaat over de inzet van middelen en dat er een prikkel is voor een efficiënte bedrijfsvoering door de ODRA. Risico's zijn dat de implementatie complex is, er mogelijk een perverse prikkel van uit kan gaan (ten kosten van de kwaliteit), dat niet alle taken in output te definiëren zijn en dat nog niet alle kengetallen betrouwbaar zijn.

Kansklasse : 3

Gevolgklasse : 2

Liquidatie Permar

Permar WS is per 1 januari 2018 opgeheven. Voor de afbouw van de Permar en de implementatie van het lokaal organiseren van de Wsw heeft Renkum in de jaarrekening 2016 een voorziening getroffen waarmee het risico naar verwachting is afgedekt. De totale kosten van de liquidatie zijn begroot op € 8.848.000. Renkum draagt hier circa 12,1% (€ 1.071.000) in bij. Maandelijks worden de liquidatiekosten gemonitord. De jaarrekening van Permar is in lijn met de begrote liquidatiekosten.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 2

Dit risico wordt opgevangen binnen de reserve Sociaal domein.

De Connectie

Voor het oprichten van De Connectie zijn de belangrijkste risico's inzichtelijk gemaakt en beheersmaatregelen beschreven. Voor de eerste vier jaren is een post onvoorzien opgenomen in de Begroting van de Connectie om de eerste risico's op te vangen (€275.000 per jaar). Daar boven komen de financiële effecten bij de gemeenten terecht. Financieel gezien is er met name sprake van een risico wanneer de taakstelling ICT niet wordt gerealiseerd. Dit betreft een taakstelling van € 550.000 in 2017, oplopend tot € 1.650.000 in 2020. Wanneer deze taakstelling niet wordt

gerealiseerd, betreft het risico voor de gemeente Renkum 10,1 % van het eventueel ontstane tekort.

Begin 2019 zijn twee onderzoeken naar de ICT afgerond. Een onderzoek door PWC waar conclusies en aanbevelingen worden gedaan over de hele informatieketen. En een onderzoek in opdracht van De Connectie dat is uitgevoerd door Arlande en een meer technische insteek heeft gehad. Op hoofdlijnen concluderen beide onderzoeken dat de volwassenheid van de ICT organisatie te laag is. Deze conclusie is getrokken op basis van een brede analyse, waarbij is gekeken naar de organisatie, processen, mensen, financiën en technische infrastructuur.

Om de basis weer op orde te brengen, moet op deze onderdelen worden geïnvesteerd. De financiële vertaling van de benodigde verbeteringen is nog indicatief. Momenteel wordt nog nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden binnen de brede begroting van de Connectie en naar het tempo van de door te voeren verbeteringen. De structurele extra last voor Renkum wordt geschat tussen € 200.000 en € 400.000. In 2019 zal incidenteel de eerste nood worden opgelost. Eventuele aanvullende middelen bovenop het beschikbare budget, komen aan bod in de Bestuursrapportage van de Connectie.

Kansklasse : 5

Gevolgklasse : 5

Grondbeleid

De gemeentelijke projectenportefeuille omvat diverse projecten. Van deze projecten wordt een prognose gemaakt van de verwachte uitkomst van het project op het moment dat het project in exploitatie wordt genomen. Wanneer een tekort wordt verwacht, wordt voor dit verlies een voorziening getroffen. Dit betekent dat deze risico's direct worden afgedekt.

Voor de lopende projecten zijn overeenkomsten afgesloten. Hierdoor zijn de risico's afgedekt.

Van de projecten die nog niet in exploitatie zijn genomen, loopt de gemeente risico dat de boekwaarde niet wordt terugverdiend. De boekwaarde per 31-12-2018 van deze projecten bedraagt totaal € 877.000. Hiervan is € 69.000 meegenomen als risico.

Daarnaast is sprake van een renterisico bij het niet volgens planning realiseren van de verwachte opbrengsten.

Kansklasse : 1

Gevolgklasse : 5

Subsidies

Het risico van mogelijke frictiekosten bij gesubsidieerde instellingen als gevolg van doorgevoerde taakstellingen, is meegenomen onder de risico's bij de taakstellingen.

Bijlage 3 Financiering

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Het renterisico van een gemeente is te verdelen in renterisico over vlottende schuld (looptijd < 1 jaar) en renterisico over vaste schuld (looptijd > 1 jaar).

Het renterisico over vlottende schuld wordt bepaald in relatie tot de kasgeldlimiet. Deze limiet geeft de maximaal toegestane omvang van de vlottende schuld weer. De hoogte van de kasgeldlimiet is een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de omvang van de begroting per 1 januari. In tabel A vindt voor 2018 de toetsing aan de kasgeldlimiet voor de gemeente Renkum plaats.

Uit de tabel blijkt dat wij in 2018 hebben voldaan aan de kasgeldlimiet.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Omvang begroting 1-1-2018 (=grondslag)	75.801			
(1) Toegestane kasgeldlimiet				
- in procenten van de grondslag	8,5	8,5	8,5	8,5
- in bedrag	6.443	6.443	6.443	6.443
(2) Omvang vlottende schuld	6.917	0	0	0
- opgenomen gelden < 1 jaar	6.833	0	0	0
- schuld in rekening-courant	84	0	0	0
- gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
- overige geldleningen (niet vaste schuld)	0	0	0	0
(3) Vlottende middelen	503	2.447	1.141	1.162
- contante gelden in kas	15	16	14	17
- tegoeden in rekening-courant	285	2.214	899	908
- overige uitstaande gelden < 1 jaar	203	216	229	238
Toets kasgeldlimiet				
(4) Totaal netto vlottende schuld (2 - 3)	6.414	-2.447	-1.141	-1.162
Toegestane kasgeldlimiet (1)	6.443	6.443	6.443	6.443
Ruimte (1) - (4)	29	8.890	7.584	7.605

Tabel A Kasgeldlimiet

Het renterisico over vaste schuld wordt gezien in relatie tot de renterisiconorm. Deze norm geeft de maximaal toegestane omvang van dat deel van de vaste schuld waarover renterisico wordt gelopen weer. De norm houdt in dat we maximaal over 20 % van het begrotingstotaal renterisico mogen lopen. De raming van de ruimte/overschrijding voor de jaren 2018 tot en met 2021 is weergegeven in tabel B. Uit de tabel blijkt dat we in 2018 hebben voldaan aan de renterisiconorm. De verwachting is dat dit de komende jaren opnieuw het geval zal zijn.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2018	2019	2020	2021
(1) Renteherzieningen				
(2) Aflossingen	1.500	2.056	3.566	3.577
(3) Renterisico (1+2)	1.500	2.056	3.566	3.577
(4) Renterisiconorm	15.160	15.160	15.160	15.160
(5a) Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	13.660	13.105	11.594	11.583
(5b) Overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	0	0	0	0
Berekening renterisiconorm				
(4a) Begrotingstotaal 2018	75.801			
(4b) Vastgesteld percentage	20%			
(4) Renterisiconorm (4a x 4b)	15.160			

Tabel B Renterisiconorm

Kredietrisicobeheer

In tabel C vindt u een overzicht van de door de gemeente Renkum verstrekte gelden, gegroepeerd per risicogroep. De groepen zijn (globaal) gerangschikt naar oplopend risico.

Risicogroep <i>Bedragen x € 1.000</i>	Met/zonder (hyp.) zekerheid	Restant schuld per 31-12-2018
Gemeenten/provincies	zonder	
Overheidsbanken	zonder	
Financiële instellingen (A en hoger)	zonder	3.315
Overige toegestane instellingen	met en zonder	2.467
Totaal		5.781

Tabel C Kredietrisico op verstrekte gelden

Gemeentefinanciering

Financiering

De leningenportefeuille per 31 december 2018 is weergegeven in tabel D. De mutaties in 2018 en de invloed hiervan op de gemiddelde rente is terug te vinden in tabel E.

Leningnummer	Oorspr. bedrag	Aanvang	Einde looptijd	Rente	Aflossing 2018	Restant 31-12-2018
40106846	3.000	2011	2021	2,85 %	300	900
40107281	3.000	2012	2022	2,63 %	300	1.200
40.109.666	5.000	2015	2025	0,56 %	500	3.500
Lening optisport	728	2015	2029	4,96 %	52	572
Lening prv Noord Brabant	8.000	2018	2038	1,35 %	0	8.000
Totaal					1.152	14.172
Projectlening Mfc Doelum	5.830	2014	2034	2,87 %	226	5.384
Projectlening Mfc Doelum	9.370	2014	2054	3,22 %	122	9.130
Projectlening scholen Renkum	5.200	2018	2058	1,577 %	0	5.200
Projectlening scholen Renkum	300	2018	2038	1,29 %	0	300
Totaal projectfinanciering					348	20.014
Totaal					1.500	34.186

Tabel D Leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Bedragen x € 1.000	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2019	14.172	1,55 %
Nieuwe leningen	15.000	1,50 %
Reguliere aflossingen	1.552	1,63 %
Vervroegde aflossingen		
Renteaanpassingen (oud percentage)		
Renteaanpassingen (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2019	27.620	1,50 %

Tabel E Mutaties in leningenportefeuille (excl. projectleningen)

Uitzetting

De door de gemeente uitgezette (lange termijn) gelden zijn als volgt onder te verdelen:

Bedragen x € 1.000	Stand per 31-12-2018	Gemiddeld Rendement
Deelnemingen	1.057	29,22 %
Leningen	4.724	1,42 %
Totaal	5.781	

Tabel F Uitgezette gelden

Relatiebeheer

Huisbankier van de gemeente Renkum is de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Het grootste deel van onze reguliere bankzaken loopt via deze bank. Door de invoering van het Schatkistbankieren per 1-1-2014 moeten wij overtollige middelen overboeken naar de schatkist. Op het gebied van gemeentefinanciering wordt gebruik gemaakt van diverse financiële instellingen. Voordat middelen worden aangetrokken of uitgezet, worden offertes aangevraagd bij minimaal twee instellingen. Vervolgens wordt gekozen voor die instantie die de meest gunstige condities voor de gemeente aanbiedt.

Kasbeheer

Evenals voor lange termijn financiering wordt ook voor korte termijn financiering de tarieven van een tweetal instellingen met elkaar vergeleken.

Bijlage 4 Kredieten

ICT

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Dezta Saas (Squit 2020 Wro)	12	8	4
S4SD versie 5	9	8	1
Totaal	21	16	5

- Het project om Dezta om te zetten naar SaaS wordt in 2019 afgerond. Het project heeft vertraging opgelopen bij de implementatie.
- De upgrade van de Suite voor Sociaal Domein naar versie 5 wordt in begin 2019 gestart.

Vastgoed

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Vorbereiding renovatie gemeentehuis	390	0	390
Brandweerpost Wolfheze grond	122	0	122
Brandweerpost Wolfheze bouw	363	0	363
Brandweerpost Wolfheze install.	204	0	204
Renovatie sporthal Doorw.bouw	789	0	789
Renovatie sporthal Doorw.install.	338	21	317
Kunstgrasveld Wilhelmina sportpark	450	447	3
Totaal	2.656	468	2.188

Vorbereiding renovatie gemeentehuis

De verbouwing van de centrale hal en de renovatie van het gemeentehuis gaan voorlopig niet door. Eerst wordt een visie opgesteld om de behoefte te bepalen voor een goede huisvesting, zodat de taken uitgevoerd worden die nodig zijn voor de juiste dienstverlening aan bedrijven en inwoners.

Brandweerpost Oosterbeek bouwkundig en installaties

De planvoorbereiding voor aanbesteding en uitvoering is in volle gang. Hieruit blijkt dat deze verbouwing niet mogelijk is binnen het aangevraagde investeringskrediet. Inmiddels is door B&W het voorstel goedgekeurd voor het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet van € 91.850. Deze kosten worden onttrokken uit de stelpost vervangingsinvesteringen.

Nieuwbouw Brandweerpost Wolfheze

De brandweerpost te Wolfheze voldoet niet meer aan de huidige eisen en er wordt een nieuwe brandweerpost gebouwd. De aankoop van de grond op het terrein van Pro Persona is gaande. Het perceel valt onder de wet Natuurbescherming. Hierdoor wordt het gehele proces zeker met een jaar vertraagd. Verdere planvorming omtrent het terrein en het gebouw worden uitgewerkt als de grondaankoop definitief door kan gaan.

Verbouwing sporthal Doorwerth

De voorbereiding is opgestart en er is een voorlopig ontwerp gemaakt. Op basis van dit voorlopig ontwerp is een eerste globale kostenraming opgesteld. Deze deze ligt boven het aangevraagde budget. Daarna is ook een minimale variant uitgerekend en deze ligt net iets hoger dan het aangevraagde budget. De twee varianten worden verder uitgewerkt in een definitief ontwerp en als een twee trapsraket aanbesteed.

Kunstgrasveld

Uw raad heeft 28 februari 2018 besloten om maximaal € 450.000 beschikbaar te stellen voor realisatie van een kunstgrasveld op het Wilhelminasportpark. De realisatie van het kunstgrasveld is december gestart. Hiervoor is een krediet aangevraagd, waarvoor in 2018 een voorschot is verleend.

Afval

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Kliko's	671	611	60
Ondergrondse containers	614	594	20
Extra aanpassingen (afval)	84	44	40
Totaal	1.369	1.249	120

Kliko's

- Alle laagbouw huishoudens zijn voorzien van kliko's voor gft+e en restafval.
- Binnen het krediet is rekening gehouden met aanvragen voor extra kliko's voor het aanbieden van papier en karton. De papierinzameling met kliko's is voor de inzamelaars veiliger, makkelijker en beter voor de gezondheid. Daarnaast voorkomt het zwerfafval omdat minder oud papier los aan de straat wordt gezet. Met de papierkliko is een grotere hoeveelheid papier ingezameld. Verwacht wordt dat in de komende periode nog verzoeken worden gedaan voor een papierkliko. Het papier is ingezameld door leden van verenigingen die met de opbrengst een bijdrage leverden aan de clubkas.

Ondergrondse containers

- Het proces rondom het plaatsen van nieuwe ondergrondse containers is zo goed als afgerond. Op enkele locaties moeten nog wat kleine aanpassingen worden gedaan.
- Aan de Wilgenpas te Renkum is in de zomer van 2018 een nieuwe ondergrondse container geplaatst. Deze ondergrondse container heeft de twee semi-bovengrondse containers vervangen. Deze waren storingsgevoelig en nodigden uit tot verkeerd afvalgedrag. Met de plaatsing van de nieuwe ondergrondse container zijn deze problemen zo goed als opgelost.
- Ook op het afvalbrengstation 'Veentjesbrug' is eind 2018 een nieuwe ondergrondse container geplaatst. Deze container heeft een grotere capaciteit en kan zakken van zowel 30 als 60 liter aan.

Extra aanpassingen (afval)

- In het afvalbeleidsplan (2016-2020) is rekening gehouden met extra voorzieningen om afvalscheiding bij hoogbouw te stimuleren. Het betreft maatregelen die het voor de bewoners makkelijker maken om het huishoudelijk afval te scheiden en om het aanbieden van afval buiten de ophaaldagen te voorkomen. Op drie hoogbouwlocaties (Van Wassenaersheuvel Oosterbeek, Koningsberg Doorwerth en Dorpsstraat Renkum) is een pilot voor de inzameling

van gft+e met gekoelde verzamelcontainers gestart. Deze containers staan achter de voordeur van het complex en zijn voorzien van een ozon-generator om vieze luchtjes te neutraliseren. Hoewel de pilot nog geëvalueerd moet worden, wordt de plaatsing van dit type verzamelcontainers niet uitgebreid. De belangrijkste reden is dat Vivare geen toestemming verleent voor het plaatsen van dergelijke containers binnen de muren van het complex. In de loop van 2019 wordt met een ander soort verzamelcontainer een nieuwe proef gehouden, waarbij de containers in de openbare ruimte worden geplaatst.

- Aan de Richtersweg in Doorwerth zijn de ondergrondse containers voor restafval voorzien van een vriendelijke aankleding met als doel het verminderen van het aantal bijplaatsingen. Uit ervaring bij andere gemeenten blijkt dat deze maatregel vaak succesvol is. Overigens is door inzet van de Schone Buurt Coach en een aantal betrokken bewoners het aantal bijplaatsingen al behoorlijk afgenomen.
- Op een aantal locaties wordt nog een inworpverkleiner aangebracht op de openbare prullenbakken. De ervaring leert dat dit een bijdrage levert aan het voorkomen van het dumpen van huishoudelijk afval in de openbare prullenbakken.

Tractie

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Peugeot Expert groenonderhoud	37	29	8
Peugeot Partner toezichthouder grijs	23	19	3
Peugeot Partner garage en flexauto	21	17	4
Peugeot Expert begraafplaatsen	42	20	22
Peugeot Partner handhaving	21	17	4
Peugeot 2008 toezichthouder groen	14	21	-7
Peugeot 2008 opzichter OHT	20	16	4
Maaimachine ruw terrein	10	10	0
Toyota Hilux Van 2.4D reiniging 1	28	28	0
Toyota Hilux Van 2.4D reiniging 2	28	28	0
Maairobot	0	-21	21
Mercedes Sprinter (straatploeg)	74	60	14
Mercedes Sprinter OHT 1	40	0	40
Mercedes Sprinter OHT 2	40	0	40
Mercedes Sprinter OHT 3	39	0	39
Mercedes Sprinter OHT 4	38	0	38
Kubota (sport)	27	27	0
Kubota (algemeen)	27	27	0
Totaal	529	298	230

Maaimachine ruw terrein

De betreffende maaimachine is aangeschaft.

Vervanging tractie

- Vervanging tractie is uitgevoerd volgens het tractieplan.
- Het was de bedoeling om de vervanging van 2 Schäffers in 2018 uit te voeren in plaats van 2019. Door leveringsproblemen bij de leveranciers is dit uiteindelijk niet gelukt en worden de Schäffers begin 2019 vervangen.
- De oude voertuigen van het Onderhoudsteam zijn vervangen door Mercedes Sprinter OHT 1 t/m 4 in de tabel. Afrekening volgt in 2019.
- De pilot met de robotmaaiers is succesvol verlopen en na evaluatie is besloten de robotmaaiers in 2019 aan te schaffen. Dit voor zowel Sportpark De Bilderberg Oosterbeek als voor Sportpark Wilhelmina Heelsum.

Verkeersmaatregelen

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MUP Wolfhezerweg	200	5	195
P+R Wolfheze	50	71	-21
Fietsstraat Benedendorpsweg	76	377	-301
MUP: Kalimaropad	0	2	-2
Toegankelijkheid buurbushaltes	12	-82	94
ZebraPaden beter duiden	14	14	0
Fietsp.Fonteinallee-Noordberg N225	189	8	181
Spoorwegovergang Wolfheze	70	82	-12
Totaal	612	476	135

MUP Wolfhezerweg

De Wolfhezerweg bevindt zich in de besteksvorbereidingsfase, als deze fase is afgerond is er zicht op het kostenniveau.

P+R Wolfheze

Project is gereed. Financiële afhandeling is bijna gereed, er komen nog inkomsten.

Fietsstraat Benedendorpsweg

De werkzaamheden aan de Benedendorpsweg en Klingelbeekseweg afgerond. De stukken moeten nog via de accountant bij de provincie Gelderland ingeleverd worden voor vaststelling.

Toegankelijkheid buurbushaltes

Subsidievoorschot ontvangen, uitvoering in 2019.

ZebraPaden beter duiden

Met de raad is afgesproken nog 2 plekken aan te pakken. De oversteek bij de scholen aan de Jonkheer Nedermeijer van Rosenthalweg is in 2018 gerealiseerd. Voor de oversteekplaats bij het winkelcentrum in Doorwerth is offerte gevraagd maar vanwege capaciteitstekort nog niet uitgevoerd. Een nieuwe tranche wordt toegevoegd.

Fietspad Fonteinallee-Noordberg N225

Het fietspad is in voorbereiding maar vertraagd vanwege capaciteitstekort, het begrotingsbedrag is de gemeentelijke bijdrage voor het aanvragen van subsidie bij de provincie.

Spoorwegovergang Wolfheze

Aanvullende opdracht verstrekt aan ProRail vanwege hoge kostenniveau. Nauwkeuriger kostenraming en voorstel goedkopere alternatieven gezien de mogelijke komst van een spooronderdoorgang.

Onderwijshuisvesting

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum	5.172	487	4.685
Buitenruimte school Renkum Heelsum	270	22	248
School Doorwerth	175	21	154
Totaal	5.617	530	5.087

Nieuwbouw scholen Renkum/Heelsum

De bouw is gestart en oplevering vindt plaats in 2019. De kosten die gemaakt zijn betreffen de kosten voor de ontwerpende adviseurs, projectmanagement, aannemer en diverse onderzoekskosten.

Buitenruimte school Renkum/Heelsum

Het terrein is bouwrijp gemaakt. De aanleg van de buitenruimte rondom de school vindt in 2019 plaats.

Leer- en ontmoetingscentrum Doorwerth (LOC): nieuwbouw school

De kosten die gemaakt zijn betreffen de kosten voor de planvoorbereiding van het LOC zoals opstellen PvE, schetsstudies en kostenramingen.

Riolering

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Wateroverlast Weverstraat	1.800	1.532	268
GRP riolering Reijmerweg	1.518	1.509	8
GRP riolering Keijenbergseweg Renkum	0	51	-51
Raamovereenk.relinen gemeente breed	0	3	-3
Relinen Utrechtseweg e.o. O'beek	0	1	-1
Riolvervanging Brinkweg	0	5	-5
Vervanging persleidingen	0	6	-6
Totaal	3.318	3.107	210

Wateroverlast Weverstraat

De werkzaamheden in de Weverstraat zijn zo goed als gereed. Op dit moment vinden nog afrondende werkzaamheden plaats. Deze werkzaamheden zijn onder andere het uitvoeren van kleine aanpassingen op verzoek van zowel interne als externe belanghebbenden.

GRP Riolvervanging Reijmerweg

De oplevering van het totale project heeft eind 2018 plaatsgevonden. Op dit moment worden door de aannemer nog enkele opleverpunten aangepast.

GRP riolering DS Gewinweg

De oplevering van dit project heeft in 2018 plaatsgevonden. De overschrijding is ontstaan door onder andere het uitvoeren van aanvullend onderzoek in verband met kabels en leidingen en tegenvallende grondkwaliteit. Daarnaast waren de kosten voor archeologie en NGE tijdens uitvoering hoger dan geraamd. Hierdoor waren ook meer uren nodig voor directievoering en toezicht.

Relinen strengen onder N225

De werkzaamheden zijn afgerond. Onderschrijding op de kosten omdat de geraamde 10% onvoorziene kosten niet ingezet hoefden te worden. Daarnaast is directie en toezicht met eigen mensen ingevuld waardoor hier geen kosten voor zijn gemaakt.

Riolvervanging Keijenbergseweg te Renkum

Het definitief ontwerp is gereed en de besteks- en aanbestedingsfase is opgestart. Het werk wordt in april/ mei 2019 aan een aannemer te gegund. De start van de uitvoering staat gepland voor mei 2019 maar is sterk afhankelijk van levertijden van het materiaal.

Raamovereenkomst relinen gemeentebreed (was Rioolrenovatie Dankmeijerweg te Renkum)

Naar aanleiding van de integrale afweging is besloten (een deel van) de riolering in de Dankmeijerweg te gaan relinen en niet te gaan vervangen. Het relinen van de riolering zal onderdeel gaan uitmaken van een raamovereenkomst waarin meerdere te relinen rioolstrengen binnen de gemeente worden meegenomen. In het vierde kwartaal van 2019 zal de aanbesteding plaats gaan vinden.

Relinen Utrechtseweg e.o. Oosterbeek

Naast een aantal strengen in de Utrechtseweg moeten ook een aantal strengen in de J.J. Talsmalaan aangepakt worden. Op dit moment vindt een integrale afweging plaats om te komen tot de meest doelmatige aanpak. De mogelijkheden deelreparaties, relinen of vervangen worden afgewogen.

Riolvervanging Brinkweg

Uit de rioolinspectie is naar voren gekomen dat het riool in een deel van de Brinkweg is verzakt en in slechte staat verkeert en vervangen moet worden. Op dit moment wordt de scope en daarmee de omvang van het project bepaald. Nadat de scope bepaald is zal de voorbereidingsfase starten. De uitvoering staat gepland voor september tot en met december 2019.

IBA kasteel Doorwerth elektromechanisch en bouwkundig

De IBA's bij kasteel Doorwerth en de steenfabriek zijn opgeleverd. De werkzaamheden zijn hiermee afgerond. De onderschrijding van de kosten is enerzijds het gevolg dat er geen onvoorziene werkzaamheden waren. Anderzijds zijn er geen personele kosten ten behoeve van

voorbereiding, directie en toezicht op dit project geboekt waar in de raming echter wel van uit was gegaan.

Vervanging persleidingen

De restlevensduur van de persleiding 'Hotel Wolfheze' is n.a.v. onderzoek bepaald voor 20+ jaar. Op dit moment staan er geen vervanging op de planning.

MFC 3b4

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
MFC 3b4	15.202	14.658	544
Totaal	15.202	14.658	544

MFC Doelium

Voor het bouwkundige deel zijn de werkzaamheden afgesloten en is het krediet afgesloten.

Een groot deel van de buitenruimte is gerealiseerd zoals kunstgrasveld, parkeerplaatsen Noorzijde, fietspad, openbare verlichting. In juni is de officiële opening geweest. In 2019 worden de laatste werkzaamheden uitgevoerd. Zodra de buitenruimte geheel is afgerond kan dit deel van het project ook worden afgesloten.

Totaal kredieten

Omschrijving	Begroting	Realisatie	Restant
Totaal (openstaande) kredieten	29.345	20.830	8.515

Bijlage 5 Specifieke uitkeringen (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019								
OC W 9	D	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>		
			<i>Indicatornummers: D9 / 01</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 02</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 03</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 04</i>		
			€ 43.746	€ 19.761	€ 46.904	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Eindverantwoording Ja/Nee	
			<i>Aard controle n.v.t</i>	Bedrag <i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t</i>	Bedrag <i>Aard controle R</i>	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09	
			<i>Indicatornummers: D9 / 05</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 06</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 07</i>	<i>Indicatornummers: D9 / 08</i>		
			1				Ja	
			2					
			SZ W 2	G	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
		<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	
		<i>Indicatornummers: G2 / 01</i>	<i>Indicatornummers: G2 / 02</i>	<i>Indicatornummers: G2 / 03</i>	<i>Indicatornummers: G2 / 04</i>	<i>Indicatornummers: G2 /</i>	<i>Indicatornummers: G2 /</i>	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019

					05	06
	€ 8.044.965	€ 117.784	€ 710.146	€ 7.036	€ 77.371	€ 231
Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummers: G2 / 07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer : G2 / 08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummers: G2 / 09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer : G2 / 10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	Ja
	€ 32.725	€ 4.411	€ 0	€ 268.275	€ 0	Ja

SZ G W 3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
		Aard controle R Indicatornummers: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer : G3 / 02	Aard controle R Indicatornummers: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer : G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
		€ 33.472	€ 0	€ 1.459	€ 56.198	€ 32.396	€ 0
	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
	Aard controle R Indicatornummers: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer : G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummers: G3 / 09				
	€ 0	€ 0	Ja				

Bijlage 6 Welk beleid is voor handen?

Product	Naam verordening e.d.
Progr. 1	Kadernota sociaal domein
1A	Resultaten en acties Wmo 2017-2018
1A	Gemeenschappelijke regeling Permar WS 2011
1A	Uitvoeringsnotitie Mantelzorgbeleid
1A	Uitvoeringsnotitie Vrijwilligers
1A	Plan van aanpak statushouders
1B	Regiovisie Publieke gezondheidszorg Gelderland-Midden
1C	Kadernota en uitvoeringsprogramma 'Sportief verbinden'
1D	Strategisch uitvoeringsplan educatie
1D	Uitvoeringsplan VVE 2015 - 2018
1D	Kwaliteitsregels peuterspeelzaalwerk Renkum
1D	Aanvullende Subsidieregulering peuterspeelzaalwerk en VVE-voorziening gemeente Renkum
1D	Verordening wet inburgering
1E	Nota: Naar een integraal en activerend minimabeleid
1E	Notitie Kansen voor alle kinderen
1E	Beleidsplan Integrale Schulddienstverlening
1E	Verordening GelrePas gemeente Renkum
1F	Verordening Studietoelage gemeente Renkum
1F	Verordening Tegenprestatie gemeente Renkum
1F	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive
1F	Re-integratieverordening Participatiewet
1F	Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 gemeente Renkum
1F	Verordening individuele inkomensvoorziening gemeente Renkum
1F	Uitvoeringsplan Opbouw Sociale Werkvoorziening gemeente Renkum
1G	Uitvoeringsplan Jeugd 2018
1G	Regeling voorziening Gezinsondersteuning Kinderopvang
1G	Verordening jeugdhulp
1G	Besluit jeugdhulp
1G	Verordening leerlingvervoer gemeente Renkum
1G	Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Renkum
1G	Besluit Wmo 2018
2A	Strategische Visie 2040
2A	Ruimtelijke Visie 2025
2A	Economische Visie
2A	Sociale Visie
2A	Nota Grondbeleid
2A	Methodiek Projectmanagement RO-projecten
2A	Visie op implementatie omgevingswet
2B	Nota Wonen (2014)
2B	Beleidsnotitie Wonen en Zorg (2015)
2B	Beleidsnotitie Huisvesting Zorgdoelgroepen
2B	Regionale Huisvestingsverordening
2B	Regionale Woonagenda
2D	Welstandsnota
2E	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP)

Product	Naam verordening e.d.
2E	Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP (MUP)
2E	Parkeernota Gemeente Renkum
3B	Routekaart Op weg naar een Klimaatneutraal 2040 (2017)
3C	Landschapsbasisplan
3C	Basisvisie Landgoederen & Buitenplaatsen
3C	Bosbeleidsplan
3D	Gemeentelijk water- en rioleringsplan: Water stroomt"
3E	Afvalstoffenverordening
3E	Afvalbeleidsplan: 'Grondstoffen zijn nodig, restafval is onnodig')
4A	Integraal veiligheidsplan 2018-2021
4B	Algemeen Plaatselijke Verordening inzake toezicht en handhaving
4B	BIBO beleid / beleidsregels
4B	Hennepconvenant / beleidsregels Wet Damocles
4B	Handhavingsbeleid en Uitvoeringsprogramma Omgevingsrecht, Bijzondere wetten & Kinderopvang
4C	Regiovisie aanpak huiselijk geweld
4C	Meldcode huiselijk geweld & kindermishandeling
5A	Groenbeheersplan
5A	Speelruimteplan: 'Ruimte voor spelen, bewegen, ontdekken en ontmoeten
5A	Groenstructuurplan
5A	Bomenverordening
5A	Uitvoeringsbesluit grafbedekkingen
5A	Verordening beheer en gebruik gemeentelijke begraafplaatsen
5B	Beleidsnota Wegbeheer
5B	Actualisatienota Wegbeheer
5B	Renkums Licht doorgelicht
6A	Kadernota Economie - Groei bereik je samen
6C	Cultuurvisie
6C	Beleidsnota Archeologie
6C	Erfgoedverordening
6C	Monumentenverordening
7A	Nota Burgerparticipatie
7A	Besturingsfilosofie
7C	Visie op dienstverlening
7E	Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen
7E	Verordening op de heffing en de invordering van belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten
7E	Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting
7E	Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing
7E	Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing
7E	Verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting
7E	Verordening op de heffing en de invordering van marktgeden
7E	Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten
7E	Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen
7E	Verordening op de heffing en de invordering van leges
7E	Verordening precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen
7E	Verordening reclamebelasting

Product	Naam verordening e.d.
7F	Beleidsnota Accommodatiebeheer
7F	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Renkum
7F	Integraal huisvestingsplan
7F	Beleidsnota onderwijshuisvesting gemeente Renkum
7F	Verordening voorziening huisvesting onderwijs gemeente Renkum
7G	Toekomstvisie 2030
7G	Koersplan Renkum 2020
7G	Organisatie Perspectief op basis van het 7S-model
7G	Notitie (Intergemeentelijke) Samenwerking Georganiseerd
7G	Integriteitsnota van de gemeente Renkum
7G	Mandaatregeling
7G	Verordening vergoedingen commissie en raad
7G	Verordening vergoeding wethouders
7G	Financiële verordening gemeente Renkum
7G	Controleverordening gemeente Renkum
7G	Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Renkum
7G	Organisatiebesluit
7G	Informatiebeleidsplan
7G	Archiefverordening

Bijlage 7 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Op grond van artikel 66 en 71 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn, ten gunste van betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid, circa 50 nieuwe taakvelden ingevoerd die de circa 105 oude IV3-functies (indeling die wordt gebruikt voor rapportage aan het CBS) vervangen. Een taakveld is een eenheid waarin de programma's worden onderverdeeld.

In de bijlage van de begroting en jaarrekening wordt een totaaloverzicht met geraamde (begroting) dan wel gerealiseerde (jaarrekening) baten en lasten per taakveld opgenomen (art. 7 BBV). Tevens geeft dit overzicht het verdelingsprincipe op basis waarvan de taakvelden over de programma's zijn verdeeld.

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
01 Maatschappelijke participatie, inkomen & zorg	8.789	8.789	0
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-20.616	-20.760	145
Baten	-20.616	-20.760	145
Arbeidsparticipatie	865	861	5
Baten	-44	-48	5
Lasten	909	909	0
Begeleide participatie	3.063	2.938	125
Baten	-507	-534	27
Lasten	3.570	3.472	98
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	192	217	-24
Lasten	192	217	-24
Geëscaleerde zorg 18-	746	723	23
Lasten	746	723	23
Geëscaleerde zorg 18+	20	5	15
Lasten	20	5	15
Inkomensregelingen	2.683	2.525	158
Baten	-8.621	-8.745	124
Lasten	11.304	11.270	34
Maatwerkdienstverlening 18-	7.686	8.647	-961
Baten	0	-24	24
Lasten	7.686	8.671	-985
Maatwerkdienstverlening 18+	3.167	2.922	245
Baten	-615	-678	63
Lasten	3.782	3.601	181
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.570	3.759	-189
Baten	0	-5	5
Lasten	3.570	3.764	-194
Media	688	720	-32
Lasten	688	720	-32
Mutaties reserves	-2.046	-2.124	78
Baten	-2.205	-2.188	-17

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
Lasten	160	64	96
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	942	742	200
Baten	-146	-112	-34
Lasten	1.089	854	235
Openbaar basisonderwijs	17	17	0
Lasten	17	17	0
Overhead	0	1	-1
Lasten	0	1	-1
Parkeren	16	17	-1
Baten	-23	-11	-12
Lasten	39	28	11
Samenkracht en burgerparticipatie	4.466	4.432	34
Baten	-180	-166	-14
Lasten	4.646	4.598	48
Sportaccommodaties	1.309	1.265	44
Lasten	1.309	1.266	44
Sportbeleid en activering	511	473	38
Baten	-2	0	-2
Lasten	512	472	40
Volksgezondheid	736	741	-5
Lasten	736	741	-5
Wijkteams	772	669	103
Baten	-20	-20	0
Lasten	792	689	103

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
02 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & mobiliteit	2.144	1.977	167
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	28	40	-12
Baten	-1.175	-1.325	149
Lasten	1.203	1.364	-161
Milieubeheer	224	219	6
Lasten	224	219	6
Mutaties reserves	-35	43	-78
Baten	-35	0	-35
Lasten	0	43	-43
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-5	-4	-2
Baten	-5	-52	46
Lasten	0	48	-48
Openbaar vervoer	37	29	8
Baten	-51	-34	-17
Lasten	88	63	25
Openbare orde en veiligheid	166	150	16
Lasten	166	150	16

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
Parkeren	31	27	4
Baten	-3	-5	2
Lasten	33	31	2
Ruimtelijke ordening	286	271	15
Baten	-21	-13	-8
Lasten	307	285	22
Verkeer en vervoer	392	314	78
Baten	0	-30	30
Lasten	392	344	49
Wonen en bouwen	1.020	887	133
Baten	-821	-946	126
Lasten	1.840	1.833	7

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
03 Milieu, klimaat & duurzaamheid	-1.246	-1.294	48
Afval	-841	-824	-17
Baten	-4.334	-4.018	-315
Lasten	3.493	3.195	298
Milieubeheer	212	179	33
Baten	-24	-31	6
Lasten	236	209	27
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	18	18	0
Lasten	18	18	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	145	127	18
Baten	-47	-52	5
Lasten	192	179	13
Riolering	-780	-794	14
Baten	-4.344	-5.353	1.009
Lasten	3.564	4.559	-995

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
04 Veiligheid	2.679	2.709	-30
Burgerzaken	28	28	0
Baten	-6	-8	2
Lasten	33	36	-3
Crisisbeheersing en brandweer	2.046	2.052	-5
Lasten	2.046	2.052	-5
Openbare orde en veiligheid	548	565	-17
Lasten	548	565	-17
Samenkracht en burgerparticipatie	57	64	-7
Lasten	57	64	-7

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
05 Openbare ruimte	4.662	4.450	212
Begraafplaatsen en crematoria	8	40	-32
Baten	-278	-272	-6
Lasten	286	312	-26
Burgerzaken	9	8	1
Lasten	9	8	1
Mutaties reserves	-441	-45	-395
Baten	-456	-52	-404
Lasten	15	7	9
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.745	1.646	99
Baten	-1	-39	38
Lasten	1.746	1.685	62
Sportaccommodaties	208	198	10
Baten	0	-1	1
Lasten	208	198	9
Verkeer en vervoer	3.132	2.603	529
Baten	-58	-561	504
Lasten	3.190	3.165	25

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
06 Economie & Cultuur	613	617	-4
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-14	-15	1
Baten	-14	-15	1
Bestuur	2	0	2
Lasten	2	0	2
Cultureel erfgoed	41	40	1
Baten	0	-28	28
Lasten	41	68	-28
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	163	159	4
Lasten	163	159	4
Economische ontwikkeling	85	73	12
Baten	-13	-15	2
Lasten	98	88	10
Economische promotie	161	165	-3
Lasten	161	165	-3
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	358	301	57
Baten	-234	-175	-59
Lasten	592	476	116
Media	3	0	3
Lasten	3	0	3
Musea	58	59	0
Lasten	58	59	0
Mutaties reserves	-245	-165	-80
Baten	-245	-165	-80

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
07 Inwoner, bestuur & organisatie	5.422	3.110	2.312
Belastingen overig	358	378	-21
Lasten	358	378	-21
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.044	-3.380	2.336
Baten	-1.422	-3.640	2.218
Lasten	378	260	118
Bestuur	1.768	1.843	-74
Baten	0	-21	21
Lasten	1.768	1.864	-95
Burgerzaken	519	552	-33
Baten	-523	-600	78
Lasten	1.041	1.152	-111
Crisisbeheersing en brandweer	152	146	6
Baten	0	-17	17
Lasten	152	162	-11
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	97	105	-8

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
Lasten	97	105	-8
Inkomensregelingen	262	246	16
Lasten	262	246	16
Musea	46	48	-2
Lasten	46	48	-2
Mutaties reserves	57	159	-102
Baten	-1.374	-959	-414
Lasten	1.430	1.118	312
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	56	56	0
Lasten	56	56	0
Onderwijshuisvesting	1.850	1.840	10
Baten	-47	-47	0
Lasten	1.897	1.887	10
Overhead	290	209	81
Baten	0	-364	364
Lasten	290	574	-283
Overige baten en lasten	484	395	89
Baten	0	39	-39
Lasten	484	356	128
OZB woningen	99	99	0
Lasten	99	99	0
Samenkracht en burgerparticipatie	46	49	-3
Baten	-13	-13	0
Lasten	59	62	-3
Sportaccommodaties	348	342	5
Baten	-34	-42	8
Lasten	382	385	-3
Wijkteams	35	25	10
Lasten	35	25	10

	Begroting na wijziging	Werkelijk	Restant
00 Algemene dekkingsmiddelen	-33.258	-33.407	148
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-24.875	-24.917	42
Baten	-24.875	-24.917	42
Belastingen overig	-259	-257	-2
Baten	-259	-258	-1
Lasten	0	1	-1
Economische promotie	-440	-447	7
Baten	-440	-447	7
Mutaties reserves	0	0	0
Baten	-780	-780	0
Lasten	780	780	0
Overige baten en lasten	-60	-105	45
Baten	-85	-106	21
Lasten	25	1	25
OZB niet-woningen	-2.069	-2.098	29
Baten	-2.069	-2.098	29
OZB woningen	-4.471	-4.469	-2
Baten	-4.471	-4.469	-2
Treasury	-1.084	-1.114	30
Baten	-1.089	-1.119	30
Lasten	5	5	0

Vaststelling Jaarstukken 2018

Aldus vastgesteld in de raad van de gemeente Renkum in haar openbare vergadering van 25 september 2019.

De raad van de gemeente Renkum

de griffier,

de voorzitter,

mr. J.I.M. le Comte

A.M.J. Schaap